19 Kasım 2026 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.04
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Dışişleri Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 18'inci birleşimini açıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde, Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı, Türk Akreditasyon Kurumunun Bütçe Kesin Hesap ve Sayıştay raporları ile Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Sayın Bakana söz vermeden önce Komisyonumuzdaki bürokratların kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, şimdi size konuşmanız için otuz dakika süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyelerini, kıymetli milletvekillerimizi ve Başkanlık Divanını şahsım ve Bakanlığım adına saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığının 2027 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi ile 2005 yılı kesin hesabının görüşülmesi çerçevesinde yüce Meclisimizde sizlerin huzurunda bulunmaktan duyduğu memnuniyeti ifade etmek istiyorum.

Bu vesileyle 2026 yılın muhasebesini ve dış politikamızda öne çıkan gelişmelere ilişkin tespit ve değerlendirmelerimizi sizlerle burada paylaşacağım. Bakanlığımızın yıl içerisindeki faaliyetlerinin detayları ise sizlere sunulan kitapçıkta yer almakta.

Sayın milletvekilleri, sizlerin de çok yakından takip ettiği gibi, 2026 senesi belirsizliklerin arttığı, ihtilafların tek bir bölgeyle sınırlı kalmayarak küresel barış ve istikrarı tehdit ettiği bir yıl olmuştur. Küresel barış ve güvenliğin sağlanması noktasında yetersiz kalan uluslararası sistemin etkinliği ve meşruiyeti giderek daha fazla sorgulanır olmuştur. On yılı aşkın bir süreden beri Sayın Cumhurbaşkanımızın her vesileyle gündeme getirdiği reform ihtiyacı artık daha fazla kabul görmektedir. Dijital egemenlik geleneksel egemenliğin yeni boyutlarından biri hâline gelmiştir. Bu nedenle, yapay zekâ başta olmak üzere yeni teknolojiler bir rekabet ve kutuplaşma alanı hâline gelme riski taşımaktadır. Bunun yanı sıra, dünya ticareti açısından kritik öneme sahip uluslararası deniz yollarında giderek artan çatışmalar nedeniyle seyrüsefer güvenliği tehdit altında bulunmaktadır. Hürmüz ve Babülmendeb Boğazlarında bir yıl boyunca devam eden krizler ile Karadeniz'deki çatışmalar başta Afrika olmak üzere kırılgan coğrafyalarda gıda ve enerji güvenliğinin karşı karşıya kaldığı riskleri giderek büyütmektedir.

Belirsizliğin temel parametre hâlini aldığı mevcut ortamda Türkiye yaşanan küresel sarsıntıları en yakından hisseden ülkelerden birisidir. Küresel rekabet sahalarının kesişim noktasında yer alan Türkiye'nin dünyanın içinden geçmekte olduğu dönüşüm sürecini dışarıdan izlemek gibi bir şansı yoktur, zaten sizler de bizler de bunu böyle yapmıyoruz. Belirsizlikler döneminde yürütmekte olduğumuz çok boyutlu dış politikayla hem bölgemizde hem dünya genelinde barış ve istikrarı tesis etmek için sorumluluk üstlenmekten kaçınmıyoruz. Bölge dışı aktörlerin müdahil olduğu sorunların çözüme kavuşmadığını, aksine daha da karmaşıklaştığını dünyanın farklı bölgelerindeki örneklerinden görmekteyiz. Dolayısıyla, bölgenin kendi dinamiklerine dayanan yapıcı girişimlere duyulan ihtiyaç her zamankinden daha belirgin hâle gelmiştir. Bu nedenle, bölgesel sahiplenme ilkesini kalıcı ve sürdürülebilir iş birliği mekanizmalarının inşa edilmesi için temel bir parametre olarak değerlendirmekteyiz. Bu anlayış doğrultusunda yürüttüğümüz dış politikayla 2026 yılı boyunca Pakistan ve Suudi Arabistan'la yüce Meclisimizin 5 Kasımda onayladığı Ortak Savunma İçin Mekke Anlaşması'nı imzalayarak Orta Doğu'da kapsayıcı bir bölgesel güvenlik mimarisinin temellerini attık. Mekke İttifakı'nın kurumsallaşması yönündeki somut adımlarla ilerliyoruz. Aynı zamanda bölgemizde sürdürülebilir bir iş birliği mimarisinin oluşturulması için Suudi Arabistan, Mısır ve Pakistan'la bölgesel dörtlü mekanizmasını teşkil ettik. Bölgesel dörtlüyü Avrupa'nın önde gelen dört ülkesi; Birleşik Krallık, Fransa, Almanya ve İtalya'dan oluşan E4 grubuyla İstanbul'da bir araya getirerek Avrupa ile Orta Doğu'nun bölgesel ve küresel meseleleri birlikte ele aldığı yeni bir platformun da temelini attık. İsrail ve ABD'nin İran'a yönelik saldırılarıyla başlayan ve İran'ın bölge ülkelerini hedef almasıyla genişleyen savaşın olumsuz yansımaları karşısında reaktif değil, proaktif bir diplomasi yürüttük, İslamabad Mutabakat Zaptı'na giden sürece önemli katkılar sağladık. Çatışmaların yeniden başlamasını önlemek amacıyla Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde gayretlerimizi sürdürmekteyiz. NATO'nun geleceğini

şekillendiren Ankara Zirvesi'ne biliyorsunuz, ev sahipliği yaptık. Böylece, Türkiye'nin katkısıyla yeni Avrupa güvenlik mimarisinin kurulmasına dair çalışmalarda öncü ve önemli bir rol üstlendik. Ukrayna'daki savaşın sona erdirilmesi yönünde diplomasi ve diyaloğu önceleyen, istikrarlı, dengeli ve gerektiğinde inisiyatif kullanmaktan çekinmeyen bir politika izledik. Diğer aktörlerin de artık diplomasi yoluyla kalıcı çözüm bulunması ihtiyacı konusunda ülkemizle aynı noktaya geldiğini memnuniyetle gözlemliyoruz. Hatırlayacaksınız, bu 4'üncü gelişim, sürekli barışı dillendiren bir ülkeydik ama çok fazla destek buluyorduk Avrupa'dan, artık şimdi bu genel kabul gören bir noktaya gelmiş durumda.

Değerli milletvekilleri, 2026 yılında bölgesel sahiplenme ilkesi temelinde oluşturduğumuz yapıcı ve sorumluluk sahibi dış politika hem bölgemizin hem küresel ölçekte ülkemizin çekim gücünü artırmaktadır. Bu çerçevede, Türk dünyası ile iş birliğimizi derinleştirmeye devam ettik. Türk Devletleri Teşkilatının 13'üncü zirvesine Cumhuriyet Bayramı'mızda Ankara'da ev sahipliği yaparak Dönem Başkanlığını devraldık. Dönem Başkanlığımız sırasında teşkilatımızın Türk dünyasının temel iş birliği platformu niteliğini pekiştirmeyi hedefliyoruz. Köklü bağlara sahibi olduğumuz Balkanlardaki anlaşmazlıkların diyalog yoluyla çözümü için 2025 yılında kurduğumuz Balkan Barış Platformu'nun Üçüncü Bakanlar Toplantısı'nı da nisan ayında tertipledik, malumunuz, bu toplantı serileri sürekli İstanbul'da oluyor. Bağlantısallıktan teknolojiye, kültürden beşerî temaslara kadar farklı alanlarda Balkanlardaki iş birliğimizi derinleştirmeye devam ediyoruz.

2008'den bu yana stratejik ortağı olduğumuz Afrika Birliğiyle 4. ortaklık zirvesini de inşallah 9 Aralıkta Libya'da düzenleyeceğiz. Böylece Afrika'yla ilişkilerimizi daha da güçlendirerek yeni bir dönemi başlatmayı hedefliyoruz. Küresel önemi artan Asya'daki etkimizi de somut neticelerle kuvvetlendirmeyi sürdürdük. Politik olarak moratoryum kararı almış olan ASEAN'a yaptığımız diplomatik girişimler neticesinde 13'üncü diyalog ortağı olmayı başardık. Latin Amerika ve Karayiplerle ilişkilerimizi her alanda geliştirip derinleştirmeye devam ediyoruz. İber-Amerika Konferansı'nın 4-5 Kasımdaki zirvesine ilk kez ortak gözlemci statüsünde iştirak ettik.

Bölgemizde güvenlik ve refahı, küresel ölçekte istikrar ve barışı tesis etmek üzere yürüttüğümüz dış politikamızda yüce Meclisimizden güç alıyor, değerli milletvekillerimizin katkılarını şükranla karşılıyoruz. Parlamenter diplomasinin dış politikamızın öncelik ve hedeflerini hayata geçirmemizde bizleri son derece değerli katkılar sağladığını ifade etmek isterim. Aynı zamanda, farklı görüş ve bakış açılarının temsil edildiği Meclisimiz dış politikamızın hem planlanması hem uygulanması aşamalarında çalışmalarımızı zenginleştirmektedir

Sayın Milletvekilleri, sadece millî iradenin tecelligâhı değil aynı zamanda milletimizin vicdanının da sesi olan yüce Meclisimizde istisnasız bütün siyasi partiler Gazze'deki soykırım karşısında sessiz kalmamış, Filistinli kardeşlerimizin yanında güçlü ve kararlı bir duruş sergilemiştir. Bizler için de Filistin yıl boyunca dış politikamızın öncelikli gündem maddelerinden biri olmaya devam etmiştir. Gazze'de soykırımın durdurulması, insani trajedinin önüne geçilmesi ve yeniden inşa faaliyetlerine başlanması amacıyla yürütülen gayretlere Türkiye olarak öncülük ettik, yapıcı ve etkin katkı sağladık. Aynı zamanda Batı Şeria'daki yerleşimci terörünün Mescid-i Aksa'ya yönelik provokasyonların ve İsrail'in bütün bölgeyi tehdit eden yayılmacı politikalarının önlenmesi amacıyla bölgemizdeki ülkelerle ve uluslararası ortaklarımızla birlikte çalışmaya devam ettik, önümüzdeki yıl da bu çalışmalarımızı artırarak sürdüreceğiz. Filistin'e destek sağlanması ve İsrail'e yönelik uluslararası izolasyonun artarak devam etmesi için yürüttüğümüz çalışmaların nihai stratejik hedefi 1967 sınırları temelinde, başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız, egemen ve toprak bütünlüğünü haiz bir Filistin devletinin kurulmasıdır; bu hedefe ulaşana kadar da Filistin halkının hak ve hukukunu savunmaya devam edeceğiz.

Sayın milletvekilleri, en uzun kara sınırına sahip olduğumuz komşumuz Suriye, dış politikamızın öncelikli konusu olmaya devam etmekte. Suriye halkının özgürlüğe kavuşmasının 2'nci yıl dönümüne yaklaştığımız bugünlerde Suriye'nin birliğini ve toprak bütünlüğünü koruyan, kendi ayakları üzerinde durabilen, uluslararası toplumla yeniden bütünleşen, bölgemizin güvenliğine, istikrarına ve refahına katkı sağlayan bir ülke hâline gelmesi için Suriye Hükûmetiyle birlikte çalışmaya devam ediyoruz. Bölgesine istikrarsızlık yayan değil bölgenin istikrarına katkı sağlayan bir Suriye millî menfaatlerimiz bakımından hayati önem taşımaktadır. Bu bağlamda, devlet otoritesinin ülkenin tamamında hâkim kılınmasına ve SDG'nin entegrasyon sürecinin başarıyla tamamlanmasına yönelik çabalarında Suriye Hükûmetine destek veriyoruz. Suriye'de toplumsal barışın sağlanması, geçmişteki acıların bir daha yaşanmaması için önem taşımaktadır. Halk Meclisi seçim sürecinin tamamlanması ve yasama faaliyetlerine başlanması bu doğrultuda olumlu bir adım teşkil etmektedir. Suriye tarihinde ilk defa Kürtlere temel hak ve özgürlüklerin verilmiş olması da ülke içindeki istikrarın güçlendirilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Suriye'de Türkmenler de dâhil olmak üzere bütün kesimlerin eşit vatandaşlık ilkesi temelinde temsil edildiği kapsayıcı bir siyasi düzeni destekliyoruz. İstikrarlı bir Suriye'nin tesis edilmesinin önündeki en önemli engellerden birinin -sizler de gözlemliyorsunuz- İsrail'in yayılmacı politikaları olduğunun farkındayız. İsrail'in gerek bölgede gerek uluslararası alanda saldırgan politikalarının bir bedeli olacağını görmesi için uluslararası toplumla iş birliği içerisinde çalışmalarımıza devam ediyoruz. İsrail'in bölgeye istikrarsızlık yayan politikalarla kendi güvenliğini sağlayamayacağını idrak etmesi gerektiğini de her vesileyle vurguluyoruz.

Sayın milletvekilleri, Irak'a yönelik politikamızı da bütüncül bir anlayışla ele alıyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın 2024'te Irak'a yaptığı tarihî ziyaretle güç kazanan iş birliğimizi daha da ileri taşımaya gayret ediyoruz. Başbakan Zeydi'nin 28 Temmuzdaki ziyareti vesilesiyle imzalanan anlaşmaların ardından enerji, ulaştırma ve su altyapısı gibi alanlardaki projeleri en kısa sürede hayata geçirmeye öncelik veriyoruz. Bu çerçevede bölgemizin istikrar ve refahına kayda değer katkı sağlayacak stratejik nitelikteki Kalkınma Yolu Projesi'ne desteğimizi sürdürüyoruz. Sincar'daki PKK mevcudiyetini tasfiyeye yönelik Irak hükûmetinin adımlarından

memnuniyet duyuyoruz. Irak'ın Sincar'da atacağı somut adımlara paralel olarak Başika'daki faaliyetlerimizin de kademeli biçimde sonlandırılması konusunda vardığımız mutabakat Irak'la ilişkilerimizde yeni bir döneme girmekte olduğumuzun açık bir göstergesidir. Irak'ın asli unsuru olan Türkmen soydaşlarımıza da desteğimizi her alanda sürdürmekteyiz.

Değerli milletvekilleri, bölgemizde oluşturmaya gayret ettiğimiz iş birliği zeminini bütün Körfez ülkeleriyle ilişkilerimize de taşımak için gayret gösteriyoruz. Körfez ülkeleriyle iş birliğimizi bölgemiz sathında ekonomik entegrasyonun, büyümenin ve bağlantısallığın anahtarı olarak görüyoruz. Yemen'de barışın, istikrarın ve toprak bütünlüğünün tesisi bölgemizin Afrika Boynuzu'nun ve uluslararası seyrüsefer hatlarının güvenliği bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede Yemen'in egemenliği ve siyasi birliği temelinde kalıcı bir çözüme ulaşılması yönündeki bütün çabalara destek veriyoruz.

Yakın çevremizin diğer bir önemli bölgesi olan Güney Kafkasya'ya da yapıcı bir anlayışla yaklaşıyoruz. Azerbaycan'la eş güdüm içinde yürüttüğümüz Ermenistan'la normalleşme sürecindeki ilerleme bölgede uzun süredir beklenen kalıcı barışa yönelik umutları güçlendirmiştir. Ermenistan'ın ülkemize ve Azerbaycan'a yönelik barışçıl ve yapıcı yaklaşımını da bu bağlamda memnuniyetle karşılıyoruz. "Tek millet, iki devlet" anlayışıyla özel bağlara sahip olduğumuz Azerbaycan'la aramızdaki stratejik ortaklık ve müttefiklik ilişkisi Güney Kafkasya'da kalıcı barış ve istikrar bakımından itici bir güç teşkil etmektedir. Bu çerçevede Ermenistan ile Azerbaycan arasında barış anlaşmasının imzalanması yoluyla Güney Kafkasya'nın donmuş ihtilaflarla değil istikrar ve refah vizyonuyla anılan bir bölgeye dönüşmesi için üzerimize düşeni getirmeye gayret ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, Ege ve Doğu Akdeniz'in bir ihtilaf alanı değil bir istikrar ve refah alanı olması yönünde Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koymuş olduğu vizyon doğrultusunda diyalog ve iş birliğini önceleyen samimi bir yaklaşım izlemekteyiz. Bu çerçevede Şubat 2026'da Ankara'da Sayın Cumhurbaşkanımız ve Yunanistan Başbakanı Miçotakis başkanlığında Yüksek Düzeyli İş Birliği Konseyinin 6'ncı toplantısını düzenledik. Yunanistan'la ilişkilerimizde temel hedefimiz iyi komşuluk ve iş birliği anlayışıyla ilerlemektir. Bu anlayışın iki ülkenin müşterek menfaatleri açısından en uygun yol olduğunu düşünüyoruz ancak millî menfaatlerimize ve Batı Trakya ile Oniki Adalardaki soydaşlarımızın haklarına halel getirecek adımlar karşısında kararlı duruşumuzu da devam ettireceğiz.

Millî davamız Kıbrıs meselesinin adil, kalıcı ve adadaki gerçeklere dayanan bir çözüme kavuşturulabilmesi için gayretlerimizi sürdürüyoruz. Adada iki ayrı halk, iki ayrı demokrasi ve iki ayrı devlet bulunduğu gerçeğini her fırsatta vurguluyor, Kıbrıs Türkü'nün haklı davasını her platformda savunuyoruz. Ege ve Doğu Akdeniz'in bir istikrar ve refah bölgesi olabilmesi için bütün tarafların meşru menfaatlerini göz önüne alan bir anlayışın hâkim kılınması önem taşımaktadır.

Sayın milletvekilleri, Libya istikrar ve refah tesis etmeyi hedefleyen Doğu Akdeniz vizyonumuzun ayrılmaz bir parçasıdır. Libya'nın siyasi birliği, toprak bütünlüğü ve istikrarının tesisine dönük çabalarımız devam etmektedir. "Tek Libya" yaklaşımımız çerçevesinde Libya'daki bütün taraflarla diyaloğumuzu güçlü biçimde ilerletiyoruz. 2019'dan bu yana ülkelerimiz arasında yürürlükte bulunan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası'nın doğu mıntıkasında yer alan Libya Temsilciler Meclisi tarafından 20 Ekimde oy birliğiyle kabul edilmesi ilkeli politikamızın sonuç verdiğini göstermektedir.

Doğu Akdeniz ve Kuzey Afrika'nın en önemli aktörlerinden Mısır'la stratejik düzeyde ilerleyen ilişkilerimizi 2026 yılında üst düzey temaslar vasıtasıyla daha da geliştirdik. Mısır'la ilişkilerimizi karşılıklı saygı ve ortak çıkarlar temelinde bölgenin istikrar ve refahına katkı sağlayacak şekilde ilerletmeye devam edeceğiz.

Sayın milletvekilleri, Avrupa Birliği'nin son dönemde ülkemizle diyalog ve temaslarını kuvvetlendirme yönünde bir çaba içinde olduğunu görüyoruz. Biz de katılım sürecimizin siyasi saiklerden ve tek taraflı gündemlerden bağımsız, objektif kriterler ve stratejik iş birliği perspektifi temelinde ilerletilmesi gerektiğini vurguluyoruz. Önümüzdeki dönemde AB'yle ilişkilerimiz bağlamında temel önceliklerimizi Gümrük Birliği'nin güncellenmesi, ülkemizin "Made in UE" girişimi kapsamına dâhil edilmesi, Vize Serbestisi Diyaloğu'nun hızlandırılması, AB'nin güvenlik ve savunma mekanizmalarının NATO'yu tamamlayıcı nitelikte olması ve ülkemizin de bunlara dâhil edilmesi hususları teşkil edecektir. Avrupa Birliği'nin stratejik bir vizyonla hareket etmesi ve siyasi irade ortaya koyabilmesi hâlinde ilişkilerimizde ortak menfaat temelinde yeni bir iş birliği döneminin başlayabileceğine inanıyoruz.

Saygıdeğer milletvekilleri, stratejik ortağımız ve müttefikimiz ABD'yle ilişkilerimizi karşılıklı saygı ve çıkarlarımız temelinde geliştirmeye devam ediyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımız ile ABD Başkanı Trump arasındaki dostluk ve samimi diyalogdan da güç alarak ilişkilerimizi stratejik vizyon ve olumlu gündem etrafında ilerletiyoruz. Başkan Trump'ın temmuz ayında Ankara'da düzenlenen NATO Zirvesi'ne katılımı ve zirveden hemen önce ülkemize gerçekleştirdiği resmî ziyaret ilişkilerimizin ileriye taşınması bakımından faydalı olmuştur. TRUMP yönetimiyle Gazze'den Suriye'ye, Ukrayna'dan Kafkasya'ya uzanan geniş bir coğrafyaya ilişkin konularda diyalog ve istişaremizi sürdürüyoruz.

Kuzey Amerika'nın bir diğer önemli ülkesi olan Kanada'yla ilişkilerimizi stratejik ortaklık seviyesine yükselttik ve serbest ticaret anlaşmasının müzakerelerine başlama kararı aldık. 2026 yılının belki de en önemli dış politika hamlelerinden biri de bu oldu; biliyorsunuz, uzun yıllardır Kanada'yla ilişkilerimiz belli bir seviyenin üstüne çıkamıyordu ama 2026'da gerçekten Kanada'yla ilişkilerimizi stratejik çerçeveye oturttuğumuz bir yıl oldu.

Hürmüz ve Babülmendeb Boğazlarında yaşanan tıkanıklıklar, Karadeniz'in seyrüsefer güvenliğini tehdit eden gelişmeler ve dünya genelinde artan çatışmalar enerji güvenliğini ve bağlantısallığı küresel jeopolitiğin temel meselelerinden biri hâline getirmiştir; bunu da hep beraber yakından takip ediyoruz.

Türkiye, enerji ve bağlantısallık konularını bir ihtilaf veya rekabet alanı olmaktan ziyade bir iş birliği alanı olarak değerlendirmektedir. Küresel enerji ve gıda güvenliği açısından kritik öneme sahip deniz yollarında çatışmaların önlenmesi amacıyla rehber ilkeler üzerinde mutabık kalınması için üyesi olduğumuz G20 bünyesinde bu sene bir girişim başlattık. Türkiye bağlantısallığın korunması ve kritik deniz yollarında seyrüsefer güvenliği için uluslararası iş birliğini tesis etmek amacıyla bütün platformlarda çalışmalarını sürdürecektir. Bu anlayışla, Orta Asya'dan Orta Doğu'ya, Kafkasya'dan Avrupa'ya uzanan güzergâhlarda bağlantısallığın kesintisiz bir şekilde sağlanması için yapıcı bir rol üstleniyoruz. Çin'den başlayıp Orta Asya üzerinden Türkiye'ye ve oradan Avrupa'ya ulaşan orta koridor girişimi bu bakımdan çok boyutlu stratejik vizyonumuzun önemli bir göstergesidir.

Sayın milletvekilleri, iklim değişikliği ve çevre, dış politikamızın ve çok taraflı diplomasi faaliyetlerimizin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Antalya'da ev sahipliği yapmakta olduğumuz ve başkanlığını üstlendiğimiz Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 31. Taraflar Konferansı, diğer adıyla COP31 ülkemizin iklim diplomasi alanındaki uluslararası etkinliğini ortaya koyan önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir. COP31, cumhuriyet tarihimizin en kapsamlı uluslararası etkinliklerinden biri olmuştur. Böylece, küresel çevre gündemine dâhil ettiğimiz sıfır atık girişiminin ardından küresel iklim gündeminin ve en önemli platformu olan COP'un 31'inci toplantısına ev sahipliği yaparak bu alanda da söz ve etki sahibi olduğumuzu ortaya koyduk.

Değerli milletvekilleri, uluslararası kuruluşlardaki temsil ve etki gücümüzü artırmaya yönelik çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Biliyorsunuz, bu kapsamda Birleşmiş Milletlerin merkezî rolünün güçlendirilmesi amacıyla AGİT Genel Sekreteri Büyükelçi Feridun Sinirlioğlu'nu Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği görevine aday gösterdik. Aynı zamanda, BM Gıda ve Tarım Teşkilatı Genel Direktörlüğüne cumhuriyetimizin en uzun süre görev yapan Tarım Bakanı Sayın Doktor Mehdi Eker'i aday gösterdik.

BM Genel Sekreteri ve FAO Genel Direktörü adaylarımızın kampanyalarına destek sağlamayı sürdürüyoruz. Sizlerin de desteğinizi her platformda bekliyoruz sayın milletvekilleri.

Yurt dışında yaşayan yaklaşık 7,5 milyon vatandaşımızın haklarının korunması ve kaliteli konsolosluk hizmetlerine erişimin sağlanması temel önceliklerimizden biri olmaya devam etmektedir. Ayrıca, vatandaşlarımızın karşı karşıya kaldığı vize sorunları da Bakanlığımızca yakından takip edilmektedir. Özellikle AB nezdindeki yoğun girişimlerimiz neticesinde hayata geçirilen kademeli vize uygulamasıyla vatandaşlarımızın hızlandırılmış bir prosedürle çok girişli Schengen vizesi alabilmesinin önü açılmıştır. Buna ilaveten, vatandaşlarımızın Schengen vizesi başvuru süreçlerinin sadeleştirilmesine dönük somut teknik önerilerimiz çerçevesinde ülkemizdeki Schengen temsilcilikleri tarafından bir çalışma grubu kurulmuştur.

Değerli milletvekilleri, bölgemizde ve küresel ölçekte üstlendiğimiz sorumluluklar güçlü bir teşkilat yapısını zorunlu kılmaktadır. 2002'de 163 olan dış temsilcilik sayımız bugün 267'ye ulaşmış durumdadır. Türkiye dünyadaki en geniş temsil ağına sahip 3 ülkeden biridir.

Geçtiğimiz yıl Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle temeli atılan Bakanlığımızın yeni yerleşkesinin inşaatı hızla ilerlemektedir. Hedefimiz, Bakanlığımızı tarihî misyonumuza ve temsil görevimize yakışır bir yerleşkeye kavuşturmaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlığımıza tahsis edilen bütçeyi "şeffaflık", "hesap verebilirlik" ve "verimlilik" ilkeleri doğrultusunda, kamu kaynaklarının en etkin şekilde kullanılmasına azami önem göstererek ve tasarruf tedbirlerini titizlikle uygulayarak kullanmaktayız.

2025 yılı kesin hesabına göre Bakanlığımıza yıl sonu itibarıyla toplam 40,2 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir, harcamamız 36,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir; dolayısıyla, tasarruf tedbirlerine uyarak etkin şekilde kullandığımız bütçemizin gerçekleşme oranı yüzde 91,7'dir.

Bakanlığımızın 2025 yılına ait kesin hesabı mali mevzuatta belirlenen şekilde hazırlanarak Hazine ve Maliye Bakanlığına iletilmiştir. Kesin hesap cetvelleri bir kitapçık olarak da Komisyonumuzun bilgisine sunulmuştur.

2027 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'yle Bakanlığımıza 64,4 milyar TL ödenek tahsis edilmesi öngörülmektedir. Bunun yanı sıra 16,8 milyar TL'si başta gençlerimizin, öğrencilerimizin ve akademisyenlerimizin Türkiye Ulusal Ajansı kanalıyla AB programlarına katılımını sağlamak amacıyla kullanılmak üzere; AB Başkanlığı için 18 milyar TL; Türk Akreditasyon Kurumu için 636 milyon TL tutarında ödenek de Komisyonumuzun onayına sunulmuştur.

Sayıştay Başkanlığımızla sürdürdüğümüz yakın iş birliği çerçevesinde 2025 yılı Sayıştay Denetim Raporu'na baktığımızda, Bakanlığımızla ilgili kısmında mali rapor ve tablolara ilişkin herhangi bir denetim bulgusunun tespit edilmediği, raporun "Denetim Görüşü" bölümünde mali rapor ve tabloların tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varıldığı kaydedilmektedir.

Çalışmalarımızı kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılması; mali şeffaflığın güçlendirilmesi ve "hesap verebilirlik" ilkelerinin uygulanması doğrultusunda sürdüreceğiz. Dış politika vizyonumuzu yansıtan ve 6 amaç altında 22 hedef ve 54 performans göstergesinden oluşan 2024-2028 Dönemi Stratejik Planı'mız, bütçemizin kullanılmasında yol haritamızı teşkil etmektedir. Stratejik planımıza ilaveten, 2027 Yılı Performans Programı'mız ve 2025 Yılı İdari Faaliyet Raporu'muz Komisyonumuzun bilgisine ayrıca sunulmuştur.

Değerli milletvekilleri, 2027 yılına yaklaşırken küresel belirsizlik ve çatışmalarla şekillenen uluslararası ortam karşısında çok boyutlu ve etkin bir dış politika takip etmek her zamankinden daha da önemli hâle gelmiştir. Komşularımızdan başlayarak yakın çevremize, bölgemize ve küresel düzleme uzanan geniş bir coğrafyada istikrar ve barışın tesisi millî güvenliğimizi doğrudan ilgilendirmektedir. Yüce Meclisimizin desteği dış politika hedeflerimizin hayata geçirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Bu zor dönemde mesai mefhumu gözetmeksizin yoğun çaba sarf eden bütün çalışma arkadaşlarıma, bu vesileyle, huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonunun katkıları, değerlendirmeleri ve destekleri için şükranlarımı sunuyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi milletvekillerimize söz vereceğiz.

İlk olarak, Yeni Partiden Sayın Namık Tan'a söz vereceğim.

Yirmi dakika süre vereceğiz

süre vereceğiz Sayın Tan.

DEM PARTİ'den Sayın Ceylan Akça ve Sayın Berdan Öztürk, Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Oğuz Kağan Salıcı ve Sayın Jale Nur Süllü, İYİ Partiden Sayın Metin Ergun ve Lütfü Türkkan, YENİ YOL'dan Sayın Mustafa Kaya, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Özdemir ve Sayın Kamil Aydın'a söz vereceğiz grupları adına.

Sayın Tan, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakika.

NAMIK TAN (İstanbul) - Sayın Bakan, Dışişleri mensubu sevgili meslektaşlarım, Sayın Komisyon Başkanı ve üyeler, değerli milletvekili arkadaşlarım ve danışmanları, kıymetli basın mensupları; bu yıl ana muhalefet görevini devralan Yeni Parti adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanı Sayın Hakan Fidan'la en son yine bu salonunda karşılaşmamızın üzerinden aşağı yukarı bir yıl geçti. Bu süre zarfında Sayın Bakanın ona geçen yıl yönelttiğimiz eleştirileri nasıl değerlendirdiğini dikkatle takip ettik. Kendisinin bazı uyarılarımızı ciddiyetle ele alarak bu konularda ilerleme kaydettiğini memnuniyetle gözlemliyoruz. Hatırlayacağınız üzere, Sayın Bakana kendisi hakkında iç ve dış kamuoyunda, özellikle de birtakım nahoş sosyal medya mecralarında yayılmakta olan intibaya yönelik uyarmıştık. Bunun büyük ölçüde çözülmüş olduğunu görüyor ve tekrarlanmamasını temenni ediyoruz. Zira, biz Sayın Bakanın adının bu yıl iç siyasetin geleceğine dair spekülasyonlarla değil, daha ziyade, asli vazifesindeki söylem ve eylemleriyle anıldığını gözlemledik. Zaten yanılmıyorsam Sayın Bakanın Adalet ve Kalkınma Partisinde bir günlük dahi üyeliği bulunmuyor. Bu bağlamda, ben de kendisini bu yıl onu yıllar önce tanıdığım kimliğiyle yani Türkiye Cumhuriyeti bürokrasisinin bir mensubu olarak değerlendirip eleştireceğim.

Bizi memnun eden ikinci konu, Dışişleri Bakanlığında görev yapan bazı kişilerin meslek adabına uymayan davranışları konusunda Sayın Bakanın adım atması ve gerekli incelemeleri başlatmış olmasıdır. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum çünkü iki ay önce yapılmış çok vahim bir atamaya değineceğim. Değerli arkadaşlar, biz bu Komisyonda daha önce de defalarca Sayın Bakanı büyükelçiliklere yapılan meslek dışı atamalardan ötürü eleştirmiştik. Büyükelçilik bir mülki amirlik görevidir. Mülkiye teşkilatına mensup olmayan bir kişiyi dışarıdan kaymakam veya vali olarak atamak ne kadar abes ise gereken donanımı haiz olmayan birisini büyükelçi atamak da bir o kadar abestir. Türkiye'de AKP öncesinde de meslek dışı istisnai atamalar yapılırdı fakat bunlar Vatikan gibi sembolik önemi olan yerlerle sınırlıydı. Maalesef AKP hükûmetleri bu durumu istisna olmaktan çoktan çıkarttı. Bugün ise tarihimizdeki en skandal meslek dışı atamadan bahsedeceğim: Bu kişi 6 Eylül günü Finlandiya nezdinde Türkiye Büyükelçisi tayin edilen Ayşe Hilal Sayan Koytak'tır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bile tahammül edemediği ve karışan kim varsa cezalandırılmasını istediği fon skandalının göbeğindeki Fatma Betül Sayan Kaya'nın kız kardeşinden bahsediyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne alakası var? İkisi farklı insan.

NAMIK TAN (İstanbul) - Ayşe Hilal Sayan Koytak, bu korkunç skandalın patlamasından yalnızca dokuz gün önce âdeta yangından kaçırılır gibi Helsinki'ye gönderilmiş. Bu skandala kadar Sayan ailesi iktidarın göz bebeğiydi ve üyeleri en önemli makamlarda kendilerine yer bulurlardı. Ayşe Hilal Hanım da daha önce herhangi bir diplomasi geçmişi ve birikimi olmamasına rağmen Bahreyn'e büyükelçi olarak gönderilmişti. Bugün ise kendisinin bu kadar ülke arasından Finlandiya'ya gönderilmesinin kesinlikle tesadüf olmadığını düşünüyoruz. Zira, kısa adı DEİK olan Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, Finlandiya İş Konseyi Başkanlığını tutuklandığı 23 Eylül gününe kadar fon vurgununun başkahramanı, Tera Yatırım Menkul Değerlerin sahibi Emre Tezmen yürütmekteydi. Basında bu şahsın Finlandiya'da "Sampo-Rosenlew" adlı bir şirket aldığı ve buraya milyarlarca TL değerinde sermaye aktardığı belirtiliyor. Bu yalnızca bildiklerimiz. Emre Tezmen hakkında titiz bir istihbari araştırma yapılsa yurttaşlarımızın kim bilir daha ne kadar parasını kaçırdığı ortaya çıkacaktır.

Bu arada ben Tezmen ile Sayan ailesi arasındaki muhtemel bağlantıyı dile getiren ilk kişi değilim. Partimizden birçok arkadaşım geçtiğimiz günlerde sosyal medyada ve basın toplantılarında fon skandalının Finlandiya boyutunu ele almıştı. Lakin ben onlardan farklı olarak bu şahsın derhâl Helsinki Büyükelçiliği görevinden azlini burada sizden talep ediyorum. Yetki elinizdedir, bir Bakan olarak bunu kullanın ve lütfen gereğini yapın. Aksi hâlde sizin üzerinizde de bu fon skandalına dair şüpheler oluşacaktır.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Şüpheleriniz sizin olsun.

NAMIK TAN (İstanbul) - Sayın Bakan, hepimizin bildiği gibi, yıllarca Millî İstihbarat Teşkilatının başında bulundunuz. Dışişleri Bakanlığı görevine geldiğinizde de birçok MİT mensubunu Bakanlığa taşıdınız. Bir Bakan elbette güvendiği birkaç bürokratı daha önce çalıştığı kurumdan yeni görev yerine getirebilir. Fakat, anladığımız kadarıyla, siz bu meseleyi biraz abartmışsınız. MİT kökenli bürokratları yalnızca danışman olarak değerlendirmiyor, Dışişleri Bakanlığında daire başkanlığı veya genel müdürlük gibi görevlere getiriyorsunuz. Millî İstihbarat Teşkilatımız ulusal güvenliğimiz için hayati çalışmalar yapan güzide bir kurumumuzdur.

Dünyadaki ülkelerin neredeyse tamamında olduğu üzere istihbarat mensupları ve diplomatlar özellikle yurt dışı tayinlerde ortak mesai yaparlar. Bununla birlikte MİT ayrı, Dışişleri Bakanlığı ayrıdır. İki teşkilatın da birbirinden farklı kurumsal kültürleri mevcuttur. MİT'te yetişen bir bürokrat Dışişlerinin kurumsal yapısına zannettiğiniz kadar rahat uyum sağlayamayabilir. Hâl böyleyken Dışişleri Bakanlığı içerisinde yetişen kadrolarımız sanki yetersizmiş gibi MİT'ten bürokrat ithal etmenizi son derece yadırgıyorum.

Bu da yetmiyor gibi Bakanlığın içerisinde bir de MİT ofisi kurduğunuzu duyuyoruz. Böyle bir ihtiyaç neden hasıl oldu? Lütfen bunu açıklayın. MİT içerisinde bir Dışişleri Bakanlığı dairesi kurmak ne kadar mantıksız ise bunu da aynı ölçüde mantıksız buluyoruz. Bu tasarrufun tek açıklaması olabilir, o da Bakanlığın içerisinde birilerini izletmek için istihbaratçı görevlendirdiğiniz.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Nasıl bir komplo teorisi bu?

NAMIK TAN (İstanbul) - Şayet bu iddia doğruysa size soruyorum; Dışişleri Bakanlığı binasında görev yapmakta olan MİT mensuplarının vazifesi nedir? Bakanlık çalışanlarının gündelik hayatlarını izlemek, onların kiminle nerede görüştüklerini takip etmek veya sosyal medya paylaşımlarını incelemek mi? Biz hariciyeciler siyasi iktidarlara fikir ayrımı gözetmeksizin ülkenin ali menfaatleri için hizmet etmek üzere yetiştiririz. Benim bıraktığım Dışişleri Bakanlığında tek bir memurun dahi çalıştığı bakan veya hükûmet aleyhinde bir tasarrufta bulunması düşünülemezdi. Aradan geçen yıllar zarfında siz bu yapıyı yozlaştırmadıysanız hâlâ aynısının geçerli olduğuna inanıyorum. Bir bakanın kendi çalışanlarına güvensizlik duyacağını düşünemem. Kaldı ki şu anda arkanızda oturan onlarca meslektaşımın görev ahlakına da devlete ve çalıştıkları Bakana sadakatlerine de kefilim. Siz Bakanlık görevinizi onların gece gündüz demeden harcadıkları meşakkatli mesai sayesinde yürütebiliyorsunuz. Bu nedenle, şayet iddialar gerçekse bu yapıyı derhâl lağvetmenizi sizden özellikle talep ediyorum.

Sayın Bakan, hariciye mensuplarımız eskiden kurumsal bir usule göre yetiştirilirdi. Bizler usta-çırak ilişkisi içinde büyüklerimizden öğrenerek yetiştik; onların yanında not tutarak, muhataplarına nasıl mukabelede bulunduklarını izleyerek, gerektiğinde gösterdikleri tepkinin ölçüsünü görerek, hatta sohbetlerini dinleyerek büyüdük. Nitekim eski usulde kıdemsiz bir meslek memuru dahi Bakanlıktaki üstlerine hatta Bakanın kendisine kolaylıkla ulaşabilir, Bakan da kıdemsiz memurlarını dahi görüp tanırdı. Bugün ise bırakın kıdemsiz diplomatları üst düzey diplomatlar bile maalesef size ulaşmakta zorluk çekiyor. Bu da yeni memurların yetişmesinin önünde bir engel olarak karşımıza çıkıyor ve kurum kültürü de giderek yok oluyor. Bu kurumsal yıkım yalnızca sizin döneminizi değil sizden önceki dönemin bakanlarını da kapsıyor maalesef.

Sayın Bakan, yakın çalışma ekibinizden birçok kişiyi büyükelçilik görevlerine getiriyorsunuz. Fakat bu arkadaşlar bazen nasıl davranacakları, neyi söyleyip neyi söyleyemeyecekleri hususunda bile vahim hatalar yapabiliyorlar. Görebildiğimiz kadarıyla tayin ettiğiniz mesai arkadaşlarınıza bu yolda bir telkinde bulunmuyorsunuz. Mesela, sabık yardımcınız Nuh Yılmaz görev yeri Şam'da bizim ulusal basınımıza da yansıyan çok ilginç akademik demeçler veriyor. Ben Nuh'u erken yaşlarından itibaren tanırım. Düşüncemiz farklı olmasına rağmen kendisini severim de. Bu hatalarına da hasmane yaklaşmıyor yalnızca bir büyüğü olarak onu eleştiriyorum. Aktaracaklarım 25 Ağustos 2026 tarihli Cumhuriyet gazetesinde mevcut. Sevgili Nuh görev yeri Şam'da bir konferans veriyor. Hizmet ettiği cumhuriyet rejiminden o kadar şikâyetçi ki cumhuriyetin ilanından sonra bir sürü değerimizi kaybettiğimizi ve o değerlerin Şam'da yaşadığını iddia ediyor. Cumhuriyet rejiminin tarikatları kapattığından yakınıyor. Hızını alamıyor; "9 Mart 1971'de darbe yapacak subaylar Suriye'deki Baas Partisi rejimine benziyor." cümlesini kuruyor. Nuh'un Baasçılara neden Türkiye'den bir benzetme yapma ihtiyacı duyduğunu doğrusu anlamadım. Türkiye'de 12 Mart Muhtırası öncesi 9 Mart 1971'de gerçekleşen bir darbe planı olup olmadığı hususu bugün dahi net değil. Üstelik Nuh'un 9 Martçılar olarak lanetlediği grubun içerisinde Hava Kuvvetleri eski komutanlarımızdan Orgeneral Muhsin Batur da var. Merhum Batur görevi yürüttüğü 73 yılına kadar Kıbrıs Barış Harekâtı'nı gerçekleştirecek hava kuvvet gücümüzün temelini oluşturan isimdir. Şimdi size soruyorum: Yunanistan'ın Ankara'daki büyükelçisi herhangi bir konuşmasında kendi subaylarını -onlar ne yapmış olurlarsa olsun- kötüler mi? Yahut aynı Yunan büyükelçi Kıbrıs Barış Harekâtı'nın başkahramanlarından birini Nuh'un yaptığı gibi Sednaya Hapishanesinde sivillere türlü işkenceler yapmış Baasçılarla eş değer tutsa ona nasıl bir muameleyi reva görürsünüz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, siz gidip Avrupa'ya ülkenizi şikâyet ettiniz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Dinle, dinle.

NAMIK TAN (İstanbul) - Muhtemelen kendisini Bakanlığa çağırıp ciddi bir açıklama isterdiniz. Velhasıl büyükelçiliği layıkıyla yapabilmesi için Nuh'un da biraz kulağını çekmeniz gerekiyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Medet umdunuz.

NAMIK TAN (İstanbul) - Kendisi akademik konferanslar vermeye bu kadar meraklıysa bence onu büyükelçilik görevinde harcamayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Türkiye'yi şikâyet ettiniz ya siz Suriye konusunda.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ülkemizi kötülemediğiniz makam kalmadı ya.

NAMIK TAN (İstanbul) - Sayın Bakan, son birkaç yıldır Dışişleri Bakanlığında Personel Daire Başkanlığı görevine sürekli saraydan atama yapılmasını, Bakanlığımızın kendi personelinin görev ve kariyer planlamasının Bakanlık dışından birtakım odaklara verilmiş olmasını üzüntüyle takip ediyoruz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Türkiye'yi terörizme destek veriyor diye şikâyet ettiniz.

NAMIK TAN (İstanbul) - Gönül ister ki Bakanlık koltuğunda oturan kişi olarak Bakanlığınıza dair nihai kararları yalnız siz alasınız. Birtakım şahıslar Cumhurbaşkanı Danışmanı sıfatıyla kafalarına göre başka devletlere hatta en yakın müttefiklerimize

meydan okuyarak diplomatik gerilimlere yol açabiliyorlar. En son Azerbaycan'la yaşanan gerginlik bunun sadece son örneğidir. Oktay Saral isimli bir şahıs kendisini Sayın Cumhurbaşkanından yetki almış zannederek Sayın İlham Aliyev'e sosyal medyadan verip veriştirdi. Koca Türkiye'nin dış politikası sosyal medyada Erdoğan adına racon kesenlerin veya bir, iki radikal İslamcı gazetenin yaygarası altında şekillendirilemez. Bu zatın görevden alınmış olması da yaşanan rezaleti örtmeye yetmez. Böyle girişimler Dışişleri Bakanı sıfatıyla şahsınızı ve makamınızı çiğnemektir. Lütfen, böyle hadsizliklere artık mahal vermeyin ve bir daha, lütfen, kendinizi çiğnetmeyin.

Sayın Bakan, artık kendi inisiyatifinizle mi, yoksa emrinde olduğunuz Hükûmetin baskısıyla mı bilmiyorum, Dışişleri Bakanlığımızın çalışma usullerine dair garip değişiklik önerileri getireceğiniz konuşuluyor. Yurt dışında açtığınız temsilcilik sayısıyla böbürlenirken bu temsilciliklerde çalışan personel sayısını azaltmayı planladığınız basına yansıdı. İddialara göre, özellikle temsilciliklerimizdeki aşçılar rahatsızlık yaratıyormuş. Bunun yerine dışarıdan catering hizmeti alınabileceği konuşuluyormuş. Bir kurumda kökeni cumhuriyet döneminden dahi öncesine dayanan bir uygulama mevcut ise uygulamanın arkasında birtakım ince düşünceler olduğunu herhâlde biliyorsunuzdur. Bugün temsilciliklerimizdeki aşçı kadrolarını lağvettiğinizde bu uygulamanın bırakın yabancıları ağırlamayı, kendi diplomatik misyonumuzun güvenliğini dahi nasıl bir risk altında bırakacağının farkında mısınız? Örneğin, Sahraaltı Afrika'daki temsilciliklerimize veya Afganistan'daki Mezar-ı Şerif Başkonsolosluğumuza catering hizmetini nereden sağlamayı düşünüyorsunuz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yani Veli Ağbaba yapsaydı çok daha vizyoner bir...

NAMIK TAN (İstanbul) - Ayrıca Ekvator ve Kolombiya'da helal kesim şöyle dursun, domuz eti kullanmayan catering firması bulabilecek misiniz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yeni Partinin dış politika vizyonu mahalle dedikodusuna dönmüş.

NAMIK TAN (İstanbul) - Diyelim ki dünyanın her şehrinde ihtiyaca uygun firmalar buldunuz. Tanıyıp bilmediğiniz bir sürü çalışanın her gün temsilciliklerimize girip çıkışlarını nasıl denetleyeceksiniz?

CAVİT ARI (Antalya) - Tüm bunlar gerçek mi, ülkenin itibarı zedeleniyor mu; bunlarla ilgili kafa yoracağınıza neler konuşuyorsunuz ya?

SEDA GÖREN (İstanbul) - Dedikodu...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, dedikodu, dedikodu.

CAVİT ARI (Antalya) - Sen anlamazsın, siz anlamazsınız bu işleri.

NAMIK TAN (İstanbul) - Böyle bir durumda isteyen herkes catering çalışanı kılığında buralara girer, misyondaki görevlilerimizi zehirlemeyi...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - O yüzden vize kuyruğunda bekliyoruz, dedikodu ya.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dış politikada...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Lütfen...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Dedikodu ya, gençler...

CAVİT ARI (Antalya) - Sen bunları anlamazsın, kafan yetmez.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Çok daha iyi bir vizyon...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Değerli arkadaşlar, konuşmacıyı dinleyelim.

NAMIK TAN (İstanbul) - Zehirlemeye kalkmasalar bile ellerini kollarını sallaya sallaya istihbarat toplarlar.

CAVİT ARI (Antalya) - Söylediklerinin hepsi doğru ve ülkenin bu yanlışlar yüzünden başı derde giriyor.

NAMIK TAN (İstanbul) - Böyle saçma bir uygulama her türlü yabancı istihbarat örgütüne ayrıca Afrika'daki birçok kaçak FETÖ'cüye fırsat sağlamaktan öteye gitmez.

AHMET KILIÇ (Bursa) - Dış politikaya dair bir şey yok.

NAMIK TAN (İstanbul) - İşte, bu yüzden ulusal düzeyde tasarruf yapmak istiyorsanız dahi misyonlarımızı ve burada çalışan kişileri bunun kapsamı dışında tutun. Aksi hâlde yalnızca dış ilişkilerimize değil, ulusal güvenliğimize de ciddi zararlar vereceksiniz. Bahsettiğim uygulamalar sizden önce Sayın Çavuşoğlu döneminde ortaya atılmıştı. Şimdi, yeniden gündeme gelmesinden rahatsızız. Uzun yıllar bu ülkenin istihbarat kurumunu yönettiniz, yurt dışı temsilciliklerimiz için bu denli ciddi bir istihbarat açığına yol açacak tasarruflara göz göre göre izin vermeyiniz.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; benim dile getirdiklerim yalnızca bir açış konuşmasıdır. Bana ayrılan yirmi dakikanın tamamına yakınını Bakanlığın yönetimindeki sorunlardan sadece birkaçına ayırmak zorunda kaldım. Siyasi eleştirilerimi ise Genel Kurulda dile getireceğim. Ancak benden sonra muhalefete mensup birçok milletvekili arkadaşım bu dış siyaset alanında size çok sayıda soru soracak ve sorunları aktaracaktır. Biliyoruz ki bahsi geçecek tüm bu sorunların en temelinde Bakanlığın eski müstakil yapısını kaybetmesi ve kurumsal alışkanlıklarının dışında yönetilmeye çalışılması yatıyor. AKP hükûmetleri döneminde çok kısıtlı bütçelerle çalışmak zorunda bırakılan Dışişleri Bakanlığınız bütün zorluklara, dışarıdan gereksiz müdahalelere ve bugün örneklerini verdiğim vahim yönetim hatalarına rağmen en iyi şekilde çalışmalarını yürütmeye uğraşıyor. Bakanlık tarihinde hayırla anılmak istiyorsanız size naçizane tavsiyem, Bakanlığı geleneksel usulleriyle ve kendi içinde yetişmiş personeliyle yönetmenizdir Sayın Bakan.

Hepinize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Tan, sizden böyle bir konuşma hiç...

CAVİT ARI (Antalya) - İsmail Bey, o değerlendirmeye senin dış işleri tecrüben yetmez, Sayın Bakan yapar o değerlendirmeyi.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Böyle bir şey olabilir mi ya...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İsmail Bey...

CAVİT ARI (Antalya) - İsmail Bey, o konuşmaya değerlendirme yapmaya dış işleri tecrüben yetmez; Sayın Bakan ve yardımcıları yapar o değerlendirmeyi.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Ceyla Akça Hanıma söz vereceğim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yani Yeni Partinin dış işleri politikası bu mu? Böyle bir şey olabilir mi?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - İsmail Bey diyor ki: "Sayın Arı daha güzel konuşurdu."

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ök...

Söz veriyorum...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yani kötü bir şey söylemiyor, iyi bir şey söylüyor, "Kendinizi geliştirin, yenileyin." diyor.

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, konuşma sıran gelince konuşursun arkadaş.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Biraz daha vizyoner bir bakış açısı...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Biz sizi düşünüyoruz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Evet, arkadaşlar...

Sayın Akça, buyurun.

Süreniz on dakika.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Teşekkür ederim, hoş geldiniz...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Kenya konusunu öneren adam buraya...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ya, Kenya'daki Dışişleri Konsolosluğunun ne kadar iyi çalıştığını göreceksiniz.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Başa tekrar almanızı rica edebilir miyim?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - İsmail Bey, konuşmacı başladı.

Tekrar açıyorum, buyurun.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Teşekkür ederim.

Hoş geldiniz Sayın Bakan. Dışişleri Bakanlığının bütün emektarları hepiniz hoş geldiniz.

İzin verirseniz size eski Genelkurmay Başkanı, şimdiki Millî Savunma Komisyonu Başkanı Hulusi Akar'ın Mecliste tam olarak ne demek istediğini anlamadığımız bir konuşmasından bir atıfla başlamak istiyorum. Tutanaktan okuyacağım, sonra reddetmesin diye. "Bir Avrupa ülkesinde yapılan bir araştırmada, özellikle gençlerin yüzde 59'u, yüzde 60'ı silah almayacaklarını, bir savaş çıksa dahi savaşa girmek istemediklerini, ülkelerini korumak dahi söz konusu olsa istemediklerini ifade ediyorlar dolayısıyla ülkelerin ciddi problemleri söz konusu. Ayrıca, yine Avrupa'da yapılan bir araştırmada, yüzde 25 civarındaki nüfusta önümüzdeki beş yılda bir savaş çıkacağının kesin olduğuna dair düşünceler var, fikirler var, yaklaşımlar var. Bunun doğal sonucu olarak bütün ülkeler şu veya bu şekilde temaslar, görüşmeler, efendim, karşılıklı toplantılar, iş birliği için, koordinasyon için çalışmalar yapmakta, bunların da birçoğu birtakım ittifaklarla sonuçlanmakta." diyor. Benim asıl önemsediğim kısım, gençlerin yüzde 59'unun, yüzde 60'ının silah almak istemeyeceklerini ve bunun da bir fırsat aralığı doğurduğuna dair iması. Zaten sonrasında sizin seyahatlerinize biraz baktık, epey uzun, "stalk"lamış gibi olduk ama uzun uzun baktığımızda, neredeyse yaptığınız her bir seyahatin çıktısında, açıklamasında hep savunmayla ilgili, güvenlikle ilgili bir algı var. Oysaki Bakanlığınıza ilk geldiğinizde, 2024-2028 yılına bir stratejik plan yayınlamış ve bu stratejik planının kurucu felsefe ve temel paradigmasında yurtta barış, dünyada barış ilkesi doğrultusunda, çevrede istikrar, refah kuşağı oluşturmakla ilgili bir iddiada bulunmuştunuz ve diplomasi kalkınma araçlarını da bu hedef bağlamında kullanacağınızı iddia etmiştiniz. Fakat kabarık seyahat listeniz ve ağırladığınız misafirlere baktığımızda asıl hedefin tam da barış algısı değil ama Hulusi Akar'ın da bahsettiği gibi, farklı ülkelerin güvenlik ihtiyaçlarına verdikleri siparişler öncülüğünde, işte bu doğrultuda Türkiye'nin bir, taşeronvari bir görev üstlenmesi için çalışıyormuşsunuz gibi görünüyor. Malum, bu yılın bütçesinde savunma bütçesi, sizinki gibi kâğıt üzerinde barış ve diplomasi çalışmaları yürüten bir Bakanlığın neredeyse 51 katı. Yani aslında Cumhurbaşkanlığının da strateji belgelerinde geçen, nerdeyse bu Parlamentoya gelen her bir Bakanlığın strateji belgesinde barış algısını yansıtan bir rakamı, bir sayıyı, bir bedeli kâğıt üzerinde göremiyoruz. 51 kat yani diplomasiden alıkonulan 51 katlık bir bedel var, bir miktar var. Zaten, biz sürekli söylüyoruz, Dışişleri Bakanlığı bir savunma ve bir avuç malum şirketin çeşitli yerlerde ticaret yürütmesi ve silah satması için bir dış pazarlama bürosuymuşçasına çalışıyor.

Son sunumda, COP31'den bahsettiniz. Bir arkadaşımla konuşuyorduk, Numan Kurtulmuş konuşma yaptığında ve yine Cumhurbaşkanı konuşmalar yaptığında gözümüzü kapatsak demokratik bir sosyalist konuşuyormuş gibi hissederdik çünkü

ekokırımdan, iklim adaletinden, işte değişen iklim durumu düşünüldüğünde Türkiye'nin çabalarından bahsederken bir tarafta zeytinlikler doğranıyor, öbür tarafta petrol...

SEDA GÖREN (İstanbul) - Basmakalıplardan çıkalım Ceylan Hanım, onu söylüyoruz.

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Sakin ol! Sakin ol, dinle!

Bir taraftan da işte yeni kömür madenlerine lisans veriliyor, termik santrallerinin kapasiteleri genişletiliyor ama işte COP31 bir tarafta. Mesela Parlamentolar Arası Birliğin İstanbul'da Genel Kurulu yapıldı, onun da başlığı umudu yeşertmek, barışı sağlamak ve adaleti temin etmekti. Bu olurken ana muhalefet partisi hukuki bir müdahaleyle bölünüyor, gazeteciler tutuklanmaya devam ediyor, yine kanallara, televizyon kanallarına kayyum atanıyordu. Adalet temin olmuyor, barış sağlanmıyor, umut neredeyse hiç yeşermiyor. Birleşmiş Milletlere dair kâğıt üzerindeki söylemlerinizi çok beğendiğimi söylemem gerekiyor fakat Birleşmiş Milletlerin reform ihtiyacından bahsederken bu reform ihtiyacına Türkiye'nin nasıl katılacağına dair somut bir aktivite sizin yanınızdan göremiyoruz. Örneğin, işte yeni Trump yönetimiyle ABD'nin çektiği bir katkı var; Birleşmiş Milletlerin kurumlarına işte hem USAID'i de lağvetmesiyle birlikte oluşan bir açık var. Bir insani kriz yaşanıyor, Hürmüz Boğazı'nın kapanmasıyla birlikte, bu boğazın kapalı kalmasıyla birlikte yeni bir gıda krizi geliyor ve Birleşmiş Milletlerin hiç olmadığı kadar yardıma ihtiyacı var. Türkiye NATO'ya olan yükümlülüklerinden yüzde 5'ten bahsederken ve bununla ilgili büyük çaba sarf ederken örneğin Birleşmiş Milletler gibi görece son seksen yıldır belki barış diyebileceğimiz, bir nevi barış diyebileceğimiz bu sürecin aslında garantörü gibi olan Birleşmiş Milletlerin korunması için Türkiye nasıl bir faaliyet yürütmektedir? Sunumunuzda bundan bahsedilmiyordu. Örneğin, bize sadece "Dünya 5'ten büyüktür." demek yetmiyor, bunun fazlasını görmek istiyoruz. Dünya 5'ten büyükse eğer dünyanın o 5'ten büyük olan 6'ncı ve 7'nci sırasında kalan devletler BM'yi nasıl koruyacaklar?

Bir de bu "middle power" olma hırsı her platforma sahne olmaya talip olma şeklinde kendini buluyor. İçerikler, söylem, eylem arasında da ne yazık ki bir eğretilik oluşuyor ve bu tiyatral bir performanstan fazlasına evrilemiyor. Neredeyse her metinde bölgesel sahiplenmeden bahsediliyor. Bakınız, mesela Mekke Paktı için sunumunuzda ve kitapçığınızda özel başlık açılmış. Mekke Paktı gerçekten bölgenin ihtiyaçları mıdır, yoksa ABD'nin bölgedeki çeşitli ticaret yaptığı devletlerin ihtiyacı mıdır? Mekke Paktı'na Türkiye'nin katılması Suudi Arabistan'ın mı ihtiyacıdır, yoksa gerçekten Yemen halkının mı bir ihtiyacıdır? Yemen'le ilgili bahsettiğiniz bölümlerin hiçbir kısmında barış için ara buluculuk yapmak ve orada barışı sağlamakla ilgili bir cümle kurmamışsınız. Biz, Türkiye ve bölge halklarının aslında ihtiyaçlarının öncelendiği bir stratejiyi ne yazık ki görmek istiyorduk. Malum, öykünülen, işte "middle power" dünyasında tercih edilen rol uluslararası diplomasi ve uzlaşıyı büyütecek kurumları güçlendirmekten, yeni kurumların inşasında yer almaktan geçiyor. Bu kurumları araçsallaştırmak, buradaki platformlarda konuşmak ama konuşmaları bir eyleme çevirmemek, bu kurumları sadece bir manivela gücü olarak kullanmaktan ne yazık ki geçmiyor. Türkiye'nin güvenliği NATO'ya, ticareti Avrupa'ya, teknolojisi de çok övündüğü savunma da dâhil olmak üzere ki savunma endüstrisinde en çok övündüğü parçaların büyükçe bir bölümü zaten ya Avrupa'dan ya da Batı'dan geliyor ve burada bir şekilde bir araya takılıyor; bir nevi Türkiye IKEA'sı gibi.

Şimdi, Board of Peace Kuruluna katıldınız siz de. O aşırı absürt videoyu izledik, 80'lerden bir müzik videosuyla fotoğraf çekmek için sıralanan dünya liderleri görüntüsü gerçekten korkunçtu, acınasıydı çünkü "Board of Peace" dediğimiz mekanizmanın Gazze'de devam eden çatışmanın barışçıl bir şekilde sonuçlanmasıyla ilgili 2023'ten bu yana -ki o zaman kurulmadı, farkındayım ama- hâlâ Gazzeli insanların yaşamına etki edebilecek bir adımını ne yazık ki göremiyoruz ve Türkiye'nin oradaki varlığı arasında makaslar var. En az 4 tane makas var: Birincisi, kurulun mesela 17 Kasım raporu İsrail'in teknokrat idareyi polisin dönüşünü ve insani yardımı engellediğini sanıyor ama mesela siz bu konuyla ilgili ne yapıyorsunuz Gazze'de, bu engellemeye dair ne yapıyorsunuz, bilmiyoruz. İkinci makas, yine liderlik iddiası ve kurumdaki rol. Soykırım yaptığını söylüyorsunuz İsrail'in ki hemfikiriz bu konuda ama Filistinlilerin bu Barış Kurulunda, bu Board of Peace'te bir temsilcileri yok. Avrupa'ya sık sık Gazze'yle ilgili hassas olmaları gerektiğini ve ikiyüzlü olduklarını söylüyorsunuz ama Gazze'yi bombalayan o bütün silahların barutunun neredeyse parasını veren Trump'a buna dair bir şey söylemiyorsunuz. Ankara'nın aslında kendi söylemine göre soykırım yapan tarafın güvenlik talebini karşı tarafa kabul ettiren bir ara bulucu olduğuna şahit oluyoruz. Bir üçüncü makas, ambargo ile enerji akışı. COP31'e gelen birçok aktivist vardı ve onların hepsi şu anda Gazze'de yürüyen soykırımın enerjisinin Türkiye'den geçtiğini söylediler. Buna dair bir durdurma yok.

Şimdi, zamanım az kaldığı için Afrika boynuzuna birazcık eğilmek istiyorum. Parçası olduğunuz Kabine öncülüğünde Sudan'da silah ambargolarını deliyorsunuz, Yemen'de barışa öncülük etmiyorsunuz, hatta Afrika'daki varlığınız tamamen askerî bir varlıktan oluşuyor. Türkiye'nin toplam 88-89 tane askerî ataşesi var, bunların 19'u Afrika'da.

Kanada'yla yeni iş birliklerinden bahsettiniz, bunun en büyük adımlardan olduğunu söylediniz ama şu hâliyle bölgede attığınız Mekke Paktı, Bedir Paktı'na baktığımızda "Kronos" mitindeki o yutulan tanrılar kendi istekleriyle yutulmuyordu ama siz kendi kendinize Kromusların midesine girmeye çalışıyorsunuz.

Yine, Türk dış politikasıyla ilgili, Türki devletlerle ilgili "aile içi mesele" olarak tanımlıyorsunuz fakat Azerbaycan'la çıkan son krizden de anladığımız üzere bu mesele sadece bir aile meselesi değil, ABD'yle, örneğin F-35'lerin alınması, tekrar bu programa dönülmesiyle ilgili İbrahim Anlaşmalarına katılma...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - ...mecburiyeti dayatıldığı söyleniyor. Buna dair bize not, sunumunuzda herhangi bir şey söylemediniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Berdan Öztürk, buyurun lütfen.

BERDAN ÖZTÜRK (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bugün burada sizinle 4'üncü bütçe görüşmemizi yapıyoruz. 3 bütçe dönemi izlenen politikalara ve sonuçlarına muhalefetimizi yaptık. O nedenle, bugün bütçenin ayrıntılarına geçmeden önce o günden bugüne neyin değiştiğine de dönüp bakmak gerektiğini düşünüyorum. Herkesin malumu olan politikaları ve sonuçlarını burada tek tek sıralamayacağım ancak şunu söylemek gerekiyor: Dış politikaya yön veren anlayış eleştirdiğimiz temel özelliklerini koruyor. Yıllardır komisyonlarda, kürsülerde, sokaklarda dış politikanın güvenlikçi ve militarist anlayıştan çıkması gerektiğini dile getirdik. Diplomasinin çözüm üretme kapasitesini, Meclisin sorumluluğunu, halkların eşitliğini ve barışı konuştuk. Bugün yeniden aynı sorunlarla karşı karşıyayız. Şimdi, şunu sormak gerekiyor: Diplomasinin alanı ne kadar genişledi; güvenlikçi, militarist yaklaşım ne ölçüde değişti? Sorunları **askerî** araçlarla yönetme anlayışından demokratik yollarla çözme anlayışına kadar yaklaşıldı? Hâlâ bu dönüşümün gerekliliğini konuşuyor olmamız, üzerinde durmamız gereken noktalardan biri ama bugün önümüzde değerlendirebileceğimiz tarihî bir fırsat var: Barış ve demokratik toplum süreci. Bu süreç, Türkiye'nin kendi sorunlarını demokratik yollarla çözmesi açısından tarihsel bir fırsat sunuyor. Dolayısıyla dış politikaya ilişkin sorumluluğumuzu da büyütüyor.

Sayın Bakan, artık şu soruya açık bir yanıt vermeliyiz: Türkiye, kendi içinde barışı ararken dış dışpolitikasında neyi değiştirecek? Bu çok önemli bir sorun bence çünkü Kürt meselesinin çözümsüzlüğünü yıllarca, ister istemez dış politikayı da etkiledi. Buna göre de adımlar atıldı, başka ülkelerle bu temel üzerinden, mesele üzerinden iş birliği, ortaklaşmalar oldu ama şu anda bu çözüm süreciyle birlikte aslında diplomasinin de, hele hele yaşadığımız şu anda bir çılgınlık yaşanıyor. Savunmaya, askerî alana bu kadar yatırım yapılırken, herkes bir çılgınlık yaşarken bu tam da Türkiye açısından, gerçekten -bölgedeki konumundan da kaynaklı olarak- hem çevre komşularına hem de Avrupa ülkelerine hem de dünyaya örnek oluşturabilecek bir zemini, altyapıyı da sunuyor. Bunu değerlendirmek gerekiyor. Güvenlikçi politikalar dışında barışın dilini diplomaside hâkim kılmak, sadece barışı anlatmak değil, aslında barışa giden yolları da aşmak gerekiyor. Hep birlikte bunu aşmamız gerekiyor. Sadece kendimiz için değil. Dediğimiz gibi meselelerini çözmüş bir Türkiye bölgede de dünyada da öncülük görevini yerine getirebilecektir.

Değerli milletvekilleri, bu dönüşümün bir de bütçe boyutu var. Şimdi, güvenlikçi siyaset kamu kaynaklarının kullanımını da şekillendirdi ister istemez. Tehdit algısı kalıcılaştıkça askerî öncelikler genişler, toplumsal ihtiyaçlar ertelenebilir görülmeye başlanır. Bu da ister istemez, eğitim, sağlık, kamusal hizmetler için kaynak tartışılırken güvenlik harcamaları sorgulamasını daha da güç bir alana dönüştürüyor. Bütçe hakkı tam da burada önem kazanıyor. Toplumun emeğinin nereye harcandığını sormak, toplumun nasıl yaşayacağını sormaktır.

Biz, savaş ekonomisinin karşısına barış ekonomisini koyarken kamu kaynaklarının toplumsal üretime, güvenceli yaşama ve ortak refaha yönelmesini savunuyoruz. Barışın, halkın sofrasında karşılığı olmalıdır, gençlerin geleceğinde, emekçilerin çalışma koşullarında, insanların kamusal hizmetlere erişiminde karşılığı olmalıdır. Barış iradesi büyüdükçe insanların hayatlarının da değiştiğini gözlemleyebiliriz.

Dışişleri Bakanlığına düşen görev, sorunların diplomatik çözümünü geliştirerek bu dönüşümün koşullarını güçlendirmektir; bölgesel ilişkilerde toplumsal refahı, eşit iş birliğini ve halkların ortak ihtiyaçlarını öne çıkarmaktır. Diplomatik başarıyı da buradan değerlendirmeliyiz. Hangi sorunun çözümüne katkı sunuldu, hangi toplumsal gerilim azaltıldı, halkların yaşamında ne değişti? Barışın kalıcılığı toplumun özne olmasına bağlıdır. Dış politika da demokratik katılıma ve toplumsal denetime açılmalıdır. Meclisin rolü güçlendirilmelidir. Ülkenin geleceğini etkileyen kararların gerekçeleri, yükümlülükleri ve sonuçları burada tartışılmalıdır. Milletvekilleri, zamanında bilgi almalı, karar süreçlerine katılmalı ve denetim görevini yerine getirmelidir. Bütçe görüşmeleri de bu ilişkinin yılda bir kez hatırlandığı toplantılar olarak kalmamalıdır. Burada dile getirilen eleştirilerin ve önerilerin takip edilebildiği, Bakanlığın yürüttüğü çalışmaların düzenli biçimde değerlendirildiği bir işleyiş kurulmalıdır. Yerel yönetimlerin, sendikaların, sivil toplumun ve akademinin doğrudan ilişkileri de geliştirilmelidir. Halkların birbirini tanıdığı, ortak sorunlarını konuştuğu, dayanışma kurduğu kanallar çoğaltılmalıdır. Bizim, halk temelli diplomasi anlayışımız budur. Toplumun kendi dış ilişkilerini geliştirmesi, barışın toplumsal gücünü büyütür. Devletler arasındaki temaslara halklar arasında kurulan güven eşlik eder. Halkın adına yürütülen dış politikada halkın sözü esas olmalıdır.

Sayın Bakan, konuşmamın başında dördüncü bütçe görüşmemizi yaptığımızı söyledim. Bir sonraki bütçede aynı güvenlikçi anlayışın neden değişmediğini yeniden tartışmak yerine barışın önünü açan hangi adımları attığımızı konuşalım, hangi demokratik kazanımların güvenceye alındığını, hangi ilişkilerin karşılıklı güven temelinde geliştiğini değerlendirelim, bunu mümkün kılacak siyasi iradeyi bugünden ortaya koyalım. Çözümsüzlük yıllarca diplomasının yönünü belirledi, şimdi diplomasi çözümün sorumluluğunu üstlenmelidir. Bu bütçede aradığımız irade budur.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Oğuz Kağan Salıcı, buyurun.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan ve heyeti, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben genel bir değerlendirme yapmak yerine daha çok bazı konulara odaklanan görüşlerimi ifade edeceğim.

Öncelikle, Amerika'yla ilişkilerle ilgili bir konudan başlayacağım. Biliyorsunuz, Amerika'da Demokratlar hem Temsilciler Meclisini hem Senatoyu kazandı. Gerçekçi olalım, bizim işimiz F-35'ler konusunda sıkıntıya girdi ya da sıkıntı arttı. Onun muadilini biz zaten üretiyoruz yani Millî Muharip Uçak KAAN'dan bahsediyorum. Fakat KAAN Amerika'dan gelecek F110 motorlarına göre tasarlandı.

Sayın Fidan, siz bu konuda açık sözlülükle, KAAN'ın Amerika'dan gelecek F-110 motorlarıyla uçacağını söylediniz, daha önce ifade ettiniz. Biz bunu zaten biliyorduk ve söylüyorduk ama nedense siz söyleyince birileri daha gerçeklerle yüzleşmiş oldu ve uykularından uyanmış oldular. Tam da bu nedenle bu konuyu burada tekrar gündeme getirmek istiyorum. Biz bu yılın başında Dışişleri Komisyonundan arkadaşlarla Washington'da Kongre üyeleriyle görüştük yani bu konularla ilgili ve bu başlıklarla ilgili. Açıkçası ilerleme beklediğimiz en gerçekçi dosya da Millî Muharip Uçağımız KAAN'ın F110 motorlarıyla ilgiliydi. Temmuzda o dosya Kongrede bir aşama kaydetti, emeği geçenlerin hakkını teslim edelim ama motorların teslimatı ne durumda, açıkçası bu bizim için önemli çünkü prototipler için 10 motor var elimizde. İlk 40 uçak için 80 motor bekliyoruz. Daha dün Millî Savunma Bakanımız bu Mecliste, bu Komisyonda hedefi açıkladı ve "2030 sonuna kadar 20 KAAN, 2035 sonuna kadar 100 KAAN üretmeyi planlıyoruz." dedi. Peki, Kongrede yeni engeller çıkarsa -ki çok muhtemel- buna dair B ve C planlarımız var mı? Bu, aynı zamanda şundan dolayı önemli: KAAN'ın Amerika'dan gelecek F110 motorlarına göre tasarlandığı ve F110 motorlarının gelememesi durumunda tasarımın tamamen değişmesi gerekeceği konusunda görüşler var, böyle bir risk var mı? Bu motorlar dışında bir motor kullanılacaksa da uçaklarının teslimatının gecikme ihtimali ortaya çıkıyor, bu nedenle bunu ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz Adalet ve Kalkınma Partili siyasetçilerin en sevdikleri, en övündükleri şeylerden bir tanesi vitrin malzemesi olarak dış politikayı kullanmak. Ne zaman içeride işler biraz bozulsa, biraz sıkıntıya girse dış politikayı tekrardan vitrine çıkaran bir tarzları var. Hangi politikanızı sergiliyorsunuz diye sorduğumuzda da...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Hangisi?

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Anlatacağım, rahat rahat anlayacaksınız.

...en yakınımızdan örnekler verilir. Örneğin, Azerbaycan'dan verilir, Kıbrıs'tan verilir, Filistin'den verilir, Suriye'den verilir ki bu meselelerin büyük bir kısmı Türk dış politikasında aslında büyük partilerin ortaklaştığı başlıklardır. Oysa dış politikayı bir vitrin ürünü gibi değil de bir bilanço gibi değerlendirdiğimizde o bilançoda her kalemin bir karşılığı olur, o karşılık tekrar tekrar görülür. O hâlde bu kalemleri ben müsaadenizle tekrar açayım, hangisiyle ilişkiler olumlu, hangisiyle olumsuz, bunu birlikte değerlendirelim. Günün sonunda vitrinde neyi sergilediğinize göre değil de kasada neyin kaldığına bakmak gerekir çünkü başka konuşmacı arkadaşlar da bahsetti, önce Azerbaycan'dan başlayalım isterseniz. Azerbaycan'la biz bir millet iki devlet diyoruz, bunu da gururla söylüyoruz, buna dair yürekten de inanıyoruz ama 27 Ekimde Bakü Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği için Birleşik Arap Emirlikleri'nin adayını memnuniyetle karşıladığını açıkladı, dört gün sonra da Sayın Feridun Sinirlioğlu'na dair da aynı açıklamayı yaptı yani bir olumsuzluk göstermedi ama iki adayı aynı seviyede desteklediği şeklinde bir açıklama yaptı. Azerbaycan'la aramızdaki özel ilişki adayımıza açık destek isteyeceğimiz gün işe yaramayacaksa hangi gün yarayacak? BBC'nin aktardığına göre -ki başka kaynaklarda da var- Bakü'de iktidara yakın bir yayın, Azerbaycan'daki iktidara yakın bir yayın Azerbaycan bütçesinin Ankara'nın yedek fonu sayılamayacağını yazdı, bu konu Türkiye'de de gündeme geldi. Tabii, akla şu soru geliyor: Piyasalarda örgütlü fon soygunu patlak verdikten sonra Bakü'den bir mali destek mi istendi? Bu destek talebini Bakanlığınız, Dışişleri Bakanlığı mı aracılık yaptı yoksa resmî hiçbir görevi olmayan etkili kişiler mi aracılık yaptı? 30 Ekimde Türk Devletleri Teşkilatı Ankara'da toplandı, çok kıymetli bir gelişme, Sayın Aliyev gelmedi, Dışişleri Bakanını gönderdi. Bir millet sözünü meydanlarda siz söylüyorsunuz, gururla da söylüyorsunuz, biz de katılıyoruz, iki devlet gerçeğini masada Bakü hatırlatıyor. Aynı zirvede Hazar'ın öte yakasından gelen kardeşlerimizle Kıbrıslı Türk kardeşlerimiz de aynı masadaydı, iki ay önce Birleşmiş Milletler kürsüsünden dünyaya "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıyın." diyen Sayın Erdoğan, dünyadan beklediğimiz cevabı Ankara'da kendi aile masamızdan duyabildi mi? Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan Avrupa Birliğiyle imzaladıkları bildiride Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmasına karşı çıkan BM'nin kararlarına bağlılıklarını açıkladılar. Kazakistan Güney Kıbrıs'a yerleşik büyükelçi gönderdi, elbette bu onların egemen kararı, öyleyse Türk dünyası söylemini iç siyasette kendi iktidarınızı tahkim eder bir şekilde kullanırken meselelerin bu taraflarını da kamuoyuyla paylaşmayı düşünür müsünüz? Ayrıca 29 Ekimde cumhuriyetimizin 103'üncü yıl dönümünde Mahmut Abbas Lefkoşa'nın güneyinde Rum liderle görüştü. Rum yönetiminden İsrail'le ilişkilerde ara buluculuk talep etti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı da doğal olarak üzüntüsünü açıkladı. Biz Gazze'nin, Batı Şeria'nın, Doğu Kudüs'ün sesini Ankara'dan dünyaya duyurduk. Biz derken Cumhuriyet Halk Partisini kastetmiyorum, siyasetteki birçok partiyi kastediyorum, biz bunu duyurmaya devam edeceğiz. Siz Kıbrıs Türklerinin sesini Lefkoşa'dan Ramallah'a duyurmakta zorlanıyor musunuz? Rahmetli İsmail Cem, Yaser Arafat'ın kendisine "İsrail'le konuşabilirseniz bir diyaloğumuz olursa bize faydası dokunur." dediğini aktarmıştı. İsrail'de bir seçim yapıldı, görünen o ki Netanyahu'suz bir hükûmet kurulabilecek mi? Bu durumun Türkiye, İsrail ve Filistin'in birbirleriyle olan ilişkilerine ne tür bir katkıda bulunacağını düşünüyorsunuz?

Değerli arkadaşlar, bölgesel ittifaklar kurmak, dostlarımızı çoğaltmak zorundayız. Türkiye-Pakistan ve Suudi Arabistan arasındaki Mekke Anlaşması bu Meclisten geçti. Aynı bağlamda, Mekke'de buluşan üç ülkeyi Mısır'la aynı masaya getiren bölgesel dörtlüyü de önemsiyoruz. Siz de konuşmanızda bahsettiniz. Doğu Akdeniz'de, İsrail-Yunanistan ve Güney Kıbrıs birlikte hareket ediyor. Peki, biz Doğu Akdeniz'de ne yapıyoruz? Libya'yla 2019'da imzaladığımız Deniz Yetki Alanları Mutabakatı'nı Libya Temsilciler Meclisinin 20 Ekimde oy birliğiyle onaylamasını biz memnuniyetle karşılıyoruz. Peki, Suriye'yle benzer bir anlaşma yapmak için neyi

bekliyoruz? Suriye'de savaşın en ağır bedelini Suriye halkı ödedi önce, sonra da biz ödedik; İdlib'den evlerimize şehit haberleri geldi, milyonlarca sığınmacıya kapımızı açtık. Bugün Türkiye, Suriye ordusuna eğitim ve danışmanlık veriyor. Şam Havalimanını yenileyenler arasında Türk şirketleri var. Yılın ilk yedi ayında 728 milyon metreküp Azerbaycan gazı bizim üzerimizden Suriye'ye gitti. Türkiye'de başka müteahhit yokmuş gibi 5'li çetenin iki üyesi Cengiz ve Kalyon, Suriye'de kurulacak elektrik santrallerine ortak oldu. Peki, Suriye'yle anlaşma imzalamak için neyi bekliyoruz? Siz bu Deniz Yetki Anlaşması'nı Libya bölünmüşken imzaladınız. Doğru zamanlama da oydu. Suriye'de ihalelerin zamanı geldiyse deniz yetki alanları anlaşması yapmanın zamanı neden gelmiyor, neden gecikiyor? Şam'da müteahhide kapı açan diplomasi Doğu Akdeniz'de Türkiye'ye neden kapı açamıyor?

Gelelim Katara. 13 Kasımda İstanbul'da karşılıklı savunma anlaşması imzalandı. Duyurulan ortak ortak bildiride, anlaşmanın, taraflardan birini veya her ikisini hedef alan herhangi bir dış silahlı saldırıya karşı ortak bir duruşu -altını çiziyorum, ortak bir duruşu- teşvik edilmesi amacıyla imzalandığı açıklandı. Anlaşma, Katar basında ise "Ülkelerden birine yönelik bir saldırı, diğerinin askerî önlem almasını gerektiriyor." şeklinde yorumlandı yani Katar basını böyle yorumluyor. Sizin bu "ortak duruş"tan yani Türkiye Cumhuriyeti olarak, Bakanlığımız olarak bu "ortak duruş"tan kastettiğiniz, anladığınız şey ne?

Son olarak, bundan iki yıl önce hem siz hem Millî Savunma Bakanımız hem de Cumhurbaşkanı Erdoğan, üçüncü dünya savaşı ihtimalinden söz ettiniz Son dönemde ülkemizin taraf olduğu Mekke Anlaşması, Meclise gelmedi ama imzalandı; Bedir Anlaşması, Katar'la yapılan anlaşmalar dikkate alındığında bu anlaşmaları bu üçüncü dünya savaşı söyleminizin neresinde konumlandırıyorsunuz? Sizce bu tehdit hâlâ devam ediyor mu? Riyad'da, İslamabad'da, Doha'da Türkiye'nin yükümlülükleri çoğalıyor. Biz Bakü'den adayımıza açık destek, dost başkentlerden Kıbrıs Türklerine bir söz, Şam'dan Akdeniz'deki hakkımız için bir imza bekliyoruz. Şapkayı önümüze koyup düşünmekte fayda var.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Süllü, hazır mısınız?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Bir dakika, yer değiştirecektik Sayın Sayın Salıcı'yla.

Kusura bakmayın, böyle teknik şeyler de böyle hayatımızı bazen zorlaştırıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, teknik olarak biz tekniği biraz hızlandıracağız sadece.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Canlı yayın olsaydı Başkanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim?

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Canlı yayın olsaydı...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Sayın Bakanı çekiyorlar ama bizleri herhalde çekmeye değer görmüyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, öyle değil, rica ederim. Onu kabul etmem. Herkes her şeye değer...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Canlı zaten.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Canlı yayın zaten.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, ben konuşunca niye herkes konuşmaya başlıyor? Siz konuşuyorken ben susuyorum.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Demokrasi çok sesli.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Süllü, buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Sayın Bakan ve Dışişleri Bakanlığımızın değerli personelleri, bürokratları; hepinize öncelikle Türkiye Büyük Millet Meclisi adına hoş geldiniz demek istiyorum.

Sayın Bakan, sunuşunuzda, bu yıl 4'üncü kez burada, bütçe görüşmelerinde bulunduğunuzu söylediniz. Evet, hoş geldiniz ama biz sizden ülkemiz adına daha güzel haberlerle gelmenizi beklerdik. Biz her yıl özellikle -ben Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ve Karma Parlamento Komisyonu üyesi olarak- Avrupa Birliğiyle ilgili daha güzel haberler almak istiyoruz ama o haberler nedense bir türlü gelmiyor. Biz, aslında dış politikamızın, ülkemizin dış politikasının siyasi parti aidiyetimizin dışında, mutlaka ülke çıkarlarımızı önceleyen şekilde olması gerekliliğiyle hep Avrupa Birliği Komisyonu üyeleri olarak hem Brüksel'deki ikili temaslarımızda hem buradaki toplantılarda ya da Brüksel'deki toplu toplantılarda elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz ve bu konuda AB Başkanlığımız da elinden geleni yapıyor, biliyoruz ama ne yazık ki ülkemizin izlediği politikalar hep önümüzde bir engel oluşturuyor. Biz, aslında dış politikamızın bir bütüncül politika içinde olması gerektiğini düşünüyoruz ama ne yazık ki bu, Avrupa Birliği ilişkilerimizde bir türlü çözüme kavuşmuyor ve biz artık inanın yorgun düştük hep aynı cümleleri duymaktan, hele hele Nacho Sanchez Amor'un Türkiye raporunda sürekli olarak işte, belli başlıkları açıp açıp o belli başlıklar üzerinde hep işte "Hiçbir ilerleme kaydedilememiştir." "Bunlar bunlar yapılmamıştır." cümlelerini görmekten inanın yorgun düştük. Evet, Avrupa Birliğinin bize karşı belli önyargıları olduğunu biliyoruz, Kıbrıs sorununun önümüzdeki en temel sorunlardan birini oluşturduğunu biliyoruz ama bizim de burada, yine bu Komisyonda sizlere hep söylediğimiz ve Avrupa Birliği Başkanlığıyla görüşmelerimizde söylediğimiz üzere, biz de ev ödevlerimizi ne yazık ki Türkiye Cumhuriyeti olarak yapmıyoruz; bunu çok iyi biliyoruz ve sürekli hukukun üstünlüğü, ifade özgürlüğü konularında her gün otoriterleşen AKP iktidarıyla ne yazık ki daha da zor duruma düşüyor ülkemiz. Biz artık bunları duymak istemiyoruz. İşte, uluslararası Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmaması önümüze sürekli olarak temcit pilavı gibi iletiliyor, tabii ki haklılar ve bakın, biz geçtiğimiz dönem özellikle Rum yönetimi Avrupa Birliği Dönem Başkanlığı aldığı için toplantılara biraz -Dışişleri Bakanlığımızın da özellikle isteğiyle- Avrupa Birliği Uyum Komisyonu olarak ara vermiştik ama geçtiğimiz ay içinde biz bir toplantı

gerçekleştirdik, Sayın Kemal Bozay ve Bakanlığımızdan da temsilciler katıldı; ne yazık ki biz geçtiğimiz Karma Parlamento Komisyonunun Strazburg'daki toplantısına tüm Komisyon üyelerimiz neredeyse eksiksiz, hep birlikte katıldık ama bu Karma Parlamento Komisyonu toplantısına yurt dışından sadece 5 parlamenter geldi. İşte, daha önce zaten ertelenmişti biliyorsunuz yine, bu belediye başkanlarımızın tutuklanması, birtakım siyasi nedenlerle; bunların da hani önümüzde sürekli olarak engel oluşturması gerçekten bizi çok yordu.

Avrupa, Birliğiyle ilişkilerimize baktığımızda, artık "transactional" bir hâl aldı; işte, al-ver ilişkisi hâlinde. Kemal Bey de belki bu cümlemi duymaktan yoruldu sürekli olarak ama gerçekten öyle, sürekli hani, savunma politikalarına, ülkemizin jeopolitik konumuna, enerji politikalarına bağlı bir hâl aldı yani ikili ilişkiler hâlini aldı ve ne yazık ki hani -belki Dışişleri Bakanlığımız da demeyeyim ama- Türkiye Cumhuriyeti devleti de bu hâle getirdi, buradan memnun, hani buradan bir çıkış yok ama vatandaşlarımızın bu konuda, Avrupa Birliğine üyelik konusunda büyük bir isteği olduğunu biz biliyoruz.

Şimdi, tabii, mesela 99'dan bu yana aday ülkeyiz ve diğer aday ülkelere uygulanmayan çileleri çekmek zorunda kalıyor bizim vatandaşlarımız. Bunlardan en önemlisi de tabii, sizlerin de bildiği gibi vize çilesi. Bu vize çilesi de gerçekten artık çok sıkıntılı bir hâl aldı. Hatta vize konusuna geçmeden önce belki... Notlarım arasında özellikle yer alıyor, Ekim 2025'te güncellendi biliyorsunuz AB'ye Katılım İçin Ulusal Eylem Planı ve burada 147 yasal düzenleme var, 166 idari tedbir olmak üzere 313 tedbir var burada. Avrupa Birliği Başkanlığının da 2025 Faaliyet Raporu'nda planının güncellenmesine ilişkin performans hedefi yüzde 100 gerçekleştirilmiş görülüyor aslında yani planı hazırlamak bir başarı olarak burada ele alınmış gibi ama biz, 313 tedbirin kaçı hayata geçirildi, kaçı gecikti; bu konuda bir bilgi alabilirsek Bakanlığınızdan çok mutlu oluruz. Örneğin mesela 2025'te yayımlanması gereken Makina Emniyeti Yönetmeliği ancak 16 Ekim 2026'da yayımlanmış. İşte, daha da önemlisi 23'üncü fasıl olan "Yargı ve Temel Haklar" başlığında 13 yasal düzenleme ve 35 idari tedbir öngörülüyor. Yolsuzlukla mücadele için işte, bağımsız ve daimi bir kurum oluşturulması 2028'e bırakılmış burada. Demokratik hukuk devletini güçlendirmeyi 2028'e ertelemek ülkemizin hem dış temsili açısından hem de ülke vatandaşlarımız açısından büyük bir sıkıntı yaratıyor. Bakın, GRECO değerlendirmesine göre de üst düzey kamu yöneticileri ve kolluk kuvvetlerine ilişkin 32 tavsiyenin yalnızca 4'ü tamamen uygulanmış, 21'i hiç uygulanmamış durumda. Yolsuzlukla mücadele raporlara tedbir yazmakla değil, bağımsız denetim mekanizmalarını kurmakla mümkün anca ama ne yazık ki bağımsız denetim mekanizmaları bugün ülkemizde pek çok kurumun elinden Türkiye Parlamentosu da dâhil alınmaya çalışılıyor iktidarın politikalarıyla.

Evet, biraz önce de başlangıç yapmıştım, vize çilesi. Şimdi, 2016'dan bu yana 72 kriterden kalan hâlâ 6 kriteri tamamlayamadık. Yani o kadar kriter bitti ama 6 kriterde hâlâ biz geliyoruz, geliyoruz, yıllardır, belki sekiz dokuz yıldır hep bu 6 kriteri konuşuyoruz. Tabii, bunun da vatandaşlarımıza yansıması vize çilesi. Şimdi, kurumlar arası çalışma başlatıldığı açıklanalı yine aylar oldu ama hâlâ somut bir ilerleme elde edilemedi. Bakın, daha birkaç gün önce Sanatçı Göksel'in orkestrası gidemediği için tek başına sahneye çıkmak zorunda kaldı yurt dışında.

Tabii, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 218 milyar euroluk dış ticaret hacmini sırtlayan kara yolu lojistiği konusu var. Bu Schengen vizesi engelleri özellikle doksan-yüz seksen gün kuralı ve geçiş belgesi kotaları nedeniyle tarihin en ağır krizlerinden biri yaşanıyor. Hem ilgili bakanlıktan hem Uluslararası Nakliyeciler Derneğinin Brüksel nezdinde haftalardır sürdürdüğü yoğun diplomatik ve sektörel temaslardan somut bir adım henüz çıkmadı. Artık yani bunun çıkmaması da o sektörde de çok büyük sıkıntılara yol açıyor. D vizesi ve mesleki muafiyet beklentisinden umudunu kesen taşımacılar artık yani savunmada kalmak yerine Türkiye'nin elindeki kozları masaya koyacağı radikal adımlar bekliyor sizlerden.

Tabii, en önemli sorunlardan biri önümüzde de bu "Made in Europe" siz de biraz önce konuşmanızda değindiniz, Gümrük Birliği ona keza. Sanayicimizi hani çok zor günler bekliyor ve üzerinden otuz yıl geçti bu anlaşmaya imzamızın, hâlâ biz bugün güncellenmesinden söz ediyoruz ve çeşitli kesimlere de yansıyan olumsuzlukları var bunun biliyorsunuz ve Türkiye'nin sanayi üretimi ve ihracatı açısından çok büyük önemi haiz bu.

2025 yılında, bakın, 41,5 milyar dolarlık otomotiv ihracatımızın 30,1 milyar doları Avrupa Birliği ülkeleriyle gerçekleşmiş durumda. İşte, Türkiye, Avrupa'nın üretim ve tedarik zincirlerinin önemli bir parçasıyken kapsam dışında bırakılması gerçekten çok zor duruma düşürüyor bizi. Türkiye yükümlülükleri yerine getirirken hakları söz konusu olduğunda da aynı ne yazık ki işleme tabi tutulmuyor.

Tabii, Avrupa Birliği fonları bir diğer Dışişleri Bakanlığı konusundaki sıkıntılardan biri. Ulusal Ajans aracılığıyla iktidara yakın vakıflara sağlanan Avrupa Birliği hibeleri ciddi bir sorun oluyor. Sanıyorum, fonlardan sorumlu Ulusal Ajans Başkanı da burada. 2025 yılında TÜGVA'ya 194 bin euro, TÜRGEV'e 251 bin euro hibe verilmiş. 2026 yılında da bu vakıflara ve bağlantılı kuruluşlara yine yeni hibeler tesis edildi. Biz, tabii, o çizelgeyi çok büyük şeylerle okuyabiliyoruz yani o çizelge hep anlaşılmasın diye neredeyse çok karmaşık şekilde "web" sitelerinde yer alıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Avrupa'dan fon aldıkları gerekçesiyle hedef gösterilen bağımsız sivil toplum kuruluşları aslında bugün ülkemizde yargılanıyor, temsilcileri gözaltına alınıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum, bitti.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Başkanım, bitti mi süre?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Biz de daldık ama bitti.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Bir on dakika daha.
JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - On dakika daha rica edebiliyor muyuz?
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, şöyle: Onu Sayın Akay yapacak.
LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Cebinden vermiyorsun Başkanım.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim? Ağabey, ne demek ya? Biz gece on ikide gidiyoruz buradan. Siz geldiniz, şu millete bak, yorulmuş yani.
LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Başkanım, çok şikâyetçiyseniz yani talip var oraya.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ergun... Ağabey, bekliyor sırada herkes.
LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sizi Bakan yapacağız, biraz bekleyin.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bekliyorum, bekliyorum da bir şey yok. hâlâ.
LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Planlar dönüyor.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Her bütçede söylüyoruz ama işte, geçen sene de söyledik.
LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Bir arıza var demek ki.
AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Sabır, sabır.
NAMIK TAN (İstanbul) - Olanlar da bin pişman.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ergun...
METİN ERGUN (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.
Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar, muhterem milletvekilleri; hepinize hoş geldiniz diyorum öncelikle.
Bakanlık bütçesi vesilesiyle dış politika değerlendirmemizi yapmaya gayret sarf edeceğim. Bilindiği üzere, dış politika yalnızca diğer devletlerle kurulan ilişkilerden ibaret değildir, millî egemenliğin, güvenliğin, ekonomik bağımsızlığın ve uluslararası itibarın korunmasıdır. Bu nedenle, dış politikamız günübirlik hesaplarla veya geçici tepkilerle değil uzun vadeli millî çıkarlarımız doğrultusunda şekillendirilmelidir çünkü Türkiye, Avrupa, Asya ve Afrika'nın kesiştiği, Karadeniz'den Doğu Akdeniz'e, Balkanlardan Kafkasya'ya uzanan stratejik bir coğrafyada yer almaktadır. Coğrafyamız ülkemize önemli imkânlar sunarken ciddi sorumluluklar da yüklemektedir. Dolayısıyla dış politikamızın güçlü bir vizyona, kurumsal devamlılığa, öngörülebilirliğe ve millî çıkarlarımızı esas alan bir devlet aklına dayanması elzemdir. Bunun formülü de Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesiyle ortaya konulmuştur.
Muhterem milletvekilleri, öncelikle güney sınırlarımızdaki gelişmelere değinmek istiyorum. Suriye'de temel önceliğimiz ülkenin toprak bütünlüğünü ve siyasi birliğini korurken ülkemize yönelik terör tehdidini ortadan kaldırmak olması gerekir. Terör örgütlerinin farklı isimler veya siyasi görünümler altında varlıklarını sürdürmeleri güvenlik kaygılarımızı gidermez, kalıcı sonuçlar elde edilmesi temel önceliğimiz olmalıdır. Buradan Sayın Bakana sormak istiyoruz: Suriye'deki terör yapılanmalarının silahlı ve örgütsel varlığının sona erdirilmesi konusunda bugüne kadar hangi somut güvenceler elde edilmiştir.
İkinci sorumuz: Suriye'yle deniz yetki alanlarının belirlenmesine yönelik anlaşma konusunda Bakanlığınızın yürüttüğü çalışmalar nelerdir?
Üçüncüsü, Suriye Türkmenlerinin siyasi temsili, güvenliği ve haklarının korunması için hangi somut politikalar uygulanmaktadır? Benzer şekilde, Irak'ta da güvenlik, siyasi istikrar ve toprak bütünlüğü önceliklerimiz arasında yer almalıdır. Bağdat yönetimiyle geliştirilen iş birliğinin terör örgütünün Irak'taki varlığını sona erdirecek somut sonuçlar üretmesi gerekir. Irak ve Suriye'deki soydaşlarımızın haklarının, güvenliklerinin ve siyasi temsillerinin korunması da dış politikamızın önemli bir boyutudur.
Bir diğer önemli meselemiz Ege'de Yunanistan'la yaşadığımız sorunlardır. Buradan 2 soru sormak istiyorum Sayın Bakana: Yunanistan'ın egemenlik ihtilaflarını lehine şekillendirme girişimleri, adaların silahlandırılması ve deniz yetki alanlarındaki tek taraflı tutumu karşısında Türkiye'nin stratejisi nedir?
İkinci sorumuz: Bu gelişmelere karşı hangi diplomatik adımlar atılmakta, millî haklarımızın korunması için hangi politikalar uygulanmaktadır? Diyalog ve normalleşme elbette önemlidir ancak bu durum millî haklarımızdan ve çıkarlarımızdan vazgeçmek anlamına gelmemelidir. Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin hakları korunmalı, ülkemizi ve Kıbrıs Türk halkını dışlayan enerji projelerine karşı etkili diplomasi yürütülmelidir. Kıbrıs meselesinde ise 2 egemen eşit devlet temelindeki vizyona sadık kalınmalıdır.
Diğer önemli başlığımız Avrupa Birliğidir. İlişkilerimizde ciddi bir tıkanma vardır. Üyelik süreci fiilen dondurulmuş, Gümrük Birliği güncellenememiş, vize kolaylaştırması hayata geçirilememiştir, gerçeklik budur. Bu tablo demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinden uzaklaşmanın ve Avrupa'daki stratejik ağırlığımızı kullanamamanın bir sonucudur gibi geliyor bize.
Muhterem milletvekilleri, dış politikamızın diğer bir boyutu ise ABD'yle ilişkilerimiz. ABD'yle sorunlarımız sürmektedir. NATO müttefiki Türkiye F-35 programından çıkarılmıştır, CAATSA yaptırımları ve savunma sanayimize yönelik kısıtlamalarla karşılaşılmıştır. Ayrıca ABD'nin bölücü terör örgütlerine desteği müttefiklik ruhuyla bağdaşmamaktadır. Türkiye, müttefiklerinden güvenlik tehditlerine karşı samimi dayanışma beklemektedir.
Hassasiyetle üzerinde durulması gereken diğer bir konu da Rusya-Ukrayna savaşıdır. Bu savaş Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin stratejik önemini artırmıştır. Bu nedenle sözleşmenin titizlikle uygulanması stratejik çıkarlarımızın gereğidir. Bu

doğrultuda şu soruya cevap verilmesini istiyoruz: Karadeniz'de vurulan Türk gemileri ve denizcileriyle ilgili bugüne kadar hangi adımlar atılmıştır?

Stratejik öneme sahip bir diğer başlık, Türk dünyasıyla ilişkilerimizdir. Türk Devletleri Teşkilatı kültürel yakınlığın ötesine geçerek ekonomik, siyasi, teknolojik ve güvenlik alanlarında güçlü iş birliği mekanizmasına dönüşmelidir. Fakat iktidar bu imkânı da yok etme yolunda ilerlemektedir ne yazık ki. Bakü'yle geçtiğimiz haftalarda yaşanan durum -birçok milletvekilinin belirttiği gibi- en sağlam ilişkilerin dahi ne hâle getirilebildiğini acı şekilde göstermiştir bize.

Muhterem milletvekilleri, güçlü dış politika güçlü diplomatik kadro gerektirir. Dışişleri Bakanlığı ülkemizin dünyaya açılan yüzüdür. Büyükelçilerimiz yalnızca temsilcilerimiz değildir, aynı zamanda devletimizin itibarını, tarihini ve millî çıkarlarını temsil etmektedirler. Atamalarda liyakat, mesleki tecrübe, yabancı dil ve diplomatik birikim esas alınmalı, kariyer diplomatlığının itibarı korunmalıdır. Belirsizlikler çağında diplomasiyi bilen, hariciye geleneğinden beslenen uzmanlara ihtiyacımız her geçen gün daha da artmaktadır. Büyükelçilikler siyasi ödüllendirme veya kişisel takdir alanı görülmemelidir. Ne yazık ki durum bunun tam tersidir. Açıkça burada soruyoruz: Bakanlık dışından yapılan büyükelçi atamalarında hangi objektif kriterler uygulanmıştır? Bu kişilerin mesleki yeterlilikleri ve diplomatik tecrübeleri nasıl ölçülmüştür? Merkez ve yurt dışı teşkilatında uzmanlaşmış personel ihtiyacı ne durumdadır?

Muhterem milletvekilleri, daha güçlü diplomatik temsile, nitelikli insan kaynağına ve etkin ekonomik diplomasiye ihtiyacımız vardır. Söylediklerimiz eleştiri değil muhasebe niteliğinde görülmelidir. Amacımız, geçmişimizi mahkûm etmek değil, geleceği doğru kurmamızdır. Çözümün ana hatları açıktır; dış politika yeniden kurumsallaşmalıdır, ideoloji değil ulusal çıkar esas alınmalıdır, müttefiklikler karşılıklılık üzerine kurulmalıdır, ekonomik bağımsızlık ve çıkarlar stratejinin omurgası olmalıdır, kararlar milletin bilgisine ve onayına sunulmalıdır. Mekke Anlaşması, özellikle uygulama sürecinde yani daha Meclisten onaylanmadan bazı uygulamaları başladığı için bunu özellikle belirtmek istedim.

Bu duygu ve düşüncelerle Dışişleri Bakanlığının 2027 yılı bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyor, hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Ergun, teşekkür ediyorum.

Sayın Türkkan, buyurun lütfen.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, hariciyemizin değerli mensupları, değerli milletvekilleri; hepiniz hoş geldiniz öncelikle.

Ben, bugün burada sadece Dışişleri Bakanlığının bütçesini görüşmüyoruz, öyle düşünüyorum. Türkiye'nin dünyadaki ağırlığını, vatandaşımızın itibarını ve millî menfaatlerimizin nasıl korunduğunu konuşuyoruz. O yüzden, önümüzde yaklaşık 64,4 milyar liralık bir bütçenin sadece rakamsal boyutuyla ilgilenmemeyi düşünüyorum. Bu kaynak Türkiye'ye hangi somut kazanımları sağlayacak, onun üzerinde durmak istiyorum, hangi millî meselemizi ilerletecek.

Sayın Bakan, Doğu Akdeniz'de enerji ortaklıkları kuruluyor. Doğal gazın üretiminden Avrupa'ya taşınmasına kadar kararlar alınıyor Doğu Akdeniz'de. Türkiye'nin dışında gelişen bu düzen karşısında Hükûmetimizin uygulanabilir yol haritası nedir? Bunu kamuoyu da biz de duymak istiyoruz. Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nda Mısır var, İsrail var, Yunanistan var, Rum yönetimi var, İtalya, Fransa, Ürdün hatta Filistin var ama Türkiye yok maalesef.

Sayın Bakanım, Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin haklarını ilgilendiren bu enerji iş birliğinde neden dışarıdayız? Bunu sizden duymak istiyorum. Avrupa Birliği, Mısır ve İsrail doğal gaz ihracatı için mutabakat imzaladı, Türkiye bu düzenlemenin de tarafı değil. Eni ve TotalEnergies temmuz ayında Kronos sahası için yatırım kararı aldı, açıklanan güzergâh gazı Mısır üzerinden Avrupa'ya taşımayı hedefliyor. Siz Türkiye'yi enerji merkezi yapacağınızı söylüyorsunuz konuşmalarınızda. Peki, bizi dışarıda bırakan yatırımlar ilerlerken hangi ortaklığı geliştirdiniz? Onları duymak istiyoruz. Hangi alternatif projeyi finansmanıyla, takvimiyle ortaya koydunuz? Türkiye'nin ve Kıbrıs Türklerinin haklarını yok sayan girişimleri biz kabul etmiyoruz. Fakat bunları reddeden açıklamaları yayınlamakla siz yetinemezsiniz, denizlerdeki caydırıcılığımızı diplomatik ve ekonomik kazanımlarla tamamlamak zorundasınız. Mavi vatan Türkiye'nin, milletimizin ortak meselesi; onu savunmak, güçlü donanmanın yanında güçlü diplomasi de gerek diyoruz, sadece donanmanın işi değil bu. Haklı olduğumuz bir konuda bizi yalnızlaştıran şartları değiştirmek de sizin elinizde.

Sayın Bakanım, Mekke Anlaşması'yla Pakistan ve Suudi Arabistan'la ortak savunma ilişkisi kuruyorsunuz. Ancak 5'inci maddesinde operasyonel düzeyde terörle mücadele iş birliği öngörülürken ortak bir terör tanımı veya örgüt listesi bulunmuyor. Tarafların terör örgütü değerlendirmeleri aynı değilken bu mücadele nasıl yürütülecek? Mesela, Suudi Arabistan Müslüman Kardeşler'i terör örgütü kabul ediyor, Türkiye aynı değerlendirmeyi yapmıyor. Suudi Arabistan bu yapıya karşı destek istediğinde siz hangi ölçütü esas alacaksınız? Tersinden sorayım, ortaklarımızın PKK ve uzantılarına ilişkin tutumu bizimkiyle örtüşüyor mu? Bu örgütlere karşı hangi somut yükümlülükleri üstlendiler bu anlaşmayla? Şimdi "İstişare ediyoruz." demek görüş ayrılığının nasıl giderileceğini açıklamıyor. Mutabakat sağlanmazsa ortak mücadele duracak mı? Onu öğrenmek istiyoruz. Türkiye'nin destek talepleri karşılıksız mı kalacak? Ortak mücadele taahhüdünün kapsamını açıklamanız gerekiyor. Kiminle, neye karşı, hangi şartlarda mücadele edileceği belirsiz bırakılarak güvenlik politikası yürütmek mümkün değil. Türkiye'nin doğrudan taraf olmadığı bir çatışmada hangi şartlarda biz destek vereceğiz? Askerî katkımızın sınırını kim belirleyecek? Meclisin yetkisi uygulamada nasıl korunacak? Bunların hiçbiri belirli değil. Anlaşmanın personel, eğitim, tatbikat ve lojistik maliyeti nedir? Bunu da bilmiyoruz. Türk askerinin görevini, milletin parasını ve Türkiye'nin geleceğini ilgilendiren kararlar açıkça kamuoyunda ve Mecliste tartışılmalı.

Gelelim, Kıbrıs'a ve Türk dünyasına. Semerkant'ta Avrupa Birliği ile Orta Asya ülkelerinin kabul ettiği bildiride Güvenlik Konseyinin 541 ve 550 sayılı Kararlarına bağlılık vurgulandı. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası konumunu güçlendirmeye çalışırken ortaya çıkan bu tabloyu sizler nasıl değerlendiriyorsunuz? Türk dünyasıyla yakınlığımızın Kıbrıs Türklerine somut karşılığı ne oldu bugüne kadar? Doğrudan ticarette, ulaşımda, eğitimde ve uluslararası temsilde hangi engelleri kaldırdınız? Tanınma hedefimiz için hangi ülkede hangi aşamadayız? Türk dünyasındaki dayanışmayı, millî davalarımızı ilerleten sürekli bir diplomatik çalışmaya dönüştürmemiz gerekiyor Sayın Bakanım. Böylesine ağır dosyalar var önünde Türkiye'nin. Böylesine bu ağır dosyalar yetişmiş diplomatlar ve güçlü kurumsal hafıza gerektiriyor.

Sayın Bakanım, diplomasi tecrübesi bulunmayan, siyasi kimlikleriyle öne çıkan isimlerin büyükelçiliğe atanmasında hangi mesleki ölçütleri esas alıyorsunuz? Biz öğrenmek istiyoruz. Bölge bilgisi mi, dil yeterliliği mi, müzakere tecrübesi mi; bu tercihlerde hangisi ne kadar belirleyici? Bunları da bilmek isteriz. Yıllarını bu mesleğe vermiş diplomatlarımız varken siyasi geçmişi diplomatik birikimin önüne koymanın Türkiye'ye herhangi bir kazancı var mı? Büyükelçilik siyasi kariyerin devamı veya bir ödüllendirme makamı olarak görülmemeli, görülemez zaten. O makamda taşınan bayrak bütün milletin bayrağı, biraz evvel Sayın Metin Ergun'un ifade ettiği gibi. Türkiye'nin böylesine önemli meselelerle karşı karşıya olduğu bir dönemde atamaların ölçütlerini ve sonuçlarını Meclise açıklamak zorundasınız Sayın Bakanım. Millî menfaatlerimizin korunması liyakati esas alan bir kadro politikası gerektiriyor.

Vatandaşın dış politikayla karşılaştığı en önemli yer vize. Bu vize gişesi vatandaşların dış politikayla ilgilendiği tek konu. Ben Sayın Bakan Yardımcısını bu konuda çok sık rahatsız ediyorum. Kendi çocuklarıma Fransa Konsolosluğu sadece dört gün vize verebildi ve hepsi de sigortalı işi olan insanlar. Sayın Bakan çok ilgilendi ama neticede onu aşan bir konu. Öğrencinin eğitimi var, eğitimle ilgili vize problemi var, sanayicinin müşterisine ulaşma problemi var. Sürücünün taşıdığı ihracat yüküyle menzile varmak için yola çıktığı, vize kuyruklarında yok sayıldığı bir dönem yaşıyoruz. Kademeli vize kolaylığını vize serbestisiyle karıştırmamak lazım, ikisi farklı şeyler. Ben -biraz evvel hanımefendinin belirttiği gibi- aynı zamanda Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonu üyesiyim, yaklaşık on beş seneye yakın... Avrupa Komisyonu 2026 Raporu kalan kriterlerin tamamlanmadığını belirtiliyor. Ben çok acı şeyler yaşadım orada, Schulz'un davetli olduğu yemek davetine biz 11 milletvekili geldik, Schulz gelmedi, hiçbir Avrupalı parlamenter gelmedi, biz tek başımıza yemek yedik; bugünleri yaşadık Avrupa Birliği KPK toplantılarında. Siz bu konuda vatandaşa açık bir takvim verecek misiniz? Hangi kriteri, ne zaman tamamlayacaksınız veya "Biz bu işten vazgeçtik arkadaş." mı diyeceksiniz; bu da bir yol ama bunun gerekçelerini de açıklamak zorundasınız.

Ben sanayiciyim, o dış pazarda kaybedilen zamanın üretime ve istihdama nasıl yansıdığını çok iyi biliyorum, gerçekten çok zor durumda; pazar bulmak zor, müşteri bulmak zor, bulduğunuz müşteriye ulaşmak vize açısından çok daha zor. Sadece fabrika sahibi gitmiyor veya üretim yapan kişi gitmiyor; onun üretim müdürü var, genel müdürü var, ihracat müdürü var, onlarla da aynı sorunları yaşıyoruz. İhracatçımızın önündeki hangi engeli kaldırdınız şimdiye kadar onu öğrenmek istiyoruz sizden. Ekonomik diplomasinin sonucunu üreticimiz ne zaman hissedecek? Ondan bahsetmenizi istiyoruz.

Şimdi, Suriye'ye gelmek istiyorum. Suriye'de de açıklamalarla uygulamayı birbirinden ayırmak zorundayız. Silahlı yapıların tasfiyesini nasıl doğruluyorsunuz siz? İsim değişikliklerinin arkasında aynı yapılanmaların sürmesini önleyecek güvenceler var mı, varsa neler bunlar? Türkmenlerin haklarını ve sınır güvenliğimizi hangi mekanizmalarla koruyorsunuz? Gazze'deyse ölçümüz yapılan açıklamaların sayısı olamaz Sayın Bakan. Yardımın ihtiyaç sahibine ulaşması, sivillerin korunması ve Filistin halkının kendi geleceğini belirleme hakkı esas olmalı. Üstlendiğiniz bu görevde bu halkların güvencelerini aramak zorundasınız. Aynı kararlılığı Uygur Türklerinin aile bütünlüğü, dili ve kültürel hakları için de göstermemiz gerekiyor. Yakınlarından haber alamayan aileler var. Bu ailelerin başvuruları hangi sonuçları verdi? Irak Türkmenlerinin güvenliği ve siyasi temsili için hangi somut girişimleri yürütüyorsunuz? Soydaşlarımızın meseleleri ziyaretlerin ardından unutulan gündem maddeleri olmamalı Sayın Bakanım. Çok güzel açıklamalar yapılıyor, bunların hepsini takip ediyorum; Bakanlığın düzenli takibiyle bu ancak sonuç alınabilecek meseleler. Dış temsilciliklerimizin güvenliği ve vatandaş hizmetleri için gereken kaynak mutlaka aktarılmalı, dış temsilcilikler bu konuda sıkıntı yaşıyorlar, zaman zaman görüştüğümüz hariciye temsilcileri bunu bize de iletiyorlar.

Yeni bina yatırımlarının gerekçelerini de duymak, istiyoruz Sayın Bakanım. Harcamaların hizmet kalitesine ve diplomatik kapasitemize katkısını da Meclise göstermenizi bekliyoruz.

Sayın Bakan, dış politikada millî çıkarlarımızı savunan her doğru adımı biz destekliyoruz. Bu anlayışla -bunu birkaç defa yineledim, tekrar yinelemekte fayda görüyorum- Rusya-Ukrayna savaşı sürerken, dünyadaki bütün devletler bu diplomaside savrulurken Türkiye, sizler her iki tarafla da diplomatik kanalları açık tutma başarısını gösterdiniz; bu konuda sizleri tebrik ediyorum. Bunun karşılığında sizden sadece açıklık, tutarlılık ve hesap verilebilirlik istiyoruz.

Sözlerimi Sayın Mehmet Muş'un tekrar bakan olma isteğine ulaşması için duayla bitiyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani Cevdet Bey'e de söyledik, Dışişleri Bakanına da söyledik, bakalım daha söylemeye...

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Söylemeye devam edeceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bekliyoruz.

Evet, Sayın Kaya, buyurun.

MUSTAFA KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli Komisyon üyeleri, Bakanlık yetkilileri; sizleri öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığımızın 2027 yılı bütçesinin şimdiden hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Bendeniz bir genel değerlendirmeyle beraber bazı kanaatlerimi ifade ederek sözlerimi tamamlayacağım. Üçüncü dünya savaşıyla ilgili değerlendirmeler yapıldı. Üçüncü dünya savaşının aslında 1991 yılından sonra zaman zaman tansiyon yüksekliğiyle birlikte gündemde olduğunu ifade etmek istiyorum. "Proxy" güçler, ardından işte terör örgütlerinin kullanılması, bazen ekonomik güç, bazen askerî tahakküm çabalarıyla beraber aslında bizim üçüncü dünya savaşının çoktan başladığını ama bu üçüncü dünya savaşının ne zaman doğrudan çatışmaya dönüşeceğini beklediğimizi ve bunun engellenip engellenemeyeceğini konuşmamız gerektiğini düşünüyorum. Kaynakları sınırlı, insan ihtiyaçlarını sınırsız gören anlayışın doyumsuzluğuyla beraber dünya bugün kan ve gözyaşıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu durumla mücadele edilebilir ama bu durumla mücadele etmenin yolu da ancak kendiniz gibi düşünen, adil yaklaşan insanların, ülkelerin sayısını artırmakla olabilir. Gücün, çoğunluğun, imtiyazın ve çıkarın belirleyici olduğu bir hak anlayışının insanlığı getirip buluşturduğu nokta, bıraktığı nokta ancak burası olabilir.

Sayın Bakan, dış politikanın ne kadar hassas bir dengede yürütülmesi gerektiğini sizler daha iyi biliyorsunuz, takdir ediyorsunuz, bir kuyumcu sarraflığıyla yürütülmesi gereken alan olduğunu da biliyorsunuz. Dış politikanın aynı zamanda bir ülkenin farklı siyasi partilerle beraber herkesin ortak savunma durumunda olduğu, ortak hareket etme noktasında, çabasında olması gerektiğini de biliyorsunuz ve bizim endişemiz, dış politikanın, maalesef bazı siyasi söylemlerde iç politikaya malzeme yapılması yönündeki kaygılarımızdır; buna hassasiyet gösterilmesi gerektiğini ifade ediyorum.

D8'den bahsetmek istiyorum. D8, şu anda 5 trilyon dolara yaklaşan bir ticaret hacmine ulaştı. Malumunuz olduğu üzere, 1997'de 54'üncü Hükûmet döneminde kurulmuştu. Üye ülkelerin deniz ticaret yollarındaki konumuna bakıldığında, D8 ülkeleri aslında doğru kullanılırsa küresel bir güç hâline gelebilir. Boğazlar, Süveyş Kanalı, Akdeniz, Hürmüz Boğazı, Malakka Boğazı gibi deniz geçişlerinin ticari olarak dünyada ne kadar önemli ve bunun ne denli hayati olduğunu da zaten takdirlerinize bırakıyorum. D8'in aslında bir ön alma organizasyonu olduğunu, karşılıklı bağımlılık ilkesi çerçevesinde üye ülkelerin birbiriyle ticaretini, siyasetini geliştirme potansiyeli olduğunu, etnik ve mezhepsel farklılıklara karşı ortak noktaları çoğaltma girişimi olduğunu hep beraber takdir ediyoruz ve buna, D8'e mutlaka daha fazla ilgi gösterilmesi gerektiği ifade etmek istiyorum. Bunun tabii örneği var. Evet, D8 üyesi ülkeler içerisinde tabii ki farklı düşünen, farklı çıkarları olan ülkeler var ama İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa ülkelerinde taş üstünde taş kalmadı, yalnız bir irade devreye girdi. İrade devreye girdikten sonra Avrupa Ekonomik Topluluğu, Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği gibi süreçler oradan başladı. Bugün de yapılması gereken şey, bütün sorunlara, bütün sıkıntılara rağmen D8 üyesi ülkeler arasında muhakkak irtibatı genişletmek olmalıdır. Her birliktelikte ateşleyici unsur tabii ki etnik yakınlık olabilir, dinî birliktelik olabilir ama bunları ekonomiyle taçlandırmadığınız takdirde etnik kimliğinizin de dinî birlikteliğinizin de hiçbir anlamı olmaz. Dolayısıyla, D8 bu mantıkla kurulan, bu mantaliteyle kurulan bir birlikteliktir.

Mekke Anlaşması geçti. Tabii, Mekke Anlaşması'yla ilgili biz de Parlamentoda Genel Kurulda bazı noktalardaki kaygılarımızı dile getirmeye gayret ettik. Burada bu ittifakın sizler de genişletilebileceğine dair kanaatlerinizi ifade ediyorsunuz, biz de buna katılıyoruz. Mısır ve İran'ın da buraya dâhil edilmesi, bölgesel mimari, güvenlik mimarisi açısından küresel güçlerin müdahalesini daha aza indirgeyecek bir noktada olabilir. Buradaki bizim endişelerimiz nelerdi? Zaten bölgede hangi fay hatlarının olduğunu, mezhepsel açıdan hangi problemlerin olduğunu, ülkeler arasında hangi rekabetlerin olduğunu biliyoruz. Şimdi, burada, bu çatışma alanlarında taraf olmak, son tahlilde, Türkiye'nin bölgesel gücüne zarar verir diye endişe ediyoruz. Tom Barrack tam da bu tartışmalar esnasında bir açıklama yaptı, dedi ki: "Mısır'ın İsrail'le zaten bir anlaşması var, Yunanistan'la da bir güvenlik anlaşması yapmış durumda, o yüzden Mekke Antlaşması'na katılmayacak." Şimdi, böyle bir anlayışla, eğer Amerika'nın belirlediği yol haritasıyla biz Mekke Anlaşması'na yeni ülkeleri davet ederek, Amerika'nın bölgesel güvenlik kaygılarını gözeterek bir adım atacak olursak bu bizim arzu ettiğimiz noktaya ulaşmamızı engelleyecektir diye düşünüyoruz.

Libya Deniz Yetki Alanları Anlaşması konusunda göstermiş olduğunuz gayretten dolayı teşekkür ediyoruz, tebrik ediyoruz; çok önemliydi. Hem 2019'da atılan ilk adım, sonrasında da bugün her iki temsilciler meclisinde alınan kararın çok doğru bir şekilde olduğunu ve Türkiye'nin Akdeniz'de bir anlamda, o sıkışmışlık esnasında bir nefes alma alanına dönüştüğünü görüyoruz; bundan dolayı da tebriklerimizi ifade etmek istiyorum ama aynı yöntemin Yemen için de kullanılabileceğini düşünüyorum. Çünkü Trablus ve Bingazi arasında biz önce Trablus'la hareket ederken Bingazi'yle karşı bir tutum sergilediğimiz andan sonra bir akıl, doğru bir akıl devreye girdi hem Bingazi'yle hem Trablus'la konuştu ve Libya'yı bir noktada buluşturdu. Bugün Yemen'de de 2 tane taraf var, aralarında belki mezhepsel farklılıkları olabilir, çatışma alanları olabilir ama Türkiye'nin gücü bu 2 taraf arasında bir ara bulucu olmaya yeter. Libya'da gösterdiğimiz bu iradenin Yemen'de de gösterilebileceğini düşünüyorum.

Türkiye-İran ilişkileri hem krizleri hem fırsatları beraberinde getiriyor. Tabii, bölgesel rekabet içinde olduğumuz, çıkar farklılıkları olduğu gerçeğini hep beraber biliyoruz. İran'ın Zengezur Koridoru'na göstermiş olduğu rezerv yanlıştı, sonuçlarını da gördük doksan dokuz yıllığına "Trump Koridoru" olarak değişti. Sonrasında Kalkınma Yolu'yla ilgili de hâlihazırda İran'ın bazı rezervleri var, Hürmüz Boğazı'na alternatif olacağını düşünüyor; bu da çok yanlış. İran'ın fotoğrafın tamamını çekmesi gerektiğini, bizim bu noktada biraz daha proaktif davranmamız gerektiğini buradan ifade etmek istiyorum.

Rusya-Ukrayna savaşı ve Karadeniz güvenliğiyle ilgili de kanaatlerimi ifade etmek istiyorum. Tabii, şu anda devam eden sizlerin de yakından takip ettiği, Çin'de devam eden ve kimilerince "ikinci Yalta" diye adlandırılan bir görüşme trafiği var. İşte, nükleer görüşmelerin olduğu, yapılan açıklamaların bu bağlamda yürüdüğüne dair kanaatler var ama şunu görüyoruz: Aslında bunu bazı diplomatik çevreler "arka bahçe paylaşımı" olarak da nitelendiriyor. Yani Çin için Tayvan, Rusya için Ukrayna, işte, Amerika için Latin

Amerika, Venezuela, Küba vesaire... "Bütün buralarda artık biz istediğimiz gibi hareket edelim. Bunun dışında kalan kriz alanlarında da artık farklı yöntemler belirleyelim." şeklinde aralarında zımni bir anlaşma olduğuna dair iddialar var. Bu iddiaların olduğu yerde bizim hâlâ -yani bunu ara buluculuğumuza zarar vereceği kaygısıyla söylüyorum- Rusya-Ukrayna arasında sanki kantarın topuzunun biraz Ukrayna lehine değiştiğine, işte, Anadolu Kavağı'nda Ukrayna'nın dostları koalisyonu çerçevesinde, yabancı unsurları oraya yerleştirmemizle beraber, bazı problemlerin oluşabileceğine, bu vasfımızın, ara buluculuk vasfımızın buradan olumsuz etkileneceğine dair bir kanaati buradan ifade etmek istiyorum.

Tabii, Doğu Akdeniz'le ilgili şu anda, hâlihazırda devam eden, işte, Mekke Anlaşması'nın karşısında olduğu düşünülen özellikle Netanyahu'nun ifade ettiği "Altıgen İttifak" diye bir ittifak var; Hindistan'ın, Güney Kıbrıs'ın ve İsrail'in orada yapmaya çalıştıkları bazı adımlar var. Elbette Pakistan ile Türkiye'nin ilişkilerini sıradan bir ilişki olarak değerlendirmiyoruz, tabii ki öyle. Ancak Pakistan'da, Keşmir'de devam eden işgalin de mutlaka gündemimizde olması gerektiğini, Keşmir sorununun Filistin meselesiyle ortak bir sorun olduğunu, bu noktada Keşmir'e de ayrıca bir adım atılması gerektiğini buradan belirtmek istiyorum.

Tabii, Çin ve Doğu Türkistan meselesiyle ilgili de... Siz de Çin'e gittiniz, orada görüşmeler yaptınız. Tabii, Çin'in toprak bütünlüğüne tehdit oluşturmadan, elbette oradaki kültürel zenginliği, oradaki soydaşlarımızın, Uygur Türklerinin kendi kültür ve inançlarını doğru bir zeminde yaşamalarına dönük adımların muhakkak atılması gerektiğini, Çin'le bu noktada bir arka kapı şeklinde çok farklı boyutlarıyla görüşmeler yapılması gerektiğini ben buradan ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakanım, yeni, daha çok yeni Fransa'nın İsrail ve Yunanistan'la deniz altından kablo döşenmesiyle ilgili bir anlaşmaya Türkiye'nin iznine ihtiyaç duyduğu gerekçesiyle bizim de izin verdiğimize dair bir bilgi paylaşıldı. Burada Türkiye'nin 18 Mart 2020'de Birleşmiş Milletlere bildirdiği kıta sahanlığı sınırlarına da açıkça atıfta bulunulması çok değerli. Fakat burada bir problem olabilir mi diye sadece kaygımı dile getirmek istiyorum, o da şudur: Yani "Bu izin, İsrail ile Yunanistan ve Fransa'nın yapacağı bu birliktelik adada ilerleyen zamanda Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin garantörlük statüsüne farklı bir etki eder mi? Fransa'ya zımni bir onay olur mu? Güney Kıbrıs'ta Fransa'nın üs açmasına farklı boyutlarıyla bir alan açar mı?" diye bunu endişe olarak dile getirmek istiyorum. Ayrıca Annan Planı'na -o günkü koşullarda denildi ama ben yanlış buluyorum, hâlâ yanlış buluyorum- "evet" dedikten sonra, Annan Planı'na biz "evet" dediğimiz için Avrupalı arkadaşların işte "Siz bu plana 'evet' dediğiniz için bağımsız bir devlet olmak istemediniz." cümlesine muhatap olmak gibi Fransa'nın da "Siz burada izin verdiniz, dolayısıyla biz Güney Kıbrıs'ta şunları, şunları, şunları yaparız." demesine sebep olur mu diye kaygımı ifade etmek istiyorum.

Şimdi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle ilgili tabii önce bir öz eleştiri yapalım. Mevcut Sayın Büyükelçi çok değerli, kendisiyle de zaman zaman gittiğimizde görüşüyoruz ama şunu kabul edelim Sayın Bakanım: Yani bu Büyükelçiden, Başçeri Bey'den önceki 2 büyükelçi ataması Kıbrıs davasına büyük zarar vermiştir, çok büyük zarar vermiştir. Ben bu atanan sayın isimlerin şu şu şu gerekçeyle suçlandığı gibi bir değerlendirme yapmak istemiyorum ama iç politikada bu kadar tartışılan isimlerin Kıbrıs davası gibi önemli bir ülkeye büyükelçi olarak atanmaları ve onlar üzerinden Kıbrıs davasının sorgulanmasının yanlış sonuçları olduğunu ama bugün en azından yapılan adımın da doğru olduğunu ifade etmek istiyorum.

Ayrıca dün Kathimerini gazetesinde bir haber çıktı, dün itibarıyla, 18 Kasım itibarıyla ABD'nin Doğu Akdeniz, Girit, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi askerî altyapısını İsrail'i korumak amacıyla artırdığına dair bir haber çıktı. Şimdi, tabii, haberi okuduğunuzda doğrudan burada İsrail'i korumak yok yani Amerika "İsrail'i korumak için biz bunu yapıyoruz." demiyor ama şunu iddia ediyor, diyor ki haberde: "Orta Doğu'daki istikrarsızlık, İran Basra Körfezi merkezli gerilimler..." Şimdi, bu gerilimleri arttıran kim? Venezuela'dan sonra İran'a saldıran kim? Bölgeyi istikrarsızlaştırmak isteyen kim ve sonrasında Doğu Akdeniz'e tahkimat yapmak isteyen kim? Bu soruların cevabı önemli. Ayrıca bölgedeki olası sivil tahliyeler için güvenli merkezler oluşturma hedefini ortaya koymuş. Sonra, ABD donanması ve hava kuvvetleri için kesintisiz bir lojistik ikmal koridoru sağlama hedefi ortaya koymuş. ABD güçlerinin bölgede uzun vadeli konuşlanma planları olacağını ortaya koymuş. Şimdi, Doğu Akdeniz gibi, Kıbrıs gibi bir noktada bizim bakmamız gereken açının çok daha geniş olması gerektiğini, bölgesel ittifakları muhakkak genişletmek zorunda olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Çin'in "Bir Kuşak, Bir Yol Projesi" var, hepimiz yakından takip ediyoruz, Türkiye bunun bir ayağı, hatta Çin bu ticaret yolu girişiminden sonra İran ve Suudi Arabistan arasındaki ara buluculuk girişimleriyle, Filistinli grupları Pekin'de bir araya getirme girişimleriyle beraber aslında siyasi arenaya çıkma gayreti içerisinde olmuştu. 2023 yılında G20 Zirvesi'nde de "IMEC" denilen o meşhur koridorla beraber Türkiye'nin baypas edildiği ama içinde işte Mumbai'den başlayıp Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Ürdün, İsrail ve Yunanistan'ın olduğu Akdeniz'den bu geçişi düşündüğünüzde, işte dün Kathimerini'de çıkan Amerika'nın tahkimat yapacağına dair bu haberlerle beraber "Acaba Amerika IMEC ticaret yolunun Akdeniz'deki güvenliğini mi tesis etmeye çalışıyor?" sorusunu ben buradan dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Ayrıca Somali'yle ilgili girişimlerimiz önemli, Somali'deki varlığımız önemli ama aynı hassasiyetin Sudan için gösterilmediğine dair bir kaygı taşıyorum. Sudan'daki olası gelişmeleri, Sudan'da Etiyopya üzerinden İsrail'in yapmaya çalıştığı bazı adımlar olduğunu da buradan hep beraber takip etmemiz gerektiğini ifade ediyorum.

İsrail'in Güney Kafkasya'ya yerleşmeye çalıştığı zaten bilinen bir gerçek ama bunu Zelenski şöyle ifade etmişti, Zelenski demişti ki: "Bundan sonra işgal bitse de Ukrayna kesinlikle başından beri istediğimiz şeye dönüşmeyecek, bu imkânsız. Tamamıyla liberal ve Avrupalı; böyle bir şey olmayacak. Tüm halkımız büyük bir ordumuz olacak, geleceğin İsviçresinden bahsedemeyiz, kendine

has görünüşe sahip büyük bir İsrail'e dönüşeceğiz." Rusya-Ukrayna arasındaki o dengeyi gözetirken ben bu açıklamanın da mutlaka dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum.

Karadeniz'in güvenliği, statükonun korunması, Montrö Boğazlar Sözleşmesi, seyrüsefer güvenliğiyle ilgili de takibatların daha ciddi seviyede yapılması gerektiği kanaatindeyim.

Bosna Hersek çok kırılgan, Bosna Hersek'teki kırılganlık... En son seçimlerde gözlemci olarak oradaydık. Bosna Hersek'teki kırılganlığın, Allah korusun yani 1990'lardaki bir noktaya evrilme ihtimalinin Republika Srpska Bölgesi'nden kaynaklanan kimi tehditlerle çok öne çıktığına dair bir endişe taşıyorum.

Türkiye-Suriye ilişkileri... Bizim Türkiye olarak Suriye'ye bundan sonra yapmamız gereken ne varsa elimizden gelen, Suriye'den gelen her bir talebe olması gereken katkıyı vermeliyiz ama başka bir şey daha yapmalıyız: Bizim etki alanımızda, Balkanlarda, Kafkaslarda, Orta Doğu'da kim varsa bunların Suriye'yle ticaret yapmalarını, ekonomik olarak onlarla iş birliği yapmalarını temin edecek bir formül üretmemiz, hem Suriye'nin toprak bütünlüğünü hem iç barışını hem ekonomik olarak özgürlüğünü, özgünlüğünü tesis edecek bir adım ortaya koymamız gerekir.

Azerbaycan, Ermenistan normalleşmesiyle ilgili atılan adımları doğru buluyoruz; bunun mutlaka devam ettirilmesi gerektiğine dair kanaatimiz var.

Yumuşak gücümüz... Dünyada hiçbir ülkeye nasip olmayan yumuşak güç Türkiye Cumhuriyeti'nde yani kendinizi Anadolu'nun herhangi bir yerine koyduğunuzda, 360 derece etrafınızda döndüğünüzde mutlaka sizi gönül ferahlığıyla selamlayacak insanları bulmanız mümkün; bunu doğru noktada kullanmak lazım. İşte, Mekke Anlaşması'yla ilgili endişeleri de kaydederken aslında bu mantığı ifade etmeye çalışıyoruz.

Hiçbir mazeret başarının yerini tutmaz. Gazze olarak sınıfta kaldığımızı buradan ifade etmek istiyorum. Hangi kurulun içinde yer alırsak alalım, hangi adımı atarsak atalım, hangi açıklamaları yaparsak yapalım ama şu bir gerçek: Biz Gazze'deki soykırımı durduramadık, Gazze'deki katliamları durduramadık. Bunun özellikle bugün Amerika tarafından "Gazze Barış Kurulu" adı altında maalesef böyle ipe un sermek şeklinde kurgulandığını görüyoruz. Türkiye, evet, belki küresel bir güç olma yolunda ilerliyor, küresel güç olamadı ama Türkiye en azından oyunbozan bir güç olmalıdır, Türkiye başkalarının küresel planlarının bölgede hayat bulmasını engelleyecek adımları mutlaka atmalıdır diye ifade etmek istiyorum.

Şimdi AB fonlarından bahsedildi, Siirt'ten bir örnek vererek çarpıcı bir örnek olduğunu ifade etmek adına söyleyeyim: Siirt'te Fıstık Üreticileri Birliği 12 milyon euro Avrupa Birliği fonu kullanmış Sayın Bakanım. Almışlar, tamamlamışlar, bütün süreçleri tamamlamışlar; Özel İdare gelmiş "Sizin elinizden alıyoruz." demiş, almış kendisi. Şimdi, böyle bir mantıkla hangi birlik, hangi vatandaş Avrupa Birliği fonlarına başvurarak bundan istifade etmek ister? Bunun da ben araştırılması gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Yurt dışı Türklerle ilgili, her yaz döneminde gelirken giderken yaşadıkları sıkıntılarla, problemlerle, bunlarla ilgili özel çaba mutlaka olmalı ve Türkiye'nin aslında bence 2 tane başlığı var: Bir, gücünün sınırını bilmek; iki, her şeyi göze almak. Bu 2 denge; Türkiye'nin gücünün sınırını bilen ama kendi güvenliği, kendi özgürlüğü söz konusu olduğunda her şeyi göze alabilecek mantıkla bir dış politika geliştirmesi gerektiğini ifade etmek istiyorum. Ayrıca, biz hep böyle, hep böyle olduk bu coğrafyada... Hadisişeriftir: "Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz, Allah'tan afiyet dileyiniz fakat düşmanla karşılaşınca da sabrediniz, biliniz ki cennet kılıçların gölgesi altındadır." Yani "O noktaya geldiğinizde geri adım atmadan üzerinize düşeni yapınız." diye bir hadisişerif; bunu da buradan dış politika gündemi olduğu için hatırlatayım.

Ve genel son cümlelerimi söyleyerek... Diplomatik bir güç olmak zorundayız. Ekonomik olarak kendi ayakları üzerinde duran bir güç olmak zorundayız ki şu anda ekonomik kırılganlığımız aynı zamanda millî güvenlik sorunu hâline gelmiştir. Bir lojistik ve ticaret merkezi olmak zorundayız. Bu, Türkiye'nin jeopolitik konumuyla doğru orantılı bir taleptir. Enerji noktasında, evet, yine bu Akdeniz, Doğu Akdeniz vesair bütün bu Orta Doğu'ya olan yakınlığımızla bir üs olabiliriz. Bölgesel güvenliğimizi... Suriye, Irak, Kafkasya, Karadeniz, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'daki gelişmeler karşısında daha stratejik, kapsamlı politikalar geliştirmeliyiz. Bölgesel ittifaklarımızı elbette artırmalıyız. İsrail'in bölgesel politikalarına karşı, yapmaya çalıştıklarına karşı düne göre çok daha uyanık olmalıyız. Otuz yıl öncesine göre İsrail bugün çok daha yakın bir tehdittir ve İsrail değil tehdit sadece, İsrail'in müttefikleri de tehdittir; bunu da buradan ifade etmek istiyorum.

Son olarak da Türkiye mutlaka bu hak ettiği noktaya gelmelidir. Çabalarınız için, bu zamana kadar gösterilen çabalar için ben teşekkür ediyorum.

2027 yılının bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Özdemir, buyurun.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, saygıdeğer milletvekilleri, Bakanlığımızın çok kıymetli mensupları; hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

İçerisinde bulunduğumuz dönemde dünyanın rasyonel bir zeminde ilerlediğini söylemek güçtür. Belirsizlik ve düzensizlik bütün dünyayı kuşatırken devletlerin çıkarları, toplumların beklentileri ve siyasi öncelikler giderek farklılaşmaktadır. Sadece 2027 yılında 48 ülkede seçim yapılacaktır. 2028 yılıyla birlikte değerlendirildiğinde ise bu sayı 88'e ulaşacaktır. 70'ten fazla çatışma, savaş

ve ihtilafın etkisi de aynı dönemde devam edecektir. Dolayısıyla hâlihazırda dalgalı seyreden küresel siyasi ortam önümüzdeki iki yıl boyunca yeni gelişmelere ve önemli değişimlere gebedir. Bu süreçte dikkatle izlenmesi gereken husus, toplumların beklentileri karşısında hükûmetlerin ve iktidara aday siyasi yapıların benimseyeceği tutumlardır. Avrupa kıtasında güç kazanan aşırı sağ ve aşırı sol akımlar artık yalnızca hükûmetlerin politikalarını etkilemekle kalmamakta, faaliyet gösterdikleri ülkelerde iktidara gelme ihtimallerini de artırmaktadır. Uzun süre özgürlük ve güvenlik ekseninde şekillenen siyasi tartışmaların ağırlık merkezi ise giderek güvenlik ve refah arayışına kaymaktadır. Derinleşen krizler, genişleyen çatışma alanları, patlak veren savaşlar ve çözümü güçleşen ihtilaflar siyasi karar alıcıları her yönden zorlamaktadır. Üstelik mesele güvenlikle sınırlı da değildir, enerji fiyatlarının yükselmesi ve tedarik hatlarının zarar görmesi küresel enflasyonu körüklemekte, ekonomik baskılar toplumsal ve siyasi kırgınlıkları arttırmaktadır. Böyle bir ortam açık ve örtülü diplomatik faaliyetlerde yüksek bir profesyonelliği, esnekliği ve çok seçenekli hareket kabiliyetini zorunlu kılmaktadır. Bütün bu çabaların merkezinde ise millî menfaatlerin kararlılıkla korunması yer almalıdır. Mevcut şartlar, özellikle küçük ve orta ölçekli devletleri egemenliklerinin aşınması ve başka güçlerin tasarrufu altına girme tehlikesiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Gücün tanımı ise egemenliğini korumanın yanında ortak çıkarlar ve menfaatler temelinde hareket edebilen ülkelerin yeni koşullarda yeni ittifaklar kurmasını zorunlu kılmaktadır. Bugün küresel güç olarak nitelendirilen ülkeler ve güçlü ittifaklar dahi bu zorunlulukla hareket etmekte, ikili ve çok taraflı antlaşmalarla çıkarlarını güvence altına almaya çalışmaktadır ancak bu durumun devletlerin ve toplumların arayışlarıyla beklenti ve hedeflerini karşılama noktasında kalıcı cevaplar üretebileceği kesin değildir. Gerilim ve ihtilafların derinleşmesi, bölgesel ortaklıkların çıkar ve hassasiyet alanlarının kesişmesi gelecekte yeni çatışmaları da beraberinde getirebilecektir. Yapay zekânın gelişimi ve kullanım alanlarının genişlemesi ise bu dönüşümü hızlandırarak geleceğe ilişkin öngörüleri tahmin edilenden çok daha kısa sürede önümüze getirebilecektir. Bize göre dünya bugün üç temel gelişme etrafında yeniden şekillenmektedir; küreselleşmenin sona ermesiyle bölgeselleşmenin öne çıkması, yeni tedarik güzergâhlarının oluşturulması ve rekabeti, yapay zekâ teknolojilerinde yoğunlaşan bir başka rekabet alanı. Bahse konu olan koşullar ise sonuç olarak ele alındığında ortaya çıkan tablo şöyledir: Bölgeselleşmenin artması yeni ittifakları doğurmakta, yeni ittifaklar aynı zamanda ticaret, enerji ve diğer stratejik kaynakları ele alan yeni gündemler, nakil güzergâhları ve dengeler oluşturmakta, yapay zekânın gelişimi ise insanlığın üretimden yönetime, savunmadan diplomasiye kadar bütün faaliyet alanlarında dönüşümün hızını olağanüstü ölçüde artırmaktadır. Bu tabloda ülkelerin kader ve konumunu belirleyecek olan değişimi ne kadar erken görebildikleri, ona hangi iradeyle yön verdikleri, buna mukabil olarak gelişimlerini hangi esaslar üzerinde temellendirdikleri ve ne derecede sonuç alma kabiliyetini sağladıklarıdır.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bahsettiğimiz üç alanın ikisinde Türkiye yön veren ve liderlik üstlenen bir ülke olarak öne çıkmaktadır. 2026 yılında art arda hayata geçirdiğimiz Mekke ve Bedir İttifaklarıyla savaş tehdidinin yoğunlaştığı Orta Doğu, Körfez ve Güneydoğu Asya coğrafyalarında barışın ve istikrarın korunmasına yönelik önemli neticeler aldık. Milliyetçi Hareket Partisi olarak desteklediğimiz bu girişimlerin kapsamının genişletilmesi, Türk ve İslam dünyasının tamamına hitap eden bir Kudüs ittifakına dönüştürülmesi teklif ve hedeflerimiz arasındadır. Zira, 21'inci yüzyılın ihtiyaç duyduğu kaynakların önemli bir bölümünü barındıran İslam coğrafyası aynı zamanda istikrarsızlaştırma girişimlerinin ve dış müdahale hesaplarının da hedefindedir. Bu şartlarda Türkiye'nin "Kendi mücavir sahamda sorun değil, barış istiyorum." ilkesiyle çok taraflı savunma ittifakları geliştirmesi millî güvenliğimizin, çıkarlarımızın ve gelecek vizyonumuzun gereğidir.

İkinci olarak, Ukrayna ve İran savaşlarında tecrübe edildiği üzere çatışmalar küresel ticareti ve nakil hatlarını kesintiye uğratmakta, bu kesintilerin maliyeti bütün ülkelere yansımaktadır. Böylesine kaotik bir iklimde Türkiye'nin hayata geçirmek üzere emek verdiği Kalkınma Yolu Projesi, Zengezur ve Hicaz koridorunu oluşturma gayretleri küresel ticaretin sürekliliğini sağlayacak, istikrarı güçlendirecek stratejik girişimlerimizdir. Zengezur, bizim tabirimizle Turan koridoru üzerinden Türk dünyasına, Orta Asya'ya ve Uzak Doğu'ya, Kalkınma Yolu üzerinden Körfez'e ve Güney Doğu Asya'ya, Hicaz Koridoru üzerinden de Orta Doğu'ya uzanacak güzergâhların merkezinde yer almak Türkiye'nin stratejik ağırlığını artıracaktır. Bu hatlar ekonomik imkânlarımızı genişletirken küresel barış ve istikrarın korunmasındaki rolümüzü de güçlendirecek ve süper güç olma vizyonumuza hizmet edecektir. Ancak yeni ittifakların kurulmasında ve tedarik hatlarının geliştirilmesinde gösterdiğimiz başarıyı yapay zekâ teknolojilerindeki rekabette henüz aynı düzeyde ortaya koyabildiğimizi söylemek güçtür, bu alanda önemli eksiklerimiz bulunmaktadır; temennimiz, 2027 yılının bu açığı kapatacak güçlü bir atılım yılı olabilmesidir. Türkiye'nin her alanda önde gelen, ön alan, şartları belirleyen ve liderlik eden bir ülke olma hedefi yapay zekâ daha da güçlü bir kapasiteye ulaşmasını gerektirmektedir.

Sayın Bakan, saygıdeğer milletvekilleri; 2026 yılı yeni sınamalarla karşılaştığımız, buna karşılık millî çıkarlarımız doğrultusunda inisiyatif alarak gündem ve şartlar oluşturmayı başardığımız bir yıl olmuştur. Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş ne yazık ki bütün şiddetiyle sürmektedir, Avrupa'nın bu savaşın yükünü daha ne kadar taşıyabileceği ise belirsizdir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki seçimlerin ardından oluşan siyasi tablo ise Trump Hükûmetinin bu ülkenin ateşkes ve barış arayışlarına yönelik yatkınlığını işaret ederken yasama tarafındaysa bundan ziyade Ukrayna'ya askerî desteği artırma seçeneğini güçlendirmiştir. Çatışmaların Karadeniz'de seyreden ticari gemilerimizin hedef alınmasına kadar uzanması ise son derece endişe vericidir. Karadeniz'de seyrüsefer güvenliğinin korunması, Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nden doğan yetki ve yükümlülüklerimizin tavizsiz biçimde uygulanması ve savaşın Karadeniz'e daha fazla yayılmasının önlenmesi önceliklerimiz arasında bulunmalıdır. Diğer yandan, Libya'yla imzaladığımız Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Anlaşması'nın bu ülkenin Meclisince de onaylanması Doğu Akdeniz'deki hak ve menfaatlerimizin korunmasında önemli bir eşiktir. Temennimiz, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Libya'nın ardından Mısır'la da benzer bir anlaşmanın hayata geçirilmesidir. Bununla beraber, Yunanistan'ın uluslararası hukuka, Lozan ve

Paris anlaşmalarının hilafına yönelik girişimlerine ise hiçbir şekilde müsaade edilmemelidir. Kararlı bir diplomasıyla uzun yıllardır Türkiye aleyhine oluşturulmaya çalışılan hukuk, akıl ve ahlak dışı gündemlerin ve haklarımızı gasp etme girişimlerinin gerekli güvenlik politikalarımızla destekleyerek boşa çıkarılması bekamız açısından önceliklidir. İran'ı hedef alan her türlü askerî müdahale de Türkiye'nin millî menfaatlerine aykırıdır. Bununla birlikte, başta nükleer silahlar olmak üzere, kitle imha silahlarının Orta Doğu'da yaygınlaşması ihtimaline karşı ülkemizin her bakımdan hazırlıklı olması zorunludur. İran'a yönelik baskılar değerlendirilirken İsrail'in nükleer bir cephaneliğe sahip olduğuna ilişkin güçlü veriler de göz önünde bulundurulmalıdır. Uluslararası toplum bölgedeki nükleer riskleri hakkaniyetli ve tutarlı bir yaklaşımla ele almalıdır. Türkiye'nin güvenliği bölgesinin barışından, bölgesinin istikrarı da uluslararası hukukun adaletle uygulanmasından ayrı düşünülemeyecektir.

Bu anlayışla sözlerime son verirken ülkemizi yurt dışında ve uluslararası platformlarda üstün bir gayretle temsil eden bütün Dışişleri Bakanlığı mensuplarımıza Sayın Bakanımız Hakan Fidan'ın şahsında teşekkür ediyorum; Cenab-ı Allah'tan kendilerine üstün muvaffakiyetler diliyor, Milliyetçi Hareket Partisi olarak bütçe desteğimizi ifade ederek hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Aydın, buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli milletvekili arkadaşlar, Bakan Yardımcılarımız ve köklü Hariciye yapımızın çok tecrübeli bürokratları; ben sözlerimin hemen başında yüce heyetinizi kemali hürmetle selamlıyorum.

Kıymetli arkadaşlar, küresel bağlamda tanıklık ettiğimiz bilimsel araştırmaların ve onların somut kazanımları olan teknolojik gelişim ve üretimlerin aynı zamanda ekonomiden ulaşım ve haberleşmeye, siyasetten uluslararası ilişkiler ve onun en güçlü yöntem ve enstrümanı dışişleri faaliyetlerine hızlı ve belirgin bir hareketlilik kazandırdığını görmekteyiz. Dolayısıyla, dünden bugüne siyasetin doğal odak merkezini oluşturan güvenlik, huzur, istikrar ve refah kavramları son zamanlarda uluslararası ilişkilerin de yoğunlukla önceliklediği temel ilke ve amaçlar hâlini almıştır.

Bu genelgeçer gerçeklikten hareketle, kısaca zamanın ruhu olarak da tanımladığımız, içinde yaşanılan her türlü siyasi, toplumsal, ekonomik, bilimsel ve küresel koşulların hızlı ve sağlıklı okuma, anlama ve algılama süreçlerinden geçirilip stratejik bir planlamaya dönüştürülmesi kaçınılmaz bir siyasi sorumluluktur aynı zamanda. Bunu gerçekleştirmenin yegâne yolu uzun tarihsel yaşanmışlığımızın nişanesi olarak oluşan köklü ve kutlu devlet olma ve yönetme müktesebatımızın rehberliğinde akıl, ahlak ve onların eklektik yapısından oluşan yüksek adalet anlayışıyla hareket etmekten geçmektedir. Bu güçlü müktesebatın ete kemiğe bürünmüş hâlini hem ilkesel ve kuramsal hem de kurumsal bağlamda Türk hariciye yapısının dünden bugüne her türlü uluslararası ilişkilerdeki yetkinliğinde açık ve net bir şekilde görmekteyiz. Öte yandan uluslararası ilişkiler anlamında bu stratejik yetkinliğin kazanılması noktasında Türkiye'nin jeopolitik konumunun da belirleyici faktör olduğu göz ardı edilemez çünkü bugün küresel bağlamda dünya gündemini meşgul eden olayların, kriz ve savaşların çoğunlukla doğu-batı aksında, bağlantı ve geçiş güzergâhı konumundaki ülkemiz etrafında vuku bulduğu açık ve sarihtir. Bu jeopolitik gerçeklik aynı zamanda ilgili sorunlara çözüm yolları oluşturma yani sulhu temin edip hâkim kılma konusunda beklenen yoğun diplomasi trafiğinde Türkiye Cumhuriyeti hariciyesinin etkin rol ve inisiyatif almasını kaçınılmaz kılmaktadır çünkü uluslararası küresel kurum ve anlaşmaların kuruluş süreçlerine şöyle kısa bir göz attığımızda açıkça gördüğümüz manzara şudur: Genellikle ya netameli süreçler arifesinde veya esnasında ya da hemen akabinde oluşturuldukları bilinen açık bir gerçekliktir. İşte Birinci Cihan Harbi sonrası Milletler Cemiyeti, İkinci Cihan Harbi akabinde Birleşmiş Milletlerin kurulması ve Avrupa Birliğinin temellerinin Avrupa ülkeleri arasında atılmasını buna çok somut bir örnek olarak görmekteyiz. Dolayısıyla göz ardı edilemez çıkarım olarak şunu açıkça ifade edebiliriz ki küresel veya bölgesel kriz, kaos, kargaşa, çatışma ve savaşların aynı zamanda diplomatik görüşmeler eşliğinde kalıcı barışın ve istikrarın oluşumuna kapı aralayacak fırsatlara da dönüşebilmektedir. Son zamanlarda sorunlar sarmalına muhatap bölgemizde çözüm odaklı diplomatik bir inisiyatif alma kaydıyla Türkiye hariciyesi ikili veya bölgesel çatışmaların sulha erip iş birliğine dönüşmesine ciddi katkılar sunmaktadır.

Siyasetin önceliklediği kısaca huzur, güven ve refah odaklı bir anlayış ve uygulamanın etkin kılınarak hem sahada iç ve dış fiziki tahkimat temininin sağlanması hem de masabaşı dediğimiz diplomatik bağlamda dış ilişkilerin merkezine konulması yönetim tutarlılığının bir yansımasıdır. Öte yandan, Türk ve Türkiye Yüzyılı adı altında yüksek bir kalkınma, ideal ve hedefine matuf yeni bir vizyona uygun olarak tüm uluslararası meseleleri Ankara merkezli ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin yüksek menfaatleri perspektifiyle okuma, anlama ve buna mukabil tavır ve tutum sergileme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu konuda her türlü bölgesel ve küresel olay, kriz ve dahi savaşlar hâllerinde bile asırlara sâri karakter edindiğimiz hürriyet ve bağımsızlık anlayışına uygun her zaman barış temelli diplomasi anlayışımız geçerlidir. Bu anlayış 20'nci yüzyılın ortalarında vuku bulan Büyük Cihan Harbi'ndeki tezahürüyle ülkemizi her türlü risk ve tehlikelere karşı güvende kıldığı gibi, bugün de etrafımıza yüksek yoğunluklu olay, kriz ve savaşlara rağmen uluslararası ilişkilerde ülkemiz adına bir caydırıcılık ve güvenirlik tesis etmektedir. Dahası bölgesinde lider dünyada küresel bir güç olmayı öngörüp hedefleyen bu yüzyıl vizyonunun aynı zamanda sosyolojik ve stratejik doğası gereği uluslararası ilişkilerin de buna uygun yakından uzağa güçlü adımlarla ilerleyen ilişkiler formatında etkin kılınması da ihmal edilemez bir gerekliliktir. Somutlaştırmak gerekirse Güney Kafkasya, Balkanlar, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'yla başlayan bu güçlü iletişim ve iş birliği atılımları her anlamda ilişkiler ağını güçlendirmekte, devamında Türk devletleri, Afrika Kıtası, İslam ülkeleri, Avrupa Birliği üyesi ülkeler ve Latin Amerika'yı da içine almayı öncelemektedir. Aslında hariciyemizin bu yüksek vizyona uygun olarak uluslararası ilişkiler ağı bağlamında 267 dış

temsilcilik sayısıyla, dünyada 3'üncü sıraya oturan diplomatik, kurumsal yapısıyla bu yüksek misyonu layıkıyla deruhte ettiğinin farkındayız. Bölgeden dünyaya evirilen bu etkin uluslararası ilişkiler ağının en önemli yöntem ve aracı ise oluşturulan ikili, üçlü, dörtlü veya çoklu bölgesel ve küresel anlaşmalar ve paktlardır. Bunun en somut örneklerinin başında üyesi olduğumuz Birleşmiş Milletler, Avrupa Güvenlik İş Birliği Teşkilatı, Avrupa Konseyi, NATO gibi küresel anlaşmalar ve oluşumlar gelmektedir.

Öte yandan, ilkeli ve onurlu bir tavırla yetmiş yılı aşkın süredir AB'ye üye olma girişimlerimiz devam etmekle birlikte, son yıllarda, özellikle bölgesel bazda Türk Devletleri Teşkilatı, Azerbaycan'la Şuşa Beyannamesi, Bedir Mutabakat Zaptı, ortak savunma için Mekke Anlaşması, Libya'yla imzalanan deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin mutabakat, diplomatik öngörü ve Hariciyemizin sağladığı başarıların çok kısa birkaç örneklerinden bazıları. Benzer diplomatik öngörü ve tavırla Kıbrıs Türkü'nün kangren hâlini almış Kıbrıs sorunu ve Yunanistan'la yaşanan deniz ve hava yetki alanları başta olmak üzere ikili sorunların çözülmesine katkı sağlanacağı inkâr edilemez bir gerçektir çünkü doğrudan muhataplar yerine, üçüncü aktörlerin veya kurum ve kuruluşlarının tarafgir tutum ve anlayışlarından dolayı çözümsüzlük süreçleri uzayıp gitmektedir. Bu bağlamda, Kıbrıs'ın iki toplumlu ve devletli yapısının göz ardı edilerek yalnızca Rum kesiminin muhatap alınıp AB üyesi yapılması böyle bir tek taraflı tutumun açık ve net bir tezahürüdür. Hâlbuki, aynen Türkiye-Ermenistan arasında Batı diasporasından bağımsız, doğrudan başlatılan ikili iyi niyet müzakerelerinde katedilen mesafe gibi, Kıbrıs'ta da iki devlet ve toplumun doğrudan görüşmeleri neticesinde olumlu mesafelerin alınacağı çok açıktır. Benzer biçimde, ülkemizin diğer sınırdaş komşu ülkeleriyle yaptığı doğrudan diplomatik görüşmelerin yine bölge barışına ve kalkınmasına yüksek katkı sunacak sonuçlara vesile olduğuna da açık ve net bir şekilde, son günlerdeki gelişmeler ışığında tanıklık etmekteyiz çünkü uluslararası küresel kurum ve anlaşmaların kuruluş süreçlerine kısa bir göz attığımızda açıkça gördüğümüz manzara işte budur. Son zamanlarda sorunlar sarmalına muhatap bölgemizde çözüm odaklı diplomatik bir inisiyatif almak kaydıyla Türk Hariciyesi ikili ve bölgesel çatışmalara -tekraren ifade etmek isterim ki- çözüm önerileri sunacaktır.

Sözlerimin sonunda Dışişleri Bakanlığımızın inşası devam eden yeni yerleşkesiyle birlikte, bütçesinin Türk diplomasisine ve kurumun emektar çalışanlarının beklentilerine hayat verici nefes almasını MHP Grubu adına temenni ediyor, tüm heyeti tekrar saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Kırkpınar, buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok saygıdeğer Bakanım, kıymetli bakan yardımcılarımız, değerli bürokratlarımız, basınımızın değerli mensupları; ben de hepinizi saygıyla, sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde uzunca zamandan beri bizleri gururlandıran, onurlandıran, 86 milyon vatandaşımızı gerçekten gururlandıran hem bölgede hem de dünyada çok önemli bir misyon yürütüyorsunuz. Dolayısıyla, bunların bize vermiş olduğu hazzı tabii ki burada anlatmamız mümkün değil. Bu başarıları gölgelemek için bazı konuşmacıların personel ve restoran hizmetleri üzerinden bu meseleyi gölgelemeye çalışmaları beyhude bir çaba, boşuna bir yorulmadır; bunu özellikle ifade etmek istiyorum. Yaşadığımız bu kritik süreç, dünya siyaseti ve küresel ekonomi açısından tarihî kırılmaların yaşandığı, kurallara dayalı uluslararası sistemin ciddi biçimde aşındığı bir dönemden geçiyoruz. Dünya artık çoklu krizlerin, yeni nesil korumacılık duvarlarının ve sıcak çatışmaların gölgesinde yeniden şekillenmektedir.

Bölgemizde bir yandan 5'inci yılına yaklaşan Rusya-Ukrayna savaşı devam ederken diğer yandan da 2026 yılında patlak veren ABD, İsrail-İran savaşı ve Hürmüz ile Babülmendep Boğazlarında yaşanan aksamalar küresel enerji arz güvenliğini, deniz ticaret yollarını ve tedarik zincirlerini derinden sarsmıştır. Gazze'de ateşkes sürecine rağmen devam eden saldırılar ve insanlık dramı ise uluslararası sistemin ve küresel vicdanın en ağır sınavı olmayı sürdürüyor. İşte, böylesine fırtınalı bir küresel konjonktürde Türkiye Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu Türkiye Yüzyılı vizyonu ve güçlü liderliğiyle krizlerin savurduğu değil; krizleri yöneten, müzakere masalarını kuran ve çözüm üreten bir merkez ülke konumuna yükselmiştir. Bugün Türk dış politikası sahada ve masada güçlü, millî menfaatlerimizi tavizsiz savunan ancak bölgesel barış ve küresel adaleti de gözeten, bağımsız bir çizgide ilerlemektedir; bu diplomatik ağırlığın en somut yansımalarını çok taraflı platformlarda üstlendiğimiz tarihî ev sahiplikleriyle bizzat görüyoruz.

Bakınız, 7-8 Temmuz 2026 tarihinde Ankara'da Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde 32 müttefik ülkenin devlet ve hükûmet başkanlarını ağırlayarak 36 NATO Liderler Zirvesi'ni büyük bir başarıyla gerçekleştirdik. İttifakın en köklü ve en güçlü müttefiklerinden biri olan Türkiye, Ankara Zirvesi'nde NATO'nun yalnızca konvansiyonel tehditlere değil, sınırlarımızı hedef alan her türlü terörizme karşı da net bir duruş sergilemesini sağlamış; Zirve bildirgesine terörle mücadeledeki kararlılığımızı güçlü bir biçimde dercetmiştir.

Ankara Zirvesi'nin bir diğer kritik kazanımı ise yine savunma sanayisi alanındadır. İttifak genelinde 50 milyar doları aşan yeni tedarik kararlarının alındığı Zirve'de müttefikler arasındaki savunma ticareti engellenenlerin ve kısıtlamaların kaldırılması taahhüdüyle ortaya çıkmıştır.

Türkiye 48 milyar dolara ulaşan savunma harcamasıyla NATO içinde en fazla katkı sunan ilk 8 ülke arasında yer alırken bugün kendi yerli ve millî savunma teknolojileriyle ittifakın caydırıcılığına ve güvenlik mimarisine de doğrudan güç katmaktadır ve bunun en canlı örneği şu an tam da bugün seçim bölgem olan İzmir'de yaşanmaktadır. 17 Kasımda başlayan ve bugün tamamlanan NATO EDGE 2026 Zirvesi İzmir Fuar Merkezinde başarıyla icra edilmiştir. 30'u yerli olmak üzere 284 teknoloji firmasının katıldığı bu

dev organizasyon Türk savunma sanayisinin ve İzmir'imizin de uluslararası güvenlik ve teknoloji ekosistemindeki stratejik yerini tüm dünyaya göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Değerli milletvekilleri, küresel diplomasideki bu merkez rolümüzü Antalya'da da şükürler olsun ki başarıyla taçlandırdık. 9 Kasımdan bu yana dünyanın gözü kulağı Antalya'da, ev sahipliği yaptığımız Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı COP31'dedir. Yarın kapanış genel kurullarıyla tamamlanacak olan ve bugün iklim taahhütlerinin somut yatırım ve projelere dönüştürülmesinin ele alındığı bu dev organizasyonda 180'i aşkın ülkeyi buluşturduk; aynı şekilde, 5'incisini düzenlediğimiz Antalya Diplomasi Forumu'yla küresel diplomasinin nabzını ülkemizde tutmaya devam ettik.

Değerli milletvekilleri, dış politikamızdaki bu kararlı duruşu yakın coğrafyamızdaki somut gelişmeler üzerinden değerlendirdiğimizde de üç ana eksen üzerinde çakışmaktadır: Birincisi, barış, ara buluculuk ve insani diplomasidir. Karadeniz'de tahıl girişiminden esir takaslarına kadar uzanan süreçte Rusya-Ukrayna arasındaki diyaloğu kararlılıkla açık tutabilen tek ülke Türkiye'dir. Orta Doğu'da tırmanan gerilimlerde ve Hürmüz Boğazı merkezli enerji krizinde de ülkemiz itidal çağrısı yapan, uluslararası deniz yollarında seyrüsefer güvenliğini savunan ve müzakereyi işaret eden yapıcı bir aktör olmuştur. Gazze'ye ulaştırdığımız 112 bin tona yaklaşan insani yardımla da diplomasi trafiğimizde Filistinli kardeşlerimizin yanında en gür ses olduk.

İkincisi, bölgesel sahiplenme, güvenlik ve istikrardır. Bölgemizin güvenliğini dış müdahalelere bırakmadan bölge ülkelerinin kendi iradesi ve ortak güvenlik mimarisiyle inşa etme vizyonumuzun en somut ve tarihî adımı Türkiye-Suudi Arabistan ve Pakistan arasında imzalanan geçtiğimiz hafta 14 Kasımda Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ortak savunma için Mekke Anlaşması'dır. Bu tarihî paktla yalnızca askerî dayanışma ve kolektif caydırıcılığı kurumsallaştırmakla kalmıyor, aynı zamanda savunma sanayisinde ortak üretim, teknoloji paylaşımı, istihbarat eşgüdümü ve terörle mücadelede de ortak hareket etmeyi güvence altına alıyoruz. Sınırlarımızın ötesinde de Suriye ve Irak'ın toprak bütünlüğüne saygı temelinde terör koridorlarına geçit vermedik, vermiyoruz. Hükûmetimizin kararlılıkla yürüttüğü terörsüz Türkiye hedefi komşularımızla yeni işbirliklerinin önünü açarken Suriye'de oluşan yeni şartlar ve etkin diplomasimiz sayesinde gönüllü, güvenli ve onurlu bir şekilde ülkesine dönen Suriyeli kardeşlerimizin sayısı bugün itibarıyla 1,5 milyonu aşmıştır. Güney Kafkasya'da ise can Azerbaycan'la omuz omuza yürüttüğümüz süreçle kalıcı barışa ve bölgesel normalleşmeye her zamankinden çok daha yakınız.

Üçüncüsü, Türk dünyası ve yeni nesil bağlantısallık vizyonumuzdur. Türk Devletleri Teşkilatı'nı küresel ölçekte söz sahibi, kurumsal bir güç merkezine dönüştürdük. Küresel tedarik zincirlerinin tehdit altında olduğu bir dönemde Orta Koridor ve Kalkınma Yolu gibi stratejik projelerle Türkiye'yi Asya ile Avrupa arasında vazgeçilmez bir enerji, lojistik ve ticaret köprüsü hâline getiriyoruz. Bugün diplomasi sadece siyasi ve askerî müzakerelerden ibaret değildir, aynı zamanda güçlü bir ekonomi ve ticaret diplomasisidir. Yurt dışında temsilcilerimiz, iş insanlarımızın önünü de açan birer kalkınma üssü hâline gelmişlerdir.

Sayın Bakanım, küresel ticarette korumacılığın arttığı, yakın coğrafyamızda savaşların yaşandığı bir yılda Türkiye'nin yıllıklandırılmış ihracatı 284 milyar doları aşmıştır. Bunda Dışişlerimizin katkısı çok büyüktür. Ben şahsınızda bütün Dışişleri Bakanlığını tebrik ediyor, kutluyor ve bütçenizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Özkan, şimdi size beş dakika süre vereceğim, sonra yemek arasına gideceğiz.

Değerli milletvekilleri, öğlen yemeği için F blok ara salonda, Sayın Bakanımızı, milletvekillerimizi, Bakan Yardımcılarımızı, kurum başkanlarımız ve genel müdürlerimizi davet ediyorum, diğer bürokrat ve katılımcılar için bu salonun alt katında yemek hazırlığı vardır.

Sayın Özkan, buyurun.

FAHRİ ÖZKAN (Kırklareli) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yirmi dört yıllık AK PARTİ iktidarı ve özellikle tek adam rejimi, geçtiğimiz başkanlık seçiminden sonra Türkiye'nin dünyadaki imajı son derece olumsuz hâle gelmiştir. Türkiye'de eğitimden ekonomiye, sağlığa, insan haklarından hukukun üstünlüğüne, çalışma hayatına kadar büyük bir kriz yaşanmaktadır. Bakın, dünyadan Türkiye nasıl görünüyor? Yoksulluk Endeksi'nde 182 ülke arasından 124'üncü sıradayız. Basın özgürlüğünde ise 180 ülke arasında 160'ıncı sıradayız. Son yaşanan fon krizinde bu ülkenin 170 milyar doları soyuldu; Varlık Fonu'nun, hatta Diyanetin bile paraları buhar oldu, 500 bin aile mağdur oldu, borsa çöktü, ekonomi tepetaklak oldu. Soyanlar belli, soyduranlar belli, görevlendirenler belli. Sizler televizyon kanallarını kapatmakla meşgulsünüz. Türkiye'de son bir yılda 20 gazeteci tutuklandı, 3 televizyon kanalı kapatıldı. Tele1, Halk TV susturuldu, iki gün önce Sözcü TV suçlandığı davanın görüldüğü tarihte yayın hayatında bile olmamasına rağmen kapatıldı. Asıl nedeninin yaşanan fon krizinde halkın bilgi sahibi olmasının engellenmesi olduğu tüm Türkiye tarafından biliniyor. Sırada hangi kanallar var Sayın Bakan? Hukukun üstünlüğü alanında Türkiye 143 ülke arasında 117'nci sırada yer aldı. Gazeteciler, belediye başkanları, siyasi parti genel başkanları, Cumhurbaşkanı adayımız Sayın Ekrem İmamoğlu haksız uydurma dosyalarla cezaevlerinde. İşçi hakları yer aldığı çalışma hakları başladığı 143 ülke arasında 136'ncı sıradayız. Bu ülkede Soma faciası yaşandı. En son İzmir'de ihlaller sonucu HABAŞ fabrikasında 19 işçi hayatını kaybetti. Dünyada gelişmişlik düzeyi insanların nasıl öldüğüyle ölçülür. Sayın Bakan, bizim işçilerimiz de rant için ölüyor, ranta kurban ediliyor. Türkiye'de 17 milyon emekli 23 bin lira, 8 milyon asgari ücretli ise 28 bin lirayla geçinmek zorunda. Bakan evlatları milyarları götürürken vatan evlatları aç, sefil. Ülkemiz insanları ekmek bulamıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sizi Dışişleriyle alakalı konuşmaya davet ediyorum Sayın Özkan.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Gerçekten yanlış konuşuyor.

FAHRİ ÖZKAN (Kırklareli) - Nasıl?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dışişleriyle alakalı konuşmaya davet ediyorum sizi.

FAHRİ ÖZKAN (Kırklareli) - Peki.

İşçi, memur, esnaf, çiftçi; borcu olmayan kimse yok. Ülkede herkes borçlu.

Sayın Bakan, Türkiye'de en büyük sorunlardan biri de vize sorunudur. Türk pasaportuyla vize almak IMF'den borç para almaktan daha zor. Yurt dışında eğitim gören öğrenciler, iş insanları, sanatçılar, sporcular bırakın vize almayı, vize randevusu bile alamıyorlar. Türk vatandaşlarının Schengen vizesindeki ret oranları nedir? Sayın Bakan, Türk insanı neden ikinci sınıf insan muamelesi görür? Yaklaşık 70 bin ailenin geçimini sağlayan, yurt dışına sevkiyat yapan tır şoförleri vize konusunda büyük bir sorun yaşıyor. Vize alamıyorlar, sınır kapılarında çile çekiyorlar. Hem bu sektörde geçimini sağlayan 100 binlerce kişi mağdur hem de vize nedeniyle ihracatımız olumsuz etkileniyor.

2027 yılı bütçesinde faize ayrılan para yaklaşık 4 trilyon lira. Bugün dünyaya gelen bir çocuk, 85 milyon vatandaşımız da her gün 11 milyar lira faiz ödüyor. Nas ekonomisi nerede kaldı? Bugün yabancı ülke vatandaşları dünya turlarında gezerken bizim emeklilerimiz akşam pazarlarında ucuz meyve-sebze, askıda ekmek alma peşinde koşuyor. Halk geçim sıkıntısı içerisinde inim inim inliyor. Esnaf ve sanatkârlar çok zor durumda. Birçok esnaf kepenk kapatıyor. İkili hukuk adaletsizliği çalışma hayatında yaşanıyor. SSK'lı bir çalışan 7000 iş günüyle emekli olurken BAĞ-KUR'lu bir esnaf 9000 prim günü ödemek zorunda. Çiftçiler ürünlerini tarlada bırakıyor, üretim yakın gelecekte gıda krizine sebebiyet verecektir.

Sayın Bakanım, öğrencilerimiz vize alırken... Evvelsi gün bir öğrenci kardeşim yanıma geldi Sayın Bakanım, "Vekilim, biz vize almak için 300-500 lira aracılara para veriyoruz, tek girişli vize veriyorlar. Bir annemizin babamızın nikâh tarihini sormuyorlar. Biz bunları hak ediyoruz mu?" dedi. Lütfen bununla ilgilenelim ve sahip çıkalım bu konuya.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, görüşmelere saat 14.40'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.48

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.47

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 18'inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Karabat, hazır mısınız?

Buyurun.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, dünyanın dört bir yanında bayrağımızı taşıyan kıymetli diplomatlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dış politika bir ülkenin dünyaya verdiği sözdür. Bu sözün inandırıcılığının bence iki şeye bağlılığı var: Birincisi, söylenenlerle yapılanın örtüşmesi. İkincisi, vatandaşlarımızın o politikadan bir fayda görmesi. Diplomatlarımızın emeklerine son derece saygılıyız ama dış politikanın bir siyasi tercihe dönüşmesi ve bir siyasi politika hâline dönüşmesine de eleştiriler getirebiliriz.

Sayın Bakanım, başlangıçta bütçe büyüklüğünden bahsetmek isterim, şu ana kadar çok bahsedilmedi, 64 milyar gibi bir bütçemiz var. Aslında bakarsanız büyük dış politika anlayışına yetecek bir bütçe de değil, bunu belirtmek isterim. 2025 yılı gerçekleşen bütçemizde hemen hemen 37 milyar civarında. Ben mali müşavir olmam hasebiyle de biraz rakamlardan konuşarak bütçeyi değerlendirmek istiyorum. Bir yatırımımız var Sayın Bakanım, bir projemiz var, Bağlıca'da yükselen yeni bir dışişleri yerleşkesi var, 11 milyar 700 milyonluk bir sözleşme imzalanmış, bize "Atıl taşınmaz satarak yapıyoruz ve bütçeye yük olmayacak." açıklaması yapıldı. Sayın Bakanım, satılan taşınmazlar da şüphesiz bu ülkenin millî malı. Hangi taşınmazın kaça satıldığı konusunda Komisyonumuzu bilgilendirirseniz seviniriz.

Diğer taraftan, yine Bakanlığımızın harcanmayan özel bir hesabı var, bunun bir gizlilik tarafı olabilir ama biz bilmiyoruz, öyleyse bunun da açıklamasını rica edeceğim. 3,4 milyar gibi bir ödeneği var 2025 yılında, özel hesap, Sayıştay raporlarından yola çıkarak söylüyorum Sayın Bakanım. Bu paranın 2025 yılı rakamlarına göre 179 milyonu harcanmış ve 2026'ya devredilmiş. Dolayısıyla bu hesabın nasıl denetlendiği, bir bakiyesi varsa bakiyesinin hangi finansal argümanlarda kullanıldığı konusunda Meclisimizi de bilgilendirirseniz sevinirim.

Bu arada, denetçi kadrosu açısından diğer bakanlıkların denetçi kadrosu fazla olmasına rağmen bunlar kullanılmıyor ama burada bence iç denetçi kadrosu açısından da bir azlık var. 3 tane iç denetçi kadromuz var ve 1'isi kullanılıyor. Dolayısıyla ben denetim açısından bu kadronun yetersiz olduğunu düşünüyorum.

Bir başka konu, Sayın Bakanım, kamuoyunda şöyle bir şey konuşuluyor, mahkemelerde de var bir kısmı, ben derlediğim iddiayı sizinle paylaşmak ve varsa bir açıklamasını dinlemek isterim, bunu bir suçlama olarak değil ama sizin dönemize de

dayanmıyor: Astana Büyükelçiliği inşaatıyla ilgili. 2007'de 26 milyon 250 bin dolarlık bir sözleşme imzalanıyor. Yüklenici işin 96,4'ünü bitiriyor, ödemeler 2009'da kesiliyor, işin 3,6'lık kısmı kalıyor. Hesaba göre, buradan yola çıkarsak 26 milyon 250 bin dolardan yüzde 1'i yaklaşık 261 bin dolara yapılıyor ama yüzde 3,4'ü için 3 milyon dolarlık bir sözleşme yapılıyor. Mahkeme giden zamanlarda şirketi haklı buluyor. 15 milyon doların -mahkemeye 4 tutanak sunuluyor- bankadan değil, elden ödendiği söyleniyor. Tutanaklarda imzası bulunan büyükelçi ve idari ateşe "Bu imzalar bize ait değil." diyor. Parayı teslim aldığı yazılan kişi de şirketin yetkilisi değil, ticaret sicilinde adı bile yok. Bakanlığın kendi açıkladığı hak edişler 13,1 milyon dolar, tutanaklar 15 milyon dolar. Şimdi, kamu maliyesinin en temel kuralı, ödemelerin izlenebilir olması. Banka kaydı olur, alıcı hesabı olur, dekont olur ama burada bir elden verme konusu var. Şimdi, Sayın Bakanım, 15 milyon dolar eğer verildiyse hangi mevzuata dayanarak elden verildi? Büyükelçi "İmza benim değil." diyorsa savcılığa bir suç duyurusunda bulundu mu? Ve bu para şirkete gitmediyse nereye gitti?

Bunları anlattıktan sonra -diğer arkadaşlarım da değindi- bence çok önemli bir konu, vatandaşımızın işte dış politikadan faydalanması noktası. 2016'da vizesiz Avrupa müjdesi verildi, on yıl geçti, 2025 yılında 1 milyon 268 bin Schengen vize başvurusu yapıldı, 183 bini reddedildi Sayın Bakanım. Vatandaşımız sadece geçen yıl 114 milyon euro vize harcı ödedi, reddedilen vizelere de 17 milyon euro civarında ödeme yaptı. Şimdi, kamuoyunda şöyle bir iddia söyleniyor: Randevular bot hesaplarla kapatılıyor. Mümkün mü bu, bunu merak ediyorum. Burada diplomatlarımız da bunun mümkün olup olmadığını... Sonra bunların karaborsada kullanıldığı falan söyleniyor. Öğrencilerimiz bursunu, tır şoförümüz seferini, hasta yakını ameliyatını kaçırıyor. Aynı kuyruk kendi konsolosluklarımızda da var. Karşılıklılık ilkesi neden işletilmiyor, bunu merak ediyoruz.

Dolayısıyla, dış politikada vatandaşımızın faydalanacağı başka bir nokta, bence en önemlisi gençler. Vize kuyruklarında bekleyen gençler doğrudan dış politikanın muhatabı, onun çıktısıyla doğrudan muhatap. Önce Erasmus konusuna değinmek isterim; Bakanlığımıza bağlı Ulusal Ajans gençlerimizin Avrupa'ya açılan en önemli kapısı. Yine Sayıştay raporuna göre, 2025'te Erasmus+ Avrupa Dayanışma Programı'na katılım payı için Bütçe Kanunu'nda 6,1 milyar lira öngörüldü. Kur artışı yüzünden bu rakam 9,2'ye çıktı yani yüzde 50 sapma oldu. Aradaki değer kaybı gençlerimizin Avrupa'ya açılan kapısını biraz daha daralttı. Dolayısıyla, Erasmus'un süreç içerisinde bu ülkede giderek varlıklı ailelerin çocuklarının programına dönüşmesi riskine tanıklık ediyoruz. Bunu sizinle paylaşmak isterim.

İkinci durum, vizeler. Öğrenciler, akademisyenler, genç sporcular, sanatçılar fuara gidecek genç girişimciler aynı kuyrukta bekliyor Sayın Bakanım. Kabul mektubu cebinde olan öğrencinin vize reddiyle döndüğü ve dönem kaybettiğine tanıklık ediyoruz. Turnuvaya davet edilen genç sporcunun yolda kaldığına tanıklık ediyoruz. Avrupa Birliği'yle masadaki en öncelikli talebimiz gençler için vize kolaylığı olmalı. Öğrenci, araştırmacı ve genç sporcu için çok girişli, uzun süreli, hızlı bir vize kanalı açılmalı, bunu sizlerle paylaşmak isterim ve Sayın Bakanım, bence, elbette, bizim bütün dünyadaki, sadece Türkiye'deki vatandaşlarımız değil, dünyadaki vatandaşlarımız da çok önemli bir gücümüz, aynı zamanda, soydaşlarımız da bir önemli gücümüz. Bu ilişkiler konusunda -çok yakından takip ettiğinizi biliyorum- bir önerim olacak: Türk dünyasıyla ilgili çeşit teşkilatlarımız var, çok ciddi bir ekonomik büyüklüğümüz var artık Türk dünyasıyla ilgili. Biz, artık, dünyada çeşitli alanlarda ortak borsa yaratabiliriz hatta Avrupa Birliği Parlamentosu varsa biz oralara demokrasimizi de örnek olarak gösterebiliriz. Bu anlamda, bence Ankara merkezli bir Türk dünyası parlamentolar birliğini oluşturmak temel hedefimiz olmalı, bu konuda Yeni Partinin açık destek vereceğini şimdiden söylemek isterim. Dolayısıyla, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokrasi birikimini, hukuksal alandaki birikimlerini kendi soydaşlarımıza aktarmak, onları küresel dünyanın önemli parçası hâline getirmek aynı zamanda bizi de hem öncü ülke yapar hem de güçlü yapar, bu görüşlerimi sizinle paylaşmak isterim.

Sayın Bakanım, bir nokta da şu: Çokça konuşuluyor fon krizi konusu. Doğrudan Bakanlığınızı ilgilendirmese bile 214 kişi, 3 fondan 187 milyar lira haksız kazançla çıktı. Adalet Bakanlığı açıklamasına göre, 38 firari var, bu firariler aynı zamanda 4,1 milyar liralık transfer yapıldığı, paranın izine baktığımıza, Lüksemburg, İngiltere, Dubai, Britanya, Virjin Adaları'na uzandığının iddia edildiği... Ve paranın geri gelmesini istediğimiz gibi aynı zamanda firarilerin de geri gelmesini istiyoruz, bu konuda Bakanlığınızın bir girişimi var mı?Dolayısıyla, firarilerle ilgili, geri dönüşümüyle ilgili bir girişim var mı, bunu merak ediyoruz. Aynı zamanda, bu yabancı yatırımcıda aslında bir güvensizlik yaratıyor**,** kara para aklamayla mücadelede gri listeden yeni çıktık, bu konudaki itibarımızı da zedeliyor. Dolayısıyla, Avrupa müktesebatının yabancı koruma başlıklarında uyum konusunda da sorun yaşayacağız gibi gözüküyor. Bu Bakanlığın bu konuda neler yaptığını merak ediyorum, özellikle firari yurttaşlarla ilgili neler yaptığını merak ediyorum.

Tekrardan önemli bir nokta, birkaç şeyi tekrar etmek isterim. Gençlerimiz için özel vize kolaylığı Erasmus konusu ayrı bir paket hazırlanması ve çalışma yapılmasını öneriyoruz. Az önce bahsettiğim özel hesap ve vakıf varlıklarının döküm için Meclisi bilgilendirmenizi rica ediyoruz. Fon krizinde adli yardım, iade ve varlık dondurma taleplerinin ülke bazındaki dökümü konusunda Dışişleri, Adalet, MASAK ve SPK'nin ortak bir masa kurmasını öneriyoruz. Vize karaborsasına karşı karşılılık içeren bir eylem planı açıklamanızı bekliyoruz.

Teşekkür ederiz, çok sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Karabat teşekkür ediyorum.

Sayın Ocaklı, buyurun lütfen.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Başkanım, değerli milletvekilleri; Sayın Bakan ve heyeti saygıyla selamlıyorum. Hoş geldiniz, sefa geldiniz.

Hiç kuşkusuz bitiyoruz, bu görüşmeler sonuçlandığında bütçe geçecek, bunda bir şüphe yok ama bugün, az önce, Ankara Adliyesinde bir duruşmadan geldim, bir küçük not vermek isterim oradan size. Birgün yazarı İsmail Arı'nın yargılandığı davaydı, bu davanın konusunu bilmeyenler için bir bilgi vermiş olayım: Eski RTÜK Başkanımız Ebubekir Şahin, şimdi TÜRK TELEKOM'un CEO'su olan, Ebubekir Şahin Beyefendi, daha evvel Osman Arıkan Nacar'la çekilmiş olan bir fotoğrafını övgüyle söz ettiği, 20 milyarla Türkiye'den kaçan o fotoğrafı övgüyle söz ederek işte, "İyi bir ailedir." vesaire gibi gerekçelerle paylaştığı için İsmail de onun bu "tweet"ini alıntıladığından dolayı iddianamede kendisine Türkiye'nin ekonomisini bozulduğu, işte, halkı kin ve düşmanlığa, nefrete tahrik ettiği ve benzeri gibi suçlamalarla bir ay boyunca tutuklu kaldı ve bugün tahliyesine ve beraatine karar verildi. Şimdi, bunları niye anlattım Sayın Bakanım? Türkiye'de dış politikanın başarısı ya da dünya ülkeleriyle ilişkimizi belirleyen şeyler işte, bu demin anlattığım aslında suç isnatlarının ispatsız ve delilsiz biçimde tutukluluğun cezaya dönüştürüldüğü bir konuya döndürülmesinden kaynaklanan ilişkilerimizi zedeleme ihtimalini hatırlatmak üzere söz ettim. Mesela, Sayın Bakanım, geçen siz mi yetki verdiniz, ne oldu bilmiyorum, Sayın Bilal Erdoğan gitti, Lübnan'da bir ziyaret gerçekleştirdi ve orada Mütevelli Heyeti Başkanı olarak gittiğinde kendisi Cumhurbaşkanıyla, Meclis Başkanıyla, bbir sürü kurumlarla görüştü Türkiye'nin büyükelçisi de ona eşlik etti. Şimdi, ben de soruyorum: Hangi resmî sıfatla, sizin bir görevlendirmeniz mi oldu ki bir resmî sıfatla Bilal Bey buraya gitti? Mesela bunu bize dışarıdan bazı ülkelerin misyonerleri -isimlerini söylemek istemem ama- soruyorlar, ben de size soruyorum bunları tabii. Şimdi, Cumhurbaşkanımızın oğlu olma devlet protokolünde kendiliğinden bir makam sahibi olmayı gerektirmiyor. Bu ülkenin büyükelçileri var, diplomatları var, köklü bir hariciye geleneği var doğal olarak dış ilişkileri, aile bağlarını ve kişisel yakınlıklarını bağlamadan buradan sürdürmek gerekiyor.

Şimdi, bütçenizde 2027 yılı için 64 milyar 424 milyon lira istiyorsunuz. Sermaye giderlerine ayrılan pay da 9 milyar 450 milyon lira, 6 milyar lirası gayri menkul sermaye üretim giderleri için öngörülmüş durumda. Geçen yıl Dışişleri yerleşkesinin devlet bütçesine yük getirmeden yapılacağını açıklamıştınız ama bu bütçedeki 6 milyarlık yatırımın ne kadarı yeni yerleşkeye ait, onu da bilmek isteriz.

Avrupa Birliğinin 2027 performans programını açıyoruz, Sayın Bakanın sunuşunda Avrupa Birliği üyeliğinin stratejik önceliğiniz olduğunu söylüyorsunuz ama Cumhurbaşkanı sizinle aynı görüşte değil Cumhurbaşkanı "Avrupa Birliği bizim önceliğimiz değil." diyor. İki görüş arasında bir fark var. Türkiye'nin dış politikası hangisi üzerine kurulmalıdır, doğru olan nedir? Sizin resmî belgelerinizde yazan mı yoksa hoşumuza gitmediği zaman Avrupa Birliğinin kararları üzerinden bu bizim önceliğimiz değil demek midir?

Avrupa Komisyonunun 4 Kasımda yayımladığı Türkiye raporunda yargı bağımsızlığı, demokrasi ve temel haklar bakımından devam eden sorunlar ortaya konuyor ama Avrupa Birliğinin çifte standartları Türkiye'de hukukun üstünlüğünün ortadan kaldırılmasını haklı çıkarmaz.

Bizim bir de vize meselemiz var Sayın Bakan. Geçen ben Bakanlığınızın hangi birimiyle olduğunu hatırlamıyorum ama cumhuriyetin bir milletvekili olarak ben bile Kanada'ya vizede ret yiyen bir milletvekiliyim. Gerekçelerinin neler olduğunu adıma öğrenmeniz için bir müracaatım oldu ama henüz bir bilgi gelmedi. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının zaten kabul edilmediği ama bu cumhuriyetin bir milletvekilinin de reddedilmesi doğrusu biraz acı verici bir şey.

Randevu alamayan öğrencilerimiz var, iş insanlarımız var, sanatçılarımız var, uluslararası taşımacılık yapan şoförlerimiz var hâlâ bu sorun devam ediyor. Peki, Avrupa Komisyonu vize serbestisi yol haritasında karşılanmamış olan 6 koşulda ilerleme sağlamadığını belirtiyor, bu yüzden bunlar gecikiyor diyor. Hangilerini yerine getirmeyi düşünüyorsunuz bunların? Siyasi olarak neleri kabul etmiyorsunuz daha doğrusu? Avrupa ülkelerinin haksız uygulamalarını eleştirmek Hükûmetimizin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Bu yüzden bu maddelerin yerine getirilmesiyle ilgili ne yapacaksınız? Bunu bilmek istiyoruz.

Mekke Anlaşması bizim için hiç doğru olmayan bir anlaşmaydı ama bugün bu anlaşmanın siyasi ve diplomatik sonuçlarını da aslında sizin değerlendirmenizi istiyoruz. Çünkü yapılan anlaşmada "Bir ülkeye yapılan saldırının bütün taraflara yapılacağı." şeklinde anlaşma yapılmış olması, üstelik anlaşmanın 16'ncı maddesinin on yıl boyunca süreceği konusu önemli. Pakistan'ın Hindistan'la, Suudi Arabistan'ın İran ve Yemen'le yaşadığı güvenlik sorunları var. Türkiye neden başka ülkelerin güvenlik risklerini kendi sorumluluk alanına taşımak zorunda kalsın? Bu anlaşma Türkiye'nin hangi somut güvenlik ihtiyacını karşılayacak? Dilinizden bilmek isterim. 5 Ekimde Riyad'da yapılan toplantının ardından yayımlanan resmî açıklamada askerî kuvvetlerin Suudi Arabistan'a sağlanması ve hızla konuşlandırılmasına yönelik tedbir alınmasından açıkça ifade ediliyor. Bakanlığınızın bu hazırlıkların siyasi çerçevesini nasıl belirlediğini bilmek istiyoruz. Türkiye'nin Yemen'deki çatışmalara dâhil olmamasının önüne hangi güvenceleri koydunuz? Yani milletin güvenliğini, Mehmetçik'i ilgilendiren on yıllık taahhütler ve siyasi hesaplarla geçiştirilmemelidir.

Gazze'de diplomasi ne sonuç verdi Sayın Bakan? İnsanlar hâlâ açlıkla, yıkımla, barınma ve sağlık sorunlarıyla mücadele ediyor. İsrail'in Filistin halkına yönelik saldırılarını, sivillerin yaşam hakkının ihlal edilmesini ve insani yardımın engellenmesini durduramadık ve bunları kabul etmiyoruz. Ancak diplomatik açıklamaların ötesinde somut sonuçları da bilmek istiyoruz. İnsani yardımın kesintisiz geçişi için hangi uluslararası denetim mekanizmalarını önerdiniz? İsrail'le doğrudan ticaretin durdurulduğunu söylüyor iktidar. Peki, bu kararın üçüncü ülkeler üzerinden dolanılmadığını da nasıl denetlediğinizi izah eder misiniz? Filistin'e gönderildiği belirtilen malların gerçekten son kullanıcıya ulaştığını hangi mekanizmayla doğrulayabiliyoruz? Filistin halkıyla dayanışmanın açıklamalarla değil, uygulamalarla somut karşılığını görmek istiyoruz.

Bir de Karadeniz meselesi var Sayın Bakan. Rusya-Ukrayna savaşı sürerken Türk sahipli ticari gemiler ya da Karadeniz sularında yüzen ticari gemiler sürekli olarak saldırılardan zarar görüyor. Bu saldırıların durdurulması için herhangi bir anlaşma, sunduğunuz bir anlaşma var mıdır? Nedir? Mekke gibi burada da savunma anlaşması veya güvenlik anlaşmasıyla ilgili diğer ülkelerle bir görüşme yaptınız mı? Türk sahipli gemilerin ve denizcilerimizin güvenliği için hangi diplomatik güvenceler alınmış, bunları bilmek isteriz.

Son olarak, Antalya'da düzenlenen COP31 İklim Zirvesi'nde resmî sponsorlara bakıyoruz; Cengiz Holding, Limak, Rönesans, Sinpaş gibi çevresel etkileri dışarıdan projelerle gündeme gelen şirketler var. Doğayı tam da talan eden bu şirketlerin sponsorluğunda yapılan iklim zirvesi ilginç. Bu şirketlerin seçilmesinde, belirlenmesinde hangi kriterler kullanıldı? Nasıl bunlar belirlendi?

Sayın Bakan, son olarak şöyle söyleyeyim: Türkiye'nin güçlü bir diplomasi geleneği, yetişmiş diplomatları, köklü kurumları var ancak devletin dış politikası kişisel ilişkilerle, aile bağlarıyla, kapalı kapılar ardında üstlenilen yükümlülüklerle yönetilemez. Türkiye'nin dış politikası bir kişinin, bir ailenin, bir şirketin, bir siyasi hesabın değil, 86 milyon yurttaşın ortak geleceği meselesidir ve bu ülkenin geleceği hakkında söz söyleme hakkı da alınan kararların hesabını sorma hakkı da milletimize aittir.

Bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim Sayın Ocaklı.

Hakkı Saruhan Oluç...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hoş geldiniz.

Şimdi, Sayın Bakan, sizin yaptığınız sunumdaki iki noktaya değinerek konuşmamı yapmak istiyorum. Bir tanesi, 2'nci sayfada diyorsunuz ki: "Dijital egemenlik geleneksel egemenliğin yeni boyutlarından biri hâline gelmiştir. Bu nedenle, yapay zekâ başta olmak üzere yeni teknolojiler bir rekabet ve kutuplaşma alanı hâline gelme riskini taşımaktadır." Çok doğru. Aslında çağ değişiyor. Yani, dünyayla en fazla ilişkide olan Bakanlık mensupları olarak tabii ki siz bunu yakından izliyorsunuzdur, hakikaten çağ değişiyor ve bu yeni çağda dünyadaki güç dengeleri ve siyasetin işleyiş biçimi eskisi gibi değil artık. 2026 yılı yani içinde bulunduğumuz yıl bile bize gösterdi ki dünya basit bir güç değişiminden geçmiyor. Yani, meselenin sadece Amerika'nın zayıflaması ya da Çin'in güçlenmesiyle açıklayamayacağımız kadar büyük bir mesele olduğunu görmek lazım. Küresel siyasetin kuralları, arayışları ve güç anlayışı değişiyor.

Baktığımızda, Soğuk Savaş döneminde dünyayı anlamak için kullandığımız birçok kavram bugün artık gerçekliğini yitirmiş vaziyette ve yetersiz kalıyor. Yani, askerî gücün, ekonomik gücün, teknolojik kapasitenin ve diplomatik etkinin merkezleri farklılaşabiliyor; bir alanda üstün olan bir devlet, diğer alanda son derece kırılgan olabiliyor. Bunun yarattığı sorunlar var. Yani, aslında bu yeni dünya çok kutuplu olmanın yanında, çok merkezli ve parçalı bir dünya olarak karşımızda. Eski dünya düzeninin kurumları ayakta fakat ciddi bir yıpranmayla karşı karşıyayız. Hatta, bu düzeni kuran güç -yani Amerika'dan bahsediyorum- bu düzenin kendisinin hareketlerini sınırladığını iddia ediyor ve bu konuda adımlar atıyor; biliyorsunuz, Trump'ın yaptığı çeşitli adımlar. Hoş, Trump artık topal ördekten beter bir duruma geldi. Dolayısıyla, bu adımlarını sürdürebilecek mi ve yeni Amerika'da bu adımlar nasıl şekillenecek, bunu henüz bilmiyoruz. O açıdan da çeşitli tartışmalar sürüyor. Yani ortaya çıkan dünya, daha demokratik bir çok kutuplu dünya olmadı maalesef. Çok kutupluluk kendiliğinden adalet, eşitlik veya barış üretmedi maalesef ve ortak kuralların zayıfladığı koşullarda yeni bir güç mücadelesi şekilleniyor dünyada ve biz bunları yaşıyoruz. İşte "Ticaret arttıkça barış güçlenecektir." umudu vardı ama öyle olmadığını gördük ve bunun yarattığı sorunlar var: Enerji, ticaret yolları, mikroçipler meselesi, ödeme sistemleri, teknoloji transferleri... Bütün bunlara baktığımızda gerçekten son derece ciddi bir mücadelenin, hatta bir kapışmanın içinde olduğumuz bir dünyada yaşıyoruz. Yani küreselleşmenin yerini bir içe kapanma değil ama kiminle ve hangi alanda bütünleşileceğine ilişkin siyasi tercihler belirlemeye başladı. İttifakların karakteri değişiyor, kalıcı aidiyetlerden konu bazlı ortaklıklara geliniyor. Özellikle baktığımızda Hindistan, Türkiye, Brezilya, Suudi Arabistan, Endonezya gibi orta büyüklükteki güçler böyle bir siyaset izliyorlar. Yani "esnek siyaset" diyebiliriz, "oynak siyaset" diyebiliriz. "Oynak" lafını eleştirmek anlamında söylemiyorum, tarif etmek için bunu söylüyorum. Bu esnek ortaklıklar yaygınlaşıyor ama bunun riskleri var. Biz bunun riskleriyle yakın tarihte karşılaştık. Bir tanesi S-400 kriziydi, çok esneyince frene basmak zorunda kalındı. Mesela ben hep söylüyorum burada, Ticaret Bakanlığında da konuştum bunu, BRICS meselesi yine esnek ama esnekliğin krizler yarattığı bir konudur, dikkat etmek gerekir.

Şimdi, yine sizin alanınızı ilgilendiren bir esnek adım bizce de bu Mekke Anlaşması oldu. Mekke Anlaşması'nı biz eleştirdik, hâlen de eleştiriyoruz. Evet, şunun farkındayız: Mekke Anlaşması İsrail'e karşı yapılmış bir hamle bölgede ama riskler taşıyor. Yani her imzacının ayrı çelişki alanları ve çıkar alanları var. Bunları sizler de biliyorsunuz. Dolayısıyla "Caydırıcılık başarısız olursa hangi sorunlarla karşı karşıya kalırız?" sorusunun cevabı yeterince tartışılmamış görünüyor bizim açımızdan. Dolayısıyla bunun tartışılması gerekir diye düşünüyoruz.

Şimdi bütün bu meselenin içinde Orta Doğu bölgesi yeni dünya düzeninin en sıcak sınav alanı. Gerçekten hani küresel güçlerin de bölgesel güçlerin de büyük çıkarlarının olduğu, çatışmalarının olduğu bir bölgeden söz ediyoruz. Üzerine çok uzun konuşma imkânımız var ama bu kadarıyla yetineyim. Bu Orta Doğu'nun yeni dünya düzenindeki yerinden kaynaklı olarak Türkiye'nin

atması gereken bazı adımlar üzerinde durmak istiyorum. Burada da şimdi sizin sunumunuzdaki ikinci noktaya geleceğim: Epey uzunca bir bölümde hem Suriye'de yaşananları hem Şengal'de yaşananları ele almışsınız ve oradaki olumlu gelişmelerden söz etmişsiniz. Tabii ki buna itiraz etmek için söylemiyorum, sadece bu konuya atıfta bulunmak için söylüyorum. Evet, doğru, orada hem Suriye'deki son gelişmeler hem de demokratik entegrasyonun adım adım ilerlemesi Suriye açısından yeni bir dönemi işaret ediyor. Evet, henüz yeni bir anayasa yapılmadı, tam anlamıyla Suriye'de yaşayan bütün farklı halkların, inançların eşit şekilde bir Suriye Cumhuriyeti'nin parçası olma aşamasına henüz anayasal anlamda geçilmedi ama bu yöndeki gelişmelerin olumlu olduğunu görüyoruz, umarız devam eder. Şengal'deki gelişmeler de öyledir, gerçekten Ezidi halkının varlığını sürdürebilmesi açısından atılmış olan adımların önemli olduğunu düşünüyoruz.

Yani tabii ki kendi politikamıza, DEM PARTİ'nin politikasına atıfta bulunmak istiyorum. Bunu birkaç kere burada tartışmıştık sizinle de bütçe zamanlarında. Yani teşekkür beklemiyoruz şüphesiz ama DEM PARTİ'nin hem Suriye hem Şengal konusundaki olumlu attığı adımları ve katkıda bulunduğu adımları görmezden gelmediğinizin farkındayız; bu şekilde de devam etmesi gerektiği kanaatindeyiz, onu söylemek istiyorum.

Şimdi, bugün çünkü mesela baktığımızda Irak'ta yine bir sorun alanı var. Özellikle Irak Kürdistanı Bölgesel Yönetimi topraklarında yaşanmakta olan işte Barzani-Talabani geleneksel politikalarının son derece tehlikeli bir döneme girdiğini görüyoruz. Bu hem Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi açısından ciddi sorunlar yaratacaktır hem bölge açısından ciddi sorunlar yaratacaktır. Bizim bu konudaki tutumumuz esas itibarıyla orada her iki tarafın da uzlaşması ve birlikte bir siyaset alanını inşa etmesi, demokratik hükûmeti inşa etmesi doğrultusundadır. Yani sizler bunun farkındasınız, bunu açıkça da ilan ettik, onlarla yaptığımız her görüşmede DEM PARTİ olarak bunu söylüyoruz, hiçbirinin çıkarına değildir orada bir ayrışmanın olması, ayrı parçaların ortaya çıkması. Umarız Türkiye de dış politikasında bu konuda bu yönde bir teşvikte ve telkinde bulunur. Aksi takdirde, Irak açısından baktığımızda -tabii ki bölge açısından da- sıkıntılı bir zaman tekrardan yaşanır.

Şimdi, bütün bunları söylerken tabii nereye getirip bağlamak istiyorum? Orta Doğu'nun bugünkü hâlinde -biz bunu uzun zamandır, en azından iki, üç yıldır konuşuyoruz, söylüyoruz- Türkiye açısından da baktığımızda Türkiye'nin stratejik politikasının barış politikası olması gerektiğini düşünüyoruz yani stratejik olarak bunu söylüyoruz. Yani caydırıcılık, güç gösterisi, askerî girişimler falan, bunların hepsini bir kenara koymak lazım çünkü Kafkasya'dan Kuzey Afrika'ya kadar olan bütün bölgeye, Orta Doğu'yu da içine alan bölgeye baktığımızda Türkiye'nin çıkarları, Türkiye'de yaşayan bütün halkların ve bütün toplumun çıkarları esas itibarıyla bir stratejik barış politikasında yatmaktadır. Bu, diplomasi ve diplomasi, diyalog ve müzakere demektir. Dolayısıyla, buna yatırım yapmak lazım yani Türkiye'yi istikrarsızlıktan, çatışmadan ve çoklu krizlerden uzak tutacak temel stratejinin bu olduğu kanaatindeyiz. Bunun da çok temel ayaklarından bir tanesi olarak Orta Doğu'nun 4 önemli ülkesindeki -İran, Irak, Suriye ve Türkiye- Kürt halkıyla barışın olması, demokratik ve barışçıl süreçlerin ilerlemesi, Kürt halkının tarihsel ve konjonktürel bir müttefik olarak görülmesi gerekir. Bu konuda atılacak her olumlu adımın DEM PARTİ yanında olacaktır ama dediğim gibi, temel olarak uzun soluklu, stratejik, doğru yürüyüş barış yürüyüşüdür, bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Bu açıdan da DEM PARTİ üzerine düşenleri -dediğim gibi- yapacaktır ve mücadelesini sürdürecektir.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Ayyüce Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar, milletvekilleri ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben konuşmama dünyanın dört hafta önceye kadar daha önce hiç görmediği tarihî bir dönüm noktası niteliğinde yeni bir tehdide dikkatinizi çekerek başlamak istiyorum: Yapay zekâ şu an sistematik olarak ve otonom bir şekilde tüm dünyanın kritik altyapılarına saldırı başlatmış durumda. Saldırının başlangıcı belli devletlerin sponsorluğuna dayandırılmakla beraber şu an "ARTEX" adı verilen yeni siber saldırı harekâtı tamamen yapay zekâ tarafından otonom şekilde yürütülmektedir. Bunu herhangi bir siber saldırı hareketi olarak ya da daha önceden yaşanan siber saldırı hareketleriyle benzetmek ya da aynı şekilde ele almak doğru olmaz, çok büyük bir hata olur. Bu, insanoğlunun kendi eliyle yarattığı yeni nesil bir tehdidin ilk adımıdır. Makine hızıyla anlık olarak değişen çok ciddi bir tehdit ile karşı karşıyayız. Ben merak ediyorum Sayın Bakan, acaba bunu siz Bakanlığınız bünyesinde değerlendiriyor musunuz, takip ediyor musunuz? Bu konuda neler yapılıyor? Bununla ilgili bilgi verme imkânınız olursa memnun olurum.

Azerbaycan'la ilişkilerimizin korunmasının ve geliştirilmesinin önemli olduğunu, enerji güvenliğimiz ve Türk dünyasının bütünleşmesi açısından da stratejik önemi olduğunu burada vurgulamak istiyorum. Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin üçüncü ülkelerin müdahalelerine açık hâle gelmemesi için diplomatik hassasiyet gösterilmesi gerektiğinin de altını çizmek istiyorum burada.

Çin'in 1 Temmuz 2026 tarihinde yürürlüğe koyduğu Etnik Birlik ve İlerlemenin Teşviki Yasası'ndan haberdarsınızdır. Doğu Türkistan Türklerinin millî kimliği, ana dili, kültürü ve dinî özgürlükleri açısından ciddi endişeler doğurmaktadır bu yasa. Ancak özellikle bu yasanın 63'üncü maddesi yalnızca Çin sınırları içerisindeki Doğu Türkistanlıları değil, dünyanın farklı ülkelerinde yaşayan Doğu Türkistanlıları ve onların haklarını savunan kişileri de ilgilendirmektedir çünkü bu madde Çin yönetimine, ülke dışında yürütülen ve kendi etnik birlik anlayışına aykırı gördüğü faaliyetler hakkında hukuki işlem başlatma imkânı tanımaktadır. Ben size buradan sormak istiyorum: Sayın Bakan, Türkiye'de yaşayan Doğu Türkistanlıların, hatta Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlallerini dile getiren Türk vatandaşlarının dahi bu yasa kapsamında hedef alınması ihtimaline karşı hangi diplomatik girişimlerde bulundunuz? Avrupa Birliği

ve uluslararası insan hakları kuruluşları bu düzenlemeye ilişkin endişelerini açıklarken Türkiye Cumhuriyeti'nin tutumu nedir? Doğu Türkistan meselesi yalnızca bir insan hakkı meselesi değil aynı zamanda tarihî, kültürel ve millî bir sorumluluğumuzdur. Türkiye tabii ki Çin'le ekonomik ve diplomatik ilişkilerini sürdürmeli. Bunu yaparken Doğu Türkistanlıların temel hak ve özgürlüklerini de kararlılıkla savunmalıdır diyorum.

Buradan da biraz sizin konuşmanıza ve bu verilen kitapçıkla ilgili başlıklara değinmek istiyorum ben de. Önce ben de bir Kıbrıs Türkü olarak Kıbrıs'la ilgili dikkatimi çeken bir konuyu sormak istiyorum: Kitapçığın 6'ncı sayfasında iki devletin yan yana var olmasını en gerçekçi çözüm olarak tanımlıyorsunuz, 7'nci sayfadaysa ortak zemin bulunmadığını ve eski çözüm modellerinin tükendiğini belirtiyorsunuz ama hemen ardından Cumhurbaşkanı Erhürman'ın Rum liderle altı ikili ve bir üçlü görüşmesi aktarılıyor. Görüşmelerin varlığı tek başına politika değişikliği kanıtı değildir tabii ki ancak Bakanlık bu görüşmelerin iki devlet politikasıyla nasıl bağdaştırıldığını ve hangi sınırlar içinde yürütüldüğünü bu kitapçıkta açıklamamış. Ben de merak ediyorum, ortak bir zemin yoksa Cumhurbaşkanı Erhürman'ın Rum liderle yürüttüğü görüşmelerin siyasi amacı nedir? Rum tarafı, egemen eşitliği kabul etmeden yeni 5+1 toplantısına gidilmesini Türkiye destekliyor mu acaba? Bir de federasyonun yeniden gündeme gelmesini önleyen açık bir mutabakat var mı? Bunu merak ediyorum.

Adalar Denizi'yle ilgili de konuşmanızın 16'ncı ve 17'nci sayfaları Yunanistan'la iyi komşuluk ve iş birliğini anlattınız, vurguladınız orada. Kitapçığın 8'inci ve 9'uncu sayfaları da Atina Bildirgesi'ni ve üst düzey görüşmeleri anlatıyor. Ancak bu bölümlerde karasularının 6 milin üzerine çıkarılması, 1995 Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı, gayriaskerî statüdeki adalar ve egemenliği tartışmalı ada, adacık ve kayalıklar konusunda somut bir girişim açıklamalarına rastlamadık. Yunanistan'a Adalar Denizi'nde 6 milin üzerinde çıkarılmasının kabul edilmeyeceği son görüşmelerde acaba açıkça bildirildi mi? 1995 Türkiye Büyük Millet Meclisi kararının geçerliliği konusunda herhangi bir tereddüt var mı? Silahlandırılan gayriaskerî statü dedik ve Adalar için hangi resmî, hukuki girişimler yapıldı? Fener Adası ve Karaada'nın egemenliği konusunda Yunanistan'a hangi notalar verildi?

Doğu Akdeniz kısmıyla ilgili de kitapçığınızın 3'üncü sayfasında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi hariç bütün kıyı devletleriyle anlamlı müzakerelere hazır olunduğu belirtiliyor ancak Suriye ve Filistin'le deniz yetki alanlarının sınırlandırılması için yürütülen somut bir müzakere veya takvim açıklanmıyor. Suriye'yle deniz yetki alanları sınırlandırma anlaşması için resmî müzakereler başlatıldı mı? Eğer başlatılmadıysa neden böyle bir girişim yapılmıyor? Filistin'de böyle bir anlaşma yapılmasının hukuki ve coğrafi imkânları değerlendiriliyor mu? Değerlendiriliyorsa bununla ilgili sonuç nedir? Doğu Akdeniz'de yeni sınırlandırma anlaşmaları için somut diplomatik takvim hâlâ neden açıklanmıyor?

Kitapçığınızın 4'üncü sayfasında Libya Temsilciler Meclisinin 20 Ekim 2026 tarihli kararını olumlu gelişme olarak aktarıyorsunuz ve konuşmanızın 18'inci sayfasında da bu gelişmeyi vurguluyorsunuz. Bu önemli bir diplomatik kazanım olarak sunuluyor ancak mutabakatın uygulanması, ortak deniz faaliyetleri ve ekonomik sonuçları hakkında somut bir program belirtilmiyor. Libya Temsilciler Meclisinin kararından sonra hangi uygulama adımları atıldı? Bunu merak ediyoruz. Mutabakat kapsamındaki sahalarda ortak araştırma, enerji ve denizcilik faaliyetleri için takvim var mı, varsa nedir? Libya'nın doğusu ve batısıyla ortak bir uygulama mekanizması kurulacak mı?

Bir de bu Great Sea Interconnector ve Fransız araştırma gemisiyle ilgili sormak istiyorum: Kitapçığınızın 3 ve 5'inci sayfaları arasında deniz yetki alanları ve deniz mekânsal planlaması ayrıntılı anlatılıyor ama Great Sea Interconnector ve bu Marengo, Fransa'nın başvurduğu ve karşılıklı NAVTEX ilanları hakkında somut bir açıklama bulunmuyor. Türkiye'nin kıta sahanlığı üzerindeki haklarının tartışıldığı güncel bir olayın deniz yetki alanları bölümünde açıklığa kavuşturulmamasını önemli bir eksiklik olarak burada belirtmek istiyorum. Fransa Türkiye'ye bilgi mi verdi, izin mi istedi bu konuda, bunu duymak istiyoruz. Türkiye hangi koordinatlar için muvafakat verdi ve aynı koordinatlar için Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetiminden de izin alındı mı? Türkiye'nin verdiği muvafakatin hukuki niteliği nedir, belgeler açıklanacak mıdır?

Suriye'yle ilgili de konuşmanızın 12'nci sayfasında SDG'nin entegrasyonunun tamamlanmasına destek verdiğinizi belirttiniz. Kitapçığın 33'üncü sayfasında SDG'nin Suriye ordusuna entegrasyonunun tamamlandığının ve feshedildiğinin duyurulduğu fakat bunun sürecin tamamlandığı anlamına gelmediğini açıkça ifade etmişsiniz. Burada mutlaka açıklığa kavuşturulması gereken bir güvenlik meselesi olduğunu düşünüyoruz. Örgütün feshedildiğinin duyurulmasıyla silahlı ve örgütsel yapısının fiilen tasfiyesi aynı şey değildir. SDG PKK'nın silahlı birlikleri, komuta zinciri ve silah envanteri tamamen tasfiye edilmiş midir? Entegre edilen unsurlar bireysel olarak mı yoksa mevcut örgütsel yapıları korunarak mı Suriye ordusuna alınmıştır? PKK bağlantılı komutanların Suriye güvenlik yapısında görev alması kabul ediliyor mu? Türkiye bu sürecin tamamlandığını hangi somut ölçülerle belirleyecektir?

Karadeniz'deki saldırılarla ilgili de kitapçığın 19 ve 20'nci sayfalarında Montrö'nün uygulaması, Rusya ve Ukrayna'yla temaslar, Türk bağlantılı sivil gemilere yönelik saldırıların kabul edilemeyeceği ve karşı tedbir hakkının saklı tutulduğu belirtiliyor. Ayrıca, Karadeniz Mayın Karşı Tedbirleri Görev Grubu'nun görev alanının denizaltı kritik altyapıya genişletildiği açıklanıyor. Bu somut bir güvenlik girişimidir ancak ticaret gemilerine yönelik saldırıları önleyecek fiilî korunma mekanizması ayrıca açıklanmamıştır. Türk Bayraklı, sahipli ve işletilen kaç ticaret gemisi saldırıya uğradı? Bu saldırıların kaçında sorumlular belirlendi? Rusya ve Ukrayna'ya hangi resmî protesto notaları verildi? Güvenli deniz koridoru ve konvoy sistemi için somut girişim var mı? Saklı tutulan karşı tedbir hakkı hangi şartlarda kullanılacaktır?

Son olarak da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.
OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.
Kamuran Tanhan, buyurun.
KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.
Plan ve Bütçenin değerli üyeleri, Sayın Bakan, Bakanlık bürokratları; hepiniz hoş geldiniz.

Dış politikayı büyük zirvelere ev sahipliği yapmak ya da imzalanan protokollerden ibaret görmek elbette ki bir haksızlık olacak, bir eksiklik olacak. Bir ülkenin uluslararası alandaki saygınlığı ve güvenilirliği her şeyden önce kendi yurttaşlarının hak ve özgürlüklerine gösterdiği saygı ve altına imza attığı uluslararası sözleşmelere bağlılığıyla ölçülür. Ne yazık ki bugün 2027 bütçesini tartışıyorken önümüzde duran tablo Türkiye'nin Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerinden hızla uzaklaştığını ve uzaklaşmanın da hem demokratik hem de mali faturasının doğrudan halka kesildiğini göstermektedir. Bakınız, iktidar temsilcileri kürsülerden sık sık hukuk reformlarından, insan hakları eylem planlarından bahsediyorlar ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kendi resmî istatistiklerine baktığımızda, bu söylemlerin sahadaki gerçeklikle hiçbir ilgisi olmadığını bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır. 30 Haziran 2026 tarihi itibarıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde sonuçlanmayı bekleyen toplam 56.500 başvurunun 22.600'ü tek başına Türkiye hakkındadır. Yani Strazburg'daki mahkemenin önündeki her 100 dosyadan 40'ı Türkiye'ye gitmektedir. Bu sayı Türkiye'nin en yakın takipçisi olan ülkelerde dahi yaklaşık 3,5 katına ulaşmış durumda. Üstelik bu dosya yoğunluğu geçici bir durum da değil yani durum vahim. Türkiye'nin 2020 yılından bu yana açıklanan tüm yıllık verileri de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine en çok başvuru yapılan ve en fazla derdest dosyası bulunan ülke konumunu korumaya devam ediyor. Üstelik Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru hakkına getirilmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine erişimin bir nebze de olsa ertelendiği hususunu dikkatten kaçırmamak gerekiyor. Sadece 2025 yılında mahkeme tarafından incelemeye alınan 6.743 yeni başvuruyla Türkiye yine açık ara önde; ilk sırada yer alıyor. Peki, bu başvuruların içeriği ne? Bakanlık yetkilileri her yıl çıkıp "İhlaller azalıyor." diyor. İstatistikleri eğiyorlar, büküyorlar ama gerçekler -dediğimiz gibi- ortada. Bekleyen dosyaların yaklaşık yüzde 85'i adil yargılanma hakkının ihlali iddiasındadır. Kişi güvenliği, ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, kanunilik ilkesi ve mülkiyet hakkı gibi temel demokratik hakların askıya alınmasından kaynaklanan başvurulardır. 2025 yılında Türkiye hakkında verilen 66 ihlal kararının dağılımına baktığımızda bile ilk sırada 24 kararla adil yargılama hakkının engellendiği, yine 21 kararla kişi özgürlüğü ve güvenliğinin ihlal edildiğini görmekteyiz. Daha çarpıcı olan ise şu: 2002 ile 2025 yılı arasında Türkiye sırf ifade özgürlüğünü ihlal ettiği gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından tam 432 kez mahkûm edilmiş, 432 kez. Siyasetçilerin, gazetecilerin, akademisyenlerin, belediye başkanlarının, yurttaşların düşüncelerini ifade ettikleri için, barışçıl siyaset yaptıkları için yargı kıskacına alınması Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi karnesini kırıklarla doldurmuş bulunmaktadır. Siz de iki gün önce Anayasa Mahkemesi Başkanıyla bir görüşme yaptınız Sayın Bakan, umarım uluslararası arenada karşılaştığınız bu zorlukları Anayasa Mahkemesi Başkanına iletmişsinizdir. Yetmiyor, sizin asıl muhatabınız bu konuda Adalet Bakanlığı. Sadece sizin dönemizde değil, önceki Bakanların döneminde de Adalet Bakanlığının Dışişleriyle bir senkronize olmama durumu var, özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının uygulanmaması noktasında. Dolayısıyla bizim önerimiz bu konuda uluslararası arenada çektiğiniz zorlukları Adalet Bakanlığına iletmenizdir. Zira Adalet Bakanlığının bu kararlara uymama gerekçesi hiç hukuki olmadığı gibi sizi, ülkeyi dış politika anlamında zor durumda bırakmaktadır.

Elbette bu kötü karnenin sadece siyasi ve diplomatik olmadığını biliyoruz. Aynı zamanda yoksul halka da yüklenen çok ağır bir bütçe maliyeti var, tazminatlardan bahsediyorum. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hak ihlali tespit ettiği her dosyada hükmettiği maddi ve manevi tazminatlar ile yargılama giderlerini hukuku askıya alan yargı mensuplarının ya da talimatı veren siyasi iradenin cebinden ödemiyor, bu ülkenin hazinesinden, maliyesinden karşılanıyor. Dolayısıyla, burada da bir eksiklik olduğunu ifade edebiliriz. Doğrudan bu ülkenin emekçisinin, işçisinin, yoksulun, garibanın ödediği vergilerden karşılanıyor bu tazminatlar. Resmî verilere göre ve soru önergelerine verilen yanıtlara göre 2004 ile 2017 yılları arasında ödenen 278 milyon liralık bir tazminat hükmünden bahsediliyor. Son yıllarda artan döviz kurları ve toplu ihlal kararlarıyla birlikte milyonlarca liraya ulaşılan bir meblağdan bahsediyoruz. 15 Temmuz sonrasındaki süreçle ilgili olarak 2026 yılının başı itibarıyla 6.884 başvuruyu kapsayan 94 ayrı ihlal kararında milyonlarca euro tazminat ödenmesi kararı verilmiştir. Örneğin, sadece Ekim 2025'te açıklanan iki toplu dosyada Türkiye 881 bin euro yani yaklaşık 44 milyon lira tazminata mahkûm edilmiş. Haziran ve Ağustos 2026'da açıklanan yeni kararlarla birlikte yüzlerce başvuru için yeniden yargılama ve yeni tazminat kapıları aralanmış bulunuyor ve elbette mahkemenin önünde bekleyen 22.600 dosya dikkate alındığında hukuk tanımamanın kamu maliyesine yükleyeceği tazminat stoku her geçen gün çok daha fazla büyümektedir. İçeride kurulan Anayasa Mahkemesinin tazminat komisyonları, Anayasa Mahkemesi üzerinden ödenen tazminatlar da eklendiğinde iktidarın yargıyı siyasallaştırmasının faturası milyarlarca lirayı bulmaktadır. Ancak mesele yalnızca ödenen tazminatlarla sınırlı değil, Türkiye tazminatını ödediği ya da ödemediği birçok kritik dosyada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının gereğini yerine getirmeyerek Avrupa Konseyi sistemini doğrudan kilitlemektedir. Başta önceki dönem Eş Genel Başkanlarımız Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş olmak üzere, Osman Kavala, halkın iradesiyle seçilmiş temsilciler hakkında verilen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Daire kararları Anayasa'nın 90'ıncı maddesinin açık ve tartışmasız hükümlerine rağmen keyfî bir biçimde uygulanmadığını gösteriyor ve üstelik 18'inci madde ihlali sanırım Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin tarihinde 5 defa olmuş, 4'ü Türkiye'yle ilgili, bu da uluslararası arenada ne kadar gülünç bir duruma düştüğümüzü ya da adalet sisteminizin ne kadar keyfî uygulamalarla hareket ettiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Yine, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Türkiye hakkında tarihinde ender görülen bir ihlal prosedürü başlatmış, aslında nota çekiyor, uluslararası anlamda Türkiye'ye bir nota veriyor. O derece bir hukuk tanımazlıkla karşı karşıyayız. Bugün Türkiye'nin kurucu üyesi olduğu Avrupa Konseyinde oy hakkının askıya alınması ve üyelikten çıkarılma yaptırımları tartışılıyorsa bunun sorumlusu o meşhur tespit ve deyimle dış güçler değil yargıyı muhalefeti tasfiye aracına dönüştüren iktidar pratiğinden başka bir durum değildir. Aynı çelişki, Parlamentolar Arası Birlik kayıtlarında da karşımıza çıkıyor. İstanbul'da Genel Kuruluna ev sahipliği yaptığınız Birliğin İnsan Hakları Komitesinde Türkiye'den 108 mevcut ve eski milletvekiline ilişkin hak ihlali dosyasının beklemeye devam ettiğini biliyoruz.

Sayın Bakan, buradan haklı olarak şu soruyu sormak istiyoruz: Dışişleri Bakanlığının 2027 bütçesinden, Avrupa Birliğiyle ilişkilerin canlanmasından, Gümrük Birliğinin güncellenmesinden ve yurttaşlarımızın konsolosluk kapılarında büyük bir mağduriyet yaşadığı vize serbestliği diyaloğundan söz ediyorsunuz. Ancak kendi imzaladığınız uluslararası sözleşmeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını uygulamazken Avrupa kurumlarıyla nasıl bir güven ilişkisi kuracaksınız? Bu sorunun cevabını sizden bekliyorum. Elbette ki muhtemelen verilecek cevap "Biz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına yüzde şu kadar oranda uyuyoruz." diyeceksiniz ama bu yetmiyor, uyduğunuz kararlar daha çok dostane çözüm ve pilot kararlar; dolayısıyla bu da bir cevap değildir, şimdiden onu ifade edeyim.

Yine, hukukun üstünlüğünün rafa kaldırıldığı, yerel demokrasinin kayyum politikalarıyla gasbedildiği, seçilmiş milletvekilleri ve belediye başkanlarının cezaevinde tutulduğu bir ülkede diplomasiyi yalnızca güvenlik, ticaret ve göçmen pazarlığına indirgemeyecek kalıcı bir dış politika başarısı elbette elde edilebilir. Dikkatinizi çekerim, Avrupa Konseyinin denetim mekanizmaları ve raporları karşısında savunmacı ve inkârcı bir dil kullanmak Türkiye'yi uluslararası alanda daha fazla yalnızlaştırmaktadır. Dışişleri Bakanlığının görevi içerideki hukuksuzluklara uluslararası platformlarda gerekçe bulmak olmamalı, demokratik standartların, insan haklarının ve hukukun üstünlüğünün dış politikanın ayrılmaz bir parçası olduğunu savunmak ve ilgili kurumlarla eş güdüm içinde bu kararların uygulanmasını sağlamaktır.

Bu vesileyle, umuyor ve diliyorum ki bir an önce Adalet Bakanlığıyla bir görüşmeniz olur ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına, yargı kararlarına uymamanın bu ülkeye ne kadar kötülük ettiğini görürsünüz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Gülizar Biçer Karaca...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakanlık bürokratları ve basın emekçilerimiz; ben de saygıyla selamlayarak sözlerime başlıyorum.

Sayın Bakan, cumhuriyetimizin dış politika ölçüsü Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış" ülküsü çerçevesinde bağımsızlığını koruyan, gücünü gerçekçi hesaplayan, barışı millî çıkarların güvencesi sayan bir devlet aklıdır. Lozan'da bağımsızlığımızın hukuki temellerini kuran, Montrö'de Boğazlar üzerindeki egemenliğimizi güçlendiren anlayış, askerî gücü diplomatik kazanıma dönüştürmeyi bilmiştir. Komşularla iş birliği, uluslararası hukuk ve ekonomik bağımsızlık bu anlayışın birbirini tamamlayan unsurlardır. Ancak, bugün bu devlet aklının yerini iç siyasetin ihtiyaçlarını ve liderler arasındaki kişisel ilişkilerin almasını eleştirerek sözlerime devam etmek isterim.

Sayın Bakan, sabahki sunumunuz "öngörüyoruz, hedefliyoruz" gibi cümleler ve ardından bazı tespitler içerdi ama somut olarak sizden öğrenmek istediğimiz dış politika anlamında bazı konular ve bilgiler vardı. Ben de şimdi sorarak bunları sizden öğrenmeye çalışacağım.

Sayın Bakan, sabah Amerika Birleşik Devletleri konusunda dediniz ki: "Stratejik ortağımız, müttefikimiz, karşılıklı saygı ve çıkarlarımız temelinde ilişkilerimizi geliştiriyoruz." Ben de buradan şunu sormak isterim: Biliyorsunuz, S-400 alımı sonrasında, kurucu ortağı olduğumuz ya da proje ortağı olduğumuz F-35 programından çıkarıldık, CAATSA yaptırımlarıyla karşı karşıya kaldık. Siz de 10 Temmuzdaki açıklamanızda şöyle demiştiniz: "İki başlığın yasayla bağlantılı sorunları var ve yakında sonuç alınacak." Aradan yaklaşık dört buçuk ay geçti. Bu sorunların çözümüne ilişkin somut bir gelişme var mıdır, bunu sizden duymak isteriz.

Yine, F-35 için yapılan ödemelerin ve sanayimizin kaybettiği işlerin hesabı var mıdır, alınmış mıdır? F-35 6 adetti, bunlar alınacak mıdır? Çünkü millî güvenlik kişisel dostlukların çok üzerinde değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur.

Yine, Avrupa Birliği konusunda, Avrupa Komisyonunun 4 Kasım tarihli Türkiye raporundan birçok arkadaşımız bahsetti, ben de benzer konulara girmeden şunu ifade etmek isterim: Türkiye Cumhuriyeti'nin AB'yle vize serbestisi için belirlenen 72 kriterden 66'sının karşılandığı ancak 6 kriterin henüz yerine getirilmediği ifade edilmiştir. 15 Temmuz 2025'te Türk vatandaşları için Schengen vize başvurularında kademeli çok girişli vize kolaylığı olsa da Türk vatandaşlarına yönelik tam vize muafiyeti uygulaması hayata geçirilmemiştir. Avrupa Komisyonunun 28 Mayıs 2026 tarihinde yayınladığı 2025 Schengen kısa süreli vize istatistiklerinde Türkiye Cumhuriyeti'ndeki konsolosluğa yapılan başvurularda vize verilmeme oranı yüzde 14,6 olarak gerçekleşmiştir.

Sayın Bakan, seçim bölgem Denizli başta olmak üzere birçok iş insanının ortak talebini size iletmek ve paylaşmak isterim: Denizli, ihracatı her daim ithalatının çok önünde olan ve girişimci ruhuyla kendi müşterisini Avrupa'da ve dış dünyada bulabilen, bu beceriye sahip iş insanlarından oluşan bir kenttir, ekonomisi de buna çok çok elverişlidir. Bu nedenle, vize randevuları kapalı Sayın Bakan, müşterilerini ziyaret etmek için vize başvurularına randevu alamıyorlar, kapalı çünkü. Ardından, dış ülkelerdeki fuarlara katılma noktasında, örneğin 154 iş insanı fuara katılım için talep açmış iken sadece 25'ine vize sonucunun gelebilmiş olması ve

diğerlerinin fuarına katılamaması hem Denizli hem de ülke ekonomimiz açısından çok da sorunlu diye düşünüyorum. Ayrıca, vize randevusuna başvurmayla vizenin çıkması arasındaki zaman aralığı çok geniş ve bu ciddi hak kayıplarına da sebebiyet vermekte. Vize süreleri de on beş gün, bir ayı geçmeyen süreler. Bu nedenle talepleri şudur, denilmektedir ki: "Bir, randevu konusundaki problem çözülsün." Özellikle iş dünyası, öğrenciler ve dışarıda cenaze ve benzeri olağanüstü durumlar için talep açılanlarda randevu konusunun mutlaka çözülmesi gerekiyor ve yine, randevu aldıktan sonraki vize çıkma süresi, zaman aralığının kısaltılması ve vize süresinin on beş gün, bir ay değil, bir yıl ve daha fazla olması durumunda randevudaki bu yığılmanın da önüne geçilebileceğini ifade etmem istendi. Ben de onların sözcüsü olarak size bu talepleri iletmiş olayım.

Yine, Sayın Bakan, sabahki sunumunuzda Suriye'yle ilişkiler konusunda oldukça iyimser ve olumlu cümleler kurdunuz ve bu değerlendirmenizi önemsediğimizi ifade etmek isteriz ancak Suriye Dışişleri Bakanlığının 6 Temmuz 2025 tarihinde yürürlüğe giren 128 sayılı Karar'ıyla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına vize ücreti getirilmiş, Türkiye Cumhuriyeti plakalı araçlara yüksek geçiş ücreti tarifeleri uygulanmış ve Sırbistan, Ürdün, Moritanya, Lübnan, Malezya arasında onlara tanınan vize muafiyetine Türkiye Cumhuriyeti dâhil edilmemiştir. Bu konuda bir ilerleme var mıdır, çözüm hayata geçmiş midir? Bunu da öğrenmek isterim.

İsrail'le ilişkiler konusunda da 2 Mayıs 2024 tarihinde İsrail'le doğrudan ihracat ve ithalat işlemlerini durdurmuştuk, Filistin'e yönelik sevkiyatların ise ayrı bir kapsamda sürdürülmekte olduğu ifade ediliyor ve öyle olduğunu biz de düşünüyoruz. Konu hakkında şeffaflık önemlidir. Bu varış noktalarının bağımsız denetimi ve denetim sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılmasını da önemsediğimizi bir kez daha ifade etmek isteriz.

Yine, Suriye konusunda, Sayın Bakan, deniz yan sınırı ve münhasır ekonomik bölge anlaşmalarının vakit geçirmeksizin hayata geçirilmesinin ülke çıkarlarımız ve uluslararası alandaki çıkarlarımız adına önemli olduğunu, Türkiye'nin stratejik çıkarları açısından da artık zaman kaybedilmemesi gerektiğini buradan ifade etmek isterim.

Bulgaristan ile Türkiye arasında 7 Temmuz 2026 tarihinde hidrokarbon arama ve çıkarma anlaşması önemlidir, bunu da önemsiyoruz. Bu anlaşmanın bir benzerinin de Suriye'yle yapılmasının önü açılmalıdır ve bir an önce bu anlaşma konusu da hayata geçirilmelidir.

Sayın Bakan, yine, İsrail konusunda iki konuyu da dile getirmek isterim. Biliyorsunuz, 8 Haziran 2026'da Doğu Akdeniz Gaz Forumu Toplantısı'nda İsrail Enerji Bakanı Bakanlar Toplantısı Başkanlığına seçildi. Türkiye bu forumun dışında. Yine, 11 Haziran 2026'da ABD, Yunanistan, Güney Kıbrıs Yönetimi İsrail temsilcileriyle Doğu Akdeniz Enerji Merkezi kurulması için bir niyet bildirgesi imzaladı. Biz, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bölgesel enerji iş birliği mekanizmalarındaki temsil ve karar alma süreçlerinde, bölgesel enerji altyapısı, doğal gaz iş birlikleri ve enerji güvenliği politikalarının şekillenmesinde bu şekilde dışarıda kalmasının ülke çıkarlarımız açısından risk olduğunu düşünüyoruz, bu konuda bir ilerleme varsa da öğrenmek isteriz.

Yine, Sayın Bakan, birçok arkadaşımız da değindi; Türkiye'nin, Lozan ve Paris Anlaşmalarında gayriaskerî statüye getirilmek şartıyla egemenlikleri Yunanistan'a bırakılan adaların, 23 adanın 16'sının askerleştirilmesinde... Bu konuda hani dediniz ya "Diplomatik yöntemlerle çözüyoruz." Bu yöntemlerin hayata geçirilmemesi durumunda bir B planı var mıdır, bunu da öğrenmek isteriz.

Türk Devletleri Teşkilatının 13'üncü Zirvesi'ne ev sahipliği yaptık ve burada Türkiye Cumhuriyeti devleti Dönem Başkanlığını devraldı. Bu da önemli bir gelişme ancak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de bu teşkilatın gözlemci üyesi oldu 2022 yılında. Bu kadar iyi ilişkiler var iken, dönem sözcülüğünü de almış iken Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin en azından Türk Devletleri Teşkilatında tanınması ve bu teşkilatta tam üyelik statüsüne kavuşturulabilmesi için ciddi adımların atılabileceği ve bu konuda da gelişmeler sağlanabileceğini düşünüyoruz ve sağlanmalıdır diye ifade etmek isterim.

Yine, Karadeniz'deki Rusya-Ukrayna savaşının yarattığı sorunlar, sıkıntılar var Sayın Bakan; bunu birçok arkadaşımız da ifade etti. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu sonrasında bu konuda Ukrayna nezdindeki girişimleri takip ediyoruz. Montrö Sözleşmesi uyarınca, Karadeniz'de güvenliğin kıyıdaş devletlerin sorumluluğunda olduğu bilinmektedir. Bu noktadan hareketle, süregelen savaşta taraf devletlerin Karadeniz'de deniz savaşı bölgelerinin sınırlandırılması ve trafiğe savaşanlarca müdahale edilmemesi ve ticaret gemilerinin bayrak devletlerin kontrolüyle savaş dışı bölgelerden geçecek bir trafik rotasının belirlenmesinin zorunlu olduğunu ifade etmek isterim çünkü burada Türkiye'nin bu savaşın içine çekilerek NATO'ya da genişletilebilme riski bulunmaktadır. Bu girişimler bu riski ortadan kaldıracaktır diye düşünüyorum.

Yine, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığının Aralık 2025 verilerine göre, toplam 7.573 personelin yalnızca 2.558'i meslek memurluğunu ve konsolosluk, ihtisas memurluğunu oluşturmaktadır. Bakanlığın konsolosluk hizmetlerinde kariyer personelinin yeterliliği ve diğer personel gruplarıyla görev dağılımı etkinliği konusunda soru işaretleri bulunmaktadır. Bunun da giderilmesini önemsediğimizi ifade ediyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Cevdet Akay, uygun muyuz?

Sonrasında Adalet Kaya Hanım.

Ümit Bey, siz de hazırlanıyorsunuz.

Buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığının bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Bütçe büyüklüğü açısından, tabii, yeterli bir ayrım söz konusu değil genel bütçe içerisinde. 64,4 milyarlık 2027 için bir bütçe teklifi var, geçen yıl 46,8 milyarmış Sayın Bakanım yani artış yüzdesi yüzde 37,64. Genel bütçe artış oranının altında bir artış var; 17,6 milyarlık bir önceki yıla göre bir artış söz konusu. Toplam bütçede de bütçe içerisindeki payı binde 2,36; bunun artırılmasını biz de talep ediyoruz. Zaten yetersiz olduğu için bir vakıf kurulma gereği hissedildi, özellikle yurt dışı faaliyetlerinde daha rahat hareket edebilme açısından; birazdan o konulara değineceğim.

Şehit yakını ve gazilere ayrılan ödenek diğer bakanlıklarda da çok az, burada da aynı şekliyle çok az; 15,5 milyon, geçen yıl 12,4 milyon ödenek ayrılmış, altıncı ay sonu itibarıyla 1,9 milyonluk bir harcama olmuş. Biz bu konuyla ilgili bir önerge vereceğiz Sayın Bakanım, önergemiz de burada; buraya 1 milyarlık bir ilave ödenek konulursa, hem yurt dışındaki şehitlikler, anıtlarla ilgili onarımların ve düzeltmelerin daha rahat yapılabilmesi açısından hem de şehit ailelerine ve gazilere daha destek olunabilmesi açısından, tüm bakanlıklarda bu rakamlar ayrıldığı zaman belirli bir büyüklüğe gelip en azından daha rahat hareket edilir diye düşünüyoruz.

Burada cari transferler kalemi dikkatimizi çekti, Bakanlık bütçesinin yüzde 25,22'sine tekabül ediyor; buradaki harcamaların bir kısmında -alt kırılımında- yurt dışına yapılan transferler var, geçen sene "uluslararası kuruluşlara ödenen aidatlar" diye ifade edilmişti; birtakım şartlı ve ihtiyari bağışlar da var. Bunların nerelere yapıldığıyla alakalı detaylı bilgi verilirse mutlu olacağız.

Sermaye giderleri kaleminde de 9,4 milyarlık bir teklif var, geçen yıl 2,7'ymiş; buradaki artış yüzde 282'lik bir artış. Yurt dışı temsilcilik binalarıyla ilgili ekstra bir yatırım programında satın almalar mı var yani inşaatı yapılacak durumlar mı söz konusu? Bunun detayıyla ilgili de bilgi istiyoruz çünkü baktığımız zaman, alt kırılımında gayrimenkul sermaye üretim giderleri görünüyor yani burada 6,4 milyarlık kısmı, yüzde 68'lik kısmı buna ait; o konuyla ilgili de detaylı bilgi rica edeceğiz.

Taşıtlarla ilgili duruma baktım, 50 adet taşıt alımı yapılacak. Bir de genel bütçe içerisinde Bakanlığın pozisyonuna baktığım zaman -tasarruf tedbirleriyle ilgili bütün bakanlıklarda bazı sorular soruyoruz- yakıtla ilgili, tüm bütçede kullanılan onuncu ay sonu itibarıyla yakıt ve madeni yağlarla ilgili -genel bütçeden bahsediyorum- harcamaya baktığımda, 16,3 milyar olmuş. 2024'te -kiralama hariç konuşuyorum- 111.599 olan araç sayısı 2026 Haziran itibarıyla 129.325'e çıkmış yani 17.726 adet daha taşıt alınmış. Tasarruf tedbirlerinde, özellikle genelgede de acil durumlar hariç taşıt alınmayacağı ifade edildiği hâlde alınmaya devam ediliyor ve bu konuyla ilgili ben şu soruyu sormak istiyorum: Dışişleri Bakanlığı olarak tasarruf tedbirlerine ve genelgelerine uyulduğunu düşünüyor musunuz? Hem Bakanlık olarak hem de Dışişleri Teşkilatını Güçlendirme Vakfı olarak ve vakfın kurduğu şirketler olarak -hangi şirketlerse, örneğin, vize şirketiyle ilgili de DTV Danışmanlık diye bir şirket var- burada bu tasarruf tedbirlerine uyuluyor mu? Çünkü biz bu konularda Sayıştay denetiminin dışında -hem vakıf hem iştiraki- Kamu İhale Kanunu'nun dışında ve Meclis olarak denetleme yapamıyoruz. Bakanlık haricinde de -en son soru-cevaplarda siz de cevap vereceksiniz Sayın Bakanım- bu vakfın ve buradaki kurulan şirketlerin gelir gider durumuyla ilgili, faaliyetleriyle ilgili bilgi aktarırsanız bizler de milletvekilleri olarak bilgilendirilmiş oluruz.

Bu vakıfla alakalı olarak bazı sorular sormak isteyeceğim. Şimdi, vakıf kuruldu, kuruluş tarihî de 6 Haziran 2024; yine, 7512 sayılı Kanun'u Mecliste görüşmüştük, kanun görüşmelerinde siz de buradaydınız, o zaman da eleştirilerimizi yapmıştık; tabii, faydalı tarafları var, tenkit edilecek tarafları var ama şu bir gerçek ki Bakanlık bütçesindeki yetersiz olan tutarın bu vakıf eliyle artırılması ve birtakım harcamaların da daha elastiki yapılması söz konusu -özellikle yurt dışına yönelik- çünkü Dışişleri Bakanlığının bazen bu harcamaları hızlı yapması önem arz ediyor; burada şeffaf olunması önemli.

Şimdi, gayrimenkul alıp satabiliyorsunuz, şirket kurabiliyorsunuz, yurt içinde ve yurt dışında iştiraklerde bulunabiliyorsunuz, menkul kıymet alabiliyorsunuz, devlet iç borçlanma senedi alabiliyorsunuz, hisse senedi alabiliyorsunuz, sermaye piyasalarında değerlendirme yapabiliyorsunuz hatta kredi kullanılıp teminat verebilme yetkisi bile var yani geniş yetkiler var, özellikle 3'üncü maddede de sermaye piyasası fonlarına yönelik yetkiler var. Ben soruyu size soracağım: Vakıf olarak sermaye piyasasında değerlendirilen bir fonumuz, bir paramız var mı? Özellikle bu yolsuzlukta ismi geçen fonlarla ilgili herhangi bir işlem oldu mu? Olup olmadığıyla ilgili net cevap da tutanaklara, kayıtlara geçmiş olur. Ben bilmiyorum olup olmadığını, siz söylediğiniz zaman öğrenmiş olacağız. Bu konuyla ilgili açıklama yaparsanız mutlu olacağız. Fakat, burada, özellikle vakfın gelirleri arasında bu gayrimenkul alım satımı haricinde vize gelirleriyle ilgili durum söz konusu. Bunların bir kısmı Bakanlığa, bir kısmı da işte vakfa gidiyor, bir kısmı da kurulan şirkete gidiyor. Yani vakfın iştiraki olan şirkete gidiyor, bağlı ortaklık diyelim çünkü oran orada herhâlde yüzde 100'e yakındır, ortaklık yapısını da birazdan sormuş olacağım.

Sorularımı sorayım müsaade ederseniz Sayın Bakanım, yazılı olarak soracaktım ama birkaç tane sormak isterim: Yurt dışındaki vize ve e-vize aracılık hizmetlerinden elde edilen toplam brüt hasılat ne kadardır? Bu tutarın ne kadarı kanunun 6/1-(g) maddesi uyarınca genel bütçeye, ne kadarı Dışişleri Teşkilatını Güçlendirme Vakfına ne kadarı DTV Danışmanlık ile alt yüklenici firmalara aktarılmıştır? Vize aracılık gelirlerinin genel bütçe ile vakıf aracı şirketler arasındaki paylaşım oranları hangi hukuki düzenleme veya protokolle belirlenmiştir? Bu paylaşım oranlarına ilişkin Bakanlığınız ile Hazine ve Maliye Bakanlığı arasında imzalanmış bir protokol bulunmakta mıdır? Dışişleri Teşkilatını Güçlendirme Vakfı tarafından kurulan DTV Danışmanlık Şirketinin sermaye yapısı, ortaklık dağılımı, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilerine ödenen ücret ve huzur hakkı tutarları ne kadardır? DTV Danışmanlıkın yurt dışı vize başvuruları merkezlerini işletmek üzere iş birliği yaptığı veya alt yüklenici olarak yetkilendirildiği Mosaic

Visa, Voya Visa ve VFS Global başta olmak üzere tüm yerli ve yabancı aracı şirketler hangileridir? Bu şirketler hangi tarihlerde hangi usullerle ve hangi kriterlere göre seçilmiştir? Söz konusu alt yüklenici ve iş ortağı şirketlerin belirlenmesinde Kamu İhale Kanunu veya rekabete açık ihale usulleri uygulanmış mıdır? İhale yapılmadıysa doğrudan yetkilendirme hangi mevzuat hükmüne dayandırılmıştır? Yurt dışındaki Türk büyükelçilik ve başkonsoloslukların resmî internet sitelerinden yapılan duyurularla başvuru sahiplerinin zorunlu olarak yönlendirildiği bu aracı kurumların talep ettiği hizmet bedeli, kapıda başvuru bedeli, zorunlu seyahat sağlık sigortası tarifeleri Bakanlığınız tarafından mı belirlenmektedir, ülkelere göre uygulanan güncel tarife listesi nedir? Sayıştay denetimine tabi olmadığı için -az önce bunu söylemiştim- vakfın iştiraki DTV Danışmanlığın mali tabloları, gelir gider dengesi ve yurt dışı para transferleri hangi bağımsız denetim kuruluşları tarafından denetlenmektedir? Bugüne kadar hazırlanmış bir denetim raporu var mıdır? Bunu sormuş olayım Sayın Bakanım, cevapları da verirseniz mutlu olurum.

Sürem bu kadar, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Ümit Özlale, buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığının değerli bürokratları, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir sunum var.

Sayın Bakanım, ben, dış politika uzmanlık alanım olmadığı ama iktisatçı olduğum için biraz bugün güvenlik politikaları açısından değil de işe iktisadi taraftan bakmak istiyorum. Geçen sene de sizi izlemiş ve oldukça detaylı sunumumuzu görmüş birisi olarak ilk şöyle bir yorumda bulunmak istiyorum: Bu sene daha yorgun ve kapsamı daha dar bir sunum yaptınız. Mesela sunumunuzda, dünya nüfusunun üçte 1'ini oluşturan Çin, Hindistan ve Rusya'dan Çin sadece 1 kere geçiyordu, Hindistan ve Rusya neredeyse hiç yoktu. Dolayısıyla eğer önümüzdeki dönem yeni bir dönemse bizlerin, sizin, Bakanlığınızın Çin, Hindistan ve Rusya politikasını da öğrenmemizde fayda var diye düşünüyorum.

İkinci olarak da çok zor bir dönemde Bakanlık yapıyorsunuz, aynısını Ticaret Bakanımıza da söyledim. Neden? Çünkü Ticaret Politikaları Belirsizlik Endeksi'ne baktığınız zaman çok yukarıda. Hep ben şuna benzetiyorum: 1800'lerin sonunda küreselleşme ve Sanayi Devrim'yle beraber dünya iki tane savaş ve arasında bir büyük buhran yaşadı. 1978'le beraber yeni küreselleşme, ondan sonrasında da yeni sanayi devrimi ve bir tane de o kadar büyük buhran olmasa bile bir iktisadi kriz yaşadık ve sonrasında, biliyorsunuz, dünyada İkinci Dünya Savaşı çıkmıştı 1939'da. Şimdi de böyle bir gerginlikte çok zor bir Bakanlığın başındasınız, Belirsizlik Endeksi'ne baktığınız zaman da görüyorsunuz. İşte, burada da jeopolitik risk göstergeleri var. Birbirleriyle ihtilaflı olan ülke sayısı, Jeopolitik Risk Endeksi; bunların hepsi çok yukarıda. Dolayısıyla nazik bir dönemden geçiyoruz.

Peki, bu dönemi daha da önemli hâle getirecek olan hangi gelişmeler var derseniz, sizden enerji jeopolitiğiyle ilgili bir şeyler duymayı beklerdik, hâlâ bekliyoruz. "Neden?" diyecek olursanız, Türkiye'nin çok değil, 2024'ten 2030'a kadar enerjiye ihtiyacı 2,3 kat artacak. Özellikle Hürmüz'deki krize baktığınız zaman, tedarik zincirlerindeki problemlere baktığınız zaman enerji jeopolitiği her zamankinden daha önemli olacak ve Hürmüz'deki toparlanma da oldukça sınırlı, bunun bizim ekonomimize etkilerini görüyoruz. Bu konuda da sizlerden ve Ticaret Bakanlığımızdan daha detaylı bir bilgilendirme istiyoruz.

Orta Koridor'dan bahsedeceğim. Tabii, Orta Koridor'dan bahsederken tedarik zincirlerinin Orta Koridor'daki en önemli bölümlerinden bir tanesi Malakka Boğazı. Malakka ve Hürmüz konusunda belki soru-cevap kısmında bize buradaki gelişmeleri ve Türkiye'nin küresel tedarik zincirinde, özellikle Asya'dan gelecek olan tedarik zincirinde nasıl bir rol alacağını söyleyebilirsiniz.

Bu Orta Koridor, Türkiye için çok önemli fırsatların olduğunu düşündüğüm bir alan, bunun fırsatları da var, riskleri de var Sayın Bakan. "Fırsatı ne?" diyecek olursanız, Çin'i ve dünyanın en büyük küresel değer zincirini Avrupa'ya bağlayacak olan ve bizim coğrafyamızdan geçecek olan bir koridor. Ama "Riski ne? derseniz, Çin'le rekabete henüz hazır olmadığımız bir ortamda, Çin'in Avrupa'ya mallarını bu kadar rahat satması da bizim imalat sanayimiz için önemli bir risk teşkil ediyor. Dolayısıyla bu Orta Koridor'un ekonomik coğrafyasında biz sizden ve Ticaret Bakanlığından koordineli bir çalışma bekliyoruz.

Tabii, bu coğrafyaya baktığınız zaman bunun en önemli noktalarından bir tanesi, potansiyellerinden bir tanesi budur; taşıma süresinin yarıya ve daha sonrasında 2040'ta üçte 1'e inecek olması. Dolayısıyla biz orta, uzun dönemli bir dış politika ve uluslararası ticaret politikası izleyecek olursak burada gerçekten çok ciddi bir yatırım potansiyeli var. Bunun, tabii, darboğazlarına bakmak lazım, önemli noktalarına bakmak lazım. Bunlardan bir tanesi de Güney Kafkasya'daki bağlantı seçenekleri. Şimdi, burada haritaya Kars'tan bakacak olursak Bakü-Tiflis-Kars demir yolu Türkiye'yi Gürcistan üzerinden -gördüğünüz gibi- Azerbaycan'a ve Hazar'a bağlıyor. Haritadaki kesik çizgiler ise Ermenistan üzerinden açılabilecek yeni bağlantıları gösteriyor. Biz iş dünyasıyla konuştuğumuz zaman da Ermenistan'la olan sınır ticaretinin zenginleşmesi ve bizim o coğrafyada hem iktisadi olarak hem de siyasi açıdan daha etkili olmamızın çok önemli olduğunu söylüyorlar. Burada sorumuz şu: Ermenistan üzerinden açılabilecek bağlantılarda Türkiye'nin önceliği hangi hat olacaktır? Bu, bizim ticaretimiz ve jeopolitik açıdan önemli. Bu hattı ticarete açmak için sınır geçişleri ve gümrük işlemleri konusunda hangi somut adımları Bakanlığınız öneriyor ya da atmayı planlıyor?

Zengezur bağlantısı; bu da önemli, ekonomik kazanımlarımız var burada, aynı zamanda riskler de var. Azerbaycan'ın ana karası ile Nahçıvan arasındaki Ermenistan üzerinden bağlantı bizim açımızdan önem taşıyor. Bu yüzden, Azerbaycan'la olan ilişkilerimiz, Azerbaycan'ın Ermenistan'la olan ilişkisi de bizim ticaret potansiyelimiz açısından oldukça önem taşıyan konular.

Özellikle Azerbaycan'la basına da yansıyan gerilim, gerginlik, soğukluk bizim için önemli. Bunu demiş olurken de şunu da not etmek gerekiyor: Şu anda 21'inci yüzyılın en büyük soykırımını yapan, katliam yapan İsrail'in, bu bölgedeki en büyük destekçisinin Azerbaycan olması ve bizim Azerbaycan'a bu konuda herhangi bir yaptırımımızın, herhangi bir sözümüzün geçmemesi de bizim Türk dış politikası açısından zayıflık olarak değerlendireceğimiz koşullardan bir tanesi.

Dolayısıyla şu ana kadar toparlayacak olursak coğrafi avantajın ekonomik karşılığında, bir, sizden daha yoğun bir enerji diplomasisi bekliyoruz. İki, Orta Koridor. Üç -birazdan geleceğim- AB'yle ekonomik ilişkiler. Dört de tabii ki Türkiye'deki yatırım ortamını hukukun üstünlüğüyle beraber ele alacak olan bir yatırım diplomasisi.

Şimdi, sizler dış politika sunumunu, Dışişleri Bakanlığı sunumunu bir güvenlik stratejisi üzerinden kurdunuz ama tabii ki bir de Türkiye'nin ekonomik güvenliği var ve ben dış politikanın ülkeyi zenginleştirdiği ölçüde değerinin katlanacağına inananlardanım.

Sunumunuzda bahsettiniz, teşekkürler, bu "Made in EU" meselesine soru-cevap kısmında bize biraz daha açıklama getirebilirseniz seviniriz çünkü Avrupa yeni bir sanayi politikası paradigmasını benimsiyor. Avrupa Birliğinin öneminden bahsedecek olursak bizim ihracatımızda yüzde 43, karşılıklı mal ticaretimiz 217,6 milyar euro ve hâlâ doğrudan yabancı yatırımların "FDI yani foreign direct investment" üçte 2'si Avrupa Birliğinden geliyor ve Avrupa Birliği yeni bir paradigmaya gidiyor. Bu paradigmada bizim AB politikamız nasıldır, AB yaklaşımınız nedir? Çin'i hiç duymadık sizden, hiç bahsetmediniz ama AB'den biraz bahsettiniz, soru-cevap kısmında bu sanayi politikasına, yeni sanayi politikasına karşı alacağınız önlemleri sizden bekliyoruz.

Tabii, Avrupa Birliği demek hukuk devleti olma koşulunu da beraberinde getiriyor. Maalesef burada iyi bir durumda değiliz, hepimiz de bunu görüyoruz; Hukukun Üstünlüğü Endeksi'ne bakın, 143 ülke arasında 117'nci sıradayız. Hükûmet yetkililerin denetimi konusunda ki fon vurgunu bunun tam ortasındadır; 143 ülke arasında 136'ncıyız. Neden bu önemli Sayın Bakan? Çünkü doğrudan yabancı yatırımımızın üçte 2'si Avrupa Birliğinden geliyor ve Avrupa Birliği hukukun üstünlüğünü, buradaki kriterleri dikkate alan bir topluluk, bir birlik. O bakımdan, bu konuyu sadece bizim daha hakça yaşamamız, daha özgür yaşamamız için değil aynı zamanda iktisadi kazanımları fazla olduğu için istiyoruz.

On yıl geçti -sunumunuzda bahsettiniz- gümrük birliği uygulamayı girdi 1996'da ama Haziran 2018'de modernizasyon yönünde Avrupa Konseyi bir çalışma öngörmedi ve orası tamamıyla kalmış durumda. Baktık, geçen sene de aynı cümleyi kullandınız, bu gümrük birliği revizyonu bizim için hayati derecede önem taşıyor ve eğer tek pazara erişimimiz olacaksa bunlar belli koşullara bağlanmak zorunda. Bu, o kadar önemli bir konu ki Avrupa Birliğine o yüzden biraz fazla zaman ayırdık. Bildiğiniz gibi, Avrupa Birliği otomotiv başta olmak üzere beyaz eşya ve diğer sektörlerde bizi her zaman için bir ticaret partneri ya da yatırım partneri olarak görüyor ve bir sonraki otomotiv yatırımının, bir sonrasındaki imalat sanayisi yatırımının nerede olacağı, Türkiye'nin Orta Avrupa ülkeleriyle rekabet edip edemeyeceği sizin Bakanlığınızın, Ticaret Bakanlığının ve bizim bütün ülkede alacağımız kurallara, kanunlara, hükümlere, yaklaşıma bağlı. O yüzden de biz sizden üç ay içerisinde bir ekonomik güvenlik programı talep ediyoruz. Bize "Made in Europe" kamu alımları, sınırda karbon düzenlemesi ve yeni tek pazar girişimiyle ilgili bir bilgilendirme sunarsanız çok müteşekkir oluruz.

Son olarak, Kanada'yla serbest ticaret anlaşmasından bahsettiniz, ben bunu önemsiyorum. Yalnız, Kanada'yla serbest ticaret antlaşmasında Kanada tarafı yumurta, tavuk ve süt ürünlerinin anlaşmaya dâhil edilmesini istemiyor. Biz hangi ürünleri anlaşmaya dâhil etmek istemiyoruz? İkincisi, daha kritik olan şey şu Sayın Bakan: Orada madenler ve kritik mineraller geçiyor. Şimdi, bildiğiniz gibi, önümüzdeki dönem dördüncü sanayi devriminin temel ham maddesi bu kritik mineraller.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Kanada'yla yapılacak olan serbest ticaret anlaşmasında bu kritik madenler, kritik mineraller konusunda nasıl bir iş birliği öngörülüyor? Bu konuda yürüttüğünüz bir ön müzakere var mı? Özellikle bu süreçte ben bunun çok etkili olduğunu düşünüyorum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Cavit Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, öncelikle hoş geldiniz.

Değerli bürokratlar, milletvekilleri ve basın mensuplarını da saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığını önemli bir bakanlık olarak görüyoruz çünkü Dışişleri Bakanlığının başarısı ülkemizin başarısı ve Dışişleri Bakanlığındaki başarı ülkemizin itibarı olarak algıladığımızı ve düşündüğümüzü bilmenizi isteriz. Bu anlamda da şu dakikaya kadar yapılmış olan eleştirilerin ya da önerilerin, Bakanlığın başarısı ülkenin başarısı olarak ifade edilmeye çalışıldığını da bilmenizi isterim.

Sayın Bakan, öncelikle şunu söyleyeyim: Bu, Avrupa Birliği hedefi ne oldu? Önce onu sorayım. Zamanında burada Kızılay Meydanı'nda gündüz saatlerinde havai fişekler atılarak Avrupa Birliği sürecinin başlatılmasını kutlayan bu iktidar son dönemde Avrupa Birliği hayalinden ve hedefinden vazgeçmiş gibi gözüküyor. İşin enteresan ve daha acı olan tablosu da şu: Görüştüğümüz iktidar partisi mensupları "Ya, çok da önemli değil, olmasa da olur yani ne olacak ki?" demeye başladı. Yani sorun da burada yani "Biz hedefe ulaşamadık, kabul edilmiyoruz ya da işte belli sıkıntılar var, onları aşamıyoruz ya da üzerinde çalışıyoruz." diyeceklerine "Ya, olmasa da olur, sanki olsa ne olacak?" moduna geçmeye başlamışlar. Bence bir sıkıntı da burada. Bu bir umutsuzluk görüntüsü olduğunu ifade etmek istiyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, burada özellikle vizeyle ilgili talep ve ret sayıları ve oranları ve özellikle de vatandaşlarımızın ödediği paralar üzerine sayılar verildi. Şimdi, işte, geçtiğimiz yıl da burada ifade etmişiz, yaklaşık son on yıl öncesi yani geçen yıla göre söylüyorum bunu, son on yılda 511 milyon civarında bir para reddedilen vize müracaatlarına harcanmış yani vatandaşımız, gençlerimiz kıt kanaat imkânlarıyla vize müracaatında bulunmuş ama talepleri reddedilmiş, ödedikleri para da yanmış. Bu oran giderek artıyor yani işte son yılda da buradaki verilerde yüzde 14,6 yani yüzde 15'e yakın bir ret oranı var. Şimdi, bunu niye önemsiyoruz? Bunu Sayın Bakan, ben kendi adıma söyleyeyim, ülkenin itibarı açısından bakıyorum. Eğer ülkemizin gerek dış ülkeler nezdindeki itibarı ve gerekse de bizim Türkiye olarak dünyayla olan ilişkilerimiz, efendim, ne kadar iyi olursa, buradaki ret oranının o kadar az olacağını ve ülkemizin koşullar ne kadar iyi olursa yine aynı şekilde kabul sayısının artacağına inanıyorum. Bakın, bir ret yazısı bana ulaştırıldı -burada İngilizce- son bölümünde diyor ki ret yazısının, bir ülkeye yapılmış vize ret yazısında "Türkiye'deki ekonominin durumu ve Türk lirasının euro ve dolar karşısında değer kaybı, ülkenin vatandaşlarının geçim standartlarındaki menfi etkileri vize reddine gerekçe oluşturmuştur." diye bir paragraf var. İnanın, bu paragrafı ben okuyunca Sayın Bakanım, üzüldüğümü ifade etmek istiyorum. Yani ülke içinde yaşanan bu ekonomik sorunlar işte ret sayısının artmasına yol açıyor. Ben hep şöyle bakarım olaya: Biz uçaktan indik, vize, pasaport kontrol için görevliye geldik, pasaportumuzu uzattık, aynı şekilde başka bir ülkenin vatandaşı da geldi, o da bizden önce ya da sonra pasaportunu uzattı. Çoğu zaman şuna şahit oluyoruz: O ülke vatandaşları uzatıyor, polis alıyor, bakıyor, kaşeyi basıyor geçiyor. Türk vatandaşlarına geldiğinde sıra görevli, oradaki polis memuru bir pasaporta bakıyor, bir karşısındakine bakıyor, tekrar pasaporta bakıyor. "Niye geldin?" diye soruyor. "Ya, turistim." diyor gelen vatandaşımız. "Cebinde para var mı?" "Var arkadaş." "Çıkar parayı." "Çantasını boşalt." "Kaç para getirdin yanında?" "Geriye dönecek misin?" gibi sorular işte Türkiye'nin itibarıyla alakalı sorular Sayın Bakan, biz bunları aşmalıyız. Yani orada aynı kuyrukta, aynı sırada iki ülke vatandaşının biri pasaportunu uzattığında kaşe "şak" diye basıp geçerken bize olmadık sorular soruluyorsa, işte biz daha ülke olarak itibarımızı arttıramamışız demektir.

Şimdi, Sayın Bakan, geçen yıl burada tam da sizin -Dışişleri Bakanlığının- bütçesi görüşüleceğinde Zelenski ertesi gün Türkiye'ye gelecekti ve size şunu söylemiştim: "Sayın Bakan, Zelenski hazır Türkiye'ye geliyor, bakın, ihracatta vergi oranlarını artırdı. Şimdi ben Antalyalıyım, özellikle de sebze üretiminde Türkiye'nin başkentidir Antalya. Orada domates, salatalık, biber gibi çeşitlerle ihracata giden çok sayıda üretim üretimimiz var. Şimdi, üreticimiz ve ihracatçımız ihracat için gönderiyor Ukrayna'ya, geçen yıl yüzde 10 olan vergi oranı yüzde 37'ye çıkarıldı ve yine tır başına -o gün için söylüyorum- 10 bin TL 20 bin TL'ye çıkarıldı ama üretici Avrupa Birliği ülkeleri yönünden baktığında Ukrayna aynı vergi oranını almaya devam etti artırmadı. Şimdi, eğer biz Ukrayna'yla ilişkilerimiz iyiyse ki 'iyi' diyorsunuz, bu oranları tekrar aşağı çekmeli, yoksa üreticimiz ve ihracatçımız bundan zarar görüyor Sayın Bakanım." Size ilettim, Ticaret Bakanına ilettim, Tarım Bakanına ilettim; biraz önce tekrar teyit aldım bir yanlışlık olmasın diye aynı oranlar devam ediyor. Şimdi, eğer biz dış ilişkilerimizde başarılıysak bu konularda sonuç almamız gerekirdi, sonuç alamadığımızı görüyorum ve inanın, üreticimiz gerçekten sıkıntı yaşıyor. Başka ülkelerin ödemediği vergiyi biz öder durumdayız.

Burada yine önemli bir konuyu dile getirmiştim, Ticaret Bakanı vardı, size de aynı şeyi tekrar etmek istiyorum. Yine, başta Antalya olmak üzere çok önemli, bakın, bu yurt dışına ihracat için gönderilen araçların, başta tır şoförlerinin vize sorunu hâlâ devam ediyor, Sayın Bakan. Yani bunu niye söylüyorum? Şimdi, Antalya üreticisi zor şartlarda girdi fiyatlarının yüksekliği içerisinde belki de ürettiğinin tam karşılığını alamayacak koşullar içerisinde üretim yapıyor, tam da bu ürününü para ettirecek, sınır boylarında maalesef ki bekleyen tırlar ve ihracata gider ürünler bundan etkileniyor ve böylelikle de fiyatlar dibe düşüyor ve üreticimiz bundan zarar görüyor. Şimdi, çözümü gereken bu tır şoförlerinin işte yüz seksen gün içerisindeki doksan gün, işte Schengen Bölgesi'nde bulunma süresi ya da Bulgaristan'la ilgili süre sorununu çözmek zorundayız. Yani tır şoförü bir turist değil, turistik amaçla bir yere gitmiyor. Bu insanlar ekmek mücadelesi ve ihracatın en önemli ayağını oluşturan kişiler. Bunun önüne, bu sorunun önüne geçmek zorundayız çünkü sadece mesele bir orada tır şoförünün yaşadığı sorun değil, ülkenin genel ihracatını ilgilendiren bir mesele. Hele ki başta da Antalya olmak üzere -ifade ettiğim gibi, tekrar söylüyorum- üreticimiz açısından ve yine sanayicimiz açısından ihracat ürünleri açısından gerçekten önemli bir sorun olduğunu ifade ediyorum, sizlere başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun Sayın Bakanım.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Ben Cavit Bey'e teşekkür ediyorum bu son söylediği konuyla ilgili. Usul olmamakla beraber hani konu sıcak olduğu için söz aldım.

Şimdi, bu, özellikle son bir aydır ortaya çıkan tır şoförleriyle ilgili sorun onun detayını kendisi de muhakkak biliyor ama ben vekil arkadaşlarımız için ifade etmek istiyorum. Şimdi, biliyorsunuz, Bulgaristan çok zorlayarak, uğraşarak Schengen Bölgesi'ne girdi. Schengen Bölgesi'ne girdiğiniz zaman Avrupa Birliği vize uygulamaları standardizasyonuna bağlanıyorsunuz ve ülkelerin elindeki ihtiyari uygulamaları minimuma indiriyor. Şimdi, gümrük kapılarına da bir cihaz koyuyor "EES (Entry/Exit System)" dedikleri bir cihaz. Burada önceden bizim şoförlerimiz gümrük kapılarında geçerli vizesi olduğu zaman kaç gün kaldıkları sayılmazken şimdi geçerli vizesinin olmasından bağımsız aldığı vizenin kuralına uyuyor mu, uymuyor mu? Bu insan kontrollü olmaktan çıktı, makinaya veriyor. Aldığı vize ne şartına bağlı? Doksan-yüz seksene yani yüz seksen günlük vize almış birisi doksan gün maksimum kalabilir, doksan birinci gün kaldı mı ihlal etmiş olur. Şimdi, burada birkaç tane husus var. Birincisi, bizim şoförlerimiz yani süre aşımına uğrayan şoförler otomatikman ret yiyorlar. Şimdi, bir defa süre aşımı meselesinde dikkatli olmaya ilişkin bir şey getirmemiz lazım. Tabii, bu

aniden geldiği için inanılmaz bir tıkanma oldu çünkü Bulgar hükûmeti dedi ki: "Biz bir şey yapamıyoruz, burada çaresiziz, biz Schengen'e yeni girdik, bizim elimizden bir şey gelmiyor." Onun üzerine ben Bulgar Başbakanını aradım, Dışişleri Bakanını aradım, sağ olsun, Bulgaristan Başbakanı bu konuda yardımcı oldu "Biz bir on günlük uzatmaya gidelim, bir haftalık uzatmaya gidelim." dedi, gittik. O esnada Avrupa birliğiyle bir çözüm içerisinde çalıştık ama bir hafta sonunda baktık aslında biraz daha süreye ihtiyacımız var, ay sonuna kadar tekrar sağ olsun, bizi kırmadı uzattık ama onlar da şu anda "Bu süreyi nasıl yöneteceğiz?" diye sıkışmış durumdalar. İki tane alternatif var: Birincisi, "D tipi vize" dediğimiz şoförlere vize vermek. İkincisi, vize ihlali yapmamış şoförleri sisteme sokmak. Üçüncüsü, şu anda AB'yle beraber çalışıyoruz çünkü bu AB için, Komisyon için de yeni bir sorun, daha kalıcı bir çözüm bulmak çünkü bu sadece bizim için sorun değil, AB için de sorun. Dediğiniz doğru, biz orada pazar kaybedebiliyoruz ama onlar da tedarik zinciri kaybediyor. Şu anda bizim AB'yle yürüttüğümüz en önemli konu -belki diğer şeyde yaparız- bağlantısalık meselesi yani AB'ye giden bağlantısallık yollarını adamlar açmaya çalışıyor, orada, diğer yerlerde, vesaire.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Onun için bu konu da bir bağlantısallık sorunu aslında, onlar da en az bizim kadar endişeliler, beraber çözmeye çalışıyoruz. Böyle bir doğası var.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Evet, Sayın Erhan Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim, Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz.

Şimdi Sayın Bakan, ben konuşmamın önemli bir kısmını bu Doğu Akdeniz meselesi ve adalar meselesiyle ilgili olarak yapacağım. Tabii, buradaki yaptığımız değerlendirmeler, sorular veya eleştirilerin tek muhatabı tabiatıyla Bakanlığınız değil yani hükûmetin geneline ilişkin değerlendirme ve eleştirilerdir. O notu düşmek istiyorum.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de ne sismik araştırma gemisi ne de sondaj gemisi çalışıyor. Biliyorsunuz, bizim 6 tane derin sondaj gemimiz var, son dönemde aldığımız 2 tane de sismik gemimiz var, bunların hiçbiri şu anda Doğu Akdeniz'de değil. Yunanistan ise ruhsat veriyor, şirketlerle sözleşme imzalıyor ve arama gemilerini sahaya çıkarmaya hazırlanıyor. Türkiye kendi deniz yetki alanlarında neden sismik araştırma ve sondaj yapmıyor? Gemilerimiz Doğu Akdeniz'e ne zaman dönecek? Libya 20 Haziran 2025'te Girit'in güneyindeki 2 arama sahasına ilişkin itirazını Birleşmiş Milletlere bildirdi. Atina bu itiraza rağmen 16 Şubat 2026'da Chevron ve HELLENiQ ENERGY'yle Güney Girit-1 ve Güney Girit-2 sahalarını da kapsayan ruhsat sözleşmelerini imzaladı. Daha çok taze, dünkü Yunan gazetesi TA NEA ortaklığın 20 Kasımda yani yarın Mora'nın güneyinde sismik araştırmaya başlamayı planladığını yazdı. Gazete Mora'daki çalışmayı Girit'in güneyindeki aramaların hazırlığı olarak aktarıyor. Girit'in güneyindeki bu sahalar Libya'nın deniz yetki alanındadır. Atina 27 Kasım 2019 tarihli Türkiye Libya Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Mutabakatı'nı sahada yok sayma cesaretini nereden buluyor? Bakanlığınız Atina'ya ve ilgili şirketlere hangi itirazları iletti? Trablus ve Bingazi'yle ortak tutum almak için ne yaptı? Araştırma gemileri Libya'nın deniz yetki alanına girmeden bu girişime nasıl dur diyeceksiniz?

Sayın Bakan, egemenliği anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmemiş ada, adacık ve kayalıkların yani EGAYDAAK'ın isimlerini neden açıklamıyorsunuz? 1998'de tamamlandığını bildiğimiz çalışmaların sonuçları neden yayınlanmadı? Tespit ettiğimiz 176 ada, adacık ve kayalık hakkında Bakanlığınızın resmî görüşü nedir? Türk kamuoyu bu isimleri neden açık kaynaklardan tek tek bulmak zorunda kalıyor? İsim listesini ve hukuki dayanaklarını ulusal ve uluslararası kamuoyuna ne zaman resmen açıklayacaksınız? Bu dosyayı Yunanistan'la görüşmelerde neden açıkça masaya koymuyorsunuz? Gemi komutanlarımız ve pilotlarımız bu yerlerin kara suları ve hava sahası konusunda Türkiye'nin resmî tutumunu hangi belgeye ve hangi talimata göre uyguluyor? Meis çevresindeki Fener Adası ve Karaada Türkiye'ye aittir, bu 2 ada anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmemiştir. Yunanistan Başbakanı Miçotakis, 12 Eylül 2026'da Yunan Meclis Başkanı ve Genelkurmay Başkanıyla bu adalara çıktı, bizim adalarımıza çıktı, askerî karakolları ziyaret etti, Atina bunu resmen duyurdu. Bakanlığınızdan Fener Adası ve Karaada'nın Türkiyeye ait olduğunu açıkça söyleyen bir açıklama duymadık, neden? Atina'ya nota verdiniz mi, verdiyseniz hangi tarihte ve hangi hukuki gerekçeyle verdiniz? Açık kaynaklarda EGAYDAAK kapsamındaki bazı gayrimeskûn ada ve adacıklara silah yerleştirildiği, bazılarının yerleşime açıldığı ve yerleşecek kişilere para taahhüt edildiği yönünde bilgiler var, Bakanlığınız hangi girişimi, hangi adada tespit etti, hangisine ne zaman itiraz etti? Atina bu yerleri karakollarla, ziyaretlerle ve yerleşim teşvikleriyle sahiplenirken Türkiye kendi adalarına neden açıkça sahip çıkmıyor, çıkamıyor? Lozan ve Paris anlaşmalarıyla gayriaskerî statüye alınan adalar silahlandırılıyor, gayriaskerî statü egemenlik devrinin esaslı şartlarından biri değil midir? Yunanistan bu şartı ihlal ediyorsa ihlalin egemenlik devri bakımından hukuki sonucu nedir? Bakanlığınız Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 60'ncı maddesinde ifadesini bulan esaslı ihlal kuralları çerçevesinde hangi hukuki değerlendirmeyi yaptı? Yunanistan'a ve ilgili anlaşma taraflarına hangi resmî girişimlerde bulundu? İsrail, ABD ve Fransa kaynaklı hangi silah sistemlerinin bu adalara konuşlandırıldığını tespit ettiniz? Atina'ya ve tedarikçi ülkelerin ne söylediniz, sonuç ne oldu? Adalar Denizi'nde karasularının 6 deniz milin üzerine çıkarılmasını Türkiye kabul edecek mi, etmeyecek mi, bunu da bilmek istiyoruz. Yunanistan, 2021'de İyon Denizi'nde karasularını 6 milin üzerine çıkardı, Atina'da şimdi bu adımın Girit'in güneyine ve Adalar Denizi'ne taşınması konuşuluyor. Türkiye, Adalar Denizi'nde 6 milin üzerindeki herhangi bir tek taraflı genişlemeyi kabul etmeyeceğini Atina'ya açıkça bildirdi mi, bildirdiyse ne zaman ve hangi kanaldan bildirdi? Yunanistan basınında Ankara'nın bu konuda sessiz kaldığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8 haziran 1995 tarihli kararını artık ciddiye almadığı yönünde yorumlar çıkıyor, bu yorumlara bir cevabınız var mı? Hükûmet, Meclisin az önce ifade ettiğim, 1995 tarihli kararının arkasında mı, değil mi, bunu da bilmek

istiyor Türk kamuoyu. Adalar Denizi'nde Yunanistan'ın karasuları 6 deniz mili, ulusal hava sahası da karasularının dış sınırına kadar uzanır, Atina ise, 10 mil hava sahası iddia ediyor. Türk askerî uçakları bugün 6 ile 10 mil arasındaki uluslararası hava sahasını kullanıyor mu? En son ne zaman 6 millik sınırın dışına kadar uçtuk? Bu konuda Atina'yla bir anlaşmaya, mutabakata veya fiilî uygulamaya varıldı mı, varsa içeriğini Meclise açıklar mısınız?

Sayın Bakan, Libya'nın deniz yetki alanlarındaki arama girişimlerine, Türk adalarındaki oldu bittilere, gayriaskerî adaların silahlandırılmasına ve Adalar Denizi'nde 6 milin üzerine çıkma girişimlerine kim dur diyecek? Yirmi dört yıllık hükûmetiniz bugüne kadar bu konuda ne yaptı? Bundan sonra hangi somut adımı atacaksınız ve bu adımı ne zaman atacaksınız?

Şimdi, bunları çalışırken sizin bir söyleşinizi, 19 eylül tarihli bir mülakatınızı da gördüm, orada bu adalarla ilgili olarak, bunların silahlandırması meselesiyle ilgili olarak bunun çılgınca bir hareket olacağını ifade ediyorsunuz Yunanistan tarafı yaparsa ve orada şunu söylüyorsunuz: "Cumhurbaşkanımız iradesini her gelen Yunan hükûmetine yansıttı, hepsiyle konuşarak bu meseleleri çözmek istediğini 2003'ten beri gösteriyor." 2003'ten beri kaç yıl geçmiş? Yirmi üç yıl geçmiş ve sadece konuşarak bunları yani göstererek nereye varabiliriz? Demek ki bir yere varılmadığı da ortada. O yüzden, burada nasıl bir adım atılması gerekiyor, bunu gerçekten bilmek istiyoruz. Yani böyle hani "dünya lideri" falan deniliyor ya, dünya lideri şu dünyanın meselelerini çözüyor güzel de ya biraz da şu ülkenin meselelerine bir baksa; burnumuzun dibindeki adalarımız alınıyor, işgal ediliyor, silahlandırılıyor, deniz sahalarımızı, hava sahalarımızı kullanamıyoruz, Yunanistan'ın burada ciddi iddiaları var, bunun karşısında bizim dünya liderimiz niye Türkiye'nin meseleleriyle ilgilenmiyor diye tabii sormak istiyoruz.

Şimdi, en son bu yaz ayında, 19 Temmuzda çıkmış bunun haberi siz kınıyorsunuz, Dışişleri Bakanlığından Yunanistan'a Batı Trakya tepkisi. Yunanistan'ın Batı Trakya Türk azınlığına ait 8 ilkokulu kapatma kararını kınadık. Tamam, kınadık da ne oldu yani? Başka bir adım atmak gerekmiyor mu? Hükûmet bu konuda niye daha duyarlı olmuyor? Bunun bir mütekabiliyeti yok mudur? Onu da öğrenmek istiyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, diğer bir husus. Dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan Türk topluluklarının bir kısmı değişik sebeplerle ciddi mağduriyetler yaşamaktadır. Bazıları da ağır coğrafi ve iklim şartları nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunurken bazıları yaşadıkları ülkelerde asimilasyon baskısı altında kimliklerini kaybetme riski taşımaktadır. Bir bölümü ise doğrudan zulüm, katliam ve sistematik asimilasyon politikaları sebebiyle varlık mücadelesi vermektedir. Bugün mağduriyet ve yok olma tehlikesi yaşayan toplulukların başında Pamir Kırgızları, Suudi Arabistan'da yaşayan Afganistan Muhaciri Türkler ve Doğu Türkistan Türkleri gelmektedir. Bu Pamir Kırgızlarının yaşam süreleri de kırk, kırk beş yıl, nüfusları her yıl yaklaşık yüzde 6, 7 oranında azalıyor mevcut şartlarda devam ederse önümüzdeki on, on beş yıl içerisinde Afganistan Pamir'indeki Kırgız Türklerinin tamamen yok edileceği değerlendiriliyor. Buna ilişkin bir şey yapmayı düşünüyor musunuz, bu soydaşlarımızla ilgili olarak?

Diğeri, Suudi Arabistan'da yaşayan Afganistan Muhaciri Türkler. Burada 50 bin civarında Türk soydaşımız var, bunlar ciddi bir asimilasyona tabi tutuluyor. Mesela, bunlarla ilgili olarak bu Pamir Kırgızlarının biliyorsunuz bunlar yüksek rakımlı bölgede yaşıyor, Türkiye'de de hayvancılığa elverişli alanlardır yüksek yerler, Suudi Arabistan'daki Afganistan Muhaciri Türklerinin ise iklim şartlarına uygun Güneydoğu Anadolu ve Güney Anadolu bölgelerinde iskan edilebileceğini düşünüyoruz. Bunlara ilişkin bir değerlendirmeniz olur mu diye sormak istiyorum.

Tabii, Doğu Türkistan meselesi çok daha acı devam ediyor, oradaki zulüm maalesef devam ediyor, aileler parçalanıyor, çocuklar ailelerinden ayrılıyor, kamplar ve gözaltı merkezleri kurulmuş uluslararası kamuoyunda bu konuyla ilgili çok ciddi iddia ve raporlar var. 2024 yılında sizin bölgeye bir ziyaretiniz oluyor. Burada şunu sormak istiyorum: 2024 ziyaretinden bu yana aile birleşimi, yakınlarından haber alma, seyahat ve kültürel haklar bakımından hangi somut sonuçlar elde edildi? Türkiye'deki Uygur ailelerinden kaç başvuru alındı, bunların kaçı sonuçlandırıldı? Birleşmiş Milletler uzmanlarının gündeme getirdiği dosyalarda Çin makamlarından hangi bilgiler talep edildi ve hangi yanıtlar alındı? Bağımsız gözlem ve ailelerle serbest iletişim konusunda hangi girişimler yürütülüyor? Başvuru sahiplerinin güvenliğini koruyarak anonimleştirilmiş yıllık takip verilerini yayınlayacak mısınız diye sormak istiyorum.

Bütçenizin de hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Ersan Aksu, buyurun.

ERSAN AKSU (Samsun) - Değerli Başkanım, Sayın Dışişleri Bakanım, çok değerli hazırun; her birinizi saygıyla selamlıyorum

Avrupa'da bugün kıta genelinde yükselen sosyal tansiyonlar mum ve gıda stokuna kadar varan endişelerle, sokakları kaosa sürükleyen gruplarla, yönetilemeyen krizlerle, derin ve siyasi sosyal sarsıntılarla yüzleşmekte. Ukrayna Rusya savaşı Avrupa'nın kendi iç dengelerini sağlamakta nedenli zorlandığını açıkça ortaya koymakta. ABD, İsrail, İran savaşı ve küresel gerilimler de artarak devam etmekte. Sayın Cumhurbaşkanımızın son on beş yıldır vurguladığı küresel sistemdeki reform ihtiyacı bugün her zamankinden daha açık biçimde görülmekte. Bu zorlu dönemde Sayın Cumhurbaşkanımızın engin devlet tecrübesiyle çizdiği vizyonun ülkemiz için ne kadar kıymetli olduğunu yakından tecrübe etmekteyiz.

Kıymetli milletvekilleri, insanlığın ortak vicdanında açılan en derin yaranın Gazze'de yaşanan emsalsiz trajedi olduğu açıktır. Bugüne kadar yaklaşık 75 bin Filistinlinin hayatını kaybettiği bunların da en az 22 bininin çocuk olduğu malumdur, Yarın da 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü. Gazze'nin çocuklarını yaşatamayan bir dünya Dünya Çocuk Hakları Günü'nü kutlayamaz diye

düşünüyorum. Filistin halkına yönelik bu sistematik zulüm ve soykırımın karşısında en güçlü, en dirayetli tepki ülkemiz tarafından verilmekte. Sözde medeni Avrupa'nın ve uluslararası kurumların sessizliği karşısında Filistin halkının haklı davasını bulduğumuz her fırsatta, her kürsüde en yüksek tonda haykırıyoruz.

Sayın milletvekilleri, bölgemizdeki istikrar açısından önem taşıyan Irak ve Suriye'yle ilişkilerimizde komşularımızın toprak bütünlüğü ve siyasi istikrarı ülkemizin barışı temel alan dış politikası için vazgeçilmez bir esas durumunda. Irak'la ilişkilerimizde tarihî Kalkınma Yolu Projesi ve on iki yıl aradan sonra Kerkük-Ceyhan Boru Hattı'nın devreye alınmasıyla bölgemizin kaderi barış ve refah ekseninde yeniden şekillendirilmeye gayret edilmekte, Basra Körfezi'nde ve Hürmüz Boğazı'ndaki gerilimlerin küresel enerji arzını tehdit ettiği bir dönemde kademeli olarak 500 bin varile çıkarılması hedeflenen petrol sevkiyatı Türkiye'nin bölgesel istikrar ve küresel enerji güvenliği açısından vazgeçilmez bir stratejik koridor olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kıymetli milletvekilleri, devletimizin küresel siyasette üstlendiği oyun kurucu rolü her geçen gün daha da pekişmekte. Tarihimiz ve medeniyet değerlerimizden beslenen kardeşlik hukukumuzun Türk Devletleri Teşkilatı çatısı altında güçlü bir jeopolitik yapıya dönüştüğünü gururla müşahede etmekteyiz. Benzer bir vizyonla inanç bağlarımızın bulunduğu İslam dünyasında ortak hareket etme iradesi de somut bir gerçeğe dönüşmüştür. Ülkemiz ile Pakistan ve Suudi Arabistan arasında imzalanan Mekke Ortak Savunma Anlaşması bu stratejik aklın bir eseridir. Taraf ülkelerin kolektif caydırıcılığını artırmayı ve bölgesel güvenliğe katkıda bulunmayı hedefleyen bu mutabakatla birlikte coğrafyamızda adil ve kalıcı bir barış ekseninin temeli atılmakta. Mekke Anlaşması gibi ezber bozan stratejik paktlar Türkiye'nin uluslararası sistemdeki konumunu yeni bir seviyeye taşımaktadır.

Değerli milletvekilleri, Afrika'da yürütülen politikalarla Türkiye'nin barışçıl ve şefkatli rolü her geçen gün daha da pekiştirilmekte. Dışişleri Bakanlığımızın dünya genelinde 267 misyonuyla küresel ölçekte en geniş 3'üncü temsil ağına ulaşması ve Afrika'daki büyükelçilik sayısını 12'den 44'e çıkarması sahada izlenen proaktif siyasetin en somut göstergelerindendir. Kurulan bu güçlü diplomatik temsil ağı sayesinde Türkiye bölgesel gelişmelere doğrudan yön veren ve krizlerde çözüm üreten öncü bir aktör konumuna yükselmekte. Afrika'da sömürüden uzak, eşit ortaklık ve "kazan-kazan" ilkesini esas alan bu duruşla dost ülkelerin refahı ve tam bağımsızlığı devletimiz tarafından desteklenmekte.

Kıymetli milletvekilleri, Türkiye-Libya Parlamentolararası Dostluk Grubu Başkanı olarak şahsen büyük bir gururla ve yakından takip ettiğimiz üzere, mavi vatan doktrinimiz ekseninde Libya'yla atılan stratejik adımlar ülkemizin denizlerdeki meşru haklarını ve menfaatlerini koruma kararlığını açıkça ortaya koymaktadır. Türkiye-Libya Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Mutabakat Muhtırası'nın geçtiğimiz ay Libya Temsilciler Meclisi tarafından oy birliğiyle onaylanması dış politikamızın stratejik zaferlerinden biri olarak kayda geçmiştir. Bu tarihî onayla birlikte 2019 anlaşmasının Libya'nın tüm siyasi kesimlerince sahiplenildiği ve hukuki zemininin perçinlendiği açıkça görülmektedir. Devletimizin bu kararlı adımlarıyla Doğu Akdeniz'de ülkemizi Antalya Körfezi'ne hapsetmeyi amaçlayan haritalar buruşturulup atılmakta, mavi vatandaki egemenlik haklarımız güvence altına alınmaktadır.

Saygıdeğer milletvekilleri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin egemen eşitliğinin ve eşit uluslararası statüsünün tescil edilmesi devletimizin dış politikasındaki en temel önceliklerinden biridir. Kıbrıs Türk halkına uygulanan haksız izolasyonların son bulması ve adadaki gerçeklerle örtüşen 2 devletli çözüm vizyonunu uluslararası alanda kabul görmesi ise son derece önemlidir. Doğu Akdeniz'de ülkemizi ve Kıbrıs Türklerini dışlamayı hedefleyen hiçbir tek taraflı girişime ve oldubittiye geçit verilmemekte, bölgedeki enerji kaynaklarının adil paylaşımı ilkesi tavizsiz bir biçimde gözetilmektedir. Sahada ve masada sergilenen bu dirayetli duruşla ülkemizin Doğu Akdeniz'deki meşru hak ve menfaatleri tam bir kararlılıkla korunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, bir yandan bu stratejik adımlar kararlılıkla atılırken, muhalefet cephesinden kritik dış politika başlıklarında oldukça sığ yaklaşımlar sergilenmekte. Libya tezkeresine karşı çıkılması, 2021 ve 23'te Irak, Suriye tezkerelerine "hayır" denilmesi ve Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na yönelik içi boş itirazlar milletimizin hafızasında muhalefet adına sabıka kayıtları olarak yer almaktadır. Daha da vahimi, dönemin Ana Muhalefet Partisi Başkanının 2025'te Brüksel ve Amsterdam'daki Avrupa Sosyalist Partisi toplantılarında ve Avrupa Birliği liderlerine yönelik açıklamalarında Türkiye'ye siyasi baskı beklentisini dile getirmesi akla ziyan bir durumdur. Yine, Dağlık Karabağ'ın azatlığında muhalefet temsilcilerinin Türkiye'nin bölgeye cihatçı gruplar gönderdiği ifadeleri milletimizin hafızasında unutulmaz bir sabıka kaydı olarak yer almıştır.

Değerli milletvekilleri, bu düşüncelerle, "Dünya 5'ten büyüktür." ve "Daha adil bir dünya mümkündür." diyerek Türk dış politikasına vizyon çizen Sayın Cumhurbaşkanımıza, sergilediği güçlü diplomasi vesilesiyle Sayın Dışişleri Bakanımıza, dünyanın dört bir köşesinde şanlı bayrağımızı onurla dalgalandıran tüm hariciye mensuplarımıza şükranlarımı sunuyorum.

Dışişleri Bakanlığımızın 2027 yılı bütçesinin ülkemizin küresel yürüyüşüne güç katmasını temenni ederek hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Orhan Yegin'de.

Hazırsanız başlatıyorum.

Buyurunuz lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanımızı, burada bulunan bütün misafirleri, kıymetli milletvekillerimizi ve çalışma arkadaşlarımızı; saygı ve hürmetle selamlıyorum.

"Dış politika siyasi değerlendirmelerle olmaz, siyasal stratejilerle değil dünyanın dengeleri gözetilerek yapılır." cümlesi üzerinden eleştirilere muhatap olduk. "Hangi milletler topluluğunun üyesi olduğunuz veya olmayı tercih ettiğinize bağlı yapılır." yorumları oldu ve "Sizin tercihiniz ve aitlik tanımınız yanlış." denildi, deniliyor. Dış politikada da iç politikada da aidiyet de duruş da hedefler, koşullar, menziller üzerinden kurgulanır arkadaşlar ve bu siyaset de izah edilir ve yönetilir. Kendinizi hangi milletler topluluğunun içine atmak için verdiğiniz çaba, verdiğiniz tavizler, yediğiniz zılgıtlar, darbeler ve bunlara gösterdiğiniz rıza size itibar katmaz. Kendinizi hangi değerler topluluğunun, ilkeler topluluğunun, hedefin, menzilin sahibi, mensubu gördüğünüzle ilgili ve bu konuda attığınız samimi ve kararlı adımlarla ilgilidir oluşan itibar. Bizim siyasetimize yön veren, dış politikamıza, içerideki politikamıza, dışarıdaki duruşumuza yön veren de işte bu değerler üzerinden yaptığımız tanımlama, duruşumuz ve oluşturduğumuz mensubiyettir.

Türkiye ikiyüzlülüğü reddeden, adaletin ve hakkaniyetin terazi olduğu -birçok kavramı burada sıralayabiliriz alt alta- özetle, güçlünün hakkın üzerinde siyaset yapan, üreten değil, hakkın güçlü olması tezi üzerine bir duruş ortaya koymuş ve bunu yıllardır ortaya koymuştur. Bu ortaya koyduğu duruşla evet, bazı zamanlarda bazı umduğu neticelere ulaşamamış, bazı zamanlarda bazı ilişkilerde kayıplar vermiş olabilir ama dış politikada bir duruş ortaya koymuş ve ülkemizi, hepimize ait olan bu ülkeyi, hepimizin mensubu olmaktan övündüğümüz, övünmemiz gereken bu ülkeyi bölgesel bir güç hâline getirmiş ve küresel bir güç olmaya da taşımaktadır. Bunu sadece siyaset ve siyasette aldığı inisiyatiflerle değil aynı zamanda o siyasetin altyapısını güçlendiren savunma sanayisinden işte enerjideki tam bağımsızlığa kadar, insan gücünü, insan kaynağını geliştiren tutumundan birçok alana kadar bununla da bunu desteklemektedir.

Şimdi, dünyada ihtilaflar derinleşiyor, belirsizlikler artıyor. Küresel barış ve istikrar özellikle bu küresel sistemin sahipleri tarafından enfekte ediliyor ve bütün vücuda yayılmaya çalışılıyor. Belirsizlik temel parametre hâline gelmiş, küresel rekabet sahalarının kesişim noktasında bir ülkeyiz. Uluslararası sistemin etkinliği ve meşruiyeti giderek sorgulanır hâle gelmiş. Bunlar üzerinde tartışıp yorumlar, yorumlamalar yapmak lazım iken bugün Yeni Parti'den bir dış politika vizyonu beklerken maalesef mahalle havadisleri ve dedikoduları dinledik, aslında biz böyle bir vizyon bekliyorduk dış politikayla ilgili.

Finlandiya'daki büyükelçinin kardeşinin düştüğü bir hata üzerinden, kardeşin hatası üzerinden ağabeyin, ablanın linç edilmeye çalışıldığı bir konuşma gördük. Daha önce çalıştığı kurumdan bazı mesai arkadaşlarını bakanlığa getirip danışman yapan, daire başkanı yapan Bakana "Bunu nasıl böyle yaparsınız?" eleştirilerine muhatap olduk. Ama eğer Sayın Bakanım onlar gibi yapsaydınız, belediyelerinde yaptıkları gibi bacanaklarını ihale komisyon başkanı, baldızlarını genel müdür, oğullarını, kızlarını, yeğenlerini, kardeşlerini özel kalemden istisnai memuriyete sokulan belediyelerde yapıldığı gibi yapsaydınız belki bir takdir alırdınız ama bugün işte daha önceki kurumunuzdan getirdiğiniz arkadaşları danışman yapmanızın konuşulduğu bir dış politika vizyonu gördük Yeni Parti'de.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Evet, siz de hiç böyle kardeş mardeş bir arada değil yani, hiçbir yerde yok değil mi?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, daha önce 50 ülkede 60 noktaya uçuş yapan bir ülkeydik biz. Daha önce 50 ülke, 60 noktaya uçuş yapan bir ülkeydik. Hani Bakan Bey konuşma metninde söyledi ya "Temsilcilik sayımız 163'ten 267'ye çıktı ve dünyada en geniş temsil ağı olan 3 ülkeden 1'iyiz." dedi ya, ben de ona uçuş sayılarını ve ülkelerini ekleyeyim: 50 ülkeye, 60 noktaya uçan bir ülkeyi, işte, bu dış temsilciliklerle, kurduğumuz dış ilişkilerle, bu dış ilişkilerin yanına eklenen ticari ilişkilerle, ihracat ilişkileriyle, sivil toplum ilişkileriyle, akademik ilişkilerle arkadaşlar, biz bugün 133 ülkeye ve 356 noktaya çıkarmışız. Bu bile, sadece şu veri bile bizim aslında bu konuda aldığımız mesafeyi gösterir.

Bugün, Mısır, Libya ve Doğu Akdeniz'le ilişkilerini, komşularla ilişkilerini -Yunanistan, İran, Irak, Suriye hatta Ermenistan- Körfez ülkeleriyle ilişkilerini güçlendiren, Türk dünyasıyla, Balkanlarla, Afrika'yla ilişkilerini güçlendiren, Güneydoğu Asya'yla ilişkilerini geliştiren, ortak savunma anlaşmalarıyla bölgedeki etkinliğini, konumunu, huzuru güçlendirmeye çalışan bir ülkeyle ilgili bugün duyduğumuz dış politika vizyonu -az önce bahsettiğim gibi- o konulardı. Daha tam teşekküllü bir kongresini dahi yapmayı beceremeyen arkadaşlar, "Dış politikada saygınlık, yapılan üst düzey zirvelerle ve o zirvelerin görüntüleriyle oluşmaz." diyenler NATO'sundan COP'una yapılan tüm emekleri küçültmeye, basitleştirmeye, değersizleştirmeye çalışsalar da bunun bir anlamı yok.

Suriye'nin enerji ve altyapısı konusunda 2 tane firmamız rol almış, iş almış. Şimdi "Müteahhite alan açan diplomasiniz neden Suriye'de yetki alanı imzasına alan açmıyor? diye eleştirilere muhatap oluyoruz. Akılları, fikirleri müteahhitlikte, sermayede, işte. Suriye'de neler olmuş, bölge nasıl bir krizden kurtarılmış? Ülkemiz nasıl bir felaketin eşiğinden döndürülmüş? Suriye'de bugün nasıl bir kardeşlik iklimi oluşturulmaya çalışılıyor? Suriye'nin kendi riskleriyle beraber nelerle uğraşılıyor? Bölgedeki milletten, o duadan bu ülkenin fertleri olarak biz de nasıl nasipleniyoruz? Bunun farkında olmayan arkadaşların aklı fikri işte, güçte, sermayede, oraya odaklanmışlar. "Hep içeride sıkışınca dış politikaya sarılıyorsunuz. Dış politikayı bir vitrin gibi değil, bir bilanço gibi değerlendirmek lazım." deyip Azerbaycan'ın adayımıza ilişkin tutumuna, Kıbrıs konusundaki Türk dünyasının son tutumuna ve Mahmud Abbas'ın Kıbrıs Rum tarafıyla yaptığı görüşmeye atıfla bilançonun kötü olduğunu söylediler. Arkadaşlar, bilanço arıyorsanız Balkanlardan Orta Doğu'ya, Orta Asya'ya etkinliği ve ilişkileri ne olmuş, ne aşamaya gelmiş, ona bakmak lazım. Afrika'daki krizlerde nasıl yapıcı rol ve kazanımlar oluşmuş, ona bakmanız lazım. Suriye'deki tehditler nasıl bertaraf edilmiş, ona bakmanız lazım. Libya'da ne engellenmiş, ne yapılmış; ona bakmak lazım. Rusya-Ukrayna krizinde sürece bakmak lazım. Tüm komşular darmadağın olmuş iken nasıl ayakta duruyor bu ülke, ona bakmak lazım arkadaşlar, bilançolar orada.

Şimdi özellikle şunu da söylemek istiyorum: Ulusal Ajanstan 2 tane sivil toplum örgütü proje almış. Binlerce örgüte, sivil toplum örgütüne, üniversitelere bu ajans projeleri karşılığında destek sağlıyor. Binlercesinin içerisinden 2 tanesinin ismi verildi. Hani

verilse siyasal bir yaklaşım diyecektim ama peşine şu eklendi: "Onlara bunlar verilirken problem yok ama bu ülkede bazı haberciler veyahut da STK'ler 'Yurt dışından fon alıyorlar.' diye bugün suçlanıyorlar, yargılanıyorlar." denildi. Arkadaşlar, biri devletin ajansından herkese açık olan ilana başvurarak yaptığı proje üzerinden bir destek alıyor, sizin bahsettikleriniz ise ancak gizli servislerle yahut da küresel çetelerle ilişki kurabilenlerin maharetleri üzerinden bu fonları alıyor. Dolayısıyla, lütfen benzetmelerinize, yakıştırmalarınıza ve bu verdiğiniz örnekler üzerinden çizmeye çalıştığınız imaja dikkat edin. Ne yaparsanız yapın, ne söylerseniz söyleyin yapılan çalışmaları kirletemeyeceğinizi lütfen bilin.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, hayırlara vesile olsun. Bütçeniz hayırlı olsun. Zor bir dönem, zor bir dünya, sınamalarla karşı karşıya kalınmış bir uluslararası küresel sistem. Elbette her attığınız adım isabet vermeyebilir, arzu ettiğiniz düzeyde isabet vermeyebilir ama biz ülkemizin menfaatleri, bölgemizin menfaatleri ve dünyada daha barışçıl bir iklimin ortaya çıkması için mücadele veriyoruz. Allah isabet nasip etsin atılan bütün adımlarda, tasarlanan bütün projelerde ve niyetlerde.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Orhan Erdem'de.

Buyurun lütfen.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkan, Değerli Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, bakan yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; katılan tüm heyete selam ve saygılarımla konuşmama başlamak istiyorum.

Dünyamız, barış ve istikrarı tehdit eden belirsizliklerin ve öngörülmezliğin bu nedenlerle de krizlerin ve çatışmaların arttığı bir dönemden geçmektedir ve küresel barış ve istikrarı, insan haklarını, hukukun üstünlüğünü güçlendirmesi gereken kurumların, evrensel kurumların işlevsiz kaldığı bir dönemden geçiyoruz. Ne hukukun üstünlüğüne, ne insan hakları, ne evrensel değerler -çoğaltabiliriz- hiçbirinin önemi kalmamıştır. Soykırımcı İsrail, dünyanın gözü önünde 7 Ekim 2023'te başladığı haksız, hukuksuz saldırılarla 74 bini aşkın insan -üçte 2'si kadın ve çocuk- öldürdü 176 bini aşkın yaralı ve sakat insan bıraktı, on kişiden 9'u evsiz kaldı. Türkiye, bu saldırıların başlamasından bu yana Cumhurbaşkanımız, Meclis Başkanımız, Bakanımız, parlamenterler diplomasisi adına hepimiz, tüm partiler yapılan haksız, hukuksuz saldırıları, soykırımı dünyaya duyurmaya, gündemde tutmaya devam etti ve Gazze'ye de en çok insani yardımı gönderen ülkelerin başında geldi.

Bu coğrafyada Türkiye olarak etkili kriz yönetimi yoluyla bölgemizde bir istikrar unsuru olarak hareket ederek riskleri azaltmayı ve fırsatları en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen bir ülke durumundayız. Bulunduğumuz coğrafyada ne yazık ki aktif ve potansiyel çatışmaların eşzamanlı olarak yaşandığı, artan güvenlik tehditleri, bölgesel ve küresel ticaretin aksadığı olumsuzlukların ortasında bir ülkeyiz. Her şeye rağmen bu zor coğrafyada Türkiye arabuluculuk ve kolaylaştırıcı rolünü en güzel şekilde icra etmekte ve ülkemiz, ikili ve çok taraflı iş birlikleriyle dış ilişkilerinde kurumsal temelini genişletmeyi, mevcut stratejik ilişkileri güçlendirmeyi ve en son yapılan Mekke Ortak Savunma Anlaşması gibi herhangi bir güce karşı saldırgan bir blok teşkil etme niteliği taşımayan bu iş birlikleri, anlaşmalarla caydırıcılığını artırmayı hedeflemektedir.

Değerli Bakanım, geçtiğimiz bütçede de konu oldu, Orhan Bey de değindi, ana muhalefetten "Yeni ismiyle." diye başlandı ama yine aynı şeyler de konuşuldu, neden dışarıdan personel getirdiğiniz konusu. Siz de çok güzel açıklamıştınız, dediniz ki: "Bizde dış misyonerliklerden gelen arkadaşlarımız iki yıl genel müdürlüklere verilir ve bunlar tekrar değişir. Personel gibi, strateji, bütçe gibi, hukuk işleri gibi kalıcı ve hafızayı sürdürecek birimleri güçlendirmek istedik ve yeni bir yapılanma kurduk." Ben bunu çok iyi hatırlıyorum, ben de ne kadar doğru bir şey yapılmış demiştim ve çok yetkin de isimleri Ali Özel'i, hukuk işlerine ve stratejiye değerli arkadaşlarımızı getirmişsiniz, bu tekrar gündem oldu. Büyükelçilikler dünyanın her yerinde hükûmetlerin kararıdır, farklı isimler dağıtılır. Tabii ki Bakanlığın içinden görev yapmış değerli kişilerin de sıraları geldikçe bu görevleri yürütürler. Bunları defalarca söylediğimiz, söylediğiniz hâlde tekrar tekrar gündeme geldi. Ben de gerçekten çok daha etkili, dünyanın ateş ortamına döndüğü coğrafyamızda İran'ın, İsrail'in, Amerika'nın, Rusya'nın, Ukrayna'nın, yaşananların anlatılması gerekirken birkaç tane personel, danışman ve aşçılarla ilgili konuşma yapılması benim de çok garibime gitti.

Değerli Bakanım, sizin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne dönük ve Türk devletlerine dönük adımlarınızı da çok iyi takip ediyorum. Kıbrıs Dostluk Grubu Başkanıyım, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması hep konu oluyor. Ben de bu hukuksuz, haksız dünyada yaşananlar için de hep şunu diyorum: 160 ülkenin tanıdığı Filistin'in durumu ortada. Kıbrıs'ı bir tek Türkiye tanıyor ama halk deyimiyle bir tırnağına kimse dokunamaz çünkü Türkiye gibi güçlü bir ülkenin garantörlüğünde. İnşallah tanınacaktır, bu noktada adımlar da atılacaktır ama artık günümüzde tanınma falan hepsi boş, sizin ticaretinizi yaptığınız süreçte, yapacağınız anlaşmalarla ve güçlü bir ülkenin garantörlüğünde olmanız en büyük imkân olarak görünüyor. Kıbrıs şu anda kendi kurumlarıyla, dönemimizde yapılan Cumhurbaşkanlığıyla, Meclisiyle, Anayasa Mahkemesiyle, Türkiye'den götürülen suyuyla, şu anda gidecek olan doğal gazıyla, her türlü kurumuyla zaten bir devlet olarak yerini almış ve devam etmektedir. İnşallah haksız, hukuksuz izolasyonlar ve uygulamalar da son bulacaktır.

Türk devletlerinde geldiğimiz nokta çok önemlidir. Bazen yaşanan şeylerde çok duygusal hareket ediyoruz. Devlet ilişkileri duygusallıkla değil bazen yükselen, bazen düşen ilişkilerle yürür, bu noktada da katkılarınızı -başta Cumhurbaşkanımız- çok iyi biliyorum. AK PARTİ dönemi dış politikada da bir zirve dönemdir, ben de yaşıma göre geçmiş dış politikayı da çok iyi hatırlıyorum.

Kimseyi küçümsemek adına değil ama elli yıla aldığınızda bu elli yılın 2002'ye kadar yirmi beş yılında baktım şöyle, 19 bakan değişmiş, 19 bakan; ne kadar istikrarlı bir politika yürütebilirler? Bu son dönemdeki yirmi beş yılda da 6 bakan. Ve sadece sözde Ermeni tasarısı ve Kuzey Kıbrıs'la bağlı olan Türk politikası, bugün Ermeni sözde soykırımını hiç konuşmaz olduk, çok daha büyük politikaları konuşur olduk. Dünyanın her yerinde ses getiren bir ülkeyiz. Son bir yılda, şöyle düşündüm, 102 devlet başkanı COP31'e geldi, 40'a yakın devlet başkanı NATO Zirvesi'ne geldi, Türk devletlerine gelenler, belki dünya devletlerinin yüzde 80'i bir yılda Türkiye'ye geldi, ziyaret etti, görüşmeler yaptı, Bakanlarımızın yaptığı görüşmeler de başka. Bu bakımdan, Türkiye her konuda olduğu gibi dış politikada da etkili gücünü göstermektedir. Bu noktada, Sayın Bakanımıza, ekibine başarılar diliyorum. Bu yeni dönemde Komisyonumuzun inşallah onaylayacağı bütçe ve Genel Kurul sonrası da bu çalışmaların çok daha etkili yürüyeceğine inanıyor, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Böylece, Komisyon üyesi milletvekillerimizin konuşmalarını tamamlamış bulunmaktayız.

Şimdi de Komisyon üyesi olmayan misafir milletvekillerimizin konuşmalarına geçeceğiz ama konuşmalara geçmeden önce listeyi sizlerle paylaşmak istiyorum: Talih Özcan, Süreyya Öneş Derici, Semra Çağlar Gökalp, Mehmet Güzelmansur, Şenol Sunat, Mevlüt Karakaya, Abdürrahim Dusak, Bilal Bilici, Utku Çakırözer, Osman Cengiz Çandar, Nermin Yıldırım Kara, Selcan Taşcı, Tamer Osmanağaoğlu, Fatma Öncü, Özgür Erdem İncesu, Yüksel Taşkın, Sevilay Çelenk, Yüksel Mansur Kılınç, Burak Dalgın, Ahmet Erbaş, Seda Gören, Fethi Açıkel, Heval Bozdağ, Aysu Bankoğlu, Buğra Kavuncu, Levent Uysal, Kemalettin Kani Torun, Sibel Suiçmez, Gökçe Gökçen şeklindedir.

Talih Özcan, buyurunuz lütfen.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; Komisyonumuza hoş geldiniz, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, dış politika vatanın ve milletin çıkarlarını korumak için yapılır ancak dış politikamız son yıllarda iç siyasetin aracı hâline getirilmiştir. Bunun sonucunda dış politikadaki yanlışların faturası vatandaşın cebine ve sofrasına yansımaktadır. Bunun son örneği Türkiye-Suudi Arabistan ve Pakistan arasında imzalanan Mekke Anlaşması'dır. Anlaşmanın 2'nci maddesi ülkemizin geleceği açısından çok önemlidir. Bu maddeye göre taraflardan birine saldırı yapılırsa diğer ülkelerin birbirlerine yardım etmesi taahhüt altına alınmıştır. Ancak bu yardımın kapsamı açık değildir, Türkiye'nin üstleneceği sorumluluklar belirsizdir. Özellikle Mehmetçik'imizin yurt dışına gönderilmesi son derece riskli bir meseledir. Buradan uyarıyoruz: Türkiye komşularının iç işlerine karışmamalıdır. Kahraman askerlerimiz Yemen çöllerine gönderilmemelidir. Dış politikamız İsrail ve Amerika'nın bölgesel hesaplarına göre düzenlenemez. Bu kriz ortamında dengeli ve akılcı bir dış politika izlenmelidir.

Sayın Bakan, savunma sistemleri ve savaş uçağı konularında ciddi sorunlar vardır. 2,5 milyar dolara S-400 aldık ancak kullanamıyoruz. 1,5 milyar dolar ödediğimiz F-35 programdan çıkarıldık. F-16 uçaklarımız hâlen modernize edilmedi. Millî uçağımız KAAN'ın motorları ne zaman temin edilecek belli değil. Yerli motorumuz ne zaman üretilecek, o da belli değil. İngiltere'den Eurofighter aldık, teslimat 2030'da başlayacak. Çevremizde bir ateş çemberi var ancak Türkiye'nin hava savunma ve uçak ihtiyacı devam ediyor.

Sayın Bakan, Ege ve Doğu Akdeniz'deki gelişmeleri yakından takip ediyoruz. Libya'yla Deniz Yetki Antlaşması imzaladık, bu önemli bir anlaşmadır. Ancak haklarımızın sahada korunması da önemlidir, Yunanistan'ın Ege adalarında askerî faaliyetleri sürüyor. Son olarak, Sisam Adası'nda Yunanistan'ın yeni İHA üssü kuracağı haberleri basına yansımıştır. Doğu Akdeniz'deki elektrik kablosu projesinde Yunanistan'ın tahrik edici politikaları devam ediyor.

Sayın Bakan, Abhazya yaklaşık otuz yıldır abluka altında yaşamaktadır. Türkiye'de 1 milyondan fazla Abhaz kökenli vatandaşımız vardır. Ancak bu vatandaşlarımız Abhazya'daki akrabalarına ne yazık ki ulaşamıyor. Çünkü Türkiye ve Abhazya arasında doğrudan deniz veya hava ulaşımı bulunmamaktadır. Abhazya'yla ticaretimiz 1 milyar doları aşmıştır. Ancak aileler kavuşamıyor, insanlar sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanamıyor, dilini ve kültürünü yaşayamıyor. Talebimiz açıktır: Türkiye ve Abhazya arasında eskiden olduğu gibi doğrudan deniz ve hava yolu ulaşımı sağlanmalıdır. Abhaz pasaportu seyahat belgesi olarak kabul edilmelidir. Karşılıklı seyahat için düzenlemeler yapılmalıdır. Gürcistan'ın toprak bütünlüğüne saygı göstererek Türkiye'deki Abhazların aile bağlarını ve kültürlerini yaşatma taleplerine kulak verilmelidir.

Sayın Bakan, size sormak istiyorum: Mekke Anlaşması'nın 2'nci maddesi kapsamında yurt dışına asker gönderilmesini planlamakta mısınız? ABD'deki ara seçim sonuçları F-35 uçağı konusunun nasıl etkileyecektir? Yunanistan'ın Ege adalarındaki askerî faaliyetlerine ve Doğu Akdeniz'deki tahriklerine karşı hangi adımlar atılmıştır? Türkiye ile Abhazya arasında doğrudan ulaşım, sağlık ve eğitim hizmetlerinin önündeki engeller ne zaman kalkacaktır?

Teşekkür ediyorum. Bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Süreyya Öneş Derici'de.

Buyurunuz lütfen.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz.

Değerlendirmelerime başlamadan önce Dışişleri Bakanlığı bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakan, sizin de malumunuz dış politikada en ağır kayıplardan biri muhataplarınızın size duyduğu güveni kaybetmenizdir çünkü bir ülkenin kurumlarının nasıl işlediği, hukuka ne ölçüde bağlı kaldığı ve kendi vatandaşlarına nasıl davrandığı da uluslararası güvenilirliğinin belirleyici unsurlarındandır. Türkiye'nin jeopolitik önemini ve stratejik kapasitesini tartışmıyorum ancak stratejik öneme sahip olmak ile güvenilir bir ortak olarak kabul edilmek aynı şey değildir. Birincisi coğrafyanızın ve imkânlarınızın, ikincisi devlet yönetimindeki tutarlılığınızın sonucudur. Muhalif siyasetçilerin, gazetecilerin ve seçilmiş belediye başkanlarının uzun süre tutuklu kalması, televizyon kanallarının yönetimine müdahale edilmesi ve seçimle kazanılan belediyelerde siyasi iradenin değişmesi uluslararası muhataplarımız açısından münferit gelişmeler olarak görülmüyor. Adalet Bakanlığının yöntemleri sizin Bakanlığınızı bire bir etkiliyor, zira ülke itibarımız zedeleniyor. Aynı şekilde, kötü yönetilen bir ülke ekonomisi de Bakanlığınızı direkt ilgilendiriyor. Yaşadığımız gelişmeler, Türkiye'de hukukun üstünlüğünün sorgulanmasına neden olan bir bütünün parçaları olarak değerlendiriliyor. Tutuklama cezalandırma yöntemine dönüştüğünde ve seçmenin iradesi fiilen karşılıksız bırakıldığında artık yalnızca davaları değil devletin hukukla kurduğu ilişkiyi tartışıyoruz. Nitekim, 4 Kasımda yayınlanan Avrupa Komisyonu Türkiye Raporu'nda da demokratik standartlar, yargı bağımsızlığı ve temel haklara ilişkin ciddi değerlendirmeler yer alıyor. İktidarın dış politikasına yönelik görüşlerimizi, eleştirilerimizi, değerlendirmelerimizi Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda zaman zaman dile getiriyoruz. Örneğin, en son Mekke Ortak Savunma Anlaşması için Türkiye'nin Suudi Arabistan ve Pakistan'la iyi ilişkiler geliştirmesinin, savunma sanayisinde iş birliği yapmasının önemli olduğunu ifade etmiştik. Ancak iş birliği geliştirmekle başka devletlerin güvenlik sorunlarına ilişkin askerî sorumluluk üstlenmek aynı şey değildir. Suudi Arabistan'ın, İran ve Yemen bağlamındaki güvenlik hesaplarıyla Türkiye'ninkiler aynı değildir. Pakistan'ın Hindistan'la ilişkilerinden kaynaklanan riskleri de kendiliğinden Türkiye'nin güvenlik önceliği hâline gelmez. Anlaşmanın onaylanması doğrudan asker gönderme kararı olmayabilir ancak bugün kabul ettiğiniz askerî yükümlülüklerin yarın doğurabileceği siyasi baskıları yok sayamazsınız. Hükûmetler ve bölgesel dengeler değişebilir, devlet adına üstlenilen yükümlülüklerin sonuçları ise devam eder.

Sayın Bakan, dış politikamızın doğrudan vatandaşlarımızın hayatına yansıyan sonuçlarına da bakmak zorundayız. Bugün Türkiye'nin gençleri dünyanın saygın üniversitelerinden kabul alıyor, akademik başarılarıyla burs kazanıyor ancak büyük bir kısmı vize randevusu bulamadığı veya başvurusu reddedildiği için eğitimine başlayamıyor. Ancak mesele yalnızca öğrencilerimizin yaşadığı mağduriyet değildir. Uluslararası fuara katılmak isteyen iş insanlarımız, bilimsel toplantıya davet edilen akademisyenlerimiz, yurt dışındaki ailesini ziyaret etmek isteyen vatandaşlarımız da aynı belirsizlikle karşı karşıya kalıyor. Türk vatandaşlarının yurt dışına çıkabilmek için böylesine ağır bir bürokratik engelle karşılaşması artık münferit bir konsolosluk meselesi olmaktan çıkmıştır. Elbette, vize kararları ilgili ülkelerin yetkisindedir ancak Dışişleri Bakanlığının görevi de bu sorunları yalnızca muhataplarına iletmek değil, vatandaşlarımız lehine somut sonuç almaktır.

Sayın Bakan, gelinen noktada sorularımızın yanıtlanmasının milletimizin bilgilenmesi açısından önemli olduğunu değerlendiriyoruz. Bir ülkenin uluslararası itibarı ve dış politikasının güvenilirliği o ülkenin demokrasi ve hukuk devleti anlayışından bağımsız değerlendirilemez. Bu çerçevede, muhalif siyasetçilerin, gazetecilerin, seçilmiş belediye başkanlarının ve belediye bürokratlarının uzun süre tutuklu kalmasını, tutuklu yargılamanın giderek esas hâline gelmesini yabancı muhataplarınıza nasıl açıklıyorsunuz? Hukukun üstünlüğü ve demokratik standartların dış politika güvenilirliğimizi doğrudan etkilediği açıktır. Türkiye'nin iç politikasında yaşanan gelişmelerin uluslararası ilişkilerimize ve diplomatik itibarımıza yansımalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Semra Çağlar Gökalp'te.

Buyurunuz lütfen.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, öncelikle sizi ve heyetinizi selamlıyorum.

Bakanlığınızın 2027 bütçesini görüşüyoruz. Bütçe bizim için rakamlardan ibaret değil siyasal bir tercihtir. En temelde geleceği savaş üzerine mi, yoksa barış üzerine mi kurmak istediğinizi gösterir. Hâliyle bu tartışmanın merkezinde Türkiye barışı ve demokratik cumhuriyetin inşası var. Bizim için Türkiye barışı bir asrı aşkın süredir demokrasiyle gerçek anlamda buluşamayan cumhuriyetin demokratikleşmesidir. "Demokratik cumhuriyet" dediğimizde farklılıkların tehdit olarak görülmediği, inkârın yerine tanınmanın, çatışmanın yerini demokratik müzakerenin aldığı ortak bir yaşamın inşasıdır.

Sayın Bakan, Orta Doğu bugün büyük bir savaş ve yıkım coğrafyasına dönüştürülmüş durumda. Gazze'deki ağır yıkım, İran'a yönelik saldırılar, Lübnan ve Yemen'deki savaşlar ile Suriye ve Irak'taki askerî müdahaleler Orta Doğu'yu sürekli çatışma tehdidi altında tutuyor. Devletlerin güvenlik ve egemenlik hesapları büyürken halkların yaşam alanları daralıyor, sınırlar korunmaya çalışılırken insanların yaşam hakkı gasbediliyor. Türkiye ise bu savaşların dışında duran bir ülke değildir; Suriye'deki askerî varlığıyla, Irak'taki üsleri ve nüfuzuyla, NATO yükümlülükleriyle ve kurduğu yeni askerî ittifaklarla bölgesel güvenlik mimarisinin doğrudan bir parçasıdır. Savunma, güvenlik, askerî eğitim, istihbarat ve silah sanayisi iş birlikleri dış politikanın belirleyici araçlarına dönüşüyor. Türkiye'nin askerî, savunma ve güvenlik anlaşmaları artık yakın komşularıyla sınırlı olmayan, Orta Doğu'dan Afrika'ya, Balkanlardan Orta, Asya'ya, hatta Latin Amerika'ya uzanan geniş bir coğrafyayı kapsıyor. 7 Ağustosta Suudi Arabistan ve Pakistan'la imzalanıp 5 Kasımda Mecliste kabul edilen Mekke Ortak Savunma Anlaşması Türkiye'ye başka çatışmalarda kolektif savunma yükümlülükleri getirebilecek nitelikte. 21 Ekimde Katar, Pakistan ve Endonezya'yla Bedir Mutabakatı imzalandı. Bu genişleme yalnızca ülkeler arasında iş birliği kurulmasından ibaret değil, Türkiye'nin askerî varlığının, savunma sanayisi ilişkilerinin ve güvenlik taahhütlerinin

farklı coğrafyalarda kurumsallaşması anlamına geliyor. Sayın Bakan, bu kadar geniş bir askerî ve güvenlik ilişkiler ağı kurulurken aynı coğrafyalarda çatışmaların önlenmesi, demokratik uzlaşı ve kalıcı barış için hangi somut diplomatik mekanizmalar geliştiriliyor?

Bakın, 2025'te savunma ve havacılık ihracatı 10 milyar doları aştı. 2027 bütçesinde silah ve savunma araçları alımlarına ilişkin ödenekler de yüzde 229 artış öngörülüyor. Savunma ve güvenliğe yaklaşık 3 trilyon 454 milyar lira, Dışişleri Bakanlığına ise 64,4 milyar lira ayrılıyor. Neden bölgesel ilişkilerin merkezine halkların ortak geleceğini değil de devletlerin ortak askerî kapasitesini koyuyorsunuz diye sormak istiyoruz Sayın Bakan. Daha fazla silah ve ittifakın barış üreteceğine inanmak Orta Doğu tarihinden ders çıkarmamaktır. Bir devletin güvenlik adımı komşusunun tehdit algısını büyütüyorsa sonuç barış değil, silahlanma yarışıdır. Üstelik savaş ekonomisinin büyümesi yalnızca dış politika tercihi değildir; eğitimden, sağlıktan, işçiden, emekçiden, engelliden ve halkların refahından çalınan kaynakların hangi alanlara yönlendirildiği meselesidir. Biz savaş ekonomisinin karşısına halkların ortak refahını esas alan barış ekonomisini koyuyoruz ancak sorunumuz yalnızca tek tek anlaşmalar ya da bütçe kalemleri değil, dış politikanın işleyişindeki yapısal krizdir aynı zamanda. Diplomasi, güvenlik bürokrasisi ve askerî tercihlerin tamamlayıcısına dönüşüyor, uluslararası anlaşmalar Meclise yeterli denetim imkânı tanınmadan getiriliyor, kariyer dışı büyükelçi atamaları liyakati tartışmalı kılarken temsil harcamalarının barış diplomasisine katkısı belirsiz kalıyor. Avrupa'yla ilişkiler göç, ticaret, güvenlik pazarlıklarına sıkıştırılırken AİHM kararları ve demokratik yükümlülükler geri plana itiliyor. İçeride demokratik denetimi zayıflatan bu anlayış dışarıda da hukuku ve müzakereyi tali görüyor Sayın Bakan. Oysa Türkiye'de karşı karşıya olduğumuz demokratik kurumları ve hukukun üstünlüğünü aşındıran illiberal demokrasi anlayışının sınırlarını yakın zamanda gördük. Macaristan'da Orban'ın on altı yıllık iktidarı, Sırbistan'da ise on dört yıllık iktidar 2026 seçimlerinde toplumsal muhalefet karşısında yenilgiye uğradı. Bu örnekler demokratik taleplerin baskı ve güvenlikçi politikalarla sonsuza kadar bastırılamayacağını gösteriyor bizlere. Güçlü bir dış politika da askerî kapasiteyi büyütmekle değil, hukuku, demokratik kurumları ve barış diplomasisini güçlendirmekle kurulur.

Sayın Bakan, dış politikada demokratik bir dönüşümün yolu Türkiye'nin kendi iç barışını inşa etmesinden geçiyor. Tam da bu nedenle barış ve demokratik toplum süreci tarihsel bir önem taşıyor. Sayın Abdullah Öcalan'ın 27 Şubat çağrısı yüzyıllık sorunun demokratik çözümü için tarihsel fırsat yarattı ancak hâlâ "terörsüz Türkiye" ve "terörsüz bölge" ifadeleri kullanılıyor. Barışı yalnızca "terör" kavramıyla tarif etmek sorunun tarihsel, siyasal ve toplumsal nedenlerini gizleyerek eski yanlışları tekrarlama tehlikesi doğuruyor. Yüz yıl önce halkların arasında sınırlar çizildi, aynı toprağın insanları birbirinden koparıldı ama bölge halkları savaşlara rağmen düşe kalka da olsa birlikte yaşamanın yolunu buldular. Şimdi, bölgeyi yeniden bir güvenlik sorunu olarak tarif etmek, o yüz yıllık ayrışmayı başka bir dille sürdürmek değil midir? Barış, kimin tehdit olduğunu ilan etmek değil parçalanan ortak yaşamın köprülerini yeniden onarmaktır. Barış, önce zihinde ve dilde başlar. Bu nedenle, biz terörsüz Türkiye yerine demokratik Türkiye'yi, terörsüz bölge yerine demokratik Orta Doğu'yu konuşuyoruz.

Sayın Bakan, Suriye'de Kürtlerin, Arapların, Süryanilerin, Alevilerin, Dürzilerin ve bütün halkların eşit yaşayacağı demokratik bir düzen, Türkiye için tehdit değil tarihsel bir fırsattır. Kürtlerle yürütülen müzakere ve entegrasyon süreçleri askerî baskıyla değil kimlik, ana dil, yerel yönetim ve siyasal katılım haklarının anayasal güvenceye alınmasıyla desteklenmelidir. Rojava'daki Kürtlerin kazanımlarından korkmak, demokrasiden, eşitlikten ve barıştan korkmaktır. Bakın, Gire Spi'de evlerine dönmek isteyen 100'den fazla Kürt aile saldırıya uğradı. Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler raporlarına da yansıdığı üzere Afrin'de de evlerine dönmeye çalışan aileler, evleri ve zeytinliklerinin gasbedilmesiyle karşı karşıya. Ana dilinde eğitim talep eden Kürtler de saldırılarla karşılaştı.

Sayın Bakan, konuşmanızda Suriye'deki Kürtlerin temel haklarını vurguladınız. Ana dilinde eğitim temel bir hak değil midir diye sormak istiyoruz buradan da. Türkiye'nin Suriye üzerindeki etkisine rağmen bu saldırılar karşısında sessiz kalması, temel hakların korunmasına yönelik söylem ile uygulama arasındaki çelişkiyi ortaya koyuyor. Öte yandan, Türkiye'nin Suriye'deki askerî varlığına ekonomik nüfuzunu genişletme girişimleri de eşlik ediyor. Al-Modon gazetesi sınırdan 30 kilometre içeriye uzanan bir alanın Türkiye'ye yüz yıllığına kiralandığını öne sürdü. Bu iddialar doğru mudur Sayın Bakan, bunu da sizlere sormak istiyoruz.

Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği ise Gire Spi, Serekaniye ve Kamışlı hattında 15 milyon metrekarelik alanın doksan dokuz yıllığına kiralanmasını, kendi ifadeleriyle Türk yönetiminde ve Türk ordusunun korunmasında bir endüstri bölgesi kurulmasını öneriyor. Suriye'nin yeniden inşası, askerî koruma altında ucuz emek sömürüsüne ve ekonomik bağımlılığa değil halkların kendi toprakları, emekleri ve kaynakları üzerinde söz sahibi olduğu demokratik ve adil bir kalkınmaya dayanmalıdır. Suriye'nin geleceğini, askerî ve ekonomik nüfuz hesapları değil Suriye halklarının özgür iradesi belirlemelidir.

Sayın Bakan, Türkiye barışı bölgesel barışın en güçlü teminatı ve katalizörü olabilir çünkü kalıcı barış, devletlerin birbirine verdiği askerî güvencelerle değil halkların birbirine duyduğu güvenle kurulur. Bizler, halkların birbirinden korktuğu değil birbirinin özgürlüğünü güvence olarak gördüğü bir Orta Doğu istiyoruz. Kürtlerin özgürlüğü Türklerin güvenliğinden bir şey eksiltmez. Bir halkın kazandığı hak, başka bir halkın kaybı değildir. Eğer hep birlikte güven içerisinde yaşamak istiyorsak adil ve özgür bir sistemi inşa etmenin ve bu sistemi sürdürülebilir kılmanın sorumluluğu sizlerin de omuzlarındadır Sayın Bakan.

Türkiye'nin önünde iki yol var; güvenlikçi siyasetin duvarlarını yükseltip birlikte kaybetmek ya da halklar arasında barış köprüleri kurup birlikte kazanmak. Bizim seçtiğimiz yol belli. Peki, size sormak istiyoruz Sayın Bakan: Türkiye'nin gücünü yeni askerî ittifaklar ve güvenlik duvarları inşa etmek için mi yoksa haklar arasında kalıcı barışı kurmak için mi kullanacaksınız?

Selam ve saygılar.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Mehmet Güzelmansur'da.

Buyurunuz lütfen.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcıları, Dışişleri Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, değerli milletvekili arkadaşlarım ve basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığı, yalnızca başka devletlerle görüşme yapan bir kurum değildir; Türkiye'nin bağımsızlığını, egemenliğini, güvenliğini, ekonomik çıkarlarını ve yurt dışındaki vatandaşlarımızın haklarını koruyan en önemli devlet kurumlarından biridir. Büyükelçiliklerimiz ve başkonsolosluklarımız vatandaşımızın yabancı bir ülkede kapısını çalabildiği devlettir. Bu nedenle, güçlü diplomasi kadar güçlü kurumsal yapı, liyakat, denetim ve hesap verebilirlik de şarttır.

Dış politikamızın vatandaşın ve özellikle Hatay'ın hayatına yansıyan sonuçlarına değinmek istiyorum. Sayın Bakan, Türkiye'nin dış politikası yalnızca diplomatik temasların, zirvelerin ve açıklamanın başarısıyla ölçülmez. Başarı, vatandaşımızın pasaportunun itibarıyla, ihracatçımızın pazar bulmasıyla, nakliyecimizin güvenli yolda ilerlemesiyle, sınır kentlerimizin huzuruyla ölçülür.

Son birkaç yıldır Schengen vizesi vatandaşlarımız için ciddi bir mağduriyete dönüşmüştür. Öğrenciler, akademisyenler, iş insanları, turistler ve özellikle tır şoförleri aylarca randevu bekliyor, yüksek ücretler ödüyor, başvurusunun sonucunu belirsizlik içinde bekliyor ancak vize sorunu sadece seyahat etmek isteyen vatandaşımızın sorunu değildir; Türk ihracatçısının, sanayicisinin ve nakliyecisinin de sorunudur. Bununla ilgili somut adımlar bekliyoruz Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, Hataylı hemşehrilerimin çoğunun Suriyelilerle akrabalık ilişkileri var; bununla ilgili Lazkiye'de acilen bir başkonsolosluk açılması gerekiyor. Bu konuda adımlarınızı bekliyoruz Sayın Bakanım.

Sayın Bakan, Hatay, lojistik sektöründe Türkiye'de 2'nci sıradadır. Türk şoförleri sanki Avrupa'ya turistik seyahat yapacaklarmış gibi vize kuyruğuna girmek zorunda bırakılıyor; iki ay, üç ay randevu bekleyen bir şoför bir hafta içinde teslim etmesi gereken yükü zamanında ulaştıramıyor ve bununla ilgili ceza yiyor; randevu alsa bile vize garantisi yok, vize alsa bile çoğu zaman üç veya altı ay gibi kısa sürelerle yetinmek zorunda kalıyor. Üstelik doksan gün kalış sınırı var ve bununla ilgili geçen gün Kapıkule'de tır şoförleri eylem yaptı; bu, çalışan şoförlerin gözaltına alınması, sınır dışı edilmesi, kara listeye alınması ve araçlarına el konulması gibi ağır sonuçlar doğurabilir. Bunun sonucu yalnızca şoförün mağduriyeti değildir, Türk nakliyecisi rekabet edemiyor; ihracatçı, başka ülkenin taşımacısına yöneliyor, nakliye maliyeti artıyor, bu maliyet de ürünün fiyatına yansıyor yani vize engeli Türkiye'nin ihracatına ve ekonomisine zarar veriyor. Bakanlığınız bu konuyu Avrupa Birliği nezdinde daha güçlü ve sonuç alıcı biçimde gündeme getirmelidir.

Sayın Bakanım, bir de vize randevularında yaşanan skandal var. Vatandaşlarımız konsoloslukların ve yetkili aracı kurumların sistemlerinden randevu bulamazken bazı kişi ve şirketlerin bot yazılımlarla randevuları topluca aldığı ve yüksek ücretlerle sattığı iddiaları üzerine soruşturma başlatıldı. Ben buradan soruyorum: Neden vize çilesi konusunda etkili adımlar atılmadı ve randevu sistemleri neden bu yapılara karşı korunamadı? Dışişleri Bakanlığı, ilgili ülkeler veya yetkili aracı kurumlarla bu sorunu çözmek için hangi somut girişimlerde bulundu? Vatandaşın vize randevusu birilerinin para kazandığı karaborsa düzenine dönüşmüşse bunun hesabı sorulmalıdır Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, Hatay, dış politikalarda yanlış tercihlerin bedelini en ağır ödeyen illerin başında gelir. Suriye'deki savaşın ve yıllarca süren belirsizliğin yükünü Hatay halkı taşıdı; sınır ticareti daraldı, esnafımızın pazarı küçüldü, nakliyecimiz zorlandı, güvenlik kaygıları ve toplumsal gerilimler günlük hayatımızın bir parçası hâline geldi. On bir yıl, on iki yıl boyunca Suriyelileri misafir ettik; Suriye'deki her gelişme Hatay'da yaşayan ailelerin güvenliğini, akrabalık ilişkilerini ve geleceğe dair kaygılarını doğrudan etkiliyor. Bugün de sorunlar bitmiş değil, Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan transit...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Başkanım, lütfen...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Uzatamıyoruz, süreniz beş dakika; bu şekilde, herkes biliyor.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Bir on dakika daha verin Başkanım.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Başkanım, lütfen beş dakika verin.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Hatay'ı başka şehirlerle aynı kefeye koyamazsınız!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Güzelmansur...

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ya, Başkanım, lütfen...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Sunat, şimdi de söz sırası sizde.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Bugün de sorunlar bitmiş değil, Cilvegözü Sınır Kapısı'ndan transit ticaretin yeniden başlaması önemlidir ancak...

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Sayın Güzelmansur, lütfen...

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ya, Hatay başka bir yere benzemez Sayın Başkanım! Ben ne zamandan beri bekliyorum konuşmayı!

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Lütfen, rica ediyorum.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Başkanım, üç dakika verin, ne var ki ya!

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Ya, adam dolu dolu gelmiş.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Ya, ben konuşacağım Başkanım.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Buranın bir kuralı var, herkesin süresi belli; lütfen süreye riayet edelim.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - ...geçişlerin güvenliği, şoförlerimizin can güvenliği ve Türk nakliyecisinin eşit koşullarda çalışması sağlanmalıdır. Hatay'ın ihtiyacı günübirlik açıklamalar değil güvenli geçiş, öngörülebilir ticaret ve kalıcı bölgesel iş birliğidir.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Şenol Hanım, sürenizi başlatıyorum.

Buyurunuz lütfen.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz, saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, konuşmanızı dinleyemedim ama okudum, hemen sorularıma da geçiyorum. PYD ve YPG'nin oluşturduğu SDG mensupları Suriye ordusuna bireysel olarak katılacaktı ancak SDG mensuplarının komutanlarıyla birlikte tugaylar hâlinde korunduğu görülüyor. Bu durumda, örgütün dağıldığından nasıl emin olacağız? Bu birlikler gerçekten Şam'ın emrine mi girdi yoksa eski örgütsel bağlarını Suriye ordusu içinde sürdürebilecekleri bir yapıya mı kavuştu? Sınırımızın hemen ötesinde, PKK bağlantıları kopmamış silahlı birliklerin bu kez devletin üniforması altında varlığını sürdürmesi riskine karşı hangi somut güvenceleri aldınız?

Sayın Bakan, Şam Büyükelçisi Nuh Yılmaz'ın basına yansıyan açıklamalarında geri dönüşlerin gündemden çıkacağı, Türkiye'deki Suriyeli nüfusun iki ülke arasındaki ekonomik ilişkiler açısından değerlendirileceği ifade edildi. Bu sözler, Büyükelçinin kişisel değerlendirmesi midir yoksa Bakanlığınızın resmî politikasını mı bir yansıtmaktadır? Suriyelilerin gönüllü, güvenli ve onurlu dönüşünü sağlama hedefinden uzaklaşılarak Türkiye'de kalıcı yerleşmelerini esas alan bir politikaya mı geçilmektedir? Türkiye'deki Suriyelilerin kalıcı ikameti veya vatandaşlığa alınması konusunda yeni bir çalışma bulunmakta mıdır?

Evet, Sayın Bakan, yine, 2025'te Türkiye'de yapılan -ki çok kişi sordu bunu ama ben de sormak zorunda hissediyorum- Schengen başvurularında 183 bini aşkın ret kararı verildi. Üstelik bu sayı, randevuyu bulamadığı için başvuru dahi yapamayanları içermiyor. Öğrenciler eğitimlerine, iş insanları ticari görüşmelerine zamanında ulaşamıyor. Yıllardır vize serbestisi sözü verilirken bugün hâlâ 6 kriterin tamamlanmasını konuşuyoruz. Ağustosta yeniden başlatıldığı açıklanan çalışmalar hangi somut sonucu verdi? Türkiye'nin yerine getirmesi gereken şartlar için sorumlu kurumları ve tamamlanma takvimini açıklayacak mısınız? AB tarafının siyasi engellerini ve konsoloslukların randevu sorunlarını gidermek için hangi girişimlerde bulundunuz, hangi taahhütleri aldınız? Uzun süreli vize kolaylığı elbette değerlidir ancak vatandaşımız önce başvuru yapabilecek bir randevu bekliyor. Bu mağduriyet ne zaman giderilecek?

Yine, konuşmanızda "Gazze'de öncülük ettik." diyorsunuz. Hangi girişiminiz, sahada neyi değiştirdi? Bir yanda Gazze'de insani felaketin önüne geçmek için Türkiye'nin öncülük ettiğini, diğer yanda ABD Başkanıyla kurulan diyaloğu anlatıyorsunuz. Gazze'ye yardımın kesintisiz ulaşması için Washington'dan tam olarak ne istediniz? Bu taleplerinizden hangisi kabul edildi ve uygulandı?

Yine, Başika'daki faaliyetlerin kademeli olarak sonlandırılmasından bahsediyorsunuz. Sincar'daki PKK varlığının tasfiye edildiğini kim, hangi ölçütle doğrulayacak? Irak'ın attığı adımlar yarıda kalırsa Türkiye de kendi takvimini durdurabilecek mi? Bağdat'la vardığınız mutabakatta bu güvence var mı Sayın Bakan?

Yine, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'nın Meclisten geçmiş olması İYİ Parti olarak dile getirdiğimiz güvenlik ve egemenlik kaygılarını ortadan kaldırmıyor. Türkiye'nin, başka ülkelerin çatışmalarına sürüklenmesi riskine açık cevap bekliyoruz. Bu anlaşma Türkiye'nin hangi somut güvenlik ihtiyacını karşılıyor? Suudi Arabistan'ın İran'la veya Yemen'deki Husilerle, Pakistan'ın Hindistan'la çatışması hâlinde Türkiye'den hangi askerî ve mali katkılar istenilecek? Bu talepleri reddetme yetkiniz hangi hükûmet...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum Sayın Sunat.

Şimdi de söz sırası Sayın Mevlüt Karakaya'nın.

Buyurunuz lütfen.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığımızın 2027 yılı bütçesi vesilesiyle heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Kuzeyimizde Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş, Kafkasya'da Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'ı ilgilendiren hassas dengeler, İran'ı çevreleyen gerilimler, Irak ve Suriye'nin güvenlik meseleleri gündemimizdedir. İsrail'in saldırıları, Gazze'nin acısı, Lübnan'ın kırılganlığı, Libya'daki bölünmüşlük gözlerimizin önünde. Doğu Akdeniz'de, Kıbrıs'ta, Adalar Denizi'ndeki anlaşmazlıklar, Balkanlarda gerilimler, Doğu Avrupa'da tedirginlikler sürüyor. Avrupa ülkeleri de toplumsal çalkantılar ve güvenlik endişeleri yaşıyor. Üstelik küresel yönetişim kurumları çatışmaları önlemede, sivilleri korumada ve uluslararası hukuku uygulatmada yetersiz kalıyor; kararlar ile uygulama arasındaki mesafe bu kurumlara güveni zayıflatıyor. Böyle bir coğrafyada Türkiye'nin bir huzur adası olarak ayakta durması, devletimizin gücünün, milletimizin dirayetinin ve diplomasimizin başarısının eseridir. Ülkemizi korurken bölgesel sahiplenmeye öncülük ediyor, çevremize huzur ve istikrar getirmek için çalışıyoruz. Farklı taraflarla konuşabilmemiz, krizlerde diyalog

kanallarını açık tutabilmemiz, bölgemizde barış arayanlar için umut kaynağıdır. Sayın Bakanımıza ve Dışişleri teşkilatımızın mensuplarına teşekkür ediyorum.

Dış politikayı içeriden bağımsız düşünemeyiz; içeride birlik, dışarıda itibar, masada akıl ve sahada caydırıcılık etkili diplomasimizin birbirini tamamlayan dayanaklarıdır. Karadeniz'de Montrö'yü titizlikle uyguluyor, Romanya ve Bulgaristan'la mayın tehdidine karşı birlikte çalışıyoruz; bölgesel sahiplenmenin bu somut örneğini daha da güçlendirmeliyiz. Ticaret gemilerine saldırıların durdurulması konusundaki denizcilerin güvenliği, tahıl sevkiyatının devamlılığı konusundaki çabalarınızı görüyoruz. Ukrayna'nın toprak bütünlüğü savunulurken adil ve kalıcı barış için diplomasiyi de devam ettiriyorsunuz.

Ankara'daki NATO Zirvesi Bildirgesi'nde terörizmin süregelen tehdit olduğu deklare edilmiştir, müttefiklerimiz bu tespitin gereğini yerine getirmelidir. Savunma ticaretindeki engeller kaldırılmalı, Türk firmalarının ortak üretim projelerine katılımı kolaylaştırılmalıdır. Ankara'daki Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi, İstanbul'daki Parlamentolar Arası Birlik Genel Kurulu, Antalya Diplomasi Forumu ve COP31 diplomatik itibarımızın göstergesidir. Türk dünyasının birliğini ortak tarih şuuruyla, ticaret, enerji ve eğitimde kalıcı iş birlikleriyle güçlendirmeliyiz. Mavi vatanda Türkiye'nin ve Kıbrıs Türkünün haklarını savunuyoruz, savunmaya devam etmeliyiz. Libya'yla deniz yetki alanlarının sınırlandırılması mutabakatı bu iradenin örneğidir. Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmasını, Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliğine ve eşit uluslararası statüsüne dayanan iki devletli çözümü destekliyoruz, desteklemeye devam etmeliyiz. Mekke Anlaşması'yla Pakistan ve Suudi Arabistan'la savunma iş birliğimizi geliştiriyoruz. Yemen'de insani yardımı ve müzakereyi, Gazze'de kesintisiz yardımı ve başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız Filistin devletini savunuyoruz, savunmaya devam etmeliyiz. Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin çağrısıyla başlayan terörsüz Türkiye girişimini millî güvenlik, millî birlik ve kardeşlik, millî kalkınma bütünlüğünde değerlendiriyoruz. Şam ve Bağdat'la egemenliğe ve toprak bütünlüğüne saygı temelindeki iş birliğimiz terörün yeniden barınmasını önleyerek terörsüz bölge hedefine hizmet edecektir.

Ben bu vesileyle 2027 bütçesinin hayırlara ve güzelliklere vesile olmasını dileyerek tüm heyete sayılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Abdürrahim Dusak'ın.

Buyurun lütfen.

ABDÜRRAHİM DUSAK (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri; Türkiye, Sayın Cumhurbaşkanı'mızın çizdiği stratejik vizyon doğrultusunda kendi bölgesinde ve ötesinde bir güvenlik ve istikrar kuşağı oluşturmaya kararlı, sorumlu bir aktör olarak hareket etmektedir. Bölgesel ve küresel barışa, istikrara ve refaha yönelik tehdit ile sınamaları ortadan kaldırmak için Dışişleri Bakanlığımız tarafından daha adil, barışçıl ve kapsayıcı bir uluslararası düzen vizyonu temelinde etkin bir diplomasi yürütülmektedir. Dünyamız barış ve istikrarı tehdit eden belirsizliklerin, öngörülemezliğin, krizlerin ve çatışmaların arttığı bir dönemden geçmektedir. Bu minvalde, dış politikamız Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde ve Türkiye Yüzyılı vizyonu çerçevesinde, istikrarsızlığın hâkim olduğu bölgesel ve küresel ortamda ülkemizin çıkarlarını korumayı ve aynı zamanda, yakın çevremiz ve ötesinde sürdürülebilir barış ve kalkınmanın koşullarını şekillendirmeyi amaçlamaktadır. Aktif ve potansiyel çatışmaların eş zamanlı olarak var olduğu bir coğrafyada yer alan ülkemiz artan güvenlik tehditleriyle bölgesel ve küresel ticaret hatlarının kesintiye uğraması gibi olumsuz sonuçlardan doğrudan etkilenmektedir. Bu çerçevede, bölgesel çatışmaların barışçıl yollarla çözüme kavuşturulması dış politikamızın temel önceliklerinden biridir.

Değerli milletvekilleri, Dışişleri Bakanlığımız, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarının ve soykırımının başlamasından bu yana Sayın Cumhurbaşkanımızın uluslararası platformlarda yürüttüğü yoğun liderler diplomasisi eşliğinde ateşkesin sağlanması, çatışmaların coğrafi olarak yayılmasının önlenmesi ve etkilenen bölgelere insani yardımların kesintisiz ulaştırılması için kararlılıkla çaba sarf etmiştir. Türkiye Gazze'ye en çok insani yardım gönderen ülkelerin başında yer almaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımızın güçlü liderliği ve Dışişleri Bakanlığımızın özverili çalışmalarıyla ortaya konulan bu duruşu son derece kıymetli buluyoruz.

Rusya-Ukrayna savaşında ülkemizin girişimleriyle 2025 yılında İstanbul'da başlatılan müzakere süreci tarafları üç yıl aradan sonra yeniden aynı masada bir araya getirmiş, böylece barış arayışında kritik bir eşiğin aşılmasını sağlamıştır. Bölgesel sahiplenme yaklaşımımızın somut bir yansıması olarak ülkemiz, ortak sınamalar karşısında stratejik diyaloğun eş güdümünü sağlamak amacıyla Suudi Arabistan, Pakistan ve Mısır'la birlikte Bölgesel Dörtlü (R4) Platformunu aktif olarak kullanmaktadır. Keza, bölgesel sahiplenme temelinde bölgeler arası eş güdümün sağlanması amacıyla Birleşik Krallık, Almanya, Fransa ve İtalya'nın da dâhil olduğu R4+E4 mekanizması bölgesel ve küresel gelişmelere ortak yaklaşım geliştirilmesi açısından önemli bir fırsat teşkil etmektedir. Suudi Arabistan ve Pakistan'la 7 Ağustos 2026 tarihinde imzalanan Mekke Ortak Savunma Anlaşması da bu vizyonun somut bir göstergesidir. Sorumuz: Bu mekanizmanın kalıcı bir yapıya dönüşüp dönüşmeyeceği hususunda düşüncelerinizi öğrenmek isterim. Bölgemizde ortak güvenliği pekiştiren bu tarihî ve stratejik adımı büyük bir kazanım olarak değerlendiriyoruz.

Değerli milletvekilleri, diğer taraftan, Avrupa'nın güvenlik mimarisinin bir dönüşümden geçtiği ve gelecekteki yapının tartışıldığı mevcut dönemde Türkiye, NATO içinde güvenliğin bölünmezliği ilkesine temelden katkı sağlamaktadır. Temmuz ayında ülkemiz ev sahipliğinde gerçekleştirdiğimiz NATO Ankara Zirvesi de bu kararlılığımızın en net ifadesini teşkil etmiştir.

Türk dünyasının medeniyet köklerini kucaklayan Türk Devletleri Teşkilatı dış ilişkilerimizin kurumsal temelindeki genişleme adımlarımızın başarılı bir örneğidir. 29-30 Ekim 2026 tarihinde Ankara'da ev sahipliğimizde gerçekleştirilen 13'üncü Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi bu anlayışın ve bu yöndeki irademizin sahadaki yansıması olmuştur. Coğrafyamızda ekonomik kalkınma ve refahı artırma hedefi doğrultusunda bölgesel bağlantısallığı güçlendirmeye yönelik dış politika adımlarımızı memnuniyetle karşılıyor, Sayın

Cumhurbaşkanımızın çizdiği vizyon doğrultusunda bu politikaları itina ve özveriyle icra eden Dışişleri Bakanlığımıza çalışmalarında başarılar diliyoruz.

Hepinize teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Gökçe Gökçen'de.

Buyurunuz lütfen.

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; sözlerime bir alıntıyla başlamak istiyorum: "Sağlıklı yaşayabileceğim yılların önemli bir kısmını cezaevinde geçirmiş oldum. Maruz kaldığım adaletsizlikten ders çıkartılabilirse bu benim için teselli kaynağı olacak." Bu sözler Osman Kavala'ya ait. Osman Kavala haksızlığa uğradığını söylerken sadece kendi görüşünü ifade etmiyor, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına dayanarak söylüyor bunu; başka bir karar Selahattin Demirtaş, başka bir karar Figen Yüksekdağ, başka bir karar Can Atalay. Seçilmişlerin yalnızca siyasi görüşleri ve yaptıkları açıklamalar nedeniyle cezaevinde olması sadece iç hukukumuzun bir meselesi değil. Neden? Mesela, Cumhurbaşkanı Danışmanı Mehmet Uçum "AİHM de Amor da haddini bilsin." başlıklı bir açıklama yaptı. Bu açıklamada Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden çıkmayı düşündüğünü tüm muhataplarına seslenerek söylüyor. Sizin yerinize sesleniyor Sayın Bakan, siz de yalanlamıyorsunuz. Dışişleri bu konularda topu Adalet Bakanlığına atıyor, Adalet Bakanlığı da size atıyor. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinde bu konu ne zaman gündeme geldiyse hep bunları yaşadık, insanların hayatı üzerinde top çevriliyor Sayın Bakan. Ayrıca, uygulanmayan bir mahkeme kararı diğer kararların da uygulanmaması için bir destekleyici gerekçe oluyor.

Mesela, sabahki konuşmanızda Yunanistan'la ilişkilerin ne kadar geliştiğini söylüyorsunuz ve şu ifadeleri kullanıyorsunuz: "Batı Trakya ile On İki Adalardaki soydaşlarımızın haklarına halel getirecek adımlar karşısında da kararlı duruşumuzu devam ettireceğiz." Nasıl bir kararlı duruş mesela? Türkler dernek kurabilmeye başladı mı, kimlikleri tanınıyor mu, eğitim önündeki engeller kalkıyor mu yoksa söyleyip geçiyor muyuz? Yunanistan'daki Türklerin hangi haklarını kazanmalarını sağlayabildiniz? Bekir Usta Karar Grubunun uygulanmasını bile sağlayamadığınız gibi, Yunanistan Lozan'ı Türklerin hakkını ihlal etmek için çarpıtarak kullandığında Lozan'a sahip çıkarak doğrusunu anlatmaktan da geri duruyorsunuz çünkü iktidarınız Lozan Antlaşması'nın adını anmaktan hoşlanmıyor. Siz "Bekir Usta kararı" dediğinizde size de "Kavala ne oldu?" diye soruyorlar, sonra el sıkışıp "Tüh!" deyip yolunuza devam ediyorsunuz.

Sayın Bakan, ideolojik tercihleriniz Türkiye'nin çıkarlarıyla çelişiyor. Türkiye'yi Avrupalıların o çok değerli hayatlarının tadını kaçıracak mültecilerden, teröristlerden, saldırganlardan koruyacak bir tampon olarak pazarlıyorsunuz. Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçisi Tom Barrack'ın "Demokrasi sizin neyinize? Size hayırsever monarşi iyi gider." şeklinde haddini aşan açıklamalarına karşı bir cevap bile vermiyorsunuz. Tom Barrack ulus devletleri tehdit olarak gördüğünü söylüyor, ona da bir cevap vermiyorsunuz. Mekke Anlaşması'ndan o dönemde Meclisimizin bile haberi yok; Pakistan biliyor, Suudi Arabistan biliyor, Meclislerinden geçiriyor. Bu anlaşma kapsamında ABD Başkanına "Türk askeri Yemen'e gitsin ister misiniz?" diye soru soruluyor, Trump diyor ki: "Erdoğan çok yakın arkadaşım, istersem o beni kırmaz." Bu soruyu soran muhabirin kanalına hemen kayyum atanıyor. Meclisten anlaşma geçirilirken hâlâ neden yeni bir savunma ittifakına barış döneminde değil çatışmalı bir dönemde ihtiyaç duyulduğuna dair bir tek bilgi verilmiyor, Mecliste Millî Savunma Komisyonu bu anlaşmayı hiç görmüyor bile.

Bu topraklarda ne hikmetse Trump'ın istemediği hiçbir şey olmuyor Sayın Bakan. Tom Barrack hâlinden gayet memnun, Avrupa da çok memnun; üyelikten vazgeçmiş tam da demokrasiyi yalnızca kendisi ve kendi çıkarları için isteyen Avrupa'nın işine gelecek şekilde değerlerden uzaklaşmış, demokrasi iddiası olmayan, elindeki coğrafi konumu ve jeopolitik gücü pazarlayan ve kendi içinde denetim mekanizması da olmayan bir kişisel ilişki var karşısında. Güvenlik ihtiyacını giderecek yol arayan için gayet iyi bir yol tabii ki. Bir meşruiyete ihtiyaç var kuşkusuz. Cumhurbaşkanı adayı çıkana diploma iptali, tüm muhalif kanallara kayyum, son seçimleri kazanan partiye kayyum, meşruiyet halkta bulunamayınca biz yine sizi değil Amerikan Büyükelçisi Tom Barrack'ın sözlerini takip etmek zorunda kalıyoruz çünkü o dünyaya şu sözlerle ilan ediyor: "Erdoğan'ın ihtiyaç duyduğu meşruiyeti ona Trump veriyor."

Bu çoklu krizler içindeki sizden çoklu memnuniyetler herhâlde bu güçlerin emperyalist çıkarlarıyla uyumsuz davrandığınız için ortaya çıkmıyor Sayın Bakan.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Utku Çakırözer'de.

Buyurunuz, lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Bakanlıklarımızın değerli yöneticileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmanızda dış politika planlama ve uygulamasına, hedeflerinizi hayata geçirmenizde Meclisimizin katkılarına yaptığınız kıymetli atıf için teşekkür ederim. Keşke bu hassasiyeti Mekke Savunma Paktı'nın imzalanması sonrasında, Meclisin bırakın onayını, bilgisine dahi getirmeden uygulamaya sokarken de gösterebilseydiniz. Ortak savunma ilkesi benimsenerek ülkemizin ve Türk Silahlı Kuvvetlerimizin büyük risk ve sorumluluk altına sokulduğu bir anlaşma, Mecliste görüşülmeden adımlar atmanız sadece güzel jestinizle tezat oluşturmuyor, aynı zamanda Anayasa'ya aykırıdır ve millet iradesinin yok sayılmasıdır.

Sayın Bakan, Pakistan ve Suudi Arabistan'la savunma sanayisi, eğitim, teknoloji ve istihbarat iş birliği yapmak için ortak savunma yükümlülüğü üstlenmek zorunda değiliz. Daha üzücü olanı ise biz burada Mecliste anlaşmayı görmemişken ABD Başkanı Trump "Büyük, cesur ve önemli bir ilk adım." diye övüyor, ardından da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın o isterse Yemen'e asker göndereceğini söylüyor. Merak ediyoruz, sizin ve Hükûmetinizin görevi Trump'ı mutlu etmek midir, yoksa Türk milletine hizmet etmek midir?

Sayın Bakan, yine "Milletimizin vicdanının sesi." diye tarif ederek Gazi Meclisimizin Filistin konusundaki güçlü ve kararlı duruşunu övdünüz, sağ olun ama milletimiz de, onun sesi Meclisimiz de sizden ve üyesi olduğunuz Kabineden güçlü ve kararlı duruş görmek istiyor, çok açık, çok net. Trump'ın -sadece isminde "barış" olan- Barış Kurulunda Netanyahu'yla yan yana durmakta neden ısrar ediyorsunuz? O kurulun "insanlığın vicdanı" dediğimiz Sumud Filosu hakkında yaptığı bu açıklamanın altında, Sayın Bakan, nasıl imzanız olabilir? "Yok, o benim imzam değil." diyorsanız, kafanızı başka yöne çeviriyorsanız hâlâ nasıl o Komisyonda üye olmayı içinize sindirebiliyorsunuz? Neden ayrılmıyorsunuz?

Sayın Bakan, geçen yıl, Sayın Cumhurbaşkanımız ile Başkan Trump arasındaki yakın dostluk sayesinde Trump yönetiminin stratejik ortaklığımızı her alanda ilerletmeye hazır gördüğünüzü söylediniz. Buyurun, açıklayın, bir yılda neyi ilerlettiniz? Yıl boyu Trump aşağı Trump yukarı, Ankara'ya ineceği yeni havalimanına ismini bile koydunuz Trump'ın; peki ne oldu? Fotoğraflarınızı görüyoruz da devlet adına elde edilen sonucu da bilmek istiyoruz. Bu milletin bütçesinden ödenen 6 F35'imizi alabildiniz mi? F16'larımız güncellenebildi mi? Yaptırımları kaldırtabildiniz mi? Yok. Sözde, 2026'yı etkin ve kararlı dış politika yılı ilan etmiştiniz geçen yıl; hani nerede etkiniz? Ama Trump'a verdiklerinizi saymaya sayfalar yetmez. 250 Boeing uçağı aldık, LNG'yi ta Amerika'dan herkesten pahalı almak için kırk yıllık anlaşma yaptık. Amerikan ürünlerine vergi indirimi yaptık, üstüne onlar bize ekstra vergi bindirimleri koymasına rağmen. Eskişehir'deki nadir elementlerimizi dahi pazarlama girişiminde bulundunuz. Sayın Bakan, naçizane önerimiz siz ve ekibiniz ABD seçim sonuçlarını iyi okumalısınız. Türkiye'nin güvenliği, savunma ihtiyaçları ve ekonomik çıkarları bir Amerikan Başkanının kişisel tercihine bırakılamaz. "Dostum." demekle başarılı diplomasi olmaz, kurumlarla süreklilik arz eden çalışma gerekir. Türkiye'de Meclisi etkisizleştirmeniz başka ülkelerdeki parlamentoların da etkisiz olduğu anlamına gelmemektedir.

Sayın Bakan, bu yıl da konuşmanızda millî davamız Kıbrıs meselesinde gayretlerinizden bahsetmektesiniz. Böyle bir gayretiniz varken nasıl oluyor da Suriye Lideri Ahmed El Şara ve Filistin Lideri Mahmud Abbas art arda Güney Kıbrıs Rum kesimini ziyaret edebiliyor? Yine, nasıl oluyor da bu ziyaretlerinde KKTC'ye hiç gitmiyorlar? Kıbrıs Türkünün -bırakın hakkını- adını dahi telaffuz etmiyorlar. Şara ve Abbas'la yakınlığınızı burada değilse nerede göstereceksiniz? Gösterdiyseniz neden sonuç alamadınız, çıkın hesabını verin bu millete. Açtığınız diplomatik temsilcilik sayısıyla bugün yine övünüyorsunuz, biz ise sizden KKTC'yi tanıttığınız ülke sayısını duymak istiyoruz; var mı bu millete bir yanıtınız?

Yine, her bütçede olduğu gibi bugün de burada "Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız temel önceliğimiz olacak." diyorsunuz, tekrar ediyorsunuz. Hiçbir sorunlarını çözmediniz, hiçbirini; ne emeklilikle ilgili ne askerlikle ne araçlarıyla ne telefonlarıyla ilgili sıkıntılarında yanlarında değilsiniz, hiçbir dertlerinde yoksunuz. Yurt dışındaki Türkler sadece para istemeye, tahvil satmaya gelince aklınıza geliyor.

Sayın Bakan, bir zamanlar Avrupa Birliğine tam üyelik ekonomik ve demokratik gelişimin sağlanması bakımından öncelikli hedefiydi AK PARTİ hükûmetlerinizin ama şimdi Sayın Erdoğan "Önceliğimiz Avrupa Birliği değil." diyebilmekte, konuşmanız da tam da bunun yansıması. Sadece 1 kez "demokrasi" ifadesi geçiyor içinde, o da ülkemizde değil "Kıbrıs'ta iki demokrasi var." demek için. Sadece 1 kez "hukuk" geçiyor, onu da Filistinli kardeşlerimiz için istiyorsunuz. Özgürlük mü? Onu da 1 kez Suriye'deki Kürt gruplar için istiyorsunuz. Bu ülkede 86 milyonun özgürlükleri gasbedilmiş, demokrasi askıya alınmış, hukuk katledilmiş; umurunuzda değil. Burada çıkıp Avrupa Birliğinin stratejik vizyonla hareket etmesi hâlinde yeni iş birliklerinden bahsediyorsunuz. Evet, Türkiye'nin stratejik önemi var ama stratejik önem demokratik reformun yerine geçmiyor. Güvenlikte, enerjide, ticarette vazgeçilmez olduğumuzu söylemek, bağımsız yargının yokluğunu telafi etmiyor.

Yine, konuşmanızda "COP31 iklim diplomasisi önemli dönüm noktası." dediniz. İklim zirvesi düzenlemek başka, iklimi korumak başka. Kaz Dağları'nda, Cerattepe'de, Akbelen'de, Eskişehir Alpagut'ta bildiğimiz doğa katili şirketleri iklim destekçisi yaparak iklim korunmaz. Siz iklim zirvesi değil, bu şirketlere itibar kazandırma derdindesiniz. "Sıfır Atık" diye zirve yapıyoruz ama bir bakıyoruz, güzelim ülkemiz Avrupa'nın plastik atık çöplüğü olmuş. Bunun neresi iklim mücadelesi?

NATO Zirvesi'nden, ülkemize getirdiği itibardan bahsettiniz ama dünyaya yansıyan haberler öyle değildi. Bakın, Ankara'da 6 Temmuzda zirve var diye 23 Haziranda Türkiye'nin dört bir yanında yüzlerce yurttaş evlerine şafak baskınlarıyla gözaltına alındı; günler, haftalar değil, aylarca tutuklu kaldılar. İnanmayacaksınız ama Eskişehir'de eylem yapabilirler -yani eylem yaptığı için değil- eylem yapma ihtimali var diye tutuklanan 4 öğrenci beş ay sonra bugün hâkim karşısına çıktılar, özgürlüklerine kavuştular. Soruyorum: 70-80 yaşında doğa gezisine çıkmış TEMA'cı teyzelerin tutuklanmasından siz hiç mi rahatsız olmadınız?

Sayın Bakan, Ukrayna konusunda gereğinde inisiyatif almaktan çekinmeyen politikanızdan bahsettiniz. Peki, öyleyse, bakı sayıları 100'ü aştı, Karadeniz'de gemilerimize yönelik saldırıları engelleme, hedef alınan balıkçılarımızın, deniz ticaretimizin güvenliğini sağlama noktasında neden bu kadar başarısızsınız? Hem "Karadeniz'de seyrüsefer güvenliği ortadan kalktı." diye kendiniz söylüyorsunuz hem de güvenliği sağlayacak somut hiçbir çalışmayı ortaya koyamıyorsunuz. Sizi, hemen bugün yüce Meclisimize Türk bayraklı, Türk sahipli ve Türk işletmeli gemilere saldırıları ayrı ayrı gösteren, olayları, kayıpları ve soruşturmaların

sonuçlarını içeren bir döküm sunmaya, failleri belirlenen olaylarda ise sorumlulardan güvence ve tazminat talep etmeye davet ediyorum. Denge politikası yürütmek hiç kimseye bu saldırıların üzerini örtme hakkı vermez.

Sayın Bakan, siz ne derseniz deyin, yurttaşlarımız vize çilesi çekiyor; iş için, eğitim için, aile ziyareti için çile çekiyor. Birçok ülkede başvuru için dahi bekleme süreleri birkaç aydan birkaç yıla kadar uzuyor. Evet, Avrupa ülkelerinin sorumluluğu var, vatandaşlarımızı aylarca bekletmelerini kabul etmiyoruz fakat Sayın Bakan, ya sizin yapmadıklarınız... Bize anlattığınız vize kolaylığı, vize serbestisi değildir, vatandaş hâlâ vize almak zorundadır. On üç yıldır ayak diremektesiniz, koşullar belli; bunların hangisi için, hangi düzenlemeyi hazırlayıp önümüze getirdiniz? Yolsuzlukla mücadeleyi güçlendirmeniz, kişisel verileri korumanız, suç ile düşünce açıklaması arasındaki çizgiyi belirginleştirmeniz için daha kaç yıl beklemesi gerekiyor bu milletin? Bu tablo yalnızca diplomatik beceriksizlikle açıklanamaz, biliyorsunuz ki Avrupa yolunu açacak değişiklikler aynı zamanda iktidarınızın keyfî davranma alanını daraltacaktır, asıl isteksizliğiniz bundandır sizin. Yok "Değil." diyorsanız, gelin, Mecliste milletimize açık bir takvim sunun; biz de size açık çek veriyoruz, açık destek veriyoruz, bu çileyi birlikte bitirelim.

Dış politika kişisel ilişkilerle değil, devlet aklıyla yürütülür, diplomasi günü kurtarmak için değil, ülkenin geleceğini güvence altına almak için yapılır. Türkiye'nin çıkarları hiçbir ülkenin iç siyasetinin, hiçbir liderin kişisel hesabının, hiçbir iktidarın seçim stratejisinin gölgesinde kalmaz, kalamaz. Biz Türkiye'nin dünyada itibarlı, güvenilir, güçlü, vatandaşının hakkını savunan, bölgesinde barışın ve istikrarın kurucu aktörü olan bir ülke olmasını istiyoruz; dostluk fotoğrafları değil, diplomatik kazanım istiyoruz; söz değil, sonuç istiyoruz; kişisel diplomasi değil, güçlü devlet aklı istiyoruz. Türkiye'nin dış politikasının merkezinde iktidarın çıkarlarının değil, 86 milyon vatandaşımızın çıkarları olmalıdır.

Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Osman Cengiz Çandar'da.

Buyurunuz lütfen.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığımızın değerli mensupları, sayın hazırun...

Sayın Bakan, çalışmadığınızı sandığım yerden konuya gireceğim, Türkiye'nin ta 1950'den beri altında imzasının bulunduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin gereklerinin yerine getirmemesi hâli; bu, giderek bir dış politika sorunu hâline gelecek ve doğrudan sizin görev alanınızı ilgilendiriyor. Kastettiğim şu: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi AİHM kararlarına uyulmasını zorunlu kılıyor. AİHM'in hem de Büyük Dairesi yaklaşık üç ay önce, 25 Ağustosta Osman Kavala kararını açıklamıştı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18'inci maddesinin ihlal edildiğine hükmederek Osman Kavala'nın derhâl serbest bırakılması gerektiğini son kez bildirmişti. Bu kararın itirazı mümkün değil, hukuk yolu tükendi. Buna rağmen, yerel mahkemeler Osman Kavala'nın yeniden yargılanma talebini bile reddettiler. AİHM daha birkaç gün önce Hatay'dan milletvekili seçilen Can Atalay'la ilgili de ihlal kararı verdi. Türkiye adım adım Avrupa Konseyinde yaptırım uygulanma ihtimaliyle yüz yüze kalmaya doğru yol alıyor.

Sayın Bakan, üç yıl önce burada yaptığınız gibi "AİHM kararları siyasidir." diye geçiştirmeyin, bu yol kapandı. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni ve bu çerçevede kendi Anayasa'mızın 90'ıncı maddesini çiğnemenin doğrudan sizi ve tüm ülkemizi ilgilendiren bir bedeli olacak. Bu durumun değiştirilmesi için mensubu bulunduğunuz yürütme organında, başta Sayın Cumhurbaşkanı ve Adalet Bakanına telkinde bulunmayı düşünüyor musunuz? Bir sorum bu.

Bu arada, Avrupa'yla ilişkilerden söz etmişken Avrupa Birliği bir dizi Türkiye'ye yönelik haksızlığının yanı sıra ülkemize kendi çöplüğü muamelesi yapıyor. Bu sabahki sunumunuzda Antalya iklim zirvesinden, diplomatik öneminden söz ettiniz. Bakın, elimde "New York Times" gazetesinin 9 Temmuz tarihli, zirve arifesinde yayınlanan sayısında çıkan yazısı var, "Avrupa'nın pisliği Türkiye'nin plajlarında son buluyor." başlığını taşıyor, her yıl Türkiye'ye gönderilen Avrupa'nın plastik çöplerinin 700 bin tona eriştiğini ve bunun bir rekor olduğunu yazıyor, Adana'dan Antalya'ya kadar Türkiye'nin kıyılarının bu nedenle zehirlenmekte olduğu anlatılıyor. "Mavi vatan" kavramı üzerinde ve Doğu Akdeniz'de "münhasır ekonomik bölge", "deniz yetki alanları" gibi konularda görünürde pek duyarlıyız ama kendi kara sularımızı Avrupa'nın akıttığı pislikle para karşılığı zehirlemekte sanki bir beis görmüyoruz. Bu konudaki görüşünüzü merak ediyorum, ne diyeceksiniz?

Gelelim geçen ay Ankara'da yapılan Türk Devletleri Zirvesi'ne. Sayın Bakan, bu vesileyle şu soruları sormama lütfen izin verin: Türk Devletleri Teşkilatının 5 tam üyesinden 2'si Kazakistan ve Azerbaycan Türkiye'nin Orta Doğu bölgesinde ve ötesinde bir numaralı güvenlik tehdidi olarak beliren İsrail'le yakın ilişki içindeler. Kazakistan bir yıl önce İsrail'le İbrahim Anlaşmaları'na katıldı, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Fas ve Sudan'dan gayri 5'inci ülke; Arap olmayan tek ülke ve tek Orta Asya ülkesi. Azerbaycan'ın İsrail'le ilişkileri ise bunun da çok ötesinde. Türkiye'nin İsrail hassasiyeti ortadayken Türk Devletleri Teşkilatı'nda niye Türkiye ağırlığı hissettirilmiyor, hissedilmiyor? Bu soruya cevabınızı merak ediyorum.

Bir başka sorum da Kıbrıs'la ilgili olacak. Türkiye 2021'den beri Kıbrıs'ta iki devletli çözüme yönelmiş durumda; hatta, iki devletli çözüm ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınması yönündeki tutumu Türkiye Büyük Millet Meclisinde 18 Temmuz 2024'te oy birliğiyle kabul edildi. Peki, nasıl oluyor da temelleri 2009'a giden ve ismini aynı yıl 2021'de İstanbul Zirvesi'nde alan Türk Devletleri Teşkilatı'nın tek bir üyesinin bile bugüne kadar KKTC'yi tanıması sağlanamadı? Bütün bunları Türkiye'nin dış politikasının, etkili ve başarılı bir dış politika yürüttüğünün örnekleri arasında sayabiliyor musunuz Sayın Bakan? Son sorum da bu olacak.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Nermin Yıldırım Kara.

Buyurunuz lütfen.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli bürokratlar; ilim Hatay'dan birkaç notu size iletmek istiyorum.

Suriye Hükûmeti Şubat 2026'da Zeytindalı Gümrük Kapısı'nı Resulayn Gümrük Kapısı'nı tek taraflı olarak kapattı; gerekçe, Cilvegözü Gümrük Kapısı'nın olması, güvenlik gerekçesi veya yakınlığı, işte altyapı, üstyapı vesaire vesaire diyerek. Fakat bilmeliyiz ki biz buradan faydalanmak istiyoruz ve toplumsal olarak da böyle bir beklentimiz var.

Yine, Yayladağı Gümrük Kapısı'yla ilgili Bakanlar geldi, orada cümleler kurdular ve bunun açılacağına ilişkin bizler notlarımızı aldık fakat orada bir idari hizmet binasının yüzde 70 oranında inşaat çalışmasının devam ettiğini biliyoruz. Buradan size şunu söylemek isterim: Suriye sınırından itibaren orada 24 kilometrelik bir yolun varlığı ve bu yolun da yapımına ilişkin... Elbette size bu yolun yapımıyla ilgili bir şey söylemek istemiyorum; demek istediğim, güvenlikli bir şekilde bu yolun inşa edilmesi ve sonrasında yaşanan süreçlerin, özellikle tır kuyrukları ve şoförlerin yaşadığı mağduriyetin olmaması açısından bu 24 kilometrelik yolun duble hâlinde yapılması. Çünkü Lazkiye Limanı'na 70 kilometre, Beyrut Limanı'na da 170 kilometre yakın olan bu bölgenin ihya olması noktasında, Antakya, Defne, Samandağ özelinde de ciddi anlamda sınır ticaretine konu olacağını ve bizi memnun edeceğini buradan ifade etmek isterim. Ayrıca, Sayın Bakanım, savaş öncesinde, özellikle Hatay'dan Halep'e doğru bizim "sarı taksiler" dediğimiz veya "tur şirketleri" dediğimiz bazı turizm firmaları ve bu noktada ticaret yapan birçok firma vardı ve bunlar gerçekten hem ekonomiye hem de turizme ciddi anlamda katkı veriyordu. Şimdi, bu lokasyonun tekrardan, yeniden güvenlikli bir şekilde yapılmasına hem bölgenin hem de ülkemizin ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz ve bu talebimizi de size iletmek isteriz.

Bir başka husus: 12/12/2025 tarihinde Odessa Limanı'nda bir Ro-Ro gemisi -üzerinde yaklaşık 65 tır ve kamyonun diyelim veya uzun araçların olduğu, yüklerin olduğu- bir zarara uğradı çünkü orada savaştan kaynaklı bir problem yaşandı. Şimdi, bu insanlar yaklaşık on aydır... Biz bunu Ticaret Bakanlığına sorduk, doğrudan size ilgilendirmeyebilir ama Ulaştırma Bakanlığına, Ticaret Bakanlığına ve size de soru önergesi olarak ilettik. Bize söylenen, gelen cevap şu: İşte, bildiğiniz üzere sigorta kapsamı üstünde, üstündeki yük şöyle, içindeki aracın böyle olduğu dolayısıyla bu kara taşıtlarının uğradığı zararlar özel hukuka tabi, vesaire vesaire ama Mardin'den, Ankara'dan, Hatay'dan birçok tır sahibi, bazıları lojistik firma sahibi, bazıları da bireysel şoförler "Biz ne yapacağız, hâlâ taksitleri ödüyoruz, kredileri ödüyoruz, MTV'leri ödüyoruz ama araçlar yandı, bitti." gibi ifadeler kullanıyor. Dolayısıyla bu konuda da bir talebimizi ifade etmek istiyoruz.

Bulgaristan ve Hırvatistan'daki sınır kapılarında uzun süre boyunca bekleyen, mağduriyet yaşadıklarını ileten sektör temsilcilerinin var olduğunu herkes söyledi, biz de biliyoruz. Dolayısıyla Schengen Bölgesi için görev yapmakta olan diplomatik misyonlarınız ve uluslararası taşımacılık noktasında faaliyet gösteren şoförlerin sorunlarının ve bu nakliye şirketlerinin sorunlarının bir an evvel çözülmesi noktasında bu talebi size iletiyoruz.

Bakın, 5 Mart 2026'da İran'da yaşanan o en akut dönemdeki bir süreçte ilimiz Reyhanlı'daki şoför Hüseyin Fırat hayatını kaybetmişti Sayın Bakan. Hem babası hem de kendisi oradaydı dolayısıyla aracını getirmek, kamyonunu, tırını ülkeye getirmek için binbir güçlükle herkese telefon açmaya, bürokratlarınıza ulaşmaya çalıştık. Dolayısıyla bu gibi durumlarda sınır ötesinde, ülke dışındaki şoför esnafımızın vize konusunda, bekleme noktaları konusunda bu sorunlarına ciddi bir şekilde kalıcı çözümler.... Ayrıca, Reyhanlı'da, Cilvegözü'nde elektronik on-line sistemle yapılan randevu sisteminde zaman zaman aksaklıklar oluyor. Biz bunları iletiyoruz ama Bakanlıktan aldığımız cevaplar "Biz bunu hallettik." Tamam, "okey" fakat şu anda sistem çalışıyor ancak zaman zaman altyapıda çok sorun yaşıyoruz, bunu da buradan bilmenizi istiyoruz.

Teşekkür ediyorum, bütçenizin hayırlı olmasını temenni ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Selcan Taşcı.

Buyurunuz lütfen.

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Millî Eğitim Bakanı birkaç gün önce oturduğunuz yerde otururken Türk devletinin kendi dilini oluşturduğunu, ata yurdumuzu, ithal tanımları reddederek "Türkistan" olarak adlandırdıklarını ve çocuklara da artık okullarda böyle öğrettiklerini anlattı. Şimdi, sunuşunuza baktım, Türkistan yok, devletin dilinde ikilik olmaz. Orta Asya mı Türkistan mı ya da Orta Asya ülkeleri mi Türk devletleri mi? Zira, "Orta Asya ülkeleri" olarak anılıyor sizin kitapçığınızda.

Ben Batı Trakya'yı Yunanistan'la ilişkilerimizin parçası değil de ayrı bir fasıl olarak görmek isterdim açıkçası. Şimdi, "Türk azınlığın güvence altına alınmış haklarını koruyoruz." dememişsiniz zaten de korunması hususunu yakından takip ettiğinizi, gerektiğinde mütekabiliyet temelinde tedbirlere başvurduğunuzu belirtmişsiniz. Bir tane somut örnek rica ediyorum Sayın Bakan. Batı Trakya'da 307 olan Türk okulu sayısı 76'ya düştü zaman içinde. Yunanistan 9 öğrencinin altına düştü diye 8 okulumuzu birden kapatırken biz daha yeni 4 öğrencili Büyükada Rum İlkokulunu açtık. Eğitim hak, açmayalım demiyorum ama okul kapatmalara karşı mütekabiliyeti nasıl uyguluyorsunuz, merak ediyorum. Müftülerimizin tanınmaması ve atama dayatması; Dimetoka, İskeçe ve Gümülcine müftülerimizi tanımayan Yunanistan'a mütekabiliyeti nasıl uyguluyorsunuz, merak ediyorum. Bartholomeos'un yaşı, sağlık durumu belli. Bir patrik seçimi söz konusu olduğunda mesela, mütekabiliyete başvuracak mısınız? Ne şekilde? "Türk" kelimesi yasak

Yunanistan'da. Mütekabiliyeti nedir mesela? AHİM kararı var, İskeçe Türk Birliğinin kapatılmasında ihlal kararı var, Yunanistan on dokuz yıldır bu kararı uygulamıyor. Ben size AİHM kararlarının uygulanması yönündeki girişimlerinizi sorabilmek isterdim ama çok üzülerek soramıyorum. Kendi seçilmiş milletvekili hakkındaki AİHM kararına uymayan bir iktidarın Dışişleri Bakanı meşruiyetle sorgulamaya uğramadan böyle bir mücadele verebilir mi yurt dışında, merak ediyorum.

Sözcüye kayyum atanması üzerine Avrupa, ABD, hatta Türkiye'nin yükselen değeri Suudi Arabistan'da atılan manşetleri görmüşsünüzdür. Baskıcı olarak anılan bir iktidarın mensubu olarak hangi hak ve hukuk mücadelesini üstüne gölge düşmeden verebilirsiniz? Bu da sizi zorluyordur diye düşünüyorum.

Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin tek taraflı münhasır ekonomik bölge ilanı, yetki alanlarımızla çatışan faaliyetleri... Siz de rahatsızlığınızı belirtmişsiniz. Rum yönetimi ExxonMobili ruhsatlandırıyor. Şimdi TPAO da yeni arama alanları için aynı şirketle mutabakat zaptı imzalıyor. Şimdi, böyle rahatsızlık olmaz. Yani bu, rahatsızlık beyanı mıdır, yoksa Türkiye'nin haklarını ihlalin bedelsizliğinin kanıtı mıdır?

Asılsız tarihî iddialarla mücadele... Keşke açıkça belirtilseydi sunuşta, hangi iddiaları hükümsüz sayıyorsunuz. Millî Savunma Bakanına da sordum. Temmuzda iktidar NATO'nun Avrupa sütunu olmakla övünürken Avrupa'nın göbeğinde, kuzey Kıbrıs'taki varlığımız işgal olarak tanımlandı, TSK tecavüzle suçlandı. Bu asılsız iddiaları hangi somut adımla hükümsüzleştirdiniz? Veya PKK terör örgütünü siyasallaştırma sürecinde Türkiye'yi hedef alan katliam iftiralarına karşı nasıl bir hükümsüzleştirici politika izliyorsunuz?

Arkadaşlarım da sordu, EGEAYDAK kapsamındaki, bilim kurulunuzca da tespiti yapılmış; 152 grup ada, adacık ve kayalık; bunların isim ve konumları neden ilan edilmiyor? Toprağa sahiplik iddiası elbette önemlidir ama bunu geçerli kılacak temel tavır, orada faaliyet hâlinde olma durumudur. Çok klişe bir örnek ama 1936'da Bakan Şükrü Kaya tespit ettirdiği adalara mesela çelik levhalar çaktırıyor biliyorsunuz. 1995'te Yunanistan'ın kara sularını 6 milden 12 mile çıkarmasını savaş sebebi sayacağımızı ilan etmiştik. Otuz bir yıl sonra bugün Yunanistan'ın Osmanlı'dan cumhuriyete intikal ada, adacık ve kayalıklardaki hak iddiası, hatta işgali karşısında 1995'teki refleksin ilerisine geçebilen bir tavır görmemiz için daha ne olması gerekiyor?

Türk deniz yetki alanları kanunu çalışıldığı üzerine çok fazla yayın yapıldı. Bu, ne aşamada? Gelecek mi bu kanun, çalışıyor musunuz? Bunu da merak ediyoruz.

Teşekkür ederim.

Bütçeniz hayırlı olsun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum. Şimdi de söz sırası Sayın Tamer Osmanağaoğlu'nda.

Buyurunuz lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Türk Hariciyesinin kıymetli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gazi Paşamız Mustafa Kemal Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh." sözünü hem bir ülkü hâline getiren hem de bu sözü diplomasi ahlakının temel kaidesi olarak gören Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Eskilerin hikmet-i hükûmet, modern siyaset biliminin ise devlet aklı olarak tarif ettiği kavramın müşahhas hâli, hiç şüphesiz Dışişleri Bakanlığımızdır. Biliyoruz ki hariciye teşkilatımız, devletimizin hem çelikten iradesi hem de kılıçtan keskin zekâsıdır. Büyük mütefekkir Dündar Taşer'in veciz ifadesiyle "kadife eldiven içindeki demir yumruk" misali, Türk diplomasisi, millî gücümüzün görünmeyen sigortası ve sahadaki zaferlerimizin sarsılmaz teminatıdır. Bilinmelidir ki, bu köklü duruş, tesadüflerin yahut günübirlik politikaların ürünü değildir. Mete Han'dan bugüne süzülüp gelen binlerce yıllık Türk devleti bilinci ve beş asrı aşan kurumsal hariciye geleneğimizin birikimlerini işleyen, Türkiye Cumhuriyeti'nin her türlü fırtınaya karşı dimdik ayakta kalmasını sağlayan kuvvetidir. Kendisine mahsus felsefesi olan, özgün prensiplerinin uygulayıcısı bir diplomasi kültürüne sahip, hadiselerin değişen şartları karşısında pragmatik tarafını göstermekten çekinmeyen Türk Dışişleri, dünyanın dört bir yanındaki varlığıyla ve milletlerarası ilişkilerle sunduğu eşsiz katkılarla göğsümüzü kabartmaya devam etmektedir. Küresel sistemin meşruiyet ve etkinlik krizine sürüklediği, uluslararası kurumların mazlumların feryadına sağır kesildiği, Hürmüz'den Babülmendep'e, Karadeniz'den Doğu Akdeniz'e kadar ticaret ve enerji koridorlarının ateş çemberiyle kuşatıldığı olağanüstü bir dönemde hem Türkiye'nin hem de tüm beşeriyetin ihtiyacı olan da budur.

Diğer yandan, kurucu iradenin dış politikasının temel unsuru olan ittifakların, bölgesel paktların ve dahi güvenlik paktının bugün de icra edebiliyor olması samimiyetle katkı sunulması gereken de bir gerçektir. Küresel güç olduğu iddiasından vazgeçmeyen Amerika Birleşik Devletleri, Rusya ve Çin gibi ülkelerin coğrafi olarak ve kültürel olarak uzaktan yakından bir ilgisinin bulunmadığı bölgelerdeki adımlarını âdeta kutsarken Türk milletinin tarihinin ve talihinin kendisine yüklediği sorumluluk gereği, hemen yanı başımızda olup bitene kayıtsız kalması gerektiğini telkin ve ima eden anlayış ne millî ne vicdani ne de ahlaki görülmeyecektir.

Bilinmelidir ki diplomasinin bütün araçlarını kullanarak yıllardır suhulete ermesini murat ettiğimiz Yemen'deki savaşın bölgesel istikrarı daha da bozulacak bir hâl almaması için yapılan Mekke İttifakı Anlaşması diğer diplomasi cereyanlarına ve nazariyata kıyasla Türk diplomasisinin tarihe not düşülen başarılarından biridir, ki bu öngörüyü ilerleyen zamanlarda çok daha iyi anlayabileceğimizi düşünüyorum. Türk dış politikasının ulaştığı stratejik derinliği bütün dünyaya ilan eden, yakın coğrafyamızın güvenlik denkleminde yeni bir çığır açan ortak savunma için Mekke Anlaşması, bölge dışı aktörlerin müdahil olduğu, her meselenin çözümsüzlüğe ve yıkıma sürüklendiği Orta Doğu'da tarihî bir dönüm noktası olacaktır. Bu ittifak bir millete ya da insanlığın belirli bir

kesimine karşı düşmanlık değildir. Türk devletinin burada aldığı sorumluluk, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Biz kimsenin düşmanı değiliz. Yalnız insanlığın düşmanı olanların düşmanıyız." öğüdünün de bir gereğidir. Milliyetçi Hareket Partisinin yaşanan hadiselere bakış açısını net bir şekilde gösteren, liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin şu sözlerini bir kez daha hatırlatmakta fayda görüyorum: "Bu yönde diplomasinin imkânları yetmiyorsa caydırıcı güç kullanılmalıdır. Mekke İttifakı kapsamında ülkemizin Suudi Arabistan'ın savunmasına mümkün olan her türlü askerî desteğin verilmesine, uluslararası hukuku da ihlal eden yaklaşımlara karşı hassasiyetle ve kararlılıkla mukabele edilmesine imkân sağlamalıdır."

Diğer yandan, yine liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin yıllar öncesinden 6K formülüyle işaret ettiği, gönül coğrafyamızın kanayan yarası Kudüs ve Gazze'de soykırım şebekesi İsrail'in barbarlığına karşı insanlığın gür vicdanı yine Türkiye olmuştur.

Sayın Bakanım, biliyoruz ki Türk devleti sadece savaş meydanlarında bileği bükülemeyen bir devlet değil barış zamanında da milletinin çıkarlarını koruyacak bilgeliğe sahip bir devlettir. Görüyoruz ki bin yıl önce bu toprakları fethettikten sonra kalemle yürüttüğü diplomasiyle ve elbette kurduğu nizamiye medreseleriyle kalıcı yurt yapan ecdadın evlatları aynı ruh ve bilincini taşımaya devam etmektedir.

Tüm bunların yanında Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın sarsılmaz temeli olan terörsüz Türkiye ve terörsüz bölge idealimizin doğrultusunda, sınırlarımızın ötesindeki terör bataklarının kurutulması noktasında Hariciyemiz hayati bir görev ifa etmektedir. Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunması, devlet otoritesinin ülkenin tamamına hâkim kılınması, bölücü yapıların entegrasyon süreçlerinin suhuletle tamamlanması ve asli unsur olan Türkmen kardeşlerimizin haklarının güvence altına alınması, Irak'la Kalkınma Yolu Projesi etrafında kenetlenen ilişkilerimiz ve Sincar'daki PKK varlığının tasfiyesine yönelik somut mutabakatlar; devlet aklının sahada eriştiği en önemli başarılardandır.

Yine ifade etmek isterim ki Türk dünyasının Kutup Yıldızı olan Türk Devletleri Teşkilatının 13'üncü Zirvesi'ne Cumhuriyet Bayramı'mızda Ankara'da ev sahipliği yaparak dönem başkanlığının üstlenilmesi "Dilde, fikirde ve işte birlik" ülkümüzün kurumsal şahlanışıdır. Güney Kafkasya'da can Azerbaycan'la "Tek millet, iki devlet" şiarıyla geleceğe yürüdüğünü görmek bu vizyonu taçlandırmaktadır. Millî davamız Kıbrıs'ta iki ayrı halk ve iki egemen eşit devlet gerçeğinden taviz verilmemesi, Batı Trakya'daki soydaşlarımızın hukukunun kararlılıkla savunulması ve 20 Ekimde Libya Temsilciler Meclisinin Deniz Yetki Alanları Mutabakat Muhtırası'nı oy birliğiyle kabul etmesi mavi vatandaki haklı ve ilkeli siyasetimizin de bir zaferidir. Afrika Boynuzu'nda çatışmaların eşiğine gelen iki ülkeyi uzlaştıran -Somali, Etiyopya- Ankara Bildirisi, İstanbul merkezli Balkan Barış Platformu, Rusya-Ukrayna savaşında Karadeniz'in güvenliğini koruyan Montrö hassasiyetimiz, temmuz ayında ev sahipliği yaptığımız NATO Ankara Zirvesi ve Antalya'da icra edilen COP31 İklim Zirvesi; Türkiye'nin dört bir kıtada sulhun, adaletin ve istikrarın kalbi olduğunu tescil etmiştir.

Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin ifade ettikleri üzere, Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik konumu temkinli, tedbirli ve çok boyutlu bir dış siyaset takibini gerektirmektedir. Dışişleri Bakanlığımızın temsil ettiği stratejik akıl da tam olarak bu vazifeyi hakkıyla ifa etmektedir. İnanıyoruz ki bu akıl ve bu duruş sayesinde devir artık Türk devridir.

Bu vesileyle yine ifade etmek isterim ki Türk Hariciyesi, kalemini memleket müdafaası için kılıç gibi savuran ve bu uğurda canından geçen kahramanların ocağıdır. 1970'li yıllardan itibaren kalleş terör örgütlerinin karanlık pusularında toprağa düşen şehit diplomatlarımızın ve görevlilerimizin aziz hatıraları, Türk diplomatının tehdit, şantaj ve suikastlar karşısında asla diz çökmeyeceğinin tarihe kazınmış mührüdür diyorum.

Küresel hariciye, köklü geleneğin bugün küresel ölçekte oyun kurucu bir kudrete erişmesindeki payı fevkalede büyük olan dirayetli vizyonuna, devlet adamlığına şahitlik ettiğimiz Dışişleri Bakanımız Hakan Fidan nezdinde Dışişleri Bakanlığımızın bütün personeline tebriklerimi sunuyorum.

Bütçemizin milletimiz ve devletimiz adına hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Fatma Öncü'de.

Buyurunuz lütfen.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz, kıymetli bürokratlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dünyanın yeniden şekillendiği, uluslararası sistemin adalet üretmekte yetersiz kaldığı, savaşların ve insani krizlerin derinleştiği bir dönemden geçiyoruz. Böyle bir dönemde, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde ve siz Değerli Bakanımızın tecrübeleriyle, başkalarının belirlediği politikalara mahkûm olan değil, kendi politikalarını belirleyen, uluslararası alanda sözü ve iradesi olan bir ülke konumundayız. Türkiye, yalnızca kendi menfaatlerini savunan değil, insanlığın ortak geleceğine ilişkin de söz söyleyen bir ülkedir.

Sayın Bakanım, diplomasinin gücü yalnızca imzalanan anlaşmalar değil, insanlığın karşı karşıya kaldığı sorunlara üretilen çözümler de ölçüdür. Bu noktada bizzat içerisinde yer aldığım parlamenterler diplomasi çalışmalarımız kapsamında elde ettiğimiz önemli bir kazanımı, sizlerin desteğiyle başardığımız kazanımı Komisyondaki değerli milletvekillerimize açıklamak istiyorum. Parlamentolar Arası Birlik bünyesinde Türkiye olarak başlattığımız, İsviçre, Kenya'yla eş raportörlüğünü yürüttüğümüz, engelli bireylerin haklarının ve siyasi temsilinin güçlendirilmesine ilişkin karar Tanzanya'da gerçekleştirilen 153'üncü Genel Kurulda kabul edilmiştir. Kararın 28'inci maddesiyle Parlamentolar Arası Birlik bünyesinde engelli parlamenterlerin temsil edileceği kalıcı bir kurumsal mekanizmanın oluşturulması yönünde uluslararası bir irade ortaya konulmuştur. Bu, sıradan bir diplomatik kazanım değildir;

bu, dünyada yaşayan 1 milyar 300 milyon engelli bireyin uluslararası karar alma mekanizmalarında söz sahibi olabilmesi için Türkiye'nin öncülüğünde atılmış tarihî bir adımdır. Şahsım ve engelli arkadaşlarımın adına hem Bakanlık personeline hem Sayın Bakanımıza bu süreçte bize destek olduğu için ayrıca çok çok teşekkür ediyorum. Dünyaya şunu söylüyoruz: Engelli bireyler siyasetin konusu değil öznesidir, kararların muhatabı değil kararların ortağıdır. Temsil edilemeyen milyonlarca insan varken küresel demokrasinin eksiksiz işlediğini kimse iddia edemez. Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu "Dünya 5'ten büyüktür." anlayışı küresel sistemde adalet ve temsil anlayışının ifadesidir. Biz de parlamenter diplomasi alanında bu anlayışı bir adım daha ileri taşıyoruz. Sayın Bakanım, bu kazanımın kâğıt üzerinde kalmaması, kalıcı bir kurumsal yapıya dönüşmesi ve Türkiye'nin bu alandaki öncü rolünün güçlendirilmesi için Bakanlığımızın diplomatik desteğini özellikle önemsiyoruz. Türkiye'nin engelli hakları diplomasisinde uluslararası bir öncü hâline gelmesini hedeflemekteyiz.

Değerli Komisyon üyelerimiz, bugün Gazze'de çocuklar yalnızca hayatlarını değil uzuvlarını, sağlıklarını ve geleceklerini kaybediyorlar. Bir çocuğun protez beklediği, bir annenin evladının hayatta kalması için mücadele verdiği bir dünyada uluslararası sistemin sessizliği kabul edilemez. Savaşların gerçek bilançosu yalnızca ölenlerin sayısıyla değil hayatları boyunca savaşın izlerini taşıyacak insanların sayısıyla ölçülmelidir. Türkiye'nin Gazze konusundaki kararlı duruşu yalnızca siyasi bir tercih değil tarihî ve vicdani bir sorumluluktur. Dış politikalarımızın temelinde insan onuru, adalet ve barış vardır. Suriye'nin toprak bütünlüğünde, Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliğinde, Türk dünyasının güçlendirilmesinde, Rusya-Ukrayna savaşında diplomatik çözüm arayışlarına kadar Türkiye millî menfaatlerinden taviz vermeden sorumluluk üstlenmektedir.

Sayın Bakanım, bugün görüştüğümüz bütçe sadece bir Bakanlığın bütçesi değildir; bu bütçe Türkiye'nin dünyadaki sözünün, itibarının, diplomatik gücünün ve stratejik hedefinin bütçesidir. Diplomatik temsilcilerimizin fiziksel ve dijital erişilebilirliğinin artırılması, engelli vatandaşlarımızın konsolosluk hizmetlerinden eşit şekilde yararlanabilmesi ve engelli haklarının uluslararası diplomasi gündeminde daha güçlü yer alması gerektiğine inanıyorum. Bu hususların Bakanlığımızın bütçe ve stratejik planlama çalışmalarında karşılık bulmasını özellikle talep ediyorum çünkü güçlü devlet yalnızca sınırları koruyan değil dünyanın neresinde olursa olsun vatandaşlarının hakkını koruyan devlettir. Türkiye Yüzyılı aynı zamanda diplomasinin, adaletin, eşit temsilin ve insan onurunun yüzyılı olmalıdır. Bu vesileyle, şahsınıza, ülkemizi dünyanın dört bir yanında fedakarca temsil eden diplomatlarımıza ve tüm Bakanlık mensuplarımıza teşekkür ediyorum. Şehit diplomatlarımızı rahmet ve minnetle anıyorum. Bakanlığımız bütçesinin ülkemize, milletimize, Bakanlığımıza hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Özgür Erdem İncesu'da.

Buyurunuz lütfen.

ÖZGÜR ERDEM İNCESU (Ardahan) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün dünya İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan uluslararası düzenin ciddi biçimde sarsıldığı bir dönemden geçiyor. Rusya-Ukrayna savaşı devam ediyor, Orta Doğu'da çatışmalar, insani krizler ve güvenlik sorunları sürüyor. Gazze'de yaşananlar uluslararası hukukun ve insan haklarının ne kadar ağır bir sınavdan geçtiğini gösteriyor. ABD ile Çin arasındaki rekabet enerji ve teknoloji alanlarından ticarete kadar küresel dengeleri değiştiriyor. Avrupa ise kendi güvenliğini, savunma kapasitesini ve enerji bağımsızlığını yeniden tartışıyor. Böylesi bir tabloda Türkiye'nin dış politikası günübirlik gelişmelere göre değil uzun vadeli uluslararası çıkarlar, diplomatik tutarlılık, ekonomik kapasite ve güçlü kurumlar temelinde yürütülmeli diye düşünüyoruz. Türkiye Avrupa, Orta Doğu, Kafkasya, Karadeniz ve Akdeniz arasında önemli bir konuma sahip. Bu konum bize fırsatlar sunduğu kadar ciddi sorumluluklar da yüklüyor. Ukrayna'nın toprak bütünlüğü, Karadeniz'in güvenliği, Suriye'de istikrar, Kafkasya'da kalıcı barış, Doğu Akdeniz'de haklarımızın korunması ve Gazze'de kalıcı ateşkes gibi başlıklarda Türkiye'nin etkin, ilkeli ve sonuç alıcı bir diplomasi yürütmesi gerekiyor. Diplomatik temasların ekonomik refaha, güvenliğe ve uluslararası hukuka dayalı, kalıcı sonuçlara dönüşmesi gerekiyor. Avrupa Birliğiyle ilişkilerimiz de bu çerçevede ele alınmalıdır. Türkiye, 1999 yılında Avrupa Birliğine aday ülke statüsünü kazandı, müzakere süreci 2005 yılında başladı ancak 2018 yılından bu yana üyelik müzakereleri fiilen durma noktasında. Aradan geçen yıllar Türkiye-AB ilişkilerinin karşılıklı güven ve ortak hedefler temelinde ilerleyemediğini gösteriyor. Bugün, Avrupa Birliği bir yandan, Türkiye'yi, güvenlik, göç, ticaret ve bölgesel istikrar açısından önemli bir ortak olarak tanımlıyor ancak diğer yandan üyelik sürecinde somut bir ilerleme ortaya koyamıyor. Türkiye'nin de AB'yle ilişkilerinde yalnızca siyasi söylemlere değil ölçülebilir sonuçlara odaklanması gerektiğini düşünüyoruz. Avrupa Birliğine uyum Brüksel istediği için yerine getirilecek bir yükümlülük değildir. Hukukun üstünlüğü, bağımsız yargı, temel hak ve özgürlükler, demokratik standartlar, şeffaflık ve hesap verebilirlik öncelikle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının hakkıdır. Biz bu standartları Avrupa istediği için değil, bu ülkede yaşayan herkes adil bir hukuk düzeninde özgür ve insanca yaşayabilsin diye savunmalıyız. Avrupa Komisyonu'nun 4 Kasım 2026 tarihli Türkiye raporu da üyelik sürecindeki durgunluğun yanı sıra demokrasi, hukuk devleti ve temel haklar konusundaki değerlendirmeleri gündeme taşıdı. Türkiye'nin dış politikadaki bölgesel rolüne ve stratejik önemine de dikkat çekildi. Bu rapordaki değerlendirmelerin bir bölümü Türkiye tarafından eleştiriliyor ancak karşılıklı açıklamalarla yetinmek yerine sorunları somut başlıklar üzerinden ele almak zorundayız. Ekonomik ilişkilerimiz son derece önemli. Avrupa Birliği Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı olmaya devam ediyor. 2025 yılında karşılıklı mal ticareti 217 milyar euronun üzerine çıktı. Buna rağmen gümrük birliğinin güncellenmesi konusunda henüz somut bir müzakere takvimi oluşturulabilmiş değil. Türk ihracatçısının rekabet gücü, tarım ürünlerinin pazara erişimi, hizmet sektörü, dijital ticaret ve yeşil

dönüşüm birlikte değerlendirilmelidir. Vize serbestisi konusunda yıllardır devam eden beklenti artık sonuç üretmelidir. Türk vatandaşlarının Avrupa'ya seyahatinde yaşadığı uzun bekleme süreleri ve ret sorunları ilişkilerde güven kaybına yol açmaktadır.

Bir diğer temel başlık göç politikalarıdır. Türkiye milyonlarca sığınmacıya ev sahipliği yapmış, bunun ekonomik, sosyal ve demografik sonuçlarını uzun yıllardır taşımıştır ancak Türkiye'nin Avrupa'nın sınır güvenliğini sağlayan bir tampon ülke gibi değerlendirilmesini kabul edemeyiz. Göç yönetimi yalnızca sınır kontrolü ve geri kabul anlaşmalarından ibaret değildir. İnsan onurunu, uluslararası hukuku, yerel halkın ekonomik ve sosyal yükünü, eğitim ve sağlık hizmetlerinin kapasitesini birlikte ele almak gerekir. AB'yle yapılacak her yeni düzenleme Türkiye'nin maliyetlerini, yükümlülüklerini ve karar alma hakkını açıkça güvence altına almalıdır.

Değerli üyeler, Türkiye'nin Avrupa'yla ilişkileri ne bir teslimiyet ne de kopuş siyaseti üzerine kurulmalıdır. Kendi çıkarlarını bilen, demokratik standartlarını güçlendiren, komşularıyla sorunlarını diplomasi yoluyla çözmeye çalışan ve uluslararası hukuk temelinde hareket eden bir Türkiye, ilişkilerinde daha güçlü bir zemine sahip olacaktır.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Sevilay Çelenk.

Buyurunuz lütfen.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; değişen dünya, değişen küresel dengeler, dijital diplomasi, yapay zekâ diyoruz fakat biraz da dış politikamızın tercihlerine bağlı olarak çok olay odaklı yani kısa vadeli, tepkisel ve krizler çerçevesinde ilerleyen konuşmalar yapılmak durumunda kaldı. Bu biraz da aslında bütün somut sorunların da tüketilmesine yol açtı böyle değinmeyi düşündüğüm. Avrupa Konseyinde üç yılda üç kez acil gündem konusu olmamız, AİHM kararlarının uygulanmaması gibi konular, Dış İşlerinin kurumsal, yapısal sorunları gibi meseleler çokça konuşuldu. Ben de bu nedenle bir alıntıyla başlayıp sürdürmek istiyorum, zaten böyle olacağını da tahmin etmiştim bu saate kadar. Bu belki de bir dış politika yaklaşımına bir rehberlik edebilecek bir söz. 2015'te Nobel Edebiyat Ödülünü alan ve Kadın Yok Savaşın Yüzünde, Çernobil Sesleri ya da çinko tabutlarda eve gelen askerleri anlattığı "Çinko Çocuklar" gibi kitapların yazarı Svetlana Aleksiyeviç'in sade ve etkileyici sözleri; zaman zaman hatırlıyor ve zaman zaman da anıyorum. "Ona da yazık, ötekine de." diyor Svetlana Aleksiyeviç. Yıllarını Afganistan'dan Çernobil'e savaşın seslerini toplamaya, diğer bir deyişle sözlü tarih yapmaya adayan babası Belaruslu, annesi Ukraynalı, kendisi Rusça yazan bir yazardır. Onun bu sözlerindeki "Ona da yazık, ötekine de." aslında Birleşmiş Milletlerin 1325 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı'nda yankısını bulmuş; 2000 yılında kabul edilen bir sestir, öyle naif bir ses değil bu. Her gencin, çinko tabutlarda eve dönen herkesin bir evlat, bir eş, birinin sevdiği olduğunu söyleyen bir şeydir. Bunun yanında, 1325 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı'nda esas vurgu çatışma dönemlerinde kadınların ve çocukların yaşadığı hak ihlalleri; bunların saptanması, bunların raporlanması; çatışma dönemlerinden sonra rehabilitasyon, kadınların maruz kaldığı cinsel şiddet, eve geri dönüş gibi birçok konu bu karar çerçevesinde tanımlanır ve esas olarak bu, İHA'ların, SİHA'ların, "drone"ların görünmezleştirdiği o "Ona da yazık, ötekine de."yi rehber edinen bir Güvenlik Konseyi kararıdır diyebiliriz. Ben Sayın Bakana bu çerçevede; Ukrayna'dan Suriye'ye, Orta Doğu'ya aslında kadın odaklı bir çerçevede; kadın, barış, güvenlik odaklı bir çerçevede -ki bugün hiç konuşulmadı, tek eksik kalan konuydu- ne yaptınız, ne yapmaktasınız diye sormak isterim.

Bütçe kapsamında Dışişlerinin birçok yapısal sorunu konuşuldu ama orada da kadın diplomatların pek çok sorunları var. Üyesi olduğum uluslararası asambleler çerçevesinde birçoğuyla temaslarımız da oluyor. Bir kere, kariyer diplomatlıkta stratejik misyonlara kadın diplomatların tayin edilmediği bir gerçektir; bu hep böyleydi. Bir sayı artışı var ama bu sayı hiçbir zaman en önemli stratejik misyonları kapsamaz. İşte, Tallin'de daha kültür ağırlıklı bir büyükelçilik; Riga'da, başka yerlerde bu böyle gider; bunu bir hatırlatmak isterim.

Çokça konu var aslında yapısal sorunlarda; her sene yüzlerce diplomat alınıyor, geçtiğimiz iki yıl 719 kişi alınmış meslek ve idari memurlukta; yarı yarıya, eşit. Ne yapılacak bu diplomatlar? Eğer diplomasi böyle, giderek daha fazla bir temsil diplomasisine; bir yaklaşım ve vizyon geliştirmeden uzaklaşan, icracı bir kuruma dönen bir Bakanlıkta böyle bir şey olmuşsa bu kadrolar ne olacak ve Dışişlerinin aslında bu rekabete dayalı barışı nasıl kontrol edilecek, iş barışı nasıl sağlanacak?

Sayın Bakan -sürem çok azaldı- "belirsizlik" dediniz konuşmanızda, aslında ben de onunla bitirmeyi düşünmüştüm. Belirsizlik esasen şikâyet edeceğiniz bir şey değil çünkü bir otoriter yönelimli rejim esas olarak yukarıdan aşağıya mütemadiyen stratejik olarak belirsizlik üretir ve onunla yönetir. Bu konuda ihraç barış akademisyeni Nilgün Toker totaliterleşmeye doğru giderken bu belirsizliğin giderek ağırlaştığını söyler çünkü belirsizlikle zamanı yöneterek sadece baskıyla değil, böyle de yönetirsiniz. Dışişlerimize hâkim olan belirsizliği de bu çerçevede düşünmek gerekir.

Teşekkür ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Yüksel Mansur Kılınç'ın.

Buyurunuz lütfen.

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, Dışişleri Bakanlığımızın değerli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bakanlığınızın alanıyla ilgili birkaç değerlendirme yapmak istiyorum.

Bilindiği gibi genel seçimlerde yurt dışında vatandaşlarımız oy kullanıyor. Son genel seçimde 73 ülkede, 152 temsilcilikte yurttaşlarımız oy kullandı, Dışişleri Bakanlığımız da bu seçimlere ev sahipliği yaptı. Tabii, sorun çıktığında kolay çözülebilen bir alan

değil ama son genel seçimlerde çıkan sorunlar ortaklaştırılarak bir koordinasyon içerisinde büyük oranda çözüldü. Burada söylemek istediğim şey, önemli bir birikim oluştu Dışişleri Bakanlığında da bu birikimin korunması, yaşanan sorunların bundan sonraki seçimlerde oluşmamasını; yeni sorunlar mutlaka olacaktır, bunların da öngörülerek çalışılması gerekiyor. Önemli bir birikim oluştu burada, bunun korunması lazım.

Bildiğiniz gibi yine bu seçimlerle bağlantılı olarak da daha çok partilerin ülkelerde birlikleri var. Bu birlikler de genellikle temsilciliklerimizin olduğu bölgelerde. Birliklerimizle temsilciliklerinizin arasında iletişim sorunlarının yaşanmaması, yine yurt dışında yaşayan sadece bizim partimizin değil, diğer partilerin birlikleriyle de temsilciliklerimizin, dışişleri temsilciliklerimizin arasında iletişim sorununun yaşanmaması önemli bir dileğimiz. Bu aynı zamanda Türkiye'nin yurt dışındaki itibarı için de önemli bir unsur.

Yine, yurt dışına giden, yurt dışından gelen vatandaşlarımız gidiş geliş yollarında büyük zorluklar yaşıyorlar ve bu zorlukların bir kısmı günlük yaşamı ilgilendiren, lojistik destek gerektiren alanlar. Bu alanda da Dışişleri Bakanlığımıza önemli görevlerin düştüğünü görüyoruz. Bu konuda da yine Dışişleri Bakanlığımızın çalışmalar yapması ve bu alanda sorunların ortadan kaldırılması gerekir.

Yurt dışına milletvekillerimiz gidiyor, biz de gidiyoruz, görevli olarak gidiyoruz. Yine bu konuda da büyükelçiliklerimizle ve temsilciliklerimizle milletvekilleri arasında iletişim sorunlarının yaşanması artık kabul edilebilir bir şey değil. Bu konuda daha fazla bir iletişim ve daha fazla dikkat gerektiğini düşünüyorum.

Yine, yurt dışına çıkmak isteyen vatandaşlarımızın çıkışlarıyla ilgili büyük zorluklar yaşanıyor. Bu zorlukların azaltılması için Dışişleri Bakanlığımızın daha yüksek düzeyde bir çaba sarf etmesi ve bu sorunların olabildiğince azaltılması gerekir.

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız, yurttaşlarımız ülkemizin ve kültürümüzün oldukça uzağına düşmeye başladılar. Hele hele yeni jenerasyonlar neredeyse Türkiye'yle ve kültürümüzle bağ kurmak bile istemiyorlar. Dolayısıyla burada da Dışişleri Bakanlığımıza çok önemli ve hayati bir görev düşüyor. Ülkemiz ve kültürümüz ile bağlarımızın yeniden, bağlarının yeniden sağlanması, güçlendirilmesi Dışişleri Bakanlığımızın öncelikli görevleri arasında yer almalıdır.

Sevgili Bakanım, dış politikaların millîliğinin ortaklaştırılması olmazsa olmaz. Bugünkü uygulama ve yürütme biçimiyle de sürdürülemez olduğu çok net bir biçimde ortadadır. Dışişleri Bakanlığının bağlantılı, bağlı ve ilgili kurumlar da dâhil olmak üzere dış politikamızın millîliğinin ortaklaştırılması yeniden ve mutlaka sağlanmalıdır.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Burak Dalgın.

Buyurunuz lütfen.

BURAK DALGIN (Balıkesir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum ben de.

Şimdi, eskiden biz teknolojiyi, ekonomiyi ve diplomasiyi 3 ayrı masada değerlendiriyorduk, farklı uzman grupları bunları konuşuyorlardı. Artık bütün bunlar âdeta yekpare bir mesele hâline geldi. Zira bir gümrük vergisi, bir çip yasağı, bir siber saldırı, hepsi birbirini etkileyen konular. Âdeta bir askerî harekât kadar etki uyandırıyor. Türkiye'nin de bu konuları bir araya getiren bir güvenlik stratejisine yani jeoekonomik stratejiye yani bir ekonomik güvenlik perspektifine ihtiyacı var. Dışişleri Bakanlığının da bunun ilk savunma hattı olması beklenir. Şimdi bu savunma hattına 3 temel başlık etrafında bakalım: Bir tanesi tedarik zincirinin dar geçitleri, bir diğeri ticari bağımlılık ve yoğunlaşma ve neticede üçüncüsü de teknoloji ve siber güvenlik. Şimdi, tedarik zincirleri ve dar geçitlere bakacak olursak iki farklı alandan bir meydan okumayla karşı karşıyayız. Birincisi kuzey tarafımız Karadeniz. Biliyorsunuz ithal ettiğimiz her 6 ton buğdayın 5 tonu Rusya'dan geliyor. Dolayısıyla Karadeniz'deki gemi trafiği bizim hayatımızı fevkalade yakından etkiliyor. Nitekim Karadeniz'deki "drone" saldırıları neticesinde hem Türkiye'nin un sanayisi hem yem sanayisi ve dolayısıyla hayvancılığı negatif bir şekilde etkileniyor. O bakımdan, burada tahıl koridorunun tekrar gündeme alınması ve Türk gemilerine olan saldırıların sona erdirilmesi fevkalade önemli. İki hafta önce Balıkesir'de hayvancılarla konuşuyordum, yem fiyatı buğday fiyatını geçti noktasına geldiler. O bakımdan, hani diplomasideki faktörler doğrudan vatandaşımızın hayatını da etkiliyor.

Bir diğeri güney tarafımız. Hürmüz Boğazı'ndaki gelişmeler malum. Doğrudan belki petrol almıyoruz ama fiyat yoluyla bağımlıyız o tarafa da. Petroldeki her 10 dolarlık artış bize 4 milyar dolarlık cari açık olarak dönüyor. Daha önemlisi, dünya gübre ticaretinin de önemli bir kısmı Hürmüz'den çıktığı için bizi doğrudan etkiliyor. Yine, burada tahıl koridoruna benzer bir gübre koridorunun oluşturulması yönünde temaslar fevkalade önemli. Tabii ki İran'da bir kalıcı ateşkesi istiyoruz ama o olana kadar veyahut da gerginlik devam edene kadar oradan bir gübre koridorunun açılmasına da fevkalade önemli bulduğumuzu söylemek istiyorum.

İkincisi, ticari bağımlılıklarımız ve dengesizliklerimiz. Burada tabii, Made in Europe ve Çin meseleleri ister istemez gündeme geliyor. Malum, ihracatımızın yarısı yabancı yatırımımızın üçte 2'si Avrupa Birliğinden geliyor. Orada Almanya Fransa aksının Made in Europe tarafında, bilhassa otomotiv sanayimiz aleyhine yaptığı ittifak diyelim fevkalade sıkıntı verici. Brüksel'de büyükelçimizin de bu işlerle uğraştığını biliyorum, iki hafta önce kendisini de ziyaret ettim. Biz de kendi temaslarımızı yapıyoruz. Yalnız 3 Aralıktaki komisyon toplantısından ne bekliyorsunuz? Ve burada negatif bir şey çıkarsa yol haritamızın ne olduğunu paylaşırsanız memnun olurum. Bu konuyla ikinci madde Çin. Büyük bir anomali var orada, biliyorsunuz haftada neredeyse 1 milyar dolarlık bir ticaret açığı veriyoruz kendilerine. Bunun kısa vadede çözülme imkânı da pek gözükmüyor. Amerika'da biliyorsunuz, ortalık ayağa kalkmış durumda Çin'le ithalat meselesinden ama Amerika 300 milyar dolar için bütün bu gürültüyü yapıyor. Bizim millî gelire oranımız yüzde

3, Amerika ölçeğinde bu 1 trilyon dolar demek. Yani biz Amerika'nın 3 katı kadar açık veriyoruz Çin'e oransal olarak. Amerika onun için dünyayı ayağa kaldırıyor, biz bunun 3 katı açık veriyoruz, pek bir şey yaptığımız yok. Bunu aşmanın yöntemlerinden bir tanesi yatırım çekmekti, BYD süreci malum, yaşandı ve BYD sürecinin akamete uğramasında orada gene bir diplomatik sıkıntı olma ihtimali var, yani Çin'in bir devlet kararı alma ihtimali var. Yani Sanayi Bakanlığında bu işin teşvik kısmını sorduk "Hani, para nerede? Araba nerede?" diyerek, o verilen teşviklerin ne olduğu pek belli değil, o ayrı ama sizin tarafta Çin'in böyle bir devlet politikası varsa orada da yatırım çekme konusunda bir sıkıntı olabilir, onu da gündeme getirmek istiyorum.

Son olarak, teknoloji ve siber güvenlik. Şimdi, 100 milyon kullanıcıya ulaşmak bir teknoloji için çok büyük bir eşik. Telefon için bu yetmiş beş sene aldı, 100 milyon kullanıcıya varmak, ChatGPT için iki ay aldı. Şimdi, yetmiş beş yıl-iki ay yani işlerin ne kadar hızlandığını görüyoruz. Fransa'da en yaşayan buzdolabı olayı da bunun aslında bir sıkıntı olduğunu, hepimiz için bir risk olduğunu gösterdi. Fakat, ben Dışişleri Bakanlığının bütçesinde gördüğümde birazcık hayal kırıklığına uğradım çünkü yeni binaya harcanacak para 6 milyar lira, 270 tane temsilciliğimizde fakat bilişime ayrılan para 10 milyon lira. Şimdi, siz çok güvenli ve önemli bir iş yapıyorsunuz. Bütün o kriptolar siber güvenlik riskine açık. 10 milyon lira yetiyor mu yetmiyor mu, onu bir değerlendirmenizde yarar olduğunu düşünüyorum. Burada özellikle orta ölçekli bir ülke olarak diğer orta güçlerle beraber; Meksika, Endonezya, Güney Kore Avustralya'yla birlikte bu dünyanın geldiği G2 noktasından çıkmamız lazım.

Özetle 5 tane şey öneriyoruz: Bir tanesi farkındalık. İkincisi, karmaşıklığın kabulü. Üçüncü, hedefi netleştirmemiz. Dördüncü, iş birlikleri. Beşincisi, doğru dost. Dışişleri Bakanlığının da o kalibrasyon da en temel rolü oynamasını bekliyoruz.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Ahmet Erbaş'ta.

Buyurunuz lütfen.

AHMET ERBAŞ (Kütahya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyeleri, Dışişleri Bakanlığımızın 2027 yılı bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyor, Komisyonumuzu ve aziz milletimi saygıyla selamlıyorum.

Azerbaycan'a Türk Devletleri Teşkilatı Dönem Başkanlığında Türk dünyası birlik ve dayanışmasına sunduğu katkılardan dolayı teşekkür ediyor, Türkiye ile Azerbaycan dün olduğu gibi bugün de dost ve kardeş iki ülkedir. Azerbaycan'ın iç siyasi meselelerinin kendi iradesi ve kurumları çerçevesinde şekillenmesini karşılıklı saygı ve kardeşlik hukukunun gereği olarak görüyoruz.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri; Kıbrıs meselesi millî güvenliğimiz için iç ve dış politikamızın ayrılmaz bir parçasıdır. Kıbrıs Mavi Vatan'ın stratejik merkezlerinden biri, Doğu Akdeniz'deki haklarımız bakımından da vazgeçilmezimizdir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 43'üncü yıl dönümünü kutluyor, Kıbrıs Türk halkının varoluş mücadelesinde hayatını kaybeden aziz şehitlerimizi rahmetle anıyorum. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başkanı Sayın Tufan Erhürman'ın 15 Kasım törenlerinde ifade ettiği gibi Kıbrıs Türk halkı asla azınlık değildir, asla olmayacaktır. Kıbrıs Türk halkının eşitliğinin pazarlık konusu yapılmayacağı yönündeki açıklamalarını kıymetli buluyoruz. Sayın Erhürman ile Rum lider arasındaki diyalogları destekliyoruz ancak görüşmeler şeffaflık, karşılıklı güven ve eşitlik temelinde yürütülmelidir. Türkiye'nin garantörlüğü korunmalı, Ankara ile Lefkoşa arasındaki istişare ve eş güdüm her aşamada artarak sürdürülmelidir. Rum basınında yer alan Kapalı Maraş'ın Birleşmiş Milletler yönetimine devredilmesi ve Gazi Magosa Limanı'nın Avrupa Komisyonunun gözetiminde işletilmesi iddialarını takip ediyoruz. Kıbrıs Türk halkının egemenlik haklarını ve iradesini yok sayan böyle bir girişim kesinlikle kabul edilemez. Bu bölgenin geleceği Kıbrıs Türk halkının iradesi dışında belirlenemez. Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Bey'in ifade ettiği gibi Birleşik Kıbrıs Federasyonu ham bir hayaldir ve Türk egemenliğinin de felaketidir. İki devletli çözüm vizyonumuz egemen eşitlik ve eşit uluslararası statüye dayanmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ın Güney Kıbrıs Yönetimini ziyaretini doğru bulmuyoruz. Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkını her şartta savunan Türk milletinin Kıbrıs Türk halkı için de aynı saygıyı beklemesi doğaldır. Filistin yönetimi Kıbrıs Türk halkının meşru haklarını ve hassasiyetlerini görmezden gelmemelidir. Kıbrıs'ın 1960 Garantörlük Anlaşması'nda Türkiye, İngiltere ve Yunanistan bulunmaktadır. Rum yönetimi ise İsrail'le geliştirdiği askerî ve stratejik iş birlikleriyle adanın güvenliğini tartışmalı bir hâle getirmektedir. İsrail'i kendine yeni bir garantör olarak görmek isterken adanın güneyinde yaşayan insanların bile "İsrail günü gelir bizi de işgal eder mi?" endişesini bizler buralardan duyuyoruz. Kendi halkımızın bu kaygılarını görmezden gelerek adanın güvenliğini sağlayamazsınız. Kıbrıs'ın güvenliği üçüncü ülkelerin bölgesel hesaplarına teslim edilemez. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün de ifade ettiği gibi barış milletleri refah ve mutluluğa eriştiren en iyi yoldur. Doğu Akdeniz'de kalıcı barışın yolu Türkiye'nin hak ve menfaatlerine ve Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliğine saygı gösterilmesinden geçer. Türkiye dün olduğu gibi bugün de Kıbrıs Türk halkının yanındadır. Millî davamızdan, garantörlük sorumluluğumuzdan asla taviz veremeyiz.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; 2019 yılında Gazi Mecliste onaylayarak kabul ettiğimiz Türkiye Libya Deniz Yetki Alanının Sınırlandırılması Mutabakatı'nın 20 Ekim 2026'da Libya Temsilciler Meclisi tarafından da oy birliğiyle onaylanmasını memnuniyetle karşılıyoruz. Dışişleri Bakanımız Sayın Hakan Fidan ve Bakanlığımızın tüm personeline bu konudaki özverili çalışmalarından dolayı teşekkür ediyoruz. Elbette bu gelişmeden rahatsız olan ülkeler olacaktır ancak Türkiye herkesin alkışını

bekleyen değil, kendi hak ve menfaatlerini kararlılıkla savunan, bölgesel ve küresel gelişmelere yön veren güçlü bir ülkedir. Doğu Akdeniz'deki diplomasinin imkânlarını kullanarak haklarımızı koruyacağız.

Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin millî menfaatlerimize ve dış politika hedeflerimize katkı sağlamasını, ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Seda Gören.

Buyurunuz lütfen.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, tekrar bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Uluslararası sistemin en dibe vurduğu ve tekrar inşaya en yakın olduğu dönemdeyiz. Tam da bu sebeple güncel analizlerin merkezinde aslında tüm sistem aktörlerinin sorduğu çok önemli bir soru var: Türkiye dünyada hangi masada oturuyor? Bu sorunun cevabı Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, Dışişleri Bakanlığımızın kararlı çalışmalarıyla çok net verebildiğimiz bir cevap. Her masada varız. Öncülüğünü yaptığımız Balkan Barış Platformu, Türk Devletleri Teşkilatı gibi bölgesel güç masalarında varız. COP31, enerji koridorları ve G20 gibi ekonomi, enerji ve iklim diplomasisinin yön verildiği masalarda varız. Mavi vatanda hiçbir hak ve hukukumuzun çiğnenmesine müsaade etmediğimiz masalarda varız. Avrupa güvenlik mimarisinin artık tamamen zayıfladığı ve Türkiye'nin varlığının hayati olduğu masalarda varız. Bölgemizi sahiplenerek yaptığımız tüm güvenlik ve savunma ittifaklarının kurulduğu masalarda varız. Can çekişen uluslararası hukukun ameliyat masası diyebileceğimiz BM ve Avrupa Konseyinin her noktasında varız. Tüm dünyada Gazze başta olmak üzere mazlumların hak ve hukuklarının korunması için kurulan her masada varız. Rusya ve Ukrayna'yı aynı masada buluşturan, Somali ve Etiyopya arasında Ankara sürecini yürüten savaşın ve çatışmanın ortasında diplomasinin kapısını açık tutan ara buluculuk masalarında da varız. Evet, biz bu masalarda varız ama yalnızca davetli olarak değil gerektiğinde masayı kuran, tarafları bir araya getiren, müzakereleri başlatan ve çözüm için sorumluluk üstlenen bir devlet olarak varız. Peki, nerelerde yokuz? Bazı muhalefet milletvekillerinin söylediği gibi, oryantalist bir bakış açısıyla bırakın bizi, başka herhangi bir ülkenin taşere edildiği masalarda yokuz; başkalarının kurduğu düzenin sorgulanmadan takip edildiği masalarda yokuz; kendi ülkesinin tezlerini savunmak yerine başka başkentlerin onayını arayan bir diplomasi anlayışının olduğu masalarda yokuz. Kısacası, hakkın, hukukun gözetilmediği hiçbir masada yokuz. Süre çok kısıtlı, o yüzden bazı maddelere böyle kısa kısa cevap vererek geçmek istiyorum. Mekke İttifakı'yla ilgili çok fazla konuşuldu. Biz de Dışişleri Komisyonumuzda çok uzun uzun konuştuk ve Genel Kurulumuzda da uzun konuşularak geçti. Tekrar hatırlatalım, asker gönderme yetkisi Anayasa'nın 92'nci maddesine göre yalnızca Gazi Meclisimize aittir, nokta. "Bölgesel sahiplenme" kavramından rahatsız olmayalım. Evet, bölge bizim ve bu bölgede yanan en ufacık kıvılcım Türkiye'yi doğrudan ilgilendirir. Sorumluluk almak da başat aktörlerin işidir, en önemli vasfıdır. Bu sebeple de biz bu noktada sorumluluk alıyoruz.

Doğu Akdeniz konusunda da bahsi geçen projenin yüzde 40'ı BM'ye bildirdiğimiz Türk kıta sahanlığından geçmektedir. Türkiye tam da bu sebeple NAVTEX'le koordinasyon şartını vurgulamıştır. Dışişleri Bakanlığımızın açık veya örtülü birçok başarı hikâyesi vardır. Özellikle bazı başarı hikâyeleri de sadece muhatapları tarafından bilinir. Dokuz gün önce Fransa'yla yürütülen diplomatik görüşmelerde haklı durumumuz fiiliyata geçmiş, gelecek günlerde uluslararası hukukta da elimizi güçlendirecek önemli kazanımlar elde edilmiştir. Tam da bu noktada soruyorum: İstenen tam da bu değil midir? Tek bir kurşun dahi atılmadan sorunların çözümü diplomasinin en temel amacı değil midir? Bir kez daha bu vesileyle, çoğu zaman kamuoyuna yansımadan yazdıkları tüm kahramanlık hikâyeleri için devletimizin ve vatandaşımızın itibarını, hakkını, hukukunu koruyan tüm hariciye mensuplarımıza vatandaşlarımız adına kalpten teşekkür ediyorum.

Afrika konusunda da sadece savunma noktasında var olduğumuza dair çok haksız bir eleştiri yapıldı. TİKA 22 ofisiyle 7 binden fazla projeyi tamamlamışken, Maarif Vakfı 175'in üzerinde okul ve eğitim merkezi kurmuşken bu eleştiriyi yapabilmek büyük bir aymazlıktır gerçekten.

Her bütçe döneminde muhalefetin diline pelesenk olmuş meslek dışı atamalar konusu var. Avrupa'da bu oran yüzde 10'dur, Türkiye'de yüzde 12, yüzde 13 civarındadır. Rakamları daha da detaylı verebiliriz. Örneğin, Körfez'de eski Bakan Luigi Di Maio vardır, insan hakları alanında akademisyen, Afrika'da siyaset bilimci Annette Weber gibi isimler AB'nin atadığı çok önemli örneklerdir.

Yine, Bakanlık içinde kurulmuş istihbarat birimleri sanki sadece Türkiye'ye özelmiş gibi anlatıldı. ABD'de INR, Birleşik Krallık'ta MI6 Dışişlerine bağlıdır. Fransa ve Almanya'da da yine bakanlık içinde kriz ve istihbarat merkezleri kurulmuştur. Bu birimlerin amacı, önemli bir barış süreci mekanizması olan istihbaratın diplomasiye hizmet etmesini sağlamaktır. Eski bir diplomatın da bunu bilmemesi imkânsızdır.

CAVİT ARI (Antalya) - Eski diplomat bildiği için söylüyor.

SEDA GÖREN (İstanbul) - Bizim derdimiz, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın ifadeleriyle devletin, diplomasinin tüm imkânlarını, sert ve yumuşak güç unsurlarının tamamını kullanarak Türkiye'nin menfaatlerini korumaktır. Bu sebeple, Bakanlığımıza ayrılan her kaynak masada ve sahada milletimizin başını dik tutan bir yatırımdır.

Bütçemizin tekrar hayırlı olmasını diliyorum ve teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Bilal Bilici'de.

Buyurunuz lütfen.

BİLAL BİLİCİ (Adana) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İlk olarak ben de vatandaşlarımızın yaşadığı vize ve pasaport çilesini gündeme getirmek istiyorum. Bugün vatandaşlarımız vize randevusunu bile doğru dürüst alamamakta. Türkiye olarak dünyada Schengen vizesine en fazla başvuru yapılan 2'nci ülke durumundayız. Her yıl 1 milyondan fazla başvuru yapılmakta ama Schengen vizesinde her 7 başvurudan 1 tanesi reddedilmekte; on yıl önce bu oran bunun üçte 1'iydi, üçte 1 oranındaydı. Bir de vize karaborsası çıktı Değerli Bakan. Vize karaborsasını, bot hesapları ve randevu ticaretini Meclis kürsüsünde ben 15 Nisan 2026 tarihinde dile getirmiştim soruşturmalar başlamadan önce. Şimdi ise vize randevularında yeni bir sistem ve atama sistemine geçildi ama yine randevu alabilene aşk olsun; süre bir yıl, hatta bir yılın üzeri denmekte. Türk pasaportunun seyahat erişimi dünyada 51'inci sırada. Ben sormak istiyorum: Bunun neresinde Türkiye Yüzyılı? Vize serbesti görüşmelerine 2013 yılında başlandı ama bu iş tamamen bir yılan hikâyesine döndü, hem Avrupa hem de Türkiye körler sağırları oynamakta. Vize başvurularının sayılarını, genel olarak bekleme sürelerini, ret verilerini ülke ülke, kalem kalem Mecliste şeffaf bir şekilde paylaşmanızı talep ediyoruz.

Bunun dışında, Değerli Bakanımız, şunu ifade etmek istiyorum: Toplumun Mekke Anlaşması hususunda kafası karışık durumda. Bu anlaşmaya güven yok. Yarın bölgede bir savaş çıkarsa bizim evlatlarımız o savaşın bir tarafı mı olacak? Bunu sormak istiyorum. Bir tarafta Yemen ve Husiler, diğer tarafta Taliban ve Keşmir sorunu; Hindistan-Afganistan var; ayrıca, mutlak monarşiyle yönetilen Suudi Arabistan, diğer tarafta ise askerî vesayetin gölgesinde feodal yapıda olan bir Pakistan; bu coğrafyaların hepsi sıkıntılı ve hepsi problemli bölgeler. Türkiye'nin, Arabistan'la ve Pakistan'la ortak noktaları ve değerleri sınırlı. Özellikle kardeş ülke Pakistan'la tarihî ve müstesna ilişkilerimiz ortadadır ancak içeride karşı karşıya kaldığı sınamaları da görmezden gelemeyiz. Askerî vesayetten şikâyetçi olmak yetmez. Pakistan'da yaşanan insan hakları ihlalleri ve önceki dönem Başbakan İmran Han'a yapılan uygulamalar ve muameleler eziyet ötesidir. İmran Han'ın 3 kız kardeşi hapse atıldı, 2'si çıktı, 1'isi hâlâ içeride; üç yıldan fazla, uzun bir süredir kendisi içeride. Birinin nükleer gücü var, diğerinin petrolü ve parası var ama bir ittifakı ayakta tutan yalnızca para, petrol veya silah olmamalıdır. İttifak içinde ortak değerler önemlidir, hukuk önemlidir ve güvendir, insan haklarıdır. Demokratikleşememiş ülkelerin tek odak noktası menfaat ve al ver mantığıdır; bunu da buradan ifade etmek istiyorum. "Türkiye Yüzyılı" denilmekte "Mazlumların koruyucusuyuz." iddiası var ama Müslüman toplumların hak arayıcısı rolü üstlenilirken Cemal Kaşıkçı unutuldu, gitti. Geçmişte Arabistan, Türk ürünlerine boykot da uygulamıştı, birçok vatandaşımızı aylarca cezaevinde de tutmuştu yani ekonomik ve siyasi menfaatler uğruna geçmişi görmezden mi geliyoruz? Bunu sormak istiyorum. Şimdi Kaşıkçı'nın kemikleri sızlıyordur. "O dava transfer edildi ama diğer haksızlıklara da sessiz kalınmasın." diyorum ve "Nerede demokrasi, insan hakları?" diyorum. Şöyle, şu tabloya bakacak olursak Demokrasi Endeksi'nde 167 ülke arasında ülkemiz 103'üncü sırada, Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde ise 117'nci sıradayız 143 ülke arasında, Basın Özgürlüğü Endeksi'nde ise 180 ülke arasından 163'üncü sıradayız. Bunlar basit bir istatistiksel veri değil tablonun ne kadar vahim ve kara olduğunu, kara tabloyu göstermekte; bunun da burada not edilmesini istiyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Aysu Bankoğlu'nda.

Buyurunuz lütfen.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkürler.

Hoş geldiniz Sayın Bakan.

2024, 2025 ve 2026 yıllarının Ulusal Ajans kabul ve hibe tahsis listelerine bakalım istiyorum tekrar; son iki senedir bunları size anlatıyorum. Yalnızca 6 vakıf ve derneğin doğrulayabildiğimiz kayıtlarını topladık, burada. TÜRGEV'e 614 bin euro, TÜGVA'ya 576 bin euro, KADEM'e 250 bin euro, AKP'li eski Bakan Mehdi Eker'in Başkanlığını yaptığı Tarımsal Strateji ve Politika Geliştirme Merkezine (TARPOL) 250 bin euro, ÖNDER İmam Hatipliler Derneğine -Cumhurbaşkanının bizzat genel kuruluna katıldığı dolayısıyla da birçok AKP'li yöneticinin CV'sine yazdığı bir dernek- 154 bin euro, İlim Yayma Cemiyetine 120 bin euro kaynak ayrılmış. Sadece bu yapıların aldığı ve doğrulayabildiğimiz hibelerin toplamı 2,1 milyon euro ama fon vurgunundan götürülen paralara bakınca belki Sayın Bakan Şimşek'in deyimiyle çerez parası bile değil size göre. Yaklaşık 2 milyon eurodan bahsediyorum ve altını çiziyorum; bu, Türkiye'deki diğer STK'lerin aldığı projelerin de dâhil olduğu toplam rakam değil yalnızca bahsettiğim kuruluşların kamuya açık kayıtlardan tespit edebildiğimiz hibeleri ve tahsisleri. Listede ayrıca Ensar Vakfı var, eski AKP Milletvekili Mahmut Göksu'nun Yeni Dünya Vakfı var, adını sanını duymadığımız dernekler var, SETA var, Türk Diyanet Vakfı var, var da var. Şimdi, bu kuruluşlar neler yapmış, hangi projelerde karşımıza çıkmış diye kısaca bir bakarsak; TÜGVA'nın projesinin adı mesela "Güvenli Doğa Yürüyüşü"; Önder İmam Hatipliler Derneği projeler yapmış, "Bir Fikrim Var." diye, "Sivil Topluma Gençlik Aşısı" diye tuhaf tuhaf projeler. İlim Yayma Cemiyeti "Diplomasi" adıyla hibe almış mesela. Ensar Vakfının projesinin adı yine "Doğa ile Dönüş", TARPOL'ün projesi "Gençlik Krize Hazırlanıyor." TÜRGEV'in de farklı başlıklarda "Gönüllülük Projesi" diye 100 binlerce euroluk tahsisleri var, milyonlarca eurodan bahsediyorum. Mesela Takiyyüddin Bilim Derneği var, mürekkep yapımından adli mikroskopiye uzanan çok yaratıcı atölyeleri var. İlmi Etütler Derneği var, sosyal bilimler ve düşünce alanında faaliyet gösterirken gönüllülük faaliyetleri, iletişim ve dijitalleşme projesinden fon almış, kim foncu yani? Mütevelli heyetinde yine Bilal Erdoğan'ın, AKP Grup Başkanı ve milletvekillerinin olduğu Okçular Vakfı var mesela ama onlar da okçuluktan vazgeçmiş gençleri dijital yaşam için güçlendirmek istiyorlarmış artık. Yine,

hepinizin bildiği ve sevdiği bir cemaatin vakfı olan Hayrat Vakfının çok aldığı bir çok proje var mesela. Yine bir cemaatin bünyesinde faaliyet gösteren AKP'li belediye Meclis üyelerinin görev aldığı Divan Araştırma ve Eğitim Derneği var, MÜSİAD var. Burada hepsinin projeleri, listeleri, tek tek yazılı Sayın Bakan, her sene size bunu anlatıyorum, uzatmaya gerek yok. Proje isimlerini, kurumları, faaliyetleri yan yana koyduğumuzda Bakanlığın kamuya açıklaması gereken çok fazla maalesef soru var. Sayın Bakan, bakın bizim itirazımız, bir vakfın ya da bir derneğin proje yapmasına değil, bizim itirazımız bu kaynakların kimlere, hangi puanlarla, hangi ölçütlerle dağıtıldığınadır ve bu kuruluşların bazılarının yönetim ve mütevelli heyeti ya da istişare kurullarında eski AKP milletvekilleri, parti yöneticileri ve Cumhurbaşkanı ailesinden isimler bulunuyor. KADEM Mütevelli Heyet Başkanı Sümeyye Erdoğan Bayraktar, TÜRGEV'in kurullarında Bilal Erdoğan ve Esra Albayrak gibi isimler var. TÜGVA banın istişare kurulunda yine Cumhurbaşkanının oğlu var. Soruyorum gerçekten bu kuruluşlar neden tekrar tekrar kamu kaynaklarına ve Avrupa hibelerine bu kadar kolay erişebiliyor? Projelerin değerlendirme puanları nelerdir? Bağımsız gençlik dernekleri, dayanışmaları aynı imkânlara erişebiliyor mu? Maalesef erişemiyor. Öte yandan, TÜRGEV'in, TÜGVA'nın, KADEM'in bu paralara gerçekten ihtiyacı var mı ya? Bakanlık bütçelerinden sağlanan imkânlar, tahsis edilen yurtlar, araziler, kamu kurumlarındaki ayrıcalıklı ilişkiler, liyakatsiz atamalar yetmiyor mu, bir de Avrupa Birliği hibeleriyle desteklenecekler? Fon krizi yaşandı, milyarlar havada uçuşurken bu hibeler de mi bu kuruluşlara tahsis edilecek? Biz bunu kabul etmiyoruz. İyi ki tüm listeler Avrupa Birliğinin sayfasında yayınlanıyor, yoksa bunlardan da gerçekten haberimiz olmayacak. Siz de lütfen artık kamuoyuna Ulusal Ajansın kabul, yedek liste, puanlama, değerlendirici ve ödeme bilgilerini açıklayın. Her yıl burada yaptığınız gibi lütfen "Bağımsız denetim var." deyip geçiştirmeyin, insanlar hangi projenin neden seçildiğini bilmek istiyor. Ulusal Ajans Başkanını da uyarın.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkürler.

Şimdi de söz sırası Sayın Buğra Kavuncu.

Buyurunuz lütfen.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Peki, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, ben, sizin TİKA Başkanlığı döneminizden, Türk dünyasına olan hassasiyetinizi çok iyi biliyorum. Ben de, o bölgeye hassasiyet duyan birisi olarak bazı sorular soracağım. Zira, anlamakta güçlük çektiğimiz Türk dünyasını ilgilendiren birtakım konularda bizi aydınlatabilirseniz memnun oluruz. Özellikle Azerbaycan'la ilgili bir süreç yaşandı, birtakım gerilimler yaşandı, karşılıklı söylemler oldu. Bir anda da ne olduğunu çok kimse anlayamadı. Bir millet, iki devlet diyoruz, çok önemli, çok hassas olduğumuz bir ülke, kardeş bir cumhuriyet. Burada ne oldu? Buradaki sıkıntının temeli nedir? Birçok duyum alıyoruz, bunlara da itibar etmek istemiyoruz ama ilk ağızdan ne olduğunu duyabilirsek çok memnun oluruz. Türk devletleri teşkilatında Kazakistan'ın bir talebi oldu veya bir çağrısı oldu; Rusya'nın buraya dâhil olması, gözetmen statüsünde dâhil olmasına yönelik. Bununla ilgili daha önceden bir konuşma oldu mu, bir bilgilendirme oldu mu? Bunun altında nasıl bir motivasyon var? Neden böyle bir talepte bulunuldu? Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Zira, gene Türk dünyası deyince Doğu Türkistan, buradaki soydaşlarımızın durumuyla alakalı son değerlendirmeleriniz nelerdir? Kırım'da son günlerde, son haftalarda özellikle birtakım gelişmeler oluyor. Kırım'daki son sürece dair Bakanlığınızın değerlendirmeleri de zira gene çok kıymetli olacaktır.

Tabii, Türk dünyasına dair adımlar elbette ki atılacak. Geçen sene çok girdik bu konuya, Kıbrıs Rum kesimiyle alakalı bu cumhuriyetlerin almış olduğu kararlar, neden bunlar oldu, bunları da sormuştuk. Acaba hani bunların sebebi... Bir Aksakallar Konseyimiz var, o Konseyin de bir Başkanı var, kendisi İsmail Gaspıralı'nın o meşhur sözünün çok farkında değil, söylemekte de zorluk çekiyor. Acaba, bu zafiyetlerin sebebi oluyor mu bu anlattığımız, bahsettiğimiz konularda?

Şimdi, zamanı hızlı ve verimli kullanma açısından gerçekten anlamak istediğim bir başka konu var; o da diplomasiyle ve dış politikayla alakalı. Tabii, hassas bir konu, uzmanlık isteyen bir konu. Sayın Bakan, Bilal Erdoğan'ın bizim bilmediğimiz bir uzmanlığı mı var bu alanda yani bizim anlayamadığımız gerçekten bir uzmanlık sahibi mi kendisi? Çünkü bu soruyu niye soruyorum? Kendisi Lübnan'a gidiyor, Cumhurbaşkanıyla görüşüyor, Meclis Başkanıyla görüşüyor, sonra siyasi açıklamalar yapıyor, bölgeye dair birtakım açıklamalar yapıyor. Bütün bunları yaparken kendisine büyükelçi de refakat ediyor, büyükelçiyle birlikte bunları yapıyor. Ben bütün bunları görünce diyorum ki acaba defakto bir dışişleri temsilcimiz mi var? Kendisi bütün bu çalışmaları, bütün bu görüşmeleri hangi sıfatla yapıyor? Bunlar sizin bilginiz dahilinde mi oluyor? Hani biz bunu bir de nerede gördük? Trump'ta gördük; damadı, aile üyeleri işte gidip birtakım görüşmeler yaptı. Ya, bu konuyla ilgili bizleri, hazırunu aydınlatırsanız memnun oluruz. Dış politikanın bir kısmı Cumhurbaşkanımızın oğluna mı yani bölgenin bir kısmı oraya mı teslim edildi? Böyle bir karar mı alındı? Bu bizim için anlaşılması zor. Zira, ben bir milletvekili olarak bunu bizzat size değil ama özel kaleminize iletmiştim. Mesela, bir ülkeye gittiğimde o ülkenin büyükelçisiyle, Türk büyükelçisiyle görüşmek, bunu da devlet terbiyesi yüzünden arzu ediyoruz. Zira, milletvekiliyiz, bir ülkeye gittiğimizde önce devletimizin büyükelçisiyle bir görüşelim, bize bir bilgi versin ki yanlış adım atmayalım, devletin dış politikasında siyaset olmaz, doğru söylemlerde bulunalım diye. Büyükelçi bizim randevu talebimize ayak sürüdü ve zor kabul etti. Sonra, sizi aradık, özel kalemimizi, sağ olun, teşekkür ediyoruz, o devreye girdi ve aynı büyükelçi bize hemen bir randevu verdi, hatta "Akşam yemek yiyelim." vesaire dedi. Şimdi, biz bunları yaşarken Sayın Bilal Erdoğan Lübnan'a gidiyor, Cumhurbaşkanıyla görüşüyor, büyükelçiler kendisine refakat ediyor. Bunu lütfen aydınlatmanızı istiyoruz.

Son olarak da Mekke Anlaşması'yla ilgili çok konuşuldu, bölgedeki durumu anlıyoruz. İsrail'in çok agresif tavırları, Amerika'nın bölgeden çekilmiş olması orada belki yeni bir perspektifi gerektiriyor ama biz baktığımızda, burada, AGİT benzeri değil de daha çok NATO benzeri bir yapı kurulduğunu yani bir savunma ittifakı, ortak güvenlik iş birliği değil de savunma ittifakı oluşturulduğunu görüyoruz. Kime karşı bu savunma ittifakı? Yani bir savunma varsa birilerine karşı bu savunma var. AGİT daha farklı bir yapı, herkese açık, herkese üye olan bir yapı. Bununla ilgili de görüşlerinizi paylaşırsanız sevinirim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyorum.

Şimdi de söz sırası Sayın Cemalettin Kani Torun'da.

Buyurunuz lütfen.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Sayın Bakanımıza ve değerli bürokratlarına hoş geldiniz diyorum.

Süre kısa, bu nedenle doğrudan konuya girmek istiyorum. Çok kritik ama gerçekten çok kritik bir tarihsel kırılma anındayız. Soğuk savaşın 2 süper gücü olan Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya bugün 2 ayrı savaşın doğrudan içerisinde. Üstelik, bu savaşların biri kuzeyimizde, diğeri tam olarak güneyimizde yaşanıyor. Kuzeyimizde Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş 5'inci yılını dolduruyor. Karadeniz'de, Ukrayna'da ve Rusya topraklarında insansız hava araçları ve füzelerle yürütülen yoğun bir savaş var. Güneyimizde ise İran, İsrail ve Amerika hattında füze saldırıları yaşanıyor. Amerika'dan havalanıp yaklaşık otuz saatlik uçuşla bölgeye gelen B-2 bombardıman uçakları savaşa katılıyor. Suudi Arabistan'a, Katar'a ve Birleşik Arap Emirliklerine yönelen füzeleri de düşündüğümüzde nasıl büyük bir krizin içerisinde olduğumuzu daha iyi anlarız.

Türkiye, 2 büyük savaş alanının tam ortasında, üstelik bu coğrafya yalnızca savaşların değil, dünyanın en önemli enerji ve ticaret güzergâhlarının da üzerinde. İstanbul Boğazı, Süveyş, Babülmendep ve Hürmüz, bu geçiş noktalarından birinde yaşanan kriz dünyanın öbür ucundaki insanların hayatını bile etkiliyor ama meselenin yalnızca askerî ve siyasi boyutuna bakarsak büyük resmi kaçırırız.

İkinci büyük mesele küresel ekonomik çalkantıdır. Açık konuşalım, Türkiye'nin yüz yıllık dış politika tecrübesinde en zayıf kaldığımız alanlardan biri ekonomi diplomasisi oldu. Dış politikamızı çoğu zaman güvenlik ve siyasi krizler üzerinden yürüttük. Oysa güçlü devlet, güçlü ekonomi demektir. Güçlü ekonomi de uluslararası ticaret, yatırım, teknoloji ortaklıkları ve sağlam ekonomik ilişkiler demektir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğanın Başbakanlığı döneminde başlayan Afrika açılımı, açılan büyükelçilikleri ve ekonomi diplomasisine verilen önem önemli bir açılım sağladı. Somali bunun en çarpıcı örneklerinden biridir.

Üçüncü mesele ise Türkiye'nin yüz yıldır çözemediği Kürt meselesidir. Açık konuşalım, Türkiye'nin önündeki en önemli tarihî meselelerden biri de budur. Bu meseleyi yalnızca güvenlikle ya da yalnızca sınırlarımızın ötesindeki gelişmelerle açıklayamayız. Bu mesele aynı zamanda Türkiye'nin demokrasisi, toplumsal bütünlüğü, ekonomik kalkınması ve 85 milyon vatandaşımızın ortak geleceği meselesidir. Türkiye'nin kendi içinde barışı, huzuru ve toplumsal dayanışmayı güçlendirmesi. Bugün içinde bulunduğumuz bölgesel krizler karşısında da en büyük stratejik avantajlarımızdan biri olacaktır. Irak'tan Suriye'ye, İran'dan Doğu Akdeniz'e uzanan geniş bir coğrafyada yeni bir jeopolitik düzen ve güç dengesi şekilleniyor. Böylesine köklü bir bölgesel dönüşüm yaşanırken Türkiye'nin kendi içindeki bu meselenin çözümsüz bırakması elbette düşünülemez. Şunu gözden kaçırmamalıyız: Böylesine yoğun çatışmaların ve belirsizliklerin yaşandığı bir bölgede kendi içinde barışı ve toplumsal dayanışmayı sağlamış bir Türkiye çok daha güçlü olacaktır. Dolayısıyla bu mesele sadece bir iç güvenlik meselesi değil, Türkiye'nin bölgesel gücünü ve dış politika kapasitesini doğrudan ilgilendiren stratejik bir hedeftir. Önümüzde çok açık bir gerçek var. Dışarıda savaşların, çatışmaların ve büyük güç mücadelelerinin yaşandığı bir dönemde kendi içinde barışını güçlendiren bir Türkiye çok daha güçlü olacaktır. Kendi toplumsal enerjisini iç sorunlarına harcamak zorunda kalmayan, vatandaşları arasında güveni büyüten bir Türkiye bölgesinde de daha etkili bir aktör hâline gelecektir.

Şimdi, bütün bunları birlikte düşünelim. Kuzeyimizde ve güneyimizde savaşlar var, küresel ekonomi ve teknoloji baştan aşağı değişiyor, Türkiye'nin kendi içinde ise yüz yıllık bir meseleyi çözme fırsatı bulunuyor. Biz bu üç başlığı birbirinden bağımsız ele alamayız. Hem bölgesel krizleri yönetmek hem küresel ekonomik çalkantılara hazırlanmak hem de iç barışımızı güçlendirmek zorundayız. Çünkü dış politika yalnızca bugünün krizlerine cevap verme sanatı değildir, geleceğin krizlerini önceden görme ve ülkesini o krizlere bugünden hazırlama sanatıdır. Bizler de bu sanatı icra etmek için elimizden geleni yapmalıyız ve yapacağız diyor, hazırunu saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası sayın Sibel Suiçmez'de.

Buyurunuz lütfen.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, bürokratlar; Karadeniz'de Şubat 2022'den bu yana yüzlerce gemi vuruldu. Türk Deniz Ticaret Odası 226 sivil ve ticari geminin saldırılardan etkilendiğini söylüyor. Türk Armatörler Birliğinin ağustos raporuna göre vurulan ya da hasar gören 146 gemiden aralarında Trabzonlu hemşehrilerimin de bulunduğu gemilerin 34'ü Türk sahipli ya da Türk kontrollü. Türk sahipli Alfa Watan ve İstanbul merkezli Royad Mammadov gemilerinde toplam 12 mürettebat hayatını kaybetti. Daha pazartesi günü BETUL 8 battı, mürettabatın 8'i Türk'tü. Ertesi gün bir gaz tankeri daha battı. Üç gün önce Solinay açıklarında 3 gemi daha vuruldu. Denizcilerimizi koruyacak bir uyarı mekanizmanız, bir diplomatik yaptırımınız

yok mudur? Denizciler batan gemilerde can verirken, deniz ticareti olumsuz etkilenirken "endişeliyiz" demek yeterli değildir. Niye bu kadar sessizsiniz?

3 Temmuzda seçim bölgem Trabzon'un Vakfıkebir ilçesi Açıkalan Mahallesi'nde bir insansız hava aracı ağaca çarpıp infilak etti. İçinde yaklaşık 5 kilogram patlayıcı bulunduğu ve aracın Ukrayna'ya ait olduğu yönünde ön değerlendirmeler basına yansıdı. 18 Ağustosta Trabzon Arsin ilçemizde Emniyet Müdürlüğü binasının yangın merdivenine bir İHA çarptı. Bina ve üç Emniyet aracı hasar gördü. Sayın Vali aracın menşei hakkında bilgi verileceğini söylemesine rağmen hâlâ bir açıklama yapılmadı. Bu konulara ilişkin kamuoyuna bilgi verilmedi. Bu araçlar yoldan mı çıktılar, yönlendirildiler mi yoksa elektronik harbin bir sonucu olarak mı topraklarımıza düştüler? 10 Eylül tarihinde bu konu hakkında Bakanlığınıza sorduğumuz sorulara da hâlâ cevap verilmedi. Patlayıcı yüklü bir İHA mahalle yoluna, bir diğeri Emniyet Müdürlüğünün yangın merdivenine düşüyorsa bu bir güvenlik sorunudur. Kamuoyu bu soruların cevabını bilmek istiyor.

Sayın Bakan, Mekke Anlaşması'na göre taraflardan birine yönelik gerçekleştirilen silahlı saldırı hepsine yapılmış sayılıyor ve ilk on yıl hiçbir taraf bu anlaşmadan çekilemiyor. Oysa Anayasa'mızın 92'nci maddesi yabancı ülkelere asker gönderme yetkisini Meclise vermektedir. Bu anlaşmanın ülkemizi savaşa sürükleyeceği yönündeki itirazlarımıza karşı Dışişleri Bakan Yardımcısı Komisyonda hiçbir konuşlandırma öngörülmediğini; Komisyon Başkanı Mekke Anlaşması'nın Türkiye'yi otomatik olarak bir çatışmaya sokmayacağını belirtmiştir. Ancak bu sözlü teminatlar anlaşma metniyle açıkça çelişmektedir. Suudi Arabistan'ın Yemen'de Husilerle yaşadığı gerilim ve Pakistan'ın Hindistan'la olan ilişkisi artık bizim de mi güvenlik meselemizdir? Bu anlaşmanın NATO yükümlülüğümüzle ilişkisi nedir? Çatışma hâlinde hangisi öncelik kazanacaktır?

Sayın Bakan, ABD'nin Ankara Büyükelçisi Tom Barrack nisan ayında Antalya Diploması Forumu'nda Orta Doğu'da işe yarayan tek şeyin güçlü liderlik rejimi olduğunu, bunların da ya merhametli monarşiler ya da meşruti monarşi türü yapılar olduğunu, Türkiye ile İsrail arasındaki gerilimin büyük ölçüde retorik olduğunu söyledi. Bir ülkenin büyükelçisi bulunduğu ülkenin yönetimine ders verebilir mi? Rejiminin ne olması gerektiğini söyleyebilir mi? Egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğu bir cumhuriyette Amerikalı Büyükelçinin "Monarşi işliyor." sözleri üzerine siz ne yaptınız? Bir Bakan olarak bu sizi rahatsız etmedi mi?

Sayın Bakan, Yunanistan uzun yıllardır Lozan'ı ihlal etmeye devam ediyor. Batı Trakya Türklerinin seçtiği müftüler değil merkezî yönetimin atadığı müftüler göreve geliyor. Geçtiğimiz ay Gümülcine'de yine bir müftü krizi yaşandı. Bu duruma karşı Bakanlığınız hangi adımları attı? Dışişleri Bakanlığı, maalesef, kurumsal olmaktan çıkarılmış, bireysel ilişkilerle yürütülen, Anayasa'nın dikkate alınmadığı ve Meclis iradesinin önemsenmediği bir Bakanlık hâline getirilmiştir. Bu, hepimizi rahatsız etmektedir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkürler.

Şimdi de söz sırası Sayın Fethi Açıkel'de.

Buyurunuz lütfen.

FETHİ AÇIKEL (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığımızın değerli mensupları, kıymetli milletvekilleri ve Türkiye'mizin dış politika, jeopolitika ve savunma sanayisi gündemi kadar GRECO, FATF, kara para ve fon yolsuzlukları gibi çok kritik konularını vatandaşlarımızı ulaştırmaya çalışan değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Basın özgürlüğü ve medya çoğulculuğu Türkiye'de bilhassa dış politika ve jeopolitika, keyfî hukuk ihlalleri ve yolsuzluk ve yoksulluk ekonomisi gündemi bilhassa değerli uzmanların, emekli büyükelçilerin, emekli Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının, yetkin ve liyakatli akademisyenlerin ve şüphesiz ulusal basınımızın duayen diplomasi muhabirleri aracılığıyla tartışmaya açtığı konulardan bir tanesi. Ancak geçtiğimiz günlerde Tele1, Halk Tv ve Sözcü televizyonunun kapatılmasıyla bu alandaki ulusal ihtiyaç çoğulcu bir demokrasiye yakışmayacak ölçüde ortadan kaldırılmış oldu. Medyamızda ortaya çıkan bir tür Belaruslaşma vakası ve siyasi tek seslilik, tek renklilik demokrasimiz kadar dış politikamız ve ulusal çıkarlarımız açısından da ciddi bir zafiyet yaratmaktadır. Zira ancak bağımsız basın aracılığıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Sayın Tufan Erhürman aleyhine olacak şekilde Hükûmet yetkililerinin müdahil olduğu süreçleri öğrenebildik. Maalesef, benzeri bir yanlışı Annan Planı oylanmadan önce Kıbrıs gazisi ve büyük devlet adamı rahmetli Rauf Denktaş'a da bu Hükûmet reva görmüştü. Rahmetli Denktaş 2000'li yıllarda Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı olan ve C31'e davet edilen Hristodulidis kadar ilgi görmüyordu çoğu durumda AKP nezdinde.

Diğer taraftan, aynı bağımsız medya skandal mahiyetteki son danışman krizinde kardaş Azerbaycan halkıyla yaşanan krizi de gündemimize taşımıştı.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gerçekten de Türkiye'nin bağımsız medyasında kendilerine alan yaratabilen çok sayıda liyakatli ve duayen gazeteci, emekli diplomat ve emekli Türk Silahlı Kuvvetleri kadroları sayesinde ulusal kamuoyumuz askıya alınan F-35 sevkiyatı, geciken F-16 modernizasyonu, muharip uçağımız KAAN'ın beklenen F-110 motorları ve benzeri CAATSA ambargoları konusunda, Altay tankının motoru ve Tank Palet Fabrikasının akıbeti konusunda bilgi edinebiliyor. Aynı şekilde, 2018'deki Cemal Kaşıkçı cinayetinden 2026'daki Mekke Anlaşması'na kadar uzanan AKP'nin zikzaklı ve melodramik şark tipi salınımlarını öğrenebiliyor.

2013'te Tahrir Meydanı'nda Muhammed Mursi'ye koşulsuz destek veren AKP politikalarından Abdullah el Sisi'ye yıllar süren küskünlüğün dış ticaretimiz ve jeopolitik önceliklerimiz açısından yarattığı maliyetleri ölçebiliyor. Aynı şekilde, ulusal kamuoyumuz Arap Baharı'yla başlayan bölgesel iç savaşların, mülteci krizinin bütçemize, dış ticaretimize, Türk ihracatçısına verdiği yüz milyarlarca dolarlık zararın, kara para trafiğinin, kaçakçılığın muhtelif biçimlerinin, farklı şebekelerin ekonomimize, sanayimize

verdiği zararları hamasetin ötesinde açıklamalarla nasıl telafi edilebileceğini tartışabiliyor ve bunlardan ders çıkarmaya ulusal kamuoyunu davet ediyor. Aynı şekilde Filistinli kardeşlerimizin temsilcisi de olan Mahmud Abbas'la yıllarca ihmal edilen ilişkilerin gecikmeli olarak fark edilmesinin maliyetinin zalim Netanyahu Hükûmetinin soykırımına varan politikalarından Gazze'de işlenen savaş suçlarına kadar pek çok konuda, Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini kuşatıp çevreleyen ve mavi vatan iddiasının altını oyan, kara sularımızı ihlal eden Yunan sahil botlarıyla ilgili bilgileri bu vesileyle edinebiliyor. Bu, aslında hükûmet dışı kaynaklardan alternatif ve 360 derece bağımsız bir bilgi kaynağının ulusal çıkarlarımız açısından ne kadar önemli olduğunu gösteriyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını ve Avrupa Konseyi tavsiyelerini hiçe saymak, Avrupa Birliği vizyonunu kaybetmek ve Türkiye'nin çoğulcu, demokratik bir rejim olmasından uzaklaşmasına katkıda bulunmak, ülkemizin Orta Doğu'da, Avrasya'da, Afrika'da ulusal çıkarlarına ve inandırıcılığına zarar vereceği gibi Atatürk cumhuriyetinin muasır medeniyet hedeflerinden uzaklaşmasını da beraberinde getirecektir.

Değerli milletvekilleri, Atatürk cumhuriyetinin Hariciye geleneğidir ki ülkemizin tapu senedi olan Lozan Antlaşması'nı ve Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ni ülkemize kazandırmıştır; Ukrayna-Rusya savaşında kıymeti anlaşıldığı üzere. 21'inci yüzyılda Bakanlığımızın önündeki zikzak ve hamaset dolu diplomasi örneği değil Lozan ve Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ni kazandıran millî irade örneğidir.

Bakanlığımızın bütçesi hayırlı olsun.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NİLGÜN ÖK - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz sırası Sayın Sadullah Kısacık.

Buyurun lütfen.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Değerli milletvekilleri ve Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, Dışişleri Bakanlığımızın değerli bürokratları, basınımızın değerli mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, şimdiye kadar Dışişleriyle ilgili bayağı bir mevzu konuşuldu. Ben biraz da bağlı kuruluşlarla ilgili konuşmak istiyorum. Dışişleri Bakanlığına bağlı kuruluşlardan bir tanesi de Türk Akreditasyon Kurumu, TÜRKAK. Şimdi, sormak istediğim bir şey var: TÜRKAK neden Dışişleri Bakanlığına bağlı? Şimdi, TÜRKAK'ın akreditasyon faaliyetlerine baktığımız zaman ISO 9001 kalite yönetim sistemi, çevre yönetim sistemi, gıda güvenliği yönetim sistemi, iş sağlığı güvenliği sistemi, su verimliliği yönetim sistemi, bilgi teknolojileri sistemi, enerji verimliliği vesaire. Şimdi, TÜRKAK bunları akredite ederken neden Dışişleri Bakanlığına bağlı? Şimdi, Sayın Bakanım, siz Suriye'yle mi uğraşacaksınız, İran- İsrail savaşıyla mı uğraşacaksınız, Ukrayna'yla mı uğraşacaksınız -zaten her tarafa ateş çemberi- bir de yok kalite yönetim sistemi ne olmuş, çevre yönetim sistemi ne olmuş; onunla mı uğraşacaksınız? Dolayısıyla burada aslında TÜRKAK ya Ticaret Bakanlığına veya Sanayi Bakanlığına bağlı olması gereken bir kuruluş. Dışişleri Bakanlığına bağlı olması TÜRKAK'ı orada biraz güdük bırakıyor; sebebine de geleceğim. TÜRKAK aslında önemli bir kurum; TÜRKAK çok önemli bir kurum bizim ticaret ve sanayi hayatımız açısından ama Dışişlerine bağlı olması onu sadece bir akreditasyon kurum hâline getiriyor. Sizin üzerinizdeki yükü alalım diyorum böylece. Haklı mıyız Sayın Bakanım? Haklıyız, tamam.

TÜRKAK nasıl olmalı? Şimdi, ülkemizde bir standart sorunu var zaten. Yani Türkiye, maalesef, kalite standartlarını net belirlemiş veya o kalite standartlarını tarımda, sanayide, çevrede tutturmuş bir ülke değil. Burada bizim bir seferberliğe ihtiyacımız var, TÜRKAK bunu sağlamalı. Yani TÜRKAK, Türkiye'deki belgelendirme firmalarının altyapısını kuvvetlendirmeli, Türkiye'deki belgelendirme iklimini güçlendirmeli ve bu çerçevede de gidip denetimleri ve sistem kurulumunu arttırarak Türkiye'deki kalite, çevre, gıda güvenliği, iş sağlığı güvenliği sisteminin altyapısını güçlendirmeli. Şimdi, Helal Akreditasyon da zaten Ticaret Bakanlığına bağlı. İkisi birlikte, böyle bir kurum olarak, akreditasyonu Türkiye'deki altyapının geliştirilmesi yönünde harcamalı. Ama bugüne kadar baktığımız zaman Türkiye kolay belge verilen, kolayca belge alınan bir ülkeydi; bakın, şimdiye kadar. Hatta mailler geliyor, işte, diyor ki: "5 belge 2 bin lira." Belge satılıyor Türkiye'de yani ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi belgeleri, Çevre Yönetim Sistemleri vesaire. Yabancı akreditasyonlu firmalar gelip burada istediği kadar rahat bir şekilde belge verebiliyorlar hatta printerden basıp veren firmalar da var. Bunların denetimi açısından TÜRKAK'ın altyapısı bu anlamda önemli.

Şimdi, görüyoruz, TÜRKAK, birtakım düzenlemelere gitmiş; bu altyapılarla ilgili yani çift akreditasyonlu firmaların akreditasyonlarını engelliyor veya bunun üzerine gidiyor. Ama orada da şöyle bir eleştirim olacak: Bazı firmaların, evet, üzerine gidiyorsunuz ama hâlâ Türkiye'de çift belge veren, çift akreditasyona sahip firmalar var ve hâlâ da veriyor. Sektör bu konudan rahatsız Sayın Genel Sekreterim. Aynı zamanda "Yani biz gerekli adımları attık ama bu konuda atmayanlar var." deniyor, o da var; onu da size bu anlamda da ileteyim.

Ben burada TÜRKAK'ın kabuğunu kırması gerektiğini düşünüyorum. TÜRKAK kabuğunu kırıp gerekli... İnşallah, şimdi önergemiz de olacak bütçenin 2 katına artırılması yönünde. Türkiye'deki eksik olan kalite yönetim, çevre yönetim. Mesela, iş sağlığı güvenliği; burada hep ne yapıyoruz? Bakanlara şikâyetimiz; iş kazaları Türkiye'de bir türlü engellenemiyor. Buna TÜRKAK el atıp iş sağlığı güvenliği sistemini kurmadan biz bunu, iş kazalarını engelleyemeyiz. İşte, TÜRKAK, Türkiye'nin sistemler ve kurallar ülkesi olması için bir seferberlik başlatmalı diyorum. Bu anlamda da bunun ilk adımı da TÜRKAK'ın sanayi veya ticarete bağlanması. Bununla ilgili de belki bir kanun teklifi gerekiyorsa onu da veririz diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu, buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, kıymetli hazırun; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum. 2026 yılı, uluslararası düzendeki savrulmanın öne çıkarak kuralların yerini gücün aldığı bir yıl olarak tarihe geçmiştir. Aynı zamanda da Türkiye'nin krizlerin ortasında sarsılmayan Ankara merkezli bağımsız ve millî dış politikasıyla bölgenin istikrar çıpası, dünyanın ise vazgeçilmez aktörü olduğunu ispat ettiği yıl olmuştur. ABD ve İsrail'in İran'a yönelik saldırılarıyla başlayan savaş Körfez'i ateş çemberine çevirmiştir. Dünyada deniz yoluyla taşınan petrolün yaklaşık dörtte 1'inin geçtiği Hürmüz Boğazı'nın o günden bu yana fiilen kapalı olması petrol fiyatlarının yüksek düzeyde artmasına yol açmıştır. Bu süreçte Türkiye, savaşın yayılmasına karşı diplomasinin sesini yükseltmiştir. Filistin'de yürürlüğe giren ateşkese rağmen İsrail'in ihlalleri sürmektedir. Gazze'de can kaybı 74 bini aşarken mevsim değişiklikleriyle binlerce çadır sular altında kalmıştır. İlk kıblemiz olan Mescid-i Aksa ve Kudüs'ü vazgeçilmezimiz olarak kabul eden Türkiye, İsrail eliyle yaşanan insanlık dramı karşısında sessiz kalmayarak İslam dünyasının da vicdanı ve öncüsü olduğunu göstermiştir.

Güney sınırlarımızda ise tarihî eşikler aşılmaktadır. Terörsüz Türkiye süreci Türkiye'nin huzur ve kardeşlik ortamını kalıcı kılarken bölgesel huzura, barış ve istikrara da katkı sağlamaktadır. Nitekim, Suriye ve Irak'ta yaşanan gelişmeler terörsüz bölge hedefi yolunda alınan mesafeyi de göstermektedir. Türkiye, Suudi Arabistan, Pakistan arasında imzalanan Mekke Ortak Savunma Anlaşması'nın Meclisimizde onaylanması ülkemizin yeni bölgesel güvenlik mimarisinin kurucu aktörü olduğunu göstermiştir. Doğu Akdeniz'de Libya Temsilciler Meclisinin Deniz Yetki Alanları Mutabakat Muhtırası'nı onaylanması mavi vatandaki haklarımızın hukuki zeminini tahkim etmiştir. Millî davamız Kıbrıs'ta en gerçekçi çözüm adada iki ayrı devletin yan yana var olmasıdır. Türkiye 43'üncü kuruluş yıl dönümünü kutlayan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ve Kıbrıs Türkü'nün haklarının teminatıdır. AB'yi de arkasına alarak egemenlik haklarımıza yönelik Rum ve Yunan saldırılarına mukabele mutlaka anladıkları dilden yapılmalıdır. Türk dünyası her zamankinden daha güçlü, birlik ve beraberliği de kavidir. Karadeniz'in kuzeyinde ise savaş beşinci yılındadır. Geçen yıl tarafları İstanbul'da buluşturan Türkiye, adil ve kalıcı barış için güvenilir ara bulucu rolünü sürdürmelidir. Avrupa göçmen karşıtlığı ve İslamofobiyle kendi değerlerini sorgular hâle gelmiştir. Fransa'da başlayıp yayılan eylemler, Avrupa'nın güç kaybını, güvenlik zaafını ve siyasi açmazlarını açığa çıkarırken 2026 Türkiye Raporu'nda yer alan Türkiye'ye dönük gerçek dışı iftiralar Türkiye karşıtlığını ortaya koymuştur.

Değerli milletvekilleri, kalkınma anlayışımızın önemli bir boyutu dış politika ve küresel vizyonla kurduğu güçlü ilişkidir. Türkiye'nin uluslararası arenada lider bir aktör hâline gelmesi, kalkınmanın uluslararası boyutunu oluşturmaktadır. Türkiye merkezli medeniyet projesi ve Türk kuşağı stratejisi kalkınmayı ulusal sınırların ötesinde, bölgesel ve küresel ölçekte ele alan bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Türkiye doğu ile batı arasında bir bölgesel eksen ve küresel dengeleyici devlet olarak konumlanmasını sağlayan eşsiz jeostratejik avantaja sahiptir. Çift başlı Selçuklu Kartalı anlayışıyla Türkiye'nin batıyı ve doğuyu Ankara merkezli kuşatan, dengeleyen ve okuyan dış politika gözü, her iki coğrafyanın küresel ve bölgesel dinamiklerini çözümleyen, tehditleri bertaraf edebilen ve hızlı aksiyon alan keskinliğe ve derinliğe sahip olmak durumundadır. Türk ve Türkiye Yüzyılı'nda hedefimiz terörden arınmış, Türk dünyasıyla bütünleşmiş, bölgesinde düzen kuran ve küresel güç merkezlerinden biri olan Türkiye'dir.

Bu düşüncelerle devletimizin tecrübesini ve milletimizin iradesini dünyanın dört bir yanında temsil eden tüm Dışişleri mensuplarımıza teşekkür ediyor, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, sükûneti tesis edelim.

Son konuşmacı Sayın Güneş, Sayın Güneş'ten sonra soru için lütfen sisteme giriş yapın, on beş dakika süreyle soruları alacağım.

Sayın Güneş, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanımız, milletvekillerimiz, Bakan Yardımcılarımız, bürokratlarımız ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. Özellikle Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

AK PARTİ iktidarlarından önce sadece tek kutuplu, yönünü tek yöne dönmüş, edilgen bir dış politikamız vardı. Sayın Cumhurbaşkanımız liderliğinde Türkiye'nin dış politikası çok yönlü ve proaktif politikaya çevirildi ve aşağı yukarı 8'inci Cumhurbaşkanımız rahmetli Turgut Özal döneminden beri neredeyse Türk devletleri âdeta unutulmuş gibiydi. Bunlarla ilişkilerimizi geliştirdik ve pek çok önemli adımlar attık. Bunların neticesinde, hem onlar kazandı hem de bizler kazandık. Bugün, Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı olsun, Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Hattı olsun, yine Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattı olsun, TANAP projesi olsun, pek çok projeleri hayata geçirdik. Tabii, Azerbaycan bizim kardeşimiz, biz tek millet, iki devletiz ama neticede iki ayrı devletiz ve Azerbaycan'ı 82'nci ilimiz olarak göremeyiz. Dolayısıyla da zaman zaman aramızda problemler çıksa da bu problemleri aşarak kendi menfaatlerimiz doğrultusunda politikalarımıza devam etmemiz lazım. 1945 yılında tabii ki Boraltan Köprüsü'nde yaşanan olayları da mesela onlar unutamıyordur. Dolayısıyla da olan acıların tabii ki üzerine sünger çekip önümüze bakmamız lazım.

Özellikle, dış politikada Afrika'da çok büyük adımlar attık. Bugün Afrika'da 12 olan temsilciliğimizi 44'e, ticaret hacmimizi 5,4 milyar dolardan 40 milyar dolara çıkardık. Bugün bazıları diyor ki: "Sizin Somali'de ne işiniz var? Nijerya'da ne işiniz var?" Ve

"Sudan'dan niye toprak alıyorsunuz?" veya "Somali'de niye petrol arıyorsunuz?" diyorlar. Burada, şimdi, arkadaşlar, Afrika bizim uzun yıllar unuttuğumuz ve kendilerinden uzaklaştığımız bir coğrafya. Bu coğrafyadaki bizim ilişkilerimiz uzun yıllar sonra Türkiye'nin lehine olacaktır ve Türkiye buradan kazanacaktır. Biz diğer ülkelerden farklı olarak, diğer sömürgeci ülkelerden farklı olarak onlara hem kendilerini geliştirmeleri için hem birlikte ticari anlamda iş yapmamız için deneyimlerimizi oraya aktarıyoruz.

Yine aynı şekilde, Suriye'de yaşananlar gerçekten de Türk diplomasisi açısından çok önemli bir başarısıdır. Bugün o coğrafyada Rusya vardı, Çin vardı, İran vardı, İngiltere'si, Fransa'sı, Amerika'sı vardı ama en sonunda, uzun yıllar sonra belki bedeli ağır oldu ama orada Türkiye'nin politikalarının hâkim olması Türk dış diplomasisinin büyük bir başarısıdır diye ben söylüyorum.

Diğer taraftan, tabii ki Filistin bizim yüz yıl önce topraklarımızdı, kardeşlerimizle beraber Çanakkale Savaşı'nda mücadele etmişiz ve 7 Ekim 2023 tarihinde İsrail orada soykırım yaptı, 74 binden fazla insanı öldürdü ve biz elimizden geldiği ölçüde Filistinli kardeşlerimize sahip çıktık ve İsrail'le olan ticaretimizi kestik ve dolayısıyla da tabii ki iktidar olmak kolay bir şey değildir arkadaşlar, zordur ve dolayısıyla da şuna bakmak lazım: Biz bugün Amerika'yla da ilişki kuruyoruz, Rusya'yla da ilişki kuruyoruz ve dünyanın her bir ülkesiyle ilişki kuruyoruz. Önceden bunlar yoktu, bunlar Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın hem öngörüsü hem siyaseten üstün bir performans göstermesi dünya tarafından...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Hakan Fidan'ın da...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Hakan Fidan Bakanımızın da... Gerçekten de çok önemli.

Şunu da ifade etmek istiyorum: Bugün işte Libya'da yaşananlar... Eğer biz Libya'da olmasaydık arkadaşlar... "Libya'da ne işiniz var?" diyordunuz. Eğer biz olmasaydık bugün belki Libya hâlâ çatışma hâlindeydi, belki de bölünmüştü ve bu açıdan baktığımız zaman bizim politikalarımız çok ileriye dönük politikalar ve biz bir menfaat için politika yapmıyoruz.

Şunu da vurgulamak istiyorum arkadaşlar: Tabii ki muhalefet partileri çok değerli, çok kıymetli ve önemli tecrübeleri var yani Yeni Parti özellikle gerçekten de ana muhalefet partisi, mutlaka Sayın Tan da tecrübeli biridir ama bugün yaptığı konuşmada ve personel ötesine geçemeyen, aşçı ötesine geçemeyen bir dış politika vizyonunu sergilemiş olmasından dolayı ülkem adına ben üzüldüm yani bunun daha farklı olması lazımdı, daha ufuk çizer bir politika olması lazımdı ve dolayısıyla da bizim artılarımızın üzerine "Daha fazla artı neleri koyabiliriz?"in üzerine olması lazımdı. Ve bu açıdan baktığımız zaman, bizim muhalefet partilerimiz ne kadar güçlü olursa iktidar partileri de o kadar daha güçlü olur. Bizim dış politikadaki açtığımız bu ufkun devam ettirilmesi gerektiğini ben düşünüyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle Sayın Bakanım bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Hem bölüyorsun adamları, sonra diyorsun ki "Güçlü olsun."

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Televizyonları kapa, partileri böl; gerçekten istiyor musun muhalefetin güçlü olmasını?

ORHAN YEGİN (Ankara) - İhtirasları böldü.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Yarın sana 5 tane not vereceğim, onları yap!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Bakanım...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güneş...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Bakan senin partilin değil!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli katılımcılar; daha bütçeyi oylamadık. Oylama noktasına geldik, oylamadan bir şey olmuyor, biliyorsunuz.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Soru-cevap var ama daha.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Başkanım, Dışişleri düşünsün oylamayı, bize ne yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ama ya, onlar düşünecek, bir de bizim düşünmemiz lazım, gündemi uygulamamız lazım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sudan'dan domates gelecekti, iptal oldu o iş.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer, lütfen...

Değerli milletvekilleri, bir konuya açıklık getirmek istiyorum: Biliyorsunuz, komisyon üyelerimize, sonra komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize konuşma veriyoruz. 2 toplantıdır bununla alakalı, konuşma yapamayan komisyon üyesi milletvekillerimiz konuşma talep ediyorlar, kararları beraber aldık, bir daha bu konuda sizden istirhamım konuşma sıranız geçtiyse ve komisyon üyesi olmayanlara geçtiysek bizim kürsüden söz talep etmemeniz. Bizi zora sokmayın.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Olağanüstü hâl oluyor Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim, kuralları beraber aldık, beraber uygulayacağız dolayısıyla kendi koyduğumuz kuralları kendimiz ihlal etmememiz...

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Başkanım, bir dahaki bütçede kimseye konuşma vermeyin, hemen oylamaya geçin; o da bir yol.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim, hayır, herkes konuşuyor. Sayın Türkkan, herkes konuşuyor.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Bir düşünün, uygulanabilir bir şey.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ama bir nizam ve intizam içerisinde işimizi yapmazsak, meramımızı anlatamayız. Biz kararları beraber alıyoruz. Benim bunları hatırlatmak gibi bir görevim de var.

Şimdi, öncelik sırasına göre, önce sayın milletvekillerinden başlayacağım. Çok söz talebi var; lütfen, on beş dakikayı doldurmadan yani bir dakikayı doldurmadan sorarsanız arkadaşlarımızın tamamının talebini karşılayabilirim.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Değerli Bakanım, Dışişleri Bakanlığı, TİKA, Millî Savunma Bakanlığı, Atatürk Dil, Tarih Yüksek Kurulu, MSB Üniversitesi, başka paydaşlarla yapılan çalışmalar sonucu 48 ülkede 172 Türk şehitliği haritalandırıldı. Bazılarının kısır dış politika anlayışına karşı Selçuklu ve Osmanlı'nın bakiyesi bir devlet olarak mevcut coğrafyamız yanında bizi sorumlu kılan gönül coğrafyamız da bu dış politikanın ne kadar önemli olduğunu gösterdi. Bu çalışmalarınızdan dolayı teşekkür ediyorum. Bu noktada hâlâ devam edecek mi bu konudaki hassasiyet? Bunu sormak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, Ulusal Ajans aracılığıyla 2027'de yaklaşık 16,9 milyar TL'lik bir transfer öngörülüyor. 2025 ve 2026'da hibelerin üniversiteler, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki dağılımı nedir? Başvuruları değerlendiren dış uzmanlar nasıl seçilmektedir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Biçer Karaca...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Bakan, yurt dışında çalışan yurttaşlarımızın sorunlarını ve buna ilişkin çözümlerini size soracağım.

Kendi araçlarıyla Türkiye'ye gelen ve yedi yüz otuz günlük sürenin sonunda gitmek zorunda kalan, hatta aracın sahibi Türkiye'deyse eşinin bile kullanamadığı bir sorun var, problem var. Bu konuda Bakanlığınızın çalışmalarını öğrenmek istiyor bu yurttaşlarımız.

Yine, yurt dışından getirdikleri telefonların yüz yirmi günlük sürede kapanması ve bunun Türkiye'de kullanılamaz hâle gelmesinin çözülme talepleri var.

Emekli vatandaşlarımız Türkiye'de birkaç ay yaşamak istediklerinde sağlık güvencesi sorunu yaşıyorlar. Bu konuya çözüm üretecek misiniz? Bunu size soruyorlar.

Dövizle askerlik bedeli 8 bin avroya ulaşmış durumda. Birden fazla çocuğu olan aile için bu çok ciddi bir ekonomik yük. Bu konuda gençlerimiz ve aileler bir çözüm bekliyorlar. Bu konuda bir çözüm için çalışmanız var mı?

Yine, vatandaşlarımız uluslararası vergi uygulamalarından kaynaklanan çifte vergilendirme sorunuyla karşı karşıya kalıyorlar. Bu konuda bir çalışmanız var mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, ben böyle bir dakikayı doldurmayın dedikçe son saliseye kadar milletvekillerimiz kullanıyor.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Başkan, yurt dışındaki vatandaşlarımızın sorunları, ne yapalım, sormayalım mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, tabii ki soracaksınız, ben de bir şey demiyorum ama süre bitince ben de...

Sayın Ejder Açıkkapı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sayın Bakanım, Suudi Arabistan ve Pakistan'la kurulan Mekke Savunma İttifakı'yla Bölgesel Dörtlü mekanizması bölgemizde barış ve caydırıcılığın tesisinde nasıl bir rol oynamaktadır?

Yerlilik oranı yüzde 83'e ulaşan ve yıllık ihracatı 10 milyar dolar eşiğini aşan savunma sanayimizin müttefiklerimizle ilişkilerimize ve diplomatik gücümüze yansımaları nelerdir?

Türkiye Deniz Mekânsal Planlanmasının Birleşmiş Milletler nezdinde tescili ve yeni deniz millî parklarının ilanı deniz yetki alanlarımızdaki haklarımızın korunmasına nasıl katkı sağlamaktadır?

Son olarak, tam kapasiteyle faaliyete geçen Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu, Orta Koridor ve Kalkınma Yolu Projeleri ülkemizi küresel ticaret ve enerji merkezi yapma hedefine nasıl hizmet etmektedir?

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Doktora tezi olur bundan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Suriye'de Türkçe eğitimin kaldırılmasına yönelik uygulamalar karşısında Türkiye'nin tutumu nedir? Suriye'deki Türklerin ana dillerinde eğitim hakkının ortadan kaldırılmasını kabul ediyor musunuz? Bu uygulamaların derhâl durdurulması, Türkçe eğitimin yeniden güvence altına alınması ve kapatılan Türkçe eğitim imkânlarının geri getirilmesi için Suriye yönetimine resmî ve yazılı bir girişimde bulundunuz mu? Bulunmadıysanız neden; bulunduysanız hangi somut sonuçları aldınız? Türkiye, Türkçe eğitim hakkının korunması için Suriye yönetiminden hangi güvenceleri talep edecek ve bunların yerine getirilmesi için nasıl bir takvim belirleyecektir? Somut girişim, yazılı güvence ve uygulama takvimini net bir şekilde sizden duymak istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, konuşmamın içerisinde Doğu Akdeniz ve adalarla ilgili birçok soru sormuştum; imkân oulursa onlara cevap bekliyorum. Onun dışında, bu Tayvanl'a olan ekonomik ve ticari ilişkilerimizin artırılmasına yönelik herhangi bir planlamanız var mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sermaye giderlerinin alt kırılımı olan gayrimenkul sermaye üretim giderleri 2026'da 305,5 milyonken 2027 bütçe teklifi 6,44 milyar; tam 21 kat artış var. Hangi projeler hayata geçecek? Proje bazında maliyetler nedir? Tamamlanma takvimi nasıldır? Bir de 2026'nın haziran itibarıyla de aynı gayrimenkul sermaye üretim giderlerinde 236 milyonluk bir aşım olmuş. Bunun sebebi nedir?

Ben otuz saniye bıraktım Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Gökçen...

GÖKÇE GÖKÇEN (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, benim sorum casusluk davasıyla ilgili olacak. Ekrem İmamoğlu, Merdan Yanardağ, Necati Özkan ve Hüseyin Gün'ün tutuklu olduğu davadan bahsediyorum. Hatta daha Merdan Yanardağ gözaltındayken Tele1'e de bu gerekçeyle kayyım atanmıştı.

Bize göre hukuksuz olan bu kararlar muhtemelen size göre doğru ki Hükûmetinize göre doğru ki uzun bir tutukluluk süreci devam ediyor. O yüzden, ciddiye aldığınızı düşünerek soruyorum: Siz bu casusluk iddiasıyla ilgili olan devletlerle iletişime geçtiniz mi, tepki gösterdiniz mi?

Bir de şahsi bir sorum var: Casusluk iddiasının konusu olan Tele1 yayınını izlediniz mi? Televizyondan, bu şekilde, yabancı istihbarat servislerinin böyle bir çalışma yaptığına daha önce şahit olmuş muydunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Taşcı...

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Suç Ofisi, Europol gibi kuruluşlarla yürüttüğünüz faaliyetler hangi suç örgütleri üzerinde yoğunlaşıyor? PKK narko terör örgütü bu mücadelenin ayaklarından biri mi? Eğer öyleyse, bir narko terör örgütünü siyasallaştırmak, Türkiye'yi, suçu ve suçluyu aklayan ülke durumuna düşürmez mi?

Terörle müzakere süreci hedefinin, PKK terör örgütünün tüm bileşenleri, uzantıları ve paravan yapılarıyla birlikte koşulsuz tasfiyesi olduğu vurgunuz var. PJAK silah bırakmıyor, YPG ve PYD zaten üstüne alınmıyor, SGD toplu olarak katılıyor Suriye ordusuna yani terör devletleşiyor sınırımızda. Bu tabloda, Hükûmetin, koşulsuz tasfiye gerçekleşmiş gibi, üstelik de hukuka aykırı uygulamalara girişmesini ve bunun yol açacağı tehditleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkürler.

Kazakistan'daki Astana Büyükelçiliği İdari Binası ve konut inşaatı kapsamında yaklaşık 15 milyon dolarlık ödemenin akıbetine ilişkin ciddi iddialar bulunuyor Sayın Bakan. Şirket inşaatın yüzde 96'sının tamamlandığını ama parasının ödenmediğini söylüyor; Bakanlığı mahkemeye veriyor, Bakanlık "Ödedik." diyor. Bakanlığın sunduğu 4 belgede 15 milyon dolar elden ödeme yapıldığı belgesi yer alıyor. Bu 4 adet belgedeki imzaların imza sahibi olan Büyükelçi Taner Seben ve İdari Ataşe Bülent Yükseltürk tarafından reddedildiği, tarih ve hak ediş bilgilerinde de tutarsızlıklar bulunduğu aktarılmış. Mahkeme firmayı haklı bulmuş. Dışişlerinin yaptığı ve yapmadığı ödemelerin açıklanması gerektiğini istemiş. Dışişlerinin itirazına rağmen bu kararı onamış. Bakanlığınız bünyesinde soruşturma açıldığı belirtilmiş. Bu soruşturmanın sonucu nedir? Bu nasıl iş Sayın Bakan? Söz konusu 15 milyon dolar hangi tarihlerde, kime ve hangi ödeme kanalıyla ödenmiştir? Belgelerin sahte olup olmadığı ve imza iddiaları adli veya idari incelemeyle araştırılmış mıdır?

Teşekkürler.

MEHMET MUŞ (Samsun) - Sayın Süllü...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Sunuşunuzda COP31'e, tarihimizin en kapsamlı uluslararası etkinliklerinden biri olarak tanımlayarak yer verdiniz. COP31'in 86 milyonun sırtına yüklediği toplam bütçe nedir ve ev sahipliği öncesinde biri Amerika Birleşik Devletleriyle imzalanan LNG anlaşması olmak üzere 18 fosil, 5 nükleer anlaşma ve ülkemizi Avrupa'nın çöplüğü hâline getiren çöp ithalatı anlaşmalarının her biri hakkında bilgi almak isteriz.

Bir diğer sıklıkla gündeme gelen konu da Trump'ın gözünü diktiği, şehrim Eskişehir'in Beylikova ilçesindeki nadir toprak elementleriyle ilgili herhangi bir pazarlık ya da uluslararası anlaşma yaptınız mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akça...

CEYLAN AKÇA CUPOLO (Diyarbakır) - Hazır çöpte kalmışken onu da söyleyelim: "Made in Europe" kapsamı dışında kalan Türkiye'nin Avrupa Birliğinden plastik atık almaya devam edeceği raporları doğru mudur?

Bir de sürekli olarak savunma ve agresyon paktları için çaba yürütüyorsunuz. Bakanlığınızın stratejik doküman iddialarına da uygun şekilde bölgesel barış için "non-aggression pact" yani saldırmazlık paktı hazırlama çalışmaları var mıdır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkkan...

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Bakan, 13 Ekimde Brüksel'de yapılan Türkiye-Avrupa Birliği Ticaret Diyaloğu'nun ortak açıklamasında, sınırda karbon düzenlemesine yer verilmedi. Bu konuyu Avrupa Komisyonunun gündemine taşıdınız mı? Türkiye'de fiilen ödenecek karbon bedelinin Avrupa Birliğinde mahsup edilmesi ve sanayicimizin emisyon verilerinin hangi şartlarda kabul edileceğinin netleşmesi için Komisyona yazılı bir talep ilettiniz mi? İlettiyseniz aldığınız cevap nedir, onu merak ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Baykan...

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sayın Bakanım, Spor Genel Müdürlüğüm sırasında sporcu kaynağını yetenek taramasıyla belirleme çalışmalarına başlayacağımızda uluslararası bir içecek markasının sponsorluk teklif metnini incelediğimizde boy, kilo, çeviklik, kas gücü, sıçrama kabiliyeti gibi biyolojik çıktıların paylaşımını talep ettiklerini gördük. Tabii ki reddettik. Bu cümleden hareketle, yurt dışı orijinli bazı vakıfların ülkemizdeki faaliyetlerine dikkat çekmek istiyorum. Mesela vakıfların çalışmaları ne kadar şeffaf? Devletimizle bilgi paylaşımı söz konusu mu? Hangi stratejik konularda meraklarını gidermek istiyorlar? Bu konuların geçmişte de gündeme geldiğini unutmamak gerekir. Mesela Necip Hablemitoğlu öldürülmeden önce bu konuların üstünde çalışıyor iken Alman vakıfları ve Bergama dosyasında yabancı vakıfların Türkiye'deki faaliyetlerinde, çalışmalarında vakıfların sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkileri ve bazı etkinliklerde dağıtılan belgeler üzerine dikkat çekici iddialar ortaya koymuştu. Derdimiz elbette yabancı vakıfların tamamını suçlamak ya da STK'lerin faaliyetlerinin engellemesini istemek değildir, şeffaflık talep etmektir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Türk Dili Konuşan Parlamenterler Asamblesi ortak dili İngilizcedir, ortak dilin Türkçe olmasına yönelik bir çalışmanız var mıdır?

Kıbrıs Türk Cumhuriyeti neden TÜRKPA'da doğrudan katılım gerçekleştirememektedir? TÜRKPA ülkeleri Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni neden tanımamaktadır?

Ülkemizde 2025 ve 2026 yılı vize başvurusu reddedilen yurttaş sayısı kaçtır, nedendir? Suriye dâhil vize başvurularında sorunların varlığı yurt dışı iyi ilişkiler olan ülkelerde dahi yaşanması neden çözülememektedir? Ülkemizden geri dönüş sağlayan Suriyeli sayısı kaçtır?

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Güzelmansur...

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, Hatay hem Suriye'den dolayı hem de depremden dolayı en çok etkilenen illerin başında. Biz biraz pozitif ayrımcılık istiyoruz Sayın Bakan sizin sayenizde. Çünkü Hatay'da ekonomi felç ve Suriye'nin tekrar yapılanmasında, Suriye'nin imarında Hataylı firmalara bir ayrıcalık tanınmasını istiyoruz Sayın Bakanım çünkü gerçekten Hatay bunu hak ediyor.

Bir de ikinci bir sorum, bu Orta Doğu'dan sonra şu an Afrika ülkelerinin ticareti Hataylıların elinde, hangi ülkeye giderseniz en büyük iş adamlarının hepsi Hataylı ama sayın büyükelçilerimizle aralarında çok büyük bir diyalog yok. Sayın Bakanım, bu konuda hep onlarla görüşüyoruz, ben de ziyaret ediyorum, bu konuda sayın büyükelçilerle aralarında bir diyalog olursa hem ticaretin daha fazla gelişeceğini hem en azından onların bir aidiyet duygusu hissedebileceğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Ayrım...

ŞAMİL AYRIM (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, öncelikle bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

İki konuyu öğrenmek istiyorum. Biliyorsunuz Kafkaslarda kalıcı barış için Ermenistan ile Azerbaycan'ın arasındaki anlaşma paraf edilmiştir. Burada Ermenistan Anayasası'nda bir değişikliğe gidiyor, önümüzdeki günlerde basından öğrendiğimiz kadarıyla Paşinyan'ın bunu kamuoyuna sunacağı ifade edildi, bu konuda sizde farklı bir bilgi var mı? İkinci bir konu da biz Azerbaycan Parlamentosunda dostluk grubunu kurdurduk Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatıyla Dışişleri Bakanlığımızla birlikte çalışarak. Bu Kıbrıs Dostluk Grubunun Azerbaycan'da kurulmasının tek bir nedeni diğer Türk devletlerinde Kıbrıs'ın tanınırlığıyla ilgili ne yapabiliriz konusuydu, gerçekten önemli mesafeler aştık. Bundan sonraki süreçte tabii ki...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET MUŞ (Samsun) - Sayın Aydın...

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Evet, Sayın Bakanım, güvenlikçi politika iddialarına rağmen özellikle Türkiye Cumhuriyeti devleti son birkaç yüzyıldır o köklü geleneğinden hareketle "Yurtta sulh, cihanda sulh"u hiçbir dönemde olmadığı kadar bugün ete kemiğe bürünmüş hâlde. Bunun sahaya somut yansıması da terörsüz Türkiye ve terörsüz bölge, bunun da bölgeye yansıdığı çok açık ve net bir şekilde görülmektedir ki ikili, üçlü, dörtlü ittifaklar kurulmakta. Bu ittifaklar ışığında buralarda büyükelçiliklerimiz olarak, Dışişlerimiz olarak daha geniş bir yapılanma prosedürünü başlattık mı, bu konuda bilgi istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, soru talepleri karşılanmıştır.

Görüşmelere saat 20.00'ye kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati:19.54

ÜÇÜNCÜ OTURUM
Açılma Saati: 20.05
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 18'inci Birleşim Üçüncü Oturumu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Şimdi, gün içerisinde yapılan değerlendirmeler ve sorulan sorulara cevap için Sayın Bakana söz vereceğim.

Değerli milletvekilleri ve bürokrat arkadaşlar; lütfen yerlerimize oturalım, Sükuneti tesis edelim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Beş dakika geç geldiniz Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Beş dakika geçti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bu benden kaynaklandı Sayın Gürer.

Sayın Bakanım, buyurun.

Süreniz 20 dakika.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Sayın Başkanım, öncelikle çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten, gün boyu yaklaşık 50 değerli milletvekilimizi dinleme imkânım oldu. Benim yarım saatlik giriş konuşmamdan sonra 50 arkadaşımızı burada gün boyu dinlemek benim için de arkadaşlarım için de iyi oluyor. Gerçekten samimi konuşmak gerekirse bir ikisi hariç konuşmalar çok samimi konuşmalardı; hem yapılan işlerin takdir edilmesi hem de eleştirilmesi, yapıcı öneriler getirilmesi önemli. Hatta birçok konuda çok detaylı sorular soruldu; her parti mensubu kendi hassasiyet gösterdiği noktadan yani Adalardan tutun da çeşitli yerlerde bulunan Türk azınlıklarına kadar, Gazze meselesi, Mekke Anlaşması, ticaretin genişletilmesi, dünyada olan yeniliklere, teknolojik rekabete nasıl bakıyoruz; Çin, Hindistan, Rusya, Amerika yani stratejik konulardan taktik konulara kadar bizim normalde Bakanlığımızın, arkada bulunan Genel Müdürlerimizin çalıştığı ihtisas alanlarında, coğrafya alanlarında ne kadar konu varsa hepsiyle ilgili soru ve yorum geldi. Ben bunun için teşekkür ediyorum. Bu önemli.

Buradan metodolojiyle ilgili iki tane hususu söylemek istiyorum. Birincisi, tabii, sorular çok, bine yakın soru var gün içerisinde, bunların hepsi değerli. Bizim bunların -takdir edersiniz ki- burada hepsini cevaplama imkânımız yok, yazılı olarak cevaplayacağız inşallah.

Bir diğer husus da tabii, ben bu samimi eleştirilere, bu samimi yaklaşımlara, sorulara oldukça samimi cevaplar verip aslında milletimiz adına burada dış politikadaki yapılanları kontrol etme, dinleme ve oy verme durumunda olan sayın vekillerin, hepimizin görevlerimizi daha iyi yapmamız için bir ortam hazırlamamız gerekiyor. Şimdi, tabii, takdir edersiniz ki ben görevde olan bir Dışişleri Bakanıyım, hepimiz adına bu ülkenin dış politikasını temsil ediyorum, koordine ediyorum, yönetiyorum arkadaşlarımla beraber. Bunu yaparken de en önemli husus, söylediklerimizden ziyade kamuoyuna yansımayanların olduğudur. Burada, tabii, metot olarak ben sadece sizleri bilgilendirmiyorum, bütün dünya kamuoyunu bilgilendiriyorum yani böyle bir tezatla aslında hareket ediyoruz. Sizleri sadece bilgilendirdiğimiz bir ortamda; sorduğunuz soruların hepsi istisnasız çok büyük bir samimiyetle, büyük bir açıklıkla cevap verilip tartışılması gereken konular. Sayın Başkanın ayarlaması durumunda, sizler de kabul ederseniz gerek ben gerek arkadaşlarım bu soruların hepsine memnuniyetle istediğiniz ortamda cevap veririz ama benim burada bu hassas konuları, devletin bütün durduğu pozisyonları, neyi niye yaptığını anlatmam gereken hususları kayda girerek bütün dünyaya deklare etmem takdir edersiniz ki burada yapmak istediğimiz verimli dış politikayla çok çelişen bir husus olur. Onun için, ben bu soruları gerçekten önemsiyorum; değerli vekillerimizle de uygun olan ortamlarda görüşmeye, tartışmaya her zaman için hazırız; bilgilendirme amaçlı bu. Bunu da söylemiş olayım.

Bundan sonra -dediğim gibi- soruların çoğunu biz cevaplayacağız ama vaktim elverdiğince birkaç tane husus var, onları gündeme getirmek istiyorum.

Şimdi "Dışişleri Güçlendirme Vakfının elde ettiği gelirler nerede duruyor?" Bu son günlerde gündeme gelen krizle... Herhangi bir fon, yatırım, vesaire öyle bir şey yok. Arkadaşlarımızdan biz raporlarımızı aldık.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Size tüyo vermediler mi?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Efendim?

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Size tüyo vermediler mi?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Bizim Dışişleri Teşkilatını Güçlendirme Vakfının gelirleri fonlarda değildir, bankalardadır, kamu bankalarındadır, döviz ve yerli TL hesabında olmaktadır; o konuyu söylemek istiyorum.

Aynı zamanda, biliyorsunuz, Dışişleri mensuplarının çok daha önceden kendi aralarında kurduğu bir Vakıf var, personelin kendi aralarında kurduğu Vakıf, bu teşkilatla alakalı değil, personel için kurulan Vakıf; oradaki gelirleri de ben her ihtimale karşı istedim arkadaşlardan, oradaki hiçbir gelir de fonlara yatırılmış değil, onları ifade etmek istiyorum.

Kadın diplomatlarımızın atanmasıyla ilgili bir yorum oldu "Kritik yerlerde değiller." diye. Şimdi, gerçekten, süreç içerisinde çok değerli kadın diplomatlarımız aşağıdan gelerek yetiştiler, benim göreve atanmam o yetişmiş arkadaşların kritik görevlere gelip onları değerlendirmemle de eş değer hâle geldi. Onun için, ben görevdeyken ilk defa belli kritik yerlere kadın diplomatlarımızı atadık. Bunların arasında Avrupa Birliği var.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Roma var.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Roma var, Cenevre var, Kiev var. Kiev çok önemliydi, biliyorsunuz harp bölgesi, oraya gerçekten bu konuların hakkını verebilecek bir kadın arkadaşımızı... Avrupa Konseyine gönderdik kadın arkadaşımızı, o var; Madrid'de var.

NAMIK TAN (İstanbul) - Macaristan var.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Evet, buradaki arkadaşlar gerçekten canla başla çalışıyorlar. Burada şunu ifade etmek istiyorum: Yani benim yönetim anlayışımın cinsiyete kör bir yönetim anlayışı olması gerekiyor; burada yeteneğin, meritokrasinin esas alınması gerekiyor; kadın, erkekten ziyade görevin hakkını veren, yeterliliği olan, onu taşıyacak bir yapıda olmamız gerekiyor. Tabii ki belli bir zaman kadınla ilgili pozitif ayırımcılığın olduğu dönemler olmuş olabilir ama şu anda ben bulunduğum yerde... Çünkü buralarda biz esas itibarıyla bir bürokratik zümrenin veya bir cinsiyetin, herhangi "sect"in pozisyonunu ihlal etmek için değiliz; bunlar kamuya ait, devletle ilişkin görevler; kim bu yükü iyi taşıyacaksa benim görevim ona vermek ve gerçekten şanslıyız ki aşağıdan gelen çok iyi yetişmiş kadın diplomatlarımız var.

Bunu söylemişken şunu da söylemeden geçemeyeceğim: Zaman zaman söyleniyor, gerçekten 270'e yakın misyon var, bunların 100 küsur tanesi başkonsolosluk düzeyinde, geri kalanı büyükelçilik, daimi temsilcilik ve dünyanın çeşitli yerlerinde, çok farklı konularda, çok farklı coğrafyalarda, iklimlerde, kültürlerde, çalışma şartlarında çalışan arkadaşlar. Yani bu arkadaşların hem bu kadar farklı taktik görevi taşımaları; bakın, ticaret, kültür, konsolosluk, çatışma, siyaset, aklınıza gelen her türlü konuyu taşıyorlar alanda hem de merkezde bunları koordine ediyorlar, planlıyorlar; bu ağır bir iş yükü. Ben huzurlarınıza gerçekten arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi de iletmek istiyorum. Yani ben bir yıl sonra tekrar huzurunuza geliyorum ve bir yıl boyunca bu yükü bu arkadaşlarla beraber taşıyorum; hepsi emaneti taşımak için gerçekten muazzam bir şekilde elinden geleni yapıyorlar. Bu görev de ancak bu şekilde yapılır.

Şundan dolayı: Sorduğunuz sorular, yaptığınız yorumlar da gösteriyor ki şu anda dünyada artık kimse otomatik pilotta değil. Eskiden iki kutuplu bir dünya varken dış politika otomatik pilota konmuştu, özelikle Türkiye öyle gidiyordu ama Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, Türkiye'nin en büyük şansı tabii ki bu güçlü liderliğe demir atması oldu; bütün dünya belli bir belirsizliği yaşarken bizim gerçekten antrenmanlı bir şekilde bütün krizleri yönetiyor olmamız, aynı zamanda, etrafımızda bir olağanüstülük varken içeride vatandaşımıza bu olağanüstülüğü yansıtmamamız veya minimum düzeyde yansıması önemli. Bunun ekonomik, güvenlik, siyasi tarafları var. Bunları biz yansıtmadan yolumuza devam etmeye çalışıyoruz.

Tabii, burada çok büyük bir beceri gerekiyor, çok katmanlı, çok boyutlu bir yaklaşım gerekiyor. Birincisi, zaman zaman bazı arkadaşlarımız söylediler yani "Siz niye barışçıl bir politika izlemiyorsunuz, hep güvenlikçi politika izliyorsunuz?" diye. Tabii, bu biraz da ideolojik bir duruş ama ben ona cevap olsun diye değil ama genel politika... Değerli arkadaşlar, bulunduğumuz yerlerde bakın, Kafkasya'nın istikrarı için hem pozisyon üretip hem oradaki bütün barış çabalarını destekleyen, Karadeniz'deki savaşı bitirmek için başından beri çaba gösteren tek ülke, Orta Doğu'daki savaşı bitirmek için, Irak'taki, Suriye'deki, ya, daha bir ülke, bu kadar güçlü ve avantajlı iken etrafımızdaki ülkelere kıyasla, daha ne kadar istikrar getirici ve barışçıl olabilir. Ama bu, şu demek değildir ki: Biz güçlü olduğumuz için bizim barış sözümüz dinleniyor. Biz güçlü olmasak, zayıf bir ülke olsak, yeteneklerimiz sınırlı olsa bizim barış talebimiz bir şeylerden korktuğu için ama başkalarına zarar verme, fırsattan istifade etme, gidip başka şeylere -tırnak içinde- çökme imkânınız varken bunu yapmıyorsanız, onun yerine daha erdemli olanı, daha iyi olanı, daha kalıcı olanı, daha insani olanı teklif ediyorsanız işte sözünüz o zaman ciddi şekilde dinleniyor, dikkate alınıyor. Onun için, gündem ilerletebiliyoruz.

Bu açıdan, Mekke İttifakı'na gelelim. Ceylan Hanım dedi: "Neden hep savunma ittifakı kuruyorsunuz, niye 'non-aggression pact' kurmuyorsunuz?" diye. Aslında herkes aynı şeyi istiyor da metodoloji farklı tabii, biraz güvenlik birimlerine girdiğiniz zaman. Güvenlik ittifakı kuran insanlar başkalarına karşı kurmazlar. Kurulan ittifakın ikinci amacıdır saldırana karşı cevap vermek. Birinci amacı "Birbirlerimize karşı artık biz tehdit değiliz." "Non-aggression"ı garanti altına almaktır, mühürle bağlamaktır. Biz birbirimize o kadar artık saldırmayacağız ki saldıran olursa başkasına saldıracağız.

Şimdi, bakın, Avrupa'da bir güvenlik mimarisi var. Avrupa güvenlik mimarisi yıllar boyu neyle ayakta durdu? NATO'nun varlığıyla ayakta durdu. Şu anda Türkiye NATO'nun önemli bir ülkesi fakat NATO'nun Avrupa'daki ortaya koyduğu güvenlik mimarisi bizim farklı stratejik havzalarda da uzantımız olduğu için Orta Doğu'daki güvenliğimizi bizim sağlamadı. Suriye ve Irak kaynaklı tehditlerle biz yıllar boyu uğraştık. Yani bu tehditler tekrar tekrar ortaya çıkacak olan tehditler.

Şimdi, biz Mekke İttifakı'nı başlatarak, kurumsallaştırarak, daha sonra başka üyeleri de işin içine katma iradesini bütün üyeler gösterdiler, şu anda kurumsallaşmamız... Tarihte, bölgede Osmanlı İmparatorluğu'ndan sonra ulus devletlerin ortaya çıktığı dönemde ilk defa bölge ülkeleri bir araya gelerek artık kendileri bir güvenlik ittifakı kuruyorlar. Bu güvenlik ittifakı başkasına saldırmak için değil, üstüne eğer siyasi istikrar, ekonomik kalkınma, refah ve devamlılık bina etmek istiyorsanız güvenlikle başlamanız gerekiyor. Avrupa'da da güvenlikle başladı her şey. Amerika'nın İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra getirdiği güvenlik şemsiyesinin altına ekonomik

birliği kurdular, ekonomik birliğin altına da siyasi birliği kurdular. Amerika şimdi "Ben bu rolümden çekiliyorum." dediği zaman Avrupa Birliği ve Avrupa güvenliği tekrar "Avrupa mimarisi nasıl olacak?" diye tartışmaya başladı.

Bunu şurada ifade etmek istiyorum değerli milletvekilleri: Bir önceki güvenlik mimarisine bizden çok önceki büyüklerimiz 50'lerde, 60'larda düşünmüşler, demişler ki: "Çeşitli şeyler var, biz buraya girelim." Şimdi, o güvenlik mimarisini oluşturan şartlar ortadan kalkıyor, Avrupa'da yeni bir güvenlik mimarisi çıkıyor. Biz bunun tartışmasına aktif olarak katılıyoruz, önermelerimizi yapıyoruz ve yeni ortaya çıkacak muhtemel güvenlik mimarisinde Türkiye'nin ve ait olduğumuz Avrupa ve Balkan bölgesinin istikrarını koruyacak en iyi çözüm neyse onun olması için de elimizden geleni yapıyoruz. Tıpkı Kafkaslarda yapmaya çalıştığımız yeni istikrar düzeni gibi, tıpkı Orta Doğu gibi. Orta Doğu daha zor, daha problemli bir alan ama yapılması gereken, sorumluluk üstlenilmesi gereken bir alan.

Bölgesel sahiplenme kavramı nereden ortaya çıkıyor? İki türlü. Bir, hegemon artık hegemon rolünü oynamak istemiyor, normal. Bir de artık yetkinleşmiş özgürlük kavramını benimsemiş ülkeler hegemonla çalışmak istemiyorlar bu şekilde yani hegemonun koyduğu bir şeyi yapmak istemiyorlar. Ülkeler artık bire bir menfaat üzerinden çalışmak istiyorlar. Dolayısıyla bölgedeki ülkelerin artık ister Avrupa'da olsun ister Balkanlarda olsun ister Kafkaslarda ister Afrika Boynuzu'nda herkesin kendi sorununu çözmesi ve bu noktada gerekeni yapması gerekiyor. Türkiye de bu konuda elinden geleni yapmaya hazır.

Biz ifade edildiği gibi, yani Mekke İttifakı'nda belli ülkelere ciddi bir saldırganlık veya bizim askerî birtakım sözler verdik, vermedik değil... Türkiye'de güç kullanımının mevzuatı bellidir, Meclisin buradaki yetkisi bellidir. Ordu gideceği zaman görevi, süresi, gideceği yer belli olur, ona bir onay aranır yüce Meclisten, o verildiği zaman gider, verilmediği zaman gitmez ama Mekke Savunma İttifakı da ve bunun hazırlığını yapan, çalışmalarını yapan bir yerdir. Birbirimizle güvenlik dayanışması içerisinde olmaya devam edeceğiz.

Diğer taraftan, vize konusunda çok şeyler söyleniyor, gerçekten burada iki tane ayağı var olayın; birincisi, daha önce gene Komisyonda söylüyorduk, özellikle Covid'den sonra Avrupa misyonlarının bir kendini toparlayamaması ki o biraz geçti ağır, ağır toparlıyorlar şimdi, onun için yüzde 2'lik, 3'lük artışlar var vize verme oranlarında. Ben şöyle ifade edeyim size, bu veriler sizde de var: Toplamda başvuru sayısı ile kabul oranına baktığınız zaman 2023-2024-2025 rakamlarında bizim yüzde 85,4'lük bir Schengen vizesi kabul oranımız var yani her yüz başvurudan 85'i kabul ediliyor, 85,4'ü, yaklaşık 15 tanesi de kabul edilmiyor.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Kısa sürelerle ama Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Efendim...

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Çok kısa sürelerle. Bir iş adamına on beş günlük vize veriliyor yani senede bir kaç defa vize müracaatı yapıyor.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Evet, şöyle bir şey var. Tabii...

YÜKSEL MANSUR KILINÇ (İstanbul) - Başvurmaları engelleniyor, başvuramıyor.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Başvurabilenlerden bu.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Randevu alınamıyor.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Şimdi, bakın, şöyle: Yani her ülkeden başvuran oluyor, randevularda da sıkıntı var, onu düzeltmeye çalışıyorlar. 1 küsur milyon insan ve başvuran sayısı da sürekli artıyor Türkiye'de, bu da iyi bir şey. Vatandaşımız seyahat etmek istiyor, iş yapmak istiyor, eğitim almak istiyor. Bu önemli bir şey.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Vatandaş kaçmak istiyor.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Ve nedense de hep Avrupa ülkelerine gitmek istiyor, Schengen vizesinin olduğu yerlere yani yeryüzü geniş aslında.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sayın Bakanım, Denizli'nin ihracatı hep Avrupa ülkelerine olduğu için oraya gitmek istiyorlar.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Herkesin sözü Mekke'ye ama gözleri Paris'te.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Yani aslında yani Singapur, Malezya, Endonezya, Mekong Yarımadası, oralar... Şimdi, burada şunu ifade etmek istiyorum: Burada, malumunuz, Avrupa'da vize konusunda, göç konusunda inanılmaz bir tartışma var, bütün partiler aşırı sağ partiler iktidara gelmesin diye şu anda göç konusunda bir rekabete girmiş durumdalar. Bundan tabii ki vize için başvuranlar da etkileniyorlar ama dediğim gibi, bu konudaki nihai çözüm, esas itibarıyla vize serbestisi anlaşmasını hayata geçirmektir. Bu konuda bizim sürdürdüğümüz çalışmada bu 6 eksik kalan konunun kabul edilmesiyle ilgili nihai taslak çalışmaları bitirme aşamasına geldik. Tam şeye gidecektik yani yüce Meclise bunu sunacaktık, dediler ki: "Şu bütçeyi bir atlatalım, ondan sonra bunu yapalım." İnşallah, bütçeden sonra önünüze bu gelecek değerli arkadaşlar, onu da söylemek istiyorum.

Şunu tabii, ifade etmekte fayda var: Bizim misyonlarımızın belirli sayıda olanları, diyelim Suriye, Irak, İran, Somali, Sudan, işte Kafkaslar, bazı 8-10 yer daha, hani 20-25 tanesi askerî, siyasi, politik ağırlıklı görev yapar. Çok ağırlıklı bunlar yani oralarda yoğunlaşırız, oraya bakan ve oradaki Genel Müdür arkadaşlar da çok o konularda yoğun ama geri kalanındaki yani büyük sayıdaki misyonlarımız -konsoloslukları çıkartıyorum- Latin Amerika, Asya-Pasifik, Afrika'nın tamamı, buralardaki misyonlarımızın bir numaralı hedefi yani ticari kapasitemizi artırmak, yumuşak güç faaliyetlerini ilerletmek. Bunun içinde kültür faaliyetleri, turizm faaliyetleri, teknoloji, eğitim buna ağırlık vermek. Dolayısıyla inanılmaz bir ticari aslında faaliyet var. Burada hem iş derneklerinden, iş adamlarımızdan hem de diğer yetkililerimizden memnuniyetleri sürekli duyuyorum. Gittiğimiz her yerde büyükelçilerimizin iş

adamlarımıza ne kadar sahip çıktıkları, ne kadar onlar için çalıştıkları, hatta bu DEİK ilgili masalarını ülkelerine getirmek için ne kadar çırpındıklarını hep görüyorum. Buradan şuna bağlamak istiyorum: Aldığı bütçeye nazaran ülke ekonomisine katkısı yüzde olarak belki en fazla olan Bakanlık biziz diyebilirim yani bütçe ortada, diğer Bakanlıklarımızın da bütçesini siz burada her gün görüyorsunuz.

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Sayın Bakanım, özellikle Afrika ülkelerini...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Evet, yani Afrika, gerçekten gece gündüz çalışıyor oradaki yani bizim siyasi ve askeri konularımızın olmadığı yerde. Şimdi, bazı ülkelerde değerli milletvekilleri, şöyle bir durum var: Öyle bir güvenlik sorunuyla karşı karşıya ki yani ufak bir güvenlik sorunu var; bir terör örgütü, bir başıbozuk silahlı grup oradaki bütün istikrarı bozabiliyor, milyonlarca insanı... Siz oraya kendi kapasiteniz çok büyük, belli miktar yardım yaptığınız zaman diyelim işte istihbari yardım, bazı işte teknik malzeme yardımı falan adamı daha regüle, daha istikrarlı ekonomisini, insanların hayatını daha iyi hâle getirecek bir noktaya gelebiliyorsunuz. O türden dokunuşlarımız oluyor. Bu, bizim askeri yayılmacılığımız manasına gelmiyor. O ülkedeki diyelim Nijerya olsun, Nijer olsun yani silahlı gruplara karşı, kamu düzeninin korunmasında bizim desteğimiz oluyor. Tabii, bunu yaptığınız zaman ekonomik olarak ilişkileriniz de daha ileri bir noktaya gidiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, süreniz doldu.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sözünü bitirsin Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim?

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sözünü bitirsin, söyleyeceği var Sayın Bakanın.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Hiç bütçeden bahsetmedi bu arada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki, Sayın Türkkan, "Sözünü bitirmesi için." dedi.

Sayın Bakanımıza mikrofonu açıyorum.

Sayın Bakanım, gerisini yazılı olarak istiyoruz.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Ben tekrar keşke daha fazla imkânımız olsa ve farklı bir ortamda sizinle çok daha yakın bu konuları tartışsak ama dediğim gibi, buna açığız, konuşalım; sorduğunuz sorular, yaptığınız yorumlar son derece yerinde.

Başkanım, ben teşekkür ediyorum hem size hem bütün milletvekili arkadaşlarımıza, bugün bizi misafir ettiniz, biz de elimizden geleni yapmaya çalıştık.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Bakanım, teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, gündemimizdeki kurumların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum.

İlk olarak Dışişleri Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Dışişleri Bakanlığının 2027 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 8 adet önerge vardır; okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Dışişleri Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2027

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Dış Politika Programı (13)	11.60	1	06.07	500.000.000

Özgür Karabat
İstanbul

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Karabat...

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Sayın Başkan, dış temsilcilik binalarının gerekli onarımının sağlanması amacıyla Dışişleri Bakanlığı bütçesinin Dış Politika Programı'nda yer alan büyükelçilikler, daimî temsilcilikler ve başkonsolosluklar bütçesinin ilgili tertibinde yer alan 1 trilyon 56 milyar 650 bin liralık ödeneğin 500 milyon artırılmasını öneriyoruz.

Onaylarınıza sunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önerge geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Dışişleri Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Uluslararası Eğitim İşbirlikleri ve Yurtdışı Eğitim Programı (25)	11.57	01	05.06	5.000.000.000

Cevdet Akay
Karabük

Gülizar Biçer Karaca
Denizli

LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Hiçbir şey anlamıyoruz, anlamayacağımızı düşünerek okuyorsunuz herhâlde.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye...
Değerli milletvekilleri, bakın, önerge anlaşılmıyor, milletvekilleri kanaat belirtmekte zorlanıyorlar. Lütfen, sükuneti tesis edelim.
(Uğultular)
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye arkadaşlar...
YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Önümüzde var Sayın Başkan.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, izah edecek, belki izahtan etkileneceksiniz.
Evet, şimdi, Sayın Biçer Karaca...
GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın hak ve çıkarlarının korunması ve anavatana bağlılıklarının güçlendirilmesini çok da önemsiyoruz. Bunun bir yolu olarak da başta üniversiteler olmak üzere eğitim alanındaki çalışmalarında da daha geniş ve iyi bir bütçeyle desteklenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu nedenle, Dışişleri Bakanlığı bütçesinin Uluslararası Eğitim İşbirlikleri ve Yurt Dışı Eğitim Programlarında bulunan Konsolosluk Hizmetleri ve Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar Genel Müdürlüğünün bütçesinin ilgili tertibinde bulunan 2 milyar 690 milyon lira tutarındaki yetersiz ödeneğin artırılması amacıyla söz konusu tertibe 5 milyar lira ek ödenek sağlanması için bu önergeyi verdik.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.
Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.
KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
YIL: 2027
ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
13	11.60	01	01.01	2.000.000.000 TL
13	11.60	01	02.01	100.000.000 TL
13	11.60	01	03.02	300.000.000 TL
13	11.60	01	03.05	2.000.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş...
AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkürler Başkan.
Yurt dışında yaşayan ve çalışan vatandaşlarımızın haklarını koruyabilmeleri ve resmî işlemlerini zamanında tamamlayabilmeleri için konsolosluk hizmetlerine kolay, hızlı ve güvenilir ulaşmaları önemli. Yaşadıkları ülkelerin idari ve hukuki sistemlerine ilişkin bilgi eksikliği, dil engelli ve yetkili kurumlara erişimindeki güçlükler günlük yaşamlarını ve çalışma hayatlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle, konsolosluk bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri güçlendirilmelidir.
Yine, vatandaşlarımızın yoğun yaşadığı bölgelerde işlem hacmine uygun personel istihdam edilmeli. Randevu ve işlemlerin tamamlanma süreleri kısaltılmalı. Pasaport, nüfus, noterlik ve vatandaşlık işlemlerinde gereksiz belge talepleri azaltılmalı. Aynı işlem için tekrar başvuru yapılmasının önüne geçilmelidir. Dış temsilciliklerden uzakta yaşayan vatandaşlara yönelik gezici konsolosluk hizmetleri düzenli bir takvimle yaygınlaştırılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Yaşlı ve engelli vatandaşların ihtiyaçlarına uygun erişim imkânları geliştirilmeli. Çevrim içi başvuru, belge, ön inceleme ve işlem takibi hizmetleri artırılmalı. Dijital sistemleri kullanmakta güçlük yaşayanlar için telefonla ve yüz yüze destek imkânları korunmalı. Başvuruların durumu hakkında zamanında bilgi verilmelidir. Çalışma ve oturma izinleri, ücret alacakları, sosyal güvenlik, emeklilik, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim konularında ülkelere göre güncellenen Türkçe bilgilendirme içerikleri hazırlanmalı. İlgili müşavirler, ateşelikler ve yetkili kurumlarla koordinasyon güçlendirilmeli. Uzmanlık gerektiren başvurular mercilere yönlendirilmeli. Hukuki yardıma ihtiyaç duyan vatandaşların yerel destek mekanizmalarına erişimi kolaylaştırılarak bilgi eksikliğinden kaynaklanan hak kayıpları önlenmelidir.

Bu sebepten dolayı Dışişleri Bakanlığının 2027 bütçesine ek miktar öneriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, biz bunu...

ERHAN USTA (Samsun) - Mehmet Ali Bey etkileyici okuyamıyordu o yüzden...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, biz daha hızlı okuyabiliriz, onu siz zahmet etmeyin.

CEVDET AKAY (Karabük) - Ama daha anlaşılır olmalı.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Yurtdışı Türkler beni takip ediyor Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, peki.

Şimdi, vurgulu okunması istendi, bakalım bu vurgulu okunan önergeye ne diyecekler, ne kadar etkilediniz?

ERHAN USTA (Samsun) - Ne kadar etkileyecek...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Muhalefet etkilenmiş, bu taraf etkilenmemiş.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2027

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)	DÜŞÜLEN TUTAR (TL)
13	11.57	01	03.03	150.000.000	
13	11.57	01	03.05	250.000.000	
13	11.02	01	03.05		250.000.000
13	11.02	01	03.06		150.000.000
TOPLAM				400.000.000	400.000.000

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Şimdi, 2027 bütçe teklifine baktığımız zaman, 2025 yılında 41 kez gerçekleştirilen gezici konsolosluk hizmetinin 2027 hedefinin 30'a düşürüldüğünü görüyoruz. Bunun için Özel Kalem Müdürlüğünden 400 milyon TL'nin ek olarak Yurtdışı Vatandaşlar Genel Müdürlüğüne aktarılmasını Komisyonun takdirlerine sunarız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz.

Okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Dışişleri Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2027

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Şehit Yakını ve Gaziler Programı (10)	11.60	01	03.09	1.000.000.000

Cevdet Akay
Karabük

Gülizar Biçer Karaca
Denizli

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Yurt dışında bulunan şehitliklerimizin yönetim, inşa, bakım onarım, koruma iş ve işlemlerinin kesintisiz olarak ve artarak sürdürülmesi icap etmektedir. Bu amaçla Dışişleri Bakanlığı bütçesinin Şehit Yakını ve Gaziler Programı'nda bulunan bütçenin ilgili tertibindeki 15,5 milyon TL'lik ödeneğin artırılıp 1 milyar TL ilave edilmesiyle ilgili önerge veriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçeceğiz.

Değerli arkadaşlar, böyle aradan teklif veriyorsunuz, bir daha sayı fazladan geçerse; ben uyarayım da...

CEVDET AKAY (Karabük) - 1 milyar etkilemez ki Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Efendim...

CEVDET AKAY (Karabük) - 1 milyar...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Ama siz tarafsızsınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben tarafsızım, ben sadece olacak olanı söylüyorum, ben oy vermiyorum, ondan sonra AK PARTİ Gruba doğru buradan...

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2027

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
13	11.29	01	03.05	500.000.000 TL
13	11.29	01	03.06	250.000.000TL

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, teşekkür ederim.

Sayın Bakan, biliyorsunuz, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulalı kırk üç yıl oldu fakat hiç tanıyan ülke yok maalesef. Şimdi, tabii, bu ödenekle ilgili bir mesele değil, güçle ilgili bir mesele; onu biliyoruz ancak yine de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanınmasına ilişkin olarak daha fazla faaliyet yapılmasını teminen bu önergeyi veriyoruz. Mesela bunlar nedir? Bu tanınma hedefi doğrultusunda yürütülecek faaliyetlerin sürekliliği için uzman personel, hukuki danışmanlık, tercüme, yayın ve uluslararası toplantı imkânları güçlendirilmeli. Diplomatik çalışmalar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin uluslararası görünürlüğünü, doğrudan temsilini ve diğer ülkelerle kurumsal ilişkilerini geliştirecek somut hedeflere bağlanmalıdır. Bu doğrultuda önergemizle Dışişleri Bakanlığının 2027 yılı bütçesinde KKTC'nin uluslararası alanda bağımsız ve egemen bir devlet olarak tanınmasına yönelik diplomatik temaslara, hukuki çalışmalara ve uluslararası bilgilendirme faaliyetlerine ayrılan ödeneklerin artırılması amaçlanmaktadır. KKTC'yi tanıyan devletlerin

sayısının artırılması, Türk Devletleri Teşkilatına tam üyeliğin desteklenmesi ve Kıbrıs Türk halkına uygulanan izolasyonların aşılması hedeflemektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

KURUM:DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL:2027

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
13	11.60	01	01.01	300.000.000 TL
13	11.60	01	02.01	50.000.000 TL
13	11.60	01	03.02	500.000.000 TL
13	11.60	01	03.07	500.000.000 TL
13	11.60	01	06.05	1.000.000.000 TL

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Doğu Türkistan'daki Türklerin maruz kaldığı baskı ve zorla asimilasyon uygulamaları hepimizin malumu. Doğu Türkistan Türklerinin dillerini, kültürlerini ve kimliklerini koruyarak güven içinde yaşayabilmeleri için Türkiye'nin diplomatik girişimlerini güçlendirmesi gerekmektedir. Türkiye'de yaşayan Uygur Türklerinin yakınlarından haber alamaması, ailelerinin yaşadığı mağduriyetin temel boyutlarından biridir. Aile bireylerinin nerede bulunduğunun, sağlık durumlarının ve haklarında yürütülen işlemlerin öğrenebilmesi için Çin makamları nezdinde düzenli bilgi talebinde bulunulmalıdır. Haber alınamayan kişilerle ilişkin başvurular kayıt altına alınmalı, dosyalar takip edilmeli ve ailelere gelişmeler hakkında bilgi verilmelidir. Ailelerin telefon, görüntülü görüşme ve ziyaret yoluyla iletişim kurabilmelerine yönelik diplomatik girişimler artırılmalıdır. Ayrıca, Urumçi'de konsolosluk açılması bölgedeki vatandaşlarımızın konsolosluk hizmetlerine erişimi ve yerel makamlarla sürekli temas kurulması bakımından önemlidir. Bu sebepten dolayı bütçeye ek bir gelir öneriyoruz, oylarınıza sunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyoruz:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

YIL: 2027

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)	DÜŞÜLEN TUTAR (TL)
13	11.60	01	01.01	2.000.000.000	
13	11.60	01	01.02	1.000.000.000	
98	11.04	01	06.05		3.000.000.000
TOPLAM				3.000.000.000	3.000.000.000

Sadullah Kısacık
Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayıştay raporuna göre 2025'te personel giderleri ödeneğinden 1,52 milyar TL başka kurumlara aktarılmış.

Şimdi, yine, 2027 teklifine baktığımızda personel ve sosyal güvenlik ödeneği yüzde 31,9 artmış ama genel bütçe yüzde 43,8 büyümekte. Yani Dışişleri personelinin burada alacağı ek zammın daha az olacağı öngörülmekte. Bize göre diplomasiye yapılacak en verimli yatırım binaya değil, o diplomasiyi yürüten insana yapılacak yatırımdır. Bu nedenle, ek 3 milyar TL'lik bütçenin artırılmasını Komisyonun takdirlerine sunarız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler Kabul edilmemiştir.

Şimdi, Dışişleri Bakanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(Dışişleri Bakanlığının 2027 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Dışişleri Bakanlığının 2025 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Avrupa Birliği Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığının 2027 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığının 2025 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Türk Akreditasyon Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumunun 2027 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TÜRK AKREDİTASYON KURUMU

YIL: 2027

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR (TL)
44	59.31	02	01.02	25.000.000
44	59.31	02	03.05	15.000.000
44	59.32	02	01.02	67.000.000
44	59.32	02	02.02	8.000.000
44	59.32	02	03.03	10.000.000
44	59.32	02	03.05	72.000.000
44	59.33	02	01.02	42.000.000
44	59.33	02	03.03	6.000.000
44	59.33	02	03.05	32.000.000
44	59.34	02	01.02	52.000.000
44	59.34	02	03.03	8.000.000
44	59.34	02	03.05	40.000.000
44	59.35	02	01.02	72.000.000
44	59.35	02	02.02	8.000.000
44	59.35	02	03.03	10.000.000
44	59.35	02	03.05	67.000.000
98	59.4	02	03.05	22.613.000
98	59.4	02	06.01	30.000.000
98	59.4	02	06.03	50.000.000
TOPLAM				636.613.000

Adana

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Türk Akreditasyon Kurumu Türkiye'nin kalite altyapısının ve yönetim sistem altyapısının geliştirilmesi açısından hayati bir öneme sahiptir ve şu anda hak ettiği yerde değildir, hak ettiği değeri de görmemekte, aynı zamanda hak ettiği bütçeyi de almamaktadır. Bu nedenle bütçeyi yüzde 100 artırarak 636 milyon 613 bin TL olarak ek yatırımı Komisyonun takdirlerine sunarız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi Türk Akreditasyon Kurumunun bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumunun 2027 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kesin hesabını okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumunun 2025 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı, uğurlu olsun.

Gündemimize göre 23 Kasım Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.41